

לקראת שבת מלקתא

Dirshu

דרשן ד' ועוזן

קרן עולמית לחינוך
ועידוד לימוד התורה

אוגדן עלוני השבת

פרשת בשלח

לקראת שבוע מלכתא

dirshu@dirshu.co.il | לקבלת הגליון למייל:

תקציר שבועי של 'הדף היומי בהלכה'

גליון מס' 210

פגנים לפרשת בשלה

הדבר היה לכבוד יום הולדתו של רבינו מהר"ם שפירא זצוק"ל. הרב לא דיבר על יום זה במיוחד, אך הנוהג היה שתלמידי הישיבה חילקו ביניהם את לימוד הש"ס; ובערב נערכה סעודה גדולה לגומרה של תורה...

מרח הגר"ש וואזנר זצוק"ל על שמחת סיומי הש"ס מימי בחרותו בישיבת 'חכמי לובלין'

ומשיעור קבוע זה נוצר לו לעם ישראל החיבור העמוק והנפלא הנודע בשמו 'גיליון הש"ס' אשר נדפס על הדף. אולם מו"ר מהר"ם שפירא זכה להוציא את הרעיון אל ההמונים, וכמו כן לחדש בו את עניין הקביעות של הדף אל היום; כלומר שבחלוף היום חלף זמנו של הדף כי למחר כבר ילמדו את הדף הבא.

תקנה גדולה ורבה זו של הדף היומי ניתנה מתנה עבור כלל ישראל - אולם בקרב הישיבה לא למדו את 'הדף היומי'. בחורי הישיבה עסקו בלימוד התורה בהיגיון המוח והלב, בעמקות. גם אלה שמצאו נפשם בלימוד הבקאות למדו יותר מדף אחד ליום... בסמוך אלי ישבו תלמידים שבשנותם בישיבה סיימו את רוב הש"ס.

היו אמנם שמחות 'סיום ש"ס' בישיבה. גם אני זכיתי ליטול בהן חלק. הדבר היה לכבוד יום הולדתו של הרב, שחל בז' באדר. הרב

כחמש-עשרה שנים חלפו מאז אותה שיחה מרוממת לה זכו עורכי וסופרי 'המודיע', כאשר לקראת שמחת סיום הש"ס בסדר לימוד הדף היומי מן התלמוד הבבלי במחזור הי"א - ביום כ"א באדר א' תשס"ה - התקבלו לשיחה במעונו של פוסק הדור, תל תלפיות לאלפי ישראל, הלוא הוא מרנא ורבנא בעל ה'שבט הלוי', הגאון רבי שמואל הלוי וואזנר זצוק"ל - אשר נאות לבקשתם להאציל מהודו ולהשמיע דברים מע"ג שופרה של היהדות החרדית לכבוד התורה ולומדיה; ולזכר שם תפארתו של מורו ורבו, הוגה ומחולל רעיון 'הדף היומי' - הגאון הקדוש רבי מאיר שפירא מלובלין זצוק"ל.

וכך פתח מרח זצוק"ל בהדרת שיחו:

איש חן היה מורי ורבי מהר"ם שפירא זצ"ל. איש אשכולות שהכל בו; נתברך בכל מידות שמנו חכמים - בחכמה, ביראת אלוקים, בחסידות ואף בייחוס רם בהיותו נצר להרה"ק רבי פנחס מקוריץ זי"ע. אף תואר מראהו נסוך היה הוד ויפי. לא קלים היו חייו הקצרים עלי אדמות, ימיו היו אפופי סבל ומועקה, אולם מלאים וגדושים בחזון ומעשים היפים לדורי דורות.

זכורני, בהתהלכי פעם במחיצתו בחצר שאחרי היכל הישיבה הקדושה. הייתה זו שעת ליל, אורות הישיבה הבליוח מן החלונות לעבר החצר וקול התורה נשמע מהדהד. בתוך כך התבטא ברגש וכה אמר לי: "לא זכיתי להתברך בילדים, אולם 'ישיבת חכמי לובלין' ו'הדף היומי' הם בני, בהם קיימתי מצוות פרייה ורבייה".

אמנם כעין עניין זה של הדף היומי מקובל היה בישראל מקדמת דנא. הגאון רבי עקיבא איגר זצ"ל, על אף עמקנותו וגאונותו, לומד היה עם התלמידים לאחר תפילת שחרית דף גמרא מדי יום ביומו,

שטחית, אלא שייקלטו מהלכי הסוגיא במוח ויתיישבו בשיטות על הלב; שיהא לימודו של אדם משומר בידו.

והנה יש לכך כמה וכמה עצות, ועל כל איש לבחור את הקרוב אליו. הטוב ביותר, שיהודים הלומדים את הדף ע"י 'שמיעת האזון' בשיעור, שיוסיפו על כך לימוד נוסף בשעת הבוקר, שאז ילמדוהו 'בעריכת שפתיים' וביגיעת ההבנה, עם חברותא וכדו' - וכך 'יהא בידם' את עיקרם של ענייני הדף. אלה שקשה עליהם הבנת הסוגיא - הרי יש בידם כיום כמה וכמה ספרי עזר שיש בהם כדי לסייע ביד הלומדים ולהדגיש היכן הנקודות העיקריות של הסוגיא. כל אחד ימצא לו את העזרה הראויה לו, ספר או חבר, או רב ת"ח שיסביר לו - ובלבד שבקומו מלימוד הדף, תהיה ערוכה ושמורה בו הסוגיא לכה"פ בעיקרה.

ובעצם, מוטל העול הזה על מגיד השיעור. לא כל אחד מוכשר וראוי לשמש בזה. על חברותא הלומדים להכתיר לראשם מגיד שיעור הרגיל בלימוד הגמרא והמסכתא, אשר לבו רגיל בענייני הדף, ודרכי הגמרא שגורים וסדורים לפניו. המגידים צריכים להכין את השיעור כדבעי, ולשקול בינם לבין עצמם קודם השיעור היכן 'לבו' של הדף שאותו יניחו בפני השומעים, אותו יערכו לפניהם בבחירות כשולחן הערוך. עליהם להעמיק בלבות השומעים בתבונה ובהכנה ברורה את הקו המנחה בסוגיא. צריכים המה לשאת מחשבה: 'עם מה ייצאו השומעים מן השיעור? מה יישאר בידם? מה יש בפי למסור לשומעים באופן שייצאו מן השיעור ודבריהם שמור בלבם'.

לומדי הדף היומי, עמלי יום העושים לפרנסתם וקובעים עתים לתורה - יקרים וחביבים בעיניי, והנני מבקש וחוזר ומבקש לעודדם ולהרבות חיילים. שבחם הוא מופלג והריני מעתיר עליהם שפע ברכה. בדברנו על אודות כך שיש להשביח את איכות הלימוד - ללמוד על מנת לדעת, להבין ולהשכיל, להתייגע בלימוד התורה הקדושה - אל לנו לשכוח את אותו שכר מופלג, שכר תורה, דיבר בו ה'תנא דבי אליהו' דלעיל. וכבר הביא בספר 'רחמי האב' על זקן אחד שהיה מסיים את אמירת כל הש"ס בלא שהבין מאומה, והיו פניו מאירות כשמש בצהרים.

אולם בנוסף על כך, יש להוסיף את יגיעת התורה הנצרכת בלימוד התורה הקדושה. יגיעת התורה בעריכת שפתיים אין ערך לחשיבותה. כדאיתא בספרא בחוקותי "מלמד שהמקום מתאוה שיהיו ישראל עמלים בתורה". ובמדרש איתא, שאהרן הכהן זכה לכהונה בשכר שהיה מתייגע בתורה. לגדלות התורה באים רק ע"י יגיעה ואין לזה דמיון באופן אחר.

זכיתי להכיר גדולים שבקייאם עצומים היו בכל הש"ס כולו, בכל חדרי התורה; ברם, היקף בקיאותם לא גרעה מאומה מהבנתם לעומק העניין. אלה יחידים היו בדורותיהם - כדוגמה מורי ורבי הגה"ק רבי שמעון מז'עליחוב זצוק"ל, שבקיאותו העצומה הייתה בד בבד עם עמקות הזכירה וההבנה. גם בדורנו יש יחידים כאלה. ולהמונים בעם יאמר, שיש להוסיף הדגשה באיכות ההבנה, כל אחד לפי ערכו ייתן לב להבין לכל הפחות את עיקרי העניינים ולסדרם לפניו בבחירות.

ז"ע לא דיבר על יום זה במיוחד, אך הנוהג היה שתלמידי הישיבה חילקו ביניהם בבוקרו של יום את לימוד הש"ס; כל בחור קיבל מכסת דפים ללימוד במהלך היום ובערב נערכה סעודה גדולה לגומרה של תורה, כאשר רבינו מהר"מ זצוק"ל נושא את ההדרן. אולם, כאמור - קביעות הלימוד בקרב התלמידים לא הייתה על דרך 'הדף היומי'. זאת ועוד: גם בהקשר ללימודי הדף היומי בקרב העולם - הייתה משאת נפשו של מורי ורבי מהר"מ שפירא זצוק"ל שילמדו את הדף בהבנה, בבחירות ולא מקופיא. פעם בשיחה אישית אמר לי מפורשות - בדברנו עמי על הדף היומי - שרק אם חוזרים על הדף לאחר הלימוד מפיקים את התועלת הרצויה. אמרתי לו אז שלמדתי מסכת שקלים במסגרת לימוד הדף, ונענה לי שאם לא הוספתי על עצם הלימוד את החזרה אין מכך את התוצאה הראויה.

ואכן, בשלב זה ביקש מרן ה'שבט הלוי' זצוק"ל, להניח דגש מיוחד: יש להעיר ולעורר בעניין הזה. בימינו זכינו ורבבות יהודים נמנים על לומדי הדף; ברם, יש מקום רב וגדול להשביח את האיכות בלימוד. שמועה שמעתי שיש אשר מצאו דרך ופתרון ללמד את הדף במהלך ארבעים דקות - והנני תמה ומיצר על כך: כלום דבר זה אפשרי?! ברוך ה', זיכני השי"ת, כל ימי גדלתי בין החכמים ומקובלני מרבנותי אשר לימדו דף גמרא כדבעי, עם פרש"י ותוספות מתמשך על פני שלוש שעות. וא"כ בשיעור הנאמר ליהודים, כאשר מבקשים להטעימם היטב את טעמי הדברים והבנתם, הרי נצרך לכך לכל הפחות כשעה, ואפילו שעה ומחצה!

ואשר על כן, זאת ברצוני להדגיש באמצעותכם: ללימוד התורה הקדושה נצרכת יגיעה. התורה הקדושה צריכה להיות תורת אמת, צריך אמת בלימוד התורה. היום - בעזרת כל ההתפתחויות החדשות - מגיעים להתרבות בענין ה'כמות', אבל חשוב להקפיד ולהשגיח שלא יהיה חסר ב'איכות' לבל יחסר העיקר.

הזכות הגדולה

אמת היא שגדולה ועצומה היא זכותם של יהודים העוזבים ביתם ועסקיהם וקובעים זמנם ללכת לבית הכנסת לשמוע דברי תורה. זכות רבה היא לנשמה בעולם העליון. בוודאי שעדיף להיות בביהמ"ד על פני שהות בבית והפסד הזמן ע"י שחוק הילדים שאין בו צורך. וכן פסק בשו"ע (אורח חיים קנה) "אף מי שאינו יודע ללמוד, ילך לביהמ"ד ושכר הליכה בידו, או יקבע לו מקום וילמוד מעט במה שיועד ויחשוב בענייניו וייכנס בלבו יראת שמים".

עצם זה שנכנסים דברי תורה לאוזנו של אדם טובה גדולה היא עבור הנשמה, וכשם שהביאה אמו של רבי יהושע בן חנניא את עריסתו לבית המדרש כדי שייכנסו ד"ת באוזניו.

אולם זאת יש לדעת, אשר בדבר שיש בו זכויות ויש בו גם חיסרון אזי יש לדון כל צד לגופו; יש לשקול בהערכה את הזכויות הגדולות ויש להתייחס בנפרד אל החיסרון, לדון בדרכי תיקונו. ואכן, בעניין זה של שמיעת דברי תורה רבו ועצמו הזכויות עד למאוד, אולם אין זה גורע מן החיוב המוטל עלינו למלא את החסר; להשביח את הלימוד ולהעלות בו את האיכות; שלא תהא השמיעה לבדה, ולא בהבנה

אמרתי קמיה רבינו: הנה אנו שומעים כאן תמיד לצרכי רפואה ללמוד את הדבר שכנגדו. לדוגמה, לכאבי רגליים ללמוד הלכות חול המועד, ורבינו מכנה רפואות אלו "רגל ברגל"; לבעיה באיברים הפנימיים - ללמוד הלכות טריפות; כאב שיניים - ללמוד הל' בכורות במס' בכורות. והרי אין מתרפאין בדברי תורה?

משיחותיו של הגאון רבי אליהו מן עם מרן הגר"ח קנייבסקי שליט"א

"כִּי אֲנִי ה' רִפְאֶךָ" (שמות ט"ו, כ"ו)

מרפא". מדוע אם כן אמרו בתחילה ראשו, גרונו ומעיו? ואפשר לבאר על פי מה שרבינו נוהג לומר, כי לכל איבר יעסוק בתורה בעניין השייך לו, כגון ראשו יעסוק בהלכות תפילין, איבריו הפנימיים יעסוק בהלכות טרפות וכו'. הסכים רבינו לביאור הנ"ל. ואמר עוד: "כי כיוון שיש פסוק מיוחד לחש בראשו, תועיל התורה לכאב ראש עוד יותר מאשר לכל גופו, וכן לשאר דברים שהוזכרו במפורש שם בגמרא".

רופא ירא שמים נכנס לרבינו והזכיר את דברי הגמרא בעירובין (נד). "החש בראשו יעסוק בתורה וכו'", ואמר: "לפי זה, אני יכול לסגור את המרפאה, די אם אתלה בפתח המרפאה את לשון הגמרא". השיב לו רבינו: "הרי לא שומעים לעצה זו, וזה הדבר הקשה ביותר למתרפאים, להתנהג כך".

והוסיף עוד לאמור: "כי דברי הגמרא הם לא רק כאשר כואב וכרפואה, אלא גם כמניעה לכאב, ולמחלה שלא תבוא".

אח"כ שאל הרופא את רבינו: הנה יש מיחוש ויש חולי ובגמרא אמרו "חש", אולי כוונתם רק לגבי החש בראשו ולא מחלה, כי הנה ראינו הרבה ת"ח שעוסקים בתורה ויש להם חולי.

אמר לו רבינו: "אין זה נכון, ולא רק למיחוש אלא מועיל גם למחלה, ואין אנו יודעים חשבונות שמים. יש חשבונות ויש עניין של גלגול קודם".

אמרתי קמיה רבינו: הנה אנו שומעים כאן תמיד לצרכי רפואה ללמוד את הדבר שכנגדו. לדוגמה, לכאבי רגליים ללמוד הלכות

חולה המבקש לאחרים "תלמדו לזכותי", האם זה ממעט ללומדים מזכותם?

"הלימוד אינו ממעט מזכות הלומדים. ויועיל לחולה רק מה שמוסיף בלימודו בגלל ומחמת רפואתו, בין בכמות בין באיכות, תוספת זו יכולה להועיל".

בהזדמנות אמר רבינו: "הרפואה היא משום שחברו הוא גורם ללימודו. (ומה שמובא בספר 'רוח חיים' ריש אבות את המעשה עם הט"ז שבזכות שיעורו התרפא החולה אע"פ שהחולה לא גרם לאמירת השיעור, שם אפשר לבאר שהכוונה שהתפילה תועיל בזכות התורה)".

אברך חולה וחמותו מעוניינת לארגן קבוצת אברכים שייסעו מבני ברק לכותל המערבי ויאמרו שם את כל ספר תהילים. האם אפשר לומר לה שעדיף שאותם אברכים ילמדו ארבע שעות ברציפות ואח"כ יאמרו כמה פרקי תהילים לרפואתו, וזה יותר טוב - א. כי נחסוך את ביטול התורה של הנסיעה; ב. כי באמירת כל ספר תהילים קשה להתפלל בכוונה; ג. כי תפילתם תהיה אחר לימוד כמה שעות ברציפות? "לימוד עדיף".

ארבע שעות אלו היו לומדים בלאו הכי, רק המיוחד כאן היא הרציפות, האם גם בכהאי גוונא הרציפות הזו קודמת לנסיעה לכותל?

"גם הרציפות סגי לזה".

מעוניינים להתחזק לרפואה שלמה, מה יעשו לגברים או לנשים? "גברים שילמדו דבר חדש וזה חיזוק בתורה, וכגון קדשים, זרעים טהורות. נשים שיתפללו מעריב. ב'משנה ברורה' כתב בסימן ק"ו סק"ד, שהן פטורות וה'חזון איש' סבר שרק בעת הצורך יש להקל". לכמה זמן לקבל על עצמם?

"הגברים כמה שרוצים, הנשים שיקבלו עליהן מעריב תמיד".

רפואת התורה ורפואת הצדיקים

הגמרא בעירובין (נד). הולכת ומונה "החש בראשו יעסוק בתורה שנאמר וכו', חש בגרונו יעסוק בתורה שנאמר וכו', חש במעיו יעסוק בתורה שנאמר וכו', חש בכל גופו יעסוק בתורה שנאמר ולכל בשרו

בנו של ה'חפץ חיים' כותב, שה'חפץ חיים' היה יושב ליד השולחן כשסביבו עשרות ספרים והוא מעיין בהם ומתעמק. בעת שנכנס אליו יהודי, בין אם זה אדם שהכיר או זר מעיירה רחוקה, היה ה'חפץ חיים' סוגר ספר, ועוד ספר ועוד אחד... שאל בנו של ה'חפץ חיים' את אביו: "למה צריך לסגור את כל הספרים? מה הבעיה אם תשאיר אותם פתוחים, ואחרי שהשואל ילך תמשיך ללמוד?"

הגה"צ רבי אהרן טויסיג שליט"א על כבוד הזולת ואהבת ישראל

"ויצטקו בני ישראל אל ה'" (שמות י"ד)

בנביא מלאכי (ג, טז) נאמר: "אז נדברו יראי ה' איש אל רעהו ויקשב ה' וישמע ויכתוב ספר זכרון לפניו ליראי ה' ולחושבי שמו".

הקשה על כך בעל ה'מאור עיניים': כאשר רוצים לשוחח עם אדם, בשר ודם, יש צורך לבקש ממנו שיטה אוזן קשבת. אם חשוב לזכות במלוא תשומת לבו של אותו אדם, מבקשים ממנו לא רק שיטה אוזן קשבת אלא גם שיכבה את הסלולארי.

אבל הקב"ה אינו צריך להיפנות מעיסוקיו ולהקשיב. מדוע אפוא צריך לומר "ויקשב ה' וישמע"?

עוד יש להקשות, מדוע נאמר "ויכתוב", וכי ה' יתברך צריך לכתוב? וכי יש שכחה לפניו?!

והעניין יתבאר - אומר בעל ה'מאור עיניים' - על פי המשל הבא (הוספנו בו מעט נופך):

ראובן פונה לשמעון ואומר לו: "שמעון היקר, אני צריך לשוחח אתך בדחיפות. יש לך עשר דקות בשבילי?". שמעון נענה לו בסבר פנים יפות: "הנני! (אומר רש"י: לשון ענווה וזריזות). כן, אני מוכן. מה העניין?"

ראובן מתחיל לדבר. הטלפון הסלולארי של שמעון מתחיל לצלצל, לוי על הקו. שמעון עונה, תוך כדי שהוא אומר לראובן: "המשך ראובן, אני מקשיב לך".

ראובן ממשיך לשיטוח את עניינו החשוב בפני שמעון, שממשיך תוך כדי כך את שיחתו עם לוי. עוברת עוד דקה והסלולארי השני מצלצל. "הלו, כן, יעקב מה נשמע? ראובן תמשיך, אני שומע כל מילה". אנחנו יודעים שלרוגאצ'ובער היו שני מוחות, לאדם הזה יש גם שלוש אוזניים - הוא שומע במקביל את ראובן, את לוי וגם את יעקב...

ראובן כבר מבין, בצער ובאכזבה, שאין לו מה לחפש אצל שמעון. משהו כבד יושב לו על הלב, אבל עם שמעון אי אפשר לדבר...

זה יכול גם להיות אחרת:

שמעון אומר לראובן: "אני רוצה לשמוע אותך בלי הפרעות. רק רגע, הנה אני מכבה את הפלאפון", ולילדים הוא אומר: "אם מישהו יחפש אותי בטלפון או בדלת, אל תגידו 'אבא לא נמצא' כי אני כן נמצא... אבל תגידו: 'אבא נמצא, והוא עסוק בעניין חשוב. בעוד שעה יהיה

אפשר לדבר אתו".

ראובן כבר מרגיש טוב יותר עוד לפני שהתחיל לפרוק את המטען שבלבו. יש מישהו שמקשיב לו, הוא יודע שלבו של שמעון נתון לו באותה עת באופן מוחלט.

אם שמעון עוד יותר עובד ה', ורוצה עוד יותר להעניק הרגשה טובה לחברו, הוא לוקח דף ועט ואומר לראובן: "הדברים שאתה אומר חשובים לי מאוד. אני רוצה לכתוב כל מילה ומילה שאתה אומר כדי שאוכל אחר כך לעיין שוב בדברים ולומר לך את דעתי אחרי שיקול דעת".

איזו הרגשה יש לראובן עם כזו גישה!

יתכן שראובן לא יקבל תשובה על שאלתו. לא תמיד שמעון יכול לפתור את כל בעיותיו של ראובן ולשחררו מכל צרותיו. בכל זאת, לראובן קל יותר עכשיו. בעצם הקשבתו הוסיף לו שמעון כוחות. זהו "ואהבת לרעך כמוך" אמתי.

ממשיך ה'מאור עיניים' ומגלה לנו יסוד המעורר את הלב: הקב"ה מתנהג עם בניו באופן שבו הם מתנהגים עם אחיהם. אצל ה' יתברך אין, ח"ו, מושג של 'כולי אוזן קשבת' או של 'צריך לכתוב'. הקב"ה "שומע תפילת כל פה". יהודי אחד מבקש מהקב"ה "רפאנו ה' ונרפא", חברו מבקש - בדיוק באותן שניות - "ברך עלינו ה' אלוקינו את השנה הזאת", וילד אחד קטן מבקש בו בזמן שיצליח במבחן. הקב"ה יכול לשמוע מיליארדי אנשים באותו זמן, באותה שנייה, ולכולם הוא יכול להקשיב.

הקב"ה גם אינו צריך, כמובן, לכתוב שום דבר לזכרון, שהרי אין אצלו מושג של שכחה כלל.

מהו אפוא "ויקשב ה' וישמע ויכתוב"?

מידה כנגד מידה היא לאותם שנהגו "ואהבת לרעך כמוך", עזבו את כל עיסוקיהם והקשיבו במלוא הקשב ועם כל הלב לחבריהם, ואף רשמו את הדברים כדי לזכור.

הקשבה היא השלב הראשון, עדיין ללא מעשה. שמיעה היא שלב גבוה יותר, של עשייה בעקבות השמיעה. הקב"ה יקשיב לדבריו, ישמע אותם, ודברי אותו אדם אף יכתבו לפניו יתברך לזכרון, כפי שכתב הוא את דברי חברו.

לתת ליהודי הרגשה שכל כולי פנוי אליו

בקונטרס 'דוגמה מדרכי אבא' שכתב בנו של ה'חפץ חיים', כל דף מלא יראת שמים. בקונטרס מתוארות הנהגותיו של ה'חפץ חיים' כפי שראה הבן בהיכנסו אל הקודש מדי יום ביומו במשך שנים רבות.

לא צריך, וגם בלתי אפשרי, להגדיר מי היה ה'חפץ חיים' ועד היכן מגעת גדלותו. 'בעל בית' היה על כל התורה כולה, ועם ישראל שותים בצמא את דבריו ונוהגים על פי פסקיו.

לא את כל הנהגותיו של ה'חפץ חיים' יכולים אנו להבין, אולם כפי שאמר בנו: "על אבא לא שואלים שאלות, אבל תורה היא וללמוד אני צריך".

הבן כתב, שה'חפץ חיים' היה יושב ליד השולחן כשסביבו עשרות ספרים והוא מעיין בהם ומתעמק כדי להבין דברים על בוריים ומכל צדדיהם. בעת שנכנס אליו יהודי - בין אם זה ראובן או שמעון, 'צחק או לוי, אדם שהכיר או זר מעיירה רחוקה, עשיר או עני - היה ה'חפץ חיים' סוגר ספר, ועוד ספר ועוד אחד... כל הספרים שלפניו היו נסגרים ומונחים בצד.

היהודי מתיישב ליד ה'חפץ חיים', וה'חפץ חיים' פונה אליו במאור פנים ובחביבות גדולה, מבקש לדעת מה חפצו ובמה יוכל לסייע לו. לפעמים הייתה השיחה מסתיימת אחרי דקה ורבע, כי אותו אדם רק רצה ברכה כדי לגמור שידוך או לפתוח עסק. ה'חפץ חיים' מאחל מקרב לב שתהיה לו הצלחה גדולה וסייעתא דשמיא. ויש שהשיחה מתמשכת; האיש שואל שאלה, רוצה להתייעץ, ופורש מול הרב את הצדדים השונים של עניינו. לפעמים היהודי שהגיע איננו מסתפק בבקשת ברכה ועצה, הוא מאריך ומספר על המצוקות ועל הקשיים שמכבידים על לבו.

השיחות הללו לא התקיימו רק פעמיים או שלוש בשבוע, הן התנהלו עשרים או שלושים פעם ביום, ובכל פעם עונה ה'חפץ חיים' בסבלנות ובמאור פנים, ומקפיד לסגור, בתחילת השיחה, את כל הספרים שלפניו.

ידוע, שכל דקה אצל ה'חפץ חיים' הוקדשה ללימוד תורה והייתה יקרה עבורו מפי.

תלמידיו של ה'חפץ חיים' מספרים על ערב ראש השנה אחד: בנו של ה'חפץ חיים' שמע בכיות נוראיות מעליית הגג. המשפחה הייתה רגילה לשמוע בכיות בעת עריכת חשבון הנפש, אבל הבכיות הפעם

היו שונות. הצער והכאב בהן היו נוקבים וקשים ביותר.

בדאגה גדולה ניגשה הרבנית וביקשה לדעת מה אירע. אמר ה'חפץ חיים': "אוי לי, עשיתי לעצמי חשבון הנפש מתחילתה של השנה שחלפה עד היום, ואני רואה שישנן ששעשרה דקות שאינני יודע אם ניצלתי אותן כראוי ללימוד תורה!"

מתוך שנה שלמה, לגבי ששעשרה דקות ה'חפץ חיים' לא היה בטוח שניצל אותן כראוי, ומשום כך היה בוכה בצער נורא. עד כדי כך הייתה חשיבותו של כל רגע אצל ה'חפץ חיים'.

ועל אף כל זאת, הקפיד ה'חפץ חיים' לסגור את כל הספרים שבהם עיין בעת שנכנס אליו יהודי.

שאל בנו של ה'חפץ חיים' את אביו: "למה צריך לסגור את כל הספרים? מה הבעיה אם תשאיר אותם פתוחים ואחרי שהשואל ילך תמשיך ללמוד?"

אמר לו ה'חפץ חיים': "בני היקר, אתה צריך להבין, יש אנשים שבאפשרותם לעשות חסד בממון, הקב"ה בירך אותם בכסף והם נותנים הלואה או מתנה. יש אדם שעושה חסד בגופו, הולך לבקר חולים וכדומה. איזה חסד אני יכול לעשות? לברך, לייעץ או להאזין לכאבם של אנשים.

"תאר לעצמך שבא אלי יהודי והוא רוצה לשפוך את לבו ולספר על צערו, ואני יושב לידו ומקשיב, אבל מאחר והספרים פתוחים נדמה לושכל מעייניי נתונים בספרים ולא בו.

"ברצוני לתת ליהודי הרגשה שכל כולי פנוי אליו. שידע ושירגיש שכל תשומת לבי נתונה אך ורק לו, ואין אז שום דבר אחר בעולם. גם שלושים, ארבעים וחמישים פעם אסגור את כל הספרים, כי רק כך נעשה החסד בשלמות".

עד כדי כך דקדק ה'חפץ חיים' גם בפרטים הקטנים של עשיית החסד. אומר בעל ה'שבט הלוי', הגאון רבי שמואל הלוי ואזנר זצוק"ל: בדורנו יש, ב"ה, הרבה מאוד עשיית חסד. חידושים רבים בחסד יש, שלא היו בעבר. אולם כדאי לתת את הדעת על 'דקות' אחת בחסד: היום אנשים עסוקים וטרודים מאוד, ולכל אחד יש מאה עניינים לסדר. ועל אף זאת, כשפונה אליך יהודי ושואל: "יש לך, אולי, דקה בשבילי?", תן לו את הדקה הזאת ותקדיש את הזמן הזה עבורו בשלמות.

אם האיש היה זקוק באופן נואש לעשרת אלפים שקלים והייתה לו היכולת לתת לו - כמה היית שמח? למרבינתו אין אפשרות לתת עשרת אלפים שקלים אבל יש לנו אפשרות לתת הרגשה טובה, וזה מה שנחוץ לאותו אדם.

האדם הזה אינו רוצה ממך כסף, הוא משתוקק לקבל ממך את התחושה ש'אני אתך, אני עכשיו חושב רק עליך'. הוא יוצא בהרגשה טובה - 'מצאתי חבר, מצאתי ידיד נאמן, שמוכן לשמוע את שיי לי בלב'.

גם כשאתה בא לאחל 'מזל טוב', שים לב לברך עם כל הלב, שהחבר ירגיש שאתה אתו ואתה שותף אמת לשמחתו. אתה לא סתם ממלא את חובתך לחברה בשנייה וחצי של 'מזל טוב' חסר לב...

נתינת הרגשה טובה לאדם היא חסד חשוב לא פחות מהחסד שבנתינת ממון.

(מתוך 'כבודם של ישראל')

יצאתי החוצה ופרצתי בבכי, תוך כדי שאני חושב לעצמי: 'אני צריך לנסוע אלפי קילומטרים מארץ ישראל כדי שד"ר בראיין הגוי יאמר לי בשביל מה הקב"ה שולח מחלות ואיך ניתן להיפטר מהן?!'

הגה"צ רבי אריה שכטר זצ"ל על המטרה האמתית של המחלות

"כָּל הַמַּחֲלָה אֲשֶׁר שְׁמָתִי בְּמִצְרִים לֹא אֲשִׁים עָלֶיךָ" (שמות ט"ו, כ"ו)

כאשר אשתי הייתה חולה נתנו לי לא פחות משישים וארבע עצות. לא שלא היו חמישה או שישה אנשים שנתנו לי אותה עצה, אבל לא ספרתי כמה אנשים אלא כמה עצות נתנו לי. בסך הכל הגעתי לששים וארבע עצות...

עצה אחת הייתה נראית לי יותר מאחרות. רופא מסוים בשם ד"ר בראיין פתח ליד מיאמי בית החלמה, שהחולים מתאשפדים בו למשך שלושה שבועות ואוכלים תזונה צמחונית מיוחדת לפי שיטה שהוא המציא. עם זה הוא התיימר להציל אנשים מהמחלה. יחסית לעצות אחרות, פתרון זה היה נראה הכי אמין.

שעתיים לפני שהייתי צריך לעלות עם אשתי למטוס, התקשרתי לרב שלי ואמרתי לו: "הרב, אני מרגיש שאני טס לחינם. צריך לבזבז על זה 15 אלף דולר, לא כולל עלות הטיסות! אני מרגיש שאני שם כל כך הרבה כסף על קרן הצבי, בעצם כל הכסף הזה נזרק לפח, אני לא רוצה לנסוע!".

אמר לי הרב: "תיסע, גלות מכפרת, תיסע!".

איזו גלות זו הייתה... רק הטיסה למיאמי הייתה קשה ונוראה. שלושים שעות היינו במטוס והתייסרנו. ה' ירחם. היו אלו תיקונים... בבית ההחלמה של הרופא הזה אין לחם ואין מוצרי חלב, אין ביצים, וודאי שלא בשר. יש אגוזים בשפע, וסוכטים מיצים מאבטיח וממלון. בנוסף לכך, מצמיחים סוג מסוים של חטים ומחכים שיוציאו נבטים. החולה צריך לעמוד לבד ולגלגל את החטים לעשות מהם 'חלב חיסה' ולשתות אותו, כאילו זה מה שירפא את המחלה...

הרופא הסביר לי את שיטת הטיפול הזה: "תראה, המחלות הן רק הנורות שנדלקות כדי לאותות על המידות הרעות של בני האדם. אדם כעסן מקבל מחלה. אדם גאוותן מקבל מחלה. אלו רק נורות אוהרה, שמסמנות לאדם שבאיזשהו מקום הוא לא בסדר".

הרופא המשיך ונימק: "מה אנחנו עושים לבן אדם כדי לרפא אותו? אנחנו מוציאים אותו לגמרי מהתקן הרגיל שלו. הוא היה אוכל הכל, ופתאום הוא אוכל מאכלים מוזרים ומשונים. ואז הראש שלו מתחיל לחשוב. הוא מתחיל לבנות את עצמו מחדש, להפסיק לבעוס ולהתגאות. על ידי הטיפול שלנו הוא יכול לתפוס טרמפ על השינוי בחייו, ולהתפטר מהנהגתו השלילית ומכל מידה רעה!".

יצאתי החוצה ופרצתי בבכי, תוך כדי שאני חושב לעצמי: "אני צריך לנסוע אלפי קילומטרים מארץ ישראל כדי שד"ר בראיין הגוי יאמר

לי בשביל מה הקב"ה שולח מחלות, ואיך ניתן להיפטר מהן?!". מחלות באות כדי שנשתנה ונשפר את המידות - זו המטרה של המחלות!

הקב"ה הבטיח לבני ישראל שאם הם ישמרו את המצוות ויעשו הישר בעיני ה' אזי "כל המחלה אשר שמתי במצרים לא אשים עליך כי אני ה' רופאך" (שמות טו, כו).

שאל ה'חתם סופר' זצ"ל: מהי 'המחלה', בה' הידיעה, אשר שם ה' במצרים. איזה חולי ידוע הקב"ה הביא על המצרים?

הוא השיב כי המחלה הקשה שהקב"ה הביא על המצרים הייתה "הכבדת הלב", שהרי זה מה שגרם להם שלא יוכלו להתחרט על מעשיהם. זוהי המחלה שהקב"ה מבטיח שלא יביא עלינו. אם נלך בדרך ה' מובטח לנו שהמחלה הזו, הכבדת הלב, לא תהיה בעם ישראל! יש לנו הבטחה מבורא העולם שעם ישראל יוכל תמיד לחזור בתשובה על החטאים שלו. גם במצב הקשה ביותר הקב"ה לא ייתן ליהודי 'כבדות הלב', וכך יוכל תמיד לשוב אל אלוהיו.

"וַיָּבֹא עַמְלֶק וַיִּלָּחֶם עִם יִשְׂרָאֵל בְּרִפְדִּים" (שמות י"ז, ה')

על פסוק זה דרשו חז"ל: "רפידים - שרפו ידיהם מן התורה". מבאר ה'אור החיים' הקדוש "נתחכם משה כשהכיר העוון שהוא לצד ביטול מלחמת התורה, ואמר: אין ראוי לצאת למלחמה, אלא יהושע שנאמר עליו 'לא ימיש מתוך האוהל' (שמות לג, יא) בעסק

התורה, ואמר לו שיבחר כיצא בו, ובזה יתגבר עליו, כן היה".

מעשה באלפיים וחמש מאות נשים חרדיות, הנמצאות בעמדות מפתח במשק הישראלי, שהתארגנו למחאת שביתה, על כך שמחמת בעליהן אינם עובדים כי אם עוסקים בתורה אין הן זכאיות להטבות שונות כגון הנחות לצהרונים ולמעונות וכו'. הנושא צבר תאוצה ובמשך שבועיים חברו עוד אלפיים וחמש מאות נשים למאבק. המטרה הייתה לענות על טענת המקטרגים שאיננו תורמים למשק. כאשר חמשת אלפים נשים תערוכנה שביתה הסתדרותית על הרעת תנאי עבודה וכדומה, הן מסוגלות לשחק את המערך הכלכלי, ואז כולם יידעו את רוב חלקנו בכלכלה.

הנשים התנו את השביתה בהסכמת גדולי הדור. הן פנו למרן הגראי"ל שטיינמן זצוק"ל, שהשיב כי זו לא התשובה לגזירות ולקטרוגים, משום שכל המטרה שהקב"ה שלח לנו את המלעזים

היא אך ורק כדי שנתחזק בתורה. כך בוטל המאבק בטרם החל! כאשר הסיטרא אחרא, כוחו של עמלק, מתגבר, העצה היחידה לגבור עליו היא להתחזק בתורה, וממילא יתבטל כוחו. כאשר משה נס מפני המטה שהפך לנחש, הורה לו ה': "שלח ידך ואחוז בזנבו". שואל ה'אור החיים' הקדוש, הרי נאמר בפסוק "ויחזק בו" ולא בזנבו, נמצא משה רבנו לא ביצע כביכול את מאמר ה'. ומבאר ה'אור החיים' כי הזנב הוא המקום המסוכן ביותר לתפוס בו את הנחש העלול להתגלגל ולהכיש את האדם. אולם הקב"ה גילה למשה, שבכל מקום שיתפוס בנחש הוא יתפוס למטה. וכך צריך לנהוג בסטרא אחרא, רק לתפוס אותה ותיכף היא הופכת למטה. כאשר הסטרא אחרא משתוללת, כל שעלינו לעשות הוא לשבת וללמוד תורה, ותיכף היא הופכת למקל סתמי ונטול כוחות.

(מתוך הספר 'אריה שאג')

דקה מתוקה 60 שניות על הדף היומי

עם הרב אברהם פוקס

מהי הכוונה הנוספת הנצרכת בתפילה?

ביום הכיפורים נכנס הכהן הגדול ארבע פעמים לקדש הקדשים. בפעם הרביעית, זה בשביל להוציא את הכף והמחתה. לכאורה, בשלמא כדי להוציא את המחתה, היה הכהן הגדול צריך להיכנס באופן מיוחד, בכניסה נפרדת, משום שהיו עליה גחלים, והיה עליו להמתין עד שהקטורת תשרף. אבל מדוע את הכף הוא לא הוציא מיד בפעם הראשונה, לאחר שרוקן מתוכה את הקטורת? אכן, שאלה חזקה.

רבות! התרוץ עוד יותר טוב: לאחר שהכהן הגדול סיים את עבודת הקטורת, טרם צאתו מקדש הקדשים, הוא היה מתפלל תפילה קצרה. בשעה שמתפללים - לא מחזיקים שום דבר ביד! הוא לא יכול לאחז את הכף בידו, כדי להוציאה, כי הוא צריך להתפלל!

(יחי ראובן)

ברכות דף לד

המתפלל צריך שיכוין את לבו וכו' באבות

ומחדש הגר"ח, שכל מה שלעיכובא בברכת "אבות", זה רק בנוגע לפרוש המילים. אבל בתפילה יש צורך בכונה נוספת: שאדם ירגיש שהוא "עומד לפני המלך". כונה זו מעכבת בכל התפילה, ואם לא כיון כוונה זו - הריהו כ"מתעסק", ואין זו תפילה כלל.

הלכות רבות בהלכות תפילת שמונה עשרה, נגזרות מכח ענין זה:

מטעם זה אסור לשבת, או אפילו לעבר, לפני המתפלל. ישנה הלכה שמתחילים לפסוע, ב"עושה שלום", עם רגל שמאל, להראות כי הפרידה מהמלך קשה. הפסיעות צריכות שתהיינה בגדל מסוים, כמבואר בהלכה, כי זוהי הצורה שנפרדים ממלך.

רבי יחזקאל אברמסקי זצ"ל שאל שאלה:

האזינו מידי יום בקו השיעורים של 'דרשו'

077-2222-666 שלוחה 3/3

ריבוננו של עולם! איך בן אדם יכול לשכב ולהירדם בשעה שכזאת? האנייה מיטלטלת, עולה ויורדת, כולם לבטח צורחים עד לב השמים, והוא הולך לישון כמו בשבת נאכ'ן קוגל...

פנינים מהגה"צ רבי ראובן קרלנשטיין זצוק"ל

"ויבאו בני ישראל בתוך הים ביבשה" (שמות י"ד, כ"ב)

יציאת מצרים לא הייתה רק יציאה מעבדות לחרות, העיקר ביציאת מצרים היה: "בהוציאך את העם ממצרים תעבדון את האלוקים על החר הזה" (שמות ג, יב) - קבלת התורה במעמד הר סיני. משל למה הדבר דומה?

עני אחד היה ריק מדעת ומכל חכמה. ביום בהיר קנה כרטיס הגרלה, זכה בפרס הראשון, והפך בן-רגע מעני לעשיר.

האיש, שהיה פיקח, אמר לעצמו: 'עכשיו, כשיש לי כסף, יש לי אפשרות נפלאה. עד עתה לא היו לי שום ידיעות, לא הייתה בי שום חכמה. עכשיו, שיש לי כסף, אני יכול לשכור את המלמדים הטובים ביותר שיש והם יישבו וילמדו אותי'.

הלך ושכר את המלמדים המומחים והטובים ביותר. לימדו אותו חומש ומשניות, ואחר כך גם גמרא ופוסקים. תוך כמה שנים נעשה חכם גדול ובקי בש"ס ופוסקים.

הייתה לאותו אדם קביעות: פעם בשנה, בתאריך שבו זכה בהגרלה, היה עושה סעודת הודיה גדולה, והיה מכיר טובה לקדוש ברוך הוא שהשפיע עליו עושר רב.

גלגל חוזר בעולם. לאחר מספר שנים הפך בחזרה להיות עני. אמרו חבריו וידידיו זה לזה: "השנה כבר לא תהיה סעודה בתאריך של ההגרלה, שהרי הוא הפך שוב לעני".

למרבה הפלא, ימים ספורים לפני היום המיועד נתלתה בבית הכנסת מודעה המזמינה את כולם לסעודה המתקיימת כבכל שנה ושנה.

הוזמנו ובאו, נטלו ידיים והתיישבו לאכול. באמצע הסעודה קם העני ששב להיות עני ואמר: "כולם ודאי מתפלאים לשמחה מה זו עושה, הרי נעשיתי עני כבתחילה. רוצה אני אפוא להסביר את פשר הדבר. כל שנה, כשהייתי עושה את סעודת ההודיה - על מה ולמה עשיתי? על שום הממון הרב שהיה לי מאחר שנעשיתי עשיר? לא. כסף זה שום דבר, כלום, אלא שעל ידי הכסף הייתה לי האפשרות לשכור מלמדים ולהיות חכם. זו הייתה הסיבה לסעודת ההודיה בכל שנה ושנה. ועתה, אמנם איבדתי את כספי אבל החכמה נשארה אצלי. זו הסיבה שגם השנה עושה אני את סעודת ההודיה".

אמר המגיד מדובנא זצוק"ל, השמחה ביציאת מצרים הייתה על כך שיצאנו מעבדות לחרות, משעבוד לגאולה ומאפלה לאורה. אבל התכלית של כל אלו הלוא הייתה שנהיינו עם ה' וקיבלנו את התורה - "אתה בחרתנו מכל העמים". המתנות הללו - זכות התורה וקבלת

עול מלכות שמים - נותרו שלנו ואף אומה לא לקחה אותן ולא תוכל לקחת אותן מאתנו לעולם. משום כך גם השמחה לא בטלה על אף שחזרנו וגלינו!

כדי שיוכלו בני ישראל לקבל את ממונם של המצרים היה לכך תנאי מקדים. נאמר בפסוק: "ובני ישראל עשו כדבר משה וישאלו ממצרים כלי כסף וכלי זהב ושמלות" (שמות יב, ה) ופירש רש"י: "עשו כדבר משה שאמר להם במצרים (לעיל יא, ב) 'וישאלו איש מאת רעהו'".

לכאורה יש לברר, הרי זה מה שכתוב בפסוק במפורש ומה בא רש"י הקדוש להוסיף בפירושו?

ואומר הגאון מווילנא זי"ע, פלאי פלאים ממש: משה רבנו אומר לכלל ישראל בשם הקב"ה שישאלו "איש מאת רעהו" כלי כסף וכלי זהב. וכי לזאת יקרא "רעהו" - המצרי הזה הוא חברו של הישראלי?! אלא מה שנאמר: "דבר נא באוזני העם וישאלו איש מאת רעהו ואשה מאת רעותה כלי כסף" אין הכוונה שאת הכלים ישאל היהודי מהמצרי, אלא מחברו היהודי. "רעהו" אכן הכוונה ליהודי ולא למצרי! שכן אם רוצים היהודים שהגוי ישאל להם את כליו - קודם עליהם לעשות חסד זה עם זה. מעשי החסד הללו יביאו שפע של חסד לעולם, וכך גם המצרי ישאל ליהודי.

ולפי זה אכן "ובני ישראל עשו כדבר משה" - "שאמר להם במצרים 'וישאלו איש מאת רעהו'" - הם השאלו לחבריהם היהודים ששאלו מהם, וזה הביא ל"וישאלו ממצרים כלי כסף וכלי זהב" - מעשי

חז"ל מספרים במדרש אודות שתי מעשרה הדרכים שנבקעו לשנים עשר השבטים בעת קריעת ים סוף: "והנה הכתלים שבין דרך לדרך היו כמו אבני ספיר ויהלומים זכים מאוד, והיו כמו חלונות כדכוד. וכל שבט הלך לדרכו והיו רואים זה את זה, כי עמוד האש שהלך לפניו היה מאיר להם, ואורו השתקף באותם הכתלים, והיו דומים כאילו נמצאים בתוך חדרים מלאים נרות ואורות. וזהו שאומר הכתוב: 'חשרת מים עבי שחקים', כי אותם מצבורי המים שהיו בין דרך לדרך היו מאירים וזכים כמו העבים הזכים הנמצאים ברקיע, שעל ידי אור החמה שמאחוריהם מאיר עולם" ('ילקוט מעם לועז' ע"פ מכילתא).

הרבי מו"ז'ניץ, ה'אמרי חיים' ז"ע, הקשה מיניה וביה: "אם שתי מעשרה הדרכים נבקעו כדי שכל שבט יצעד לבדו, לשם מה היו זקוקים לראות זה את זה? ואם היו זקוקים לראות זה את זה, מדוע לא נבקעה דרך אחת בלבד שבה יצעדו כל השבטים יחדיו?" "אלא מאי?", הסיק הרבי מו"ז'ניץ, "לימוד גדול למדנו פה: עם ישראל יכול לצעוד 'איש על מחנהו ואיש על דגלו', 'נהרא נהרא ופשטיה', ועם זאת לחיות בשלום איש עם רעהו ולהיות בגדר 'רואים זה את זה'."

"כאשר הכל צועדים בדרך אחת ונוהגים במנהג אחד אין בכך כל תמיהה שהשלום שרוי ביניהם; אבל דווקא כשכל אחד מעם ישראל צועד בדרך אבותיו ונוהג במנהגו, אז הם נבדקים ונבחנים האם הם עדיין בבחינת 'רואים זה את זה' ונוהגים איש עם אחיו בשלום, אחוה ורעות!".

שמעתי מהו"ז'ניצער רב'ה בשם הקדמונים:

כתוב אחד אומר (שמות יד, כב): "ויבאו בני ישראל בתוך הים ביבשה", וכתוב שני אומר (שם, כט): "ובני ישראל הלכו ביבשה

בתוך הים" - כאשר הלכו בני ישראל ביבשה בתוך הים ניכר הנס לעין כל, כולם מבינים שאי אפשר ללכת במקום הזה לולא הנס. כמו כן, כאשר בן אדם הולך על שתי רגליו ביבשה, על האדמה הרגילה - עליו להרגיש שהוא הולך בנסיים, וכאילו הוא הולך בתוך הים ביבשה! כבר אמר הרמב"ן (סוף פרשת בא): "ומן הנסים הגדולים והמפורסמים, אדם מודה בנסיים הנסתרים, שהם יסוד התורה כולה, שאין לאדם חלק בתורת משה רבינו עד שנאמין בכל דברינו ומקרינו שכולם נסים, אין בהם טבע ומנהגו של עולם".

הכתוב אומר (יונה א, ד): "ויהי סער גדול בים והאנייה חישבה להישבר". אני לא נסעתי אף פעם באנייה, אבל סיפר לי מישוהו שכן נסע - שפעם אחת הוא נסע באנייה והיה איזשהו זעזוע. אילו צרחות היו שם... פחד פחדים. וכן אצל יונה לא היה זה סתם זעזוע אלא "האנייה חישבה להישבר".

ומה עושה יונה? "יונה ירד אל ירכתי הספינה וישכב וירדם". עהר שלאפט.

ריבונו של עולם! איך בן אדם יכול לשכב ולהירדם בשעה שכזאת? האנייה מיטלטלת, עולה ויורדת, כולם לבטח צורחים עד לב השמים, והוא הולך לישון כמו בשבת נאכ"ן קוגל...

הרב'ה, רבי שלום שבדרון זצוק"ל, אומר שזו גופא הייתה שאלתו של רב החובל: "ויקרב אליו רב החובל ויאמר לו מה לך נרדם?", איך אתה מסוגל לישון במתח שכזה?

על כך משיב לו יונה: "את ה' אלוקי השמים אני ירא אשר עשה את הים ואת היבשה" - אדם נתון באופן מוחלט בידי של הקב"ה, והישועה יכולה לבוא רק מאתו.

עלינו להתחזק ולהתרום באמונה שלמה בהשי"ת. הכל, בכל, מכל כל - מאתו יתברך. ההשתדלות אינה מביאה את הפרנסה! "כל דברינו ומקרינו - כולם נסים, אין בהם טבע ומנהגו של עולם".

אמר פעם אחד מגדולי ישראל: לא היה אף פעם מי שעזב את הכולל מכיוון שלא היה לו מה לאכול באותו היום. מי שעזב את הכולל היה מי שדאג שמחר לא תהיה לו פרנסה...

(מתוך ספר 'יחי ראובן' - הגדה של פסח)

להתחיל את היום ברגל ימין

חווייה רוחנית מדי יום אצלך במייל

הלכה, סיפורים, רעיונות, ווארטים ועוד...
אקטואלי ומרתק.

הצטרפו בחינם לאלפי המנויים, שלחו מייל לכתובת:

dirshu@dirshu.co.il

הפורתח
בכל יום...

המייל היומי של 'דרשו'

**היה מגיד שיעור חשוב שמוסר שיעור קבוע בדף היומי שבא לשאול:
לאחד המשתתפים בשיעור יש מום העונה בדיוק לתיאור הגמרא. זה לא
מהמומים הרגילים, כגון ידו שבורה שזה אינו מבייש, אלא מום כזה שאם
יסביר בצורה ברורה כל המשתתפים בשיעור עלולים להסתכל עליו. שאל
אותי: "מה אעשה? האם אשנה קצת מהפירוש ואבליע את המום, כך שלא
ירגישו ולא אסביר את המום כדי שלא לביישו?"**

הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א על בהירות המוח,
הארת פנים ושמחת לב שראה אצל מרן הגר"נ קרליץ זצוק"ל

"והישר בעיניו תעשה" (שמות ט"ו, כ"ו)

מדי יום שני, לאורך עשרות שנים, הייתה לרבה של 'רמת אלחנן'
הגאון הגדול רבי יצחק זילברשטיין שליט"א, קביעות עם להבחל"ח
מרן פוסק הדור הגר"נ קרליץ זצוק"ל לדון עמו בדברי הלכה.
הייתה לי קביעות אתו במעונו כל יום שני, שם סיפרתי לו על דיני
תורה שהיו לי והיה מתקן אותי שנים ארוכות, פותח הגאון הגדול
שליט"א. אבל אני רוצה לומר לכם מי היה רבנו נסים זצוק"ל: אנו
אומרים: "אל תשליכנו מלפניך ורוח קדשך אל תקח ממנו", האם
יש לנו רוח הקודש? הרמב"ם כותב שהדס שנקטם ראשו כשר.
משיג עליו הראב"ד וכותב: "כבר הופיעה רוח הקודש בבית מדרשנו
והעלנו שפסול". שואל ה'כפות תמרים': הרי לא בשמים היא, ומה
זה הנוסח 'הופיעה רוח הקדש'?

לעשות, איך יסדר כל כך הרבה ספרים. אחד המתפללים ניגש אליו
ואמר לו, שתמורת מאתיים שקלים הוא מוכן לסדר את כל הספרים
במוצאי שמחת תורה. הגבאי הסכים לזה.

במוצאי שמחת תורה ניגש אותו מתפלל לבימה והפליג בשבח כבוד
הספרים ומידת החסד והמעלה של מי שמחזיר ספרים למקומם,
וביקש מכל אחד להכניס רק חמישה ספרים לארון, תוך דקות
אחדות נהיה כל בית הכנסת מסודר. כעת הוא בא לבקש את כספו
מהגבאי. אומר לו הגבאי: "אני לא התחייבתי על דעת שכל הציבור
יחזירו את הספרים". הם באו לפניי לשאול אם הגבאי צריך לשלם
לאותו מתפלל או לא.

אני השבתי שהיה מקום לחייב את הגבאי למרות שהמתפלל לא
עבד בפועל, כי בסך הכל הוא עשה 'חכמה' ו'בצל החכמה בצל
הכסף' על חכמתו מגיע לו תשלום (הבאתי לכך ראיה מירושלמי,
ברכות פ"ז ה"ב).

הצעתי את הדברים לפני מרן הגאון רבי נסים זצוק"ל, והוא אמר
לי: "לגבי הגבאי אתה צודק, אבל הציבור חשב שהוא מתכוון לשם
שמים, וממילא יש כאן גניבת דעת של הציבור והכסף שהגבאי
משלם לו זה כספי ציבור, ועל זה לא מגיע לו".

ב'חתם סופר' מתייחס לנושא ואומר שיש רוח הקודש מעין נבואה,
ויש רוח הקודש על מי שעוסק בתורה לשמה ואפילו אם לא ישיגו
יש לו כוז סייענא דשמיא שפתאום נהיה אור ומתחיל לזרוח. זו לא
נבואה אלא כלשוננו: "רוח השם על עוסקי תורה לשמה שזוכים לכוון
אל האמת, ואפילו אם טבע חכמתם אינם כזאת ישיגו כזאת".

על דברי ה'חתם סופר' יש הוספה ממרן ה'חזון איש' זצוק"ל, הדוד
של מרן רבי נסים זצ"ל, שמדבר על שלושה דברים: בהירות המוחין
והארת פנים עם שמחת הלב זוכה לעמיד דבר על בוריו, והוא
השתלשלות ממדרגת רוח הקודש.

כל הדברים האלו ראיתי אצל רבי נסים: גם בהירות המוח, הארת
פנים ושמחת לב בכל שאלה שהעליתי לפניו.

'עסקה' עם הגבאי

אתן לכם דוגמה של שאלה שהייתה לי ולא עלה על דעתי הכיוון
שאותו אמר לי: היה בית כנסת שהיה עמוס במתפללים ולומדים
בחול המועד סוכות, ולקראת הושענא רבה הצטברו מאות סידורים
וחומשים ועוד ספרי קודש על השולחנות. הגבאי לא ידע מה

אולם חשש האיש והתיירא לנפשו פן ושמא ייוודע לחסידים שהוא המוסר והמלשין... לפיכך התחכם היהודי, וכדי לוודא שאף אחד לא יעלה על כך שידו במעל כשיחקרו ויבררו מיהו אותו 'מוסר' - ערך באותה שעה מצד שני מכתב נאה ומכובד אל הרבי ה'אמרי אמת', שם הרבה בשבחו של הרבי ובירכו בברכת התודה על ביטול אותה גזירה קשה

הגה"צ רבי גמליאל הכהן רבינוביץ שליט"א עד היכן מגיע טיב המעביר על מידותיו

"ה'יש ה' בקרבנו אם אין" (שמות י"ז, ז')

שקט עד שהתבטלה אותה גזירה ובאה הרווחה לאלפי בני ישראל. אולם יהודי אחד שהיה מקורב למלכות ויועץ נכבד של אחד מאותם שרים ראה עצמו נפגע מביטול אותה גזירה - כנראה שחלק גדול מגביית המסים היה אמור לשלשל לכיסו. הוא החליט להשחיר את פני הצדיק ולהשמיצו בפני השלטונות. רקם לו אפוא האיש איזו 'עלילת שווא', תפר איזה 'תיק' שהיה רחוק מן האמת כרחוק מזרח ממערב, וסידר את הדברים בצורה רהוטה ומסודרת עד שיצא מתחת ידו 'כתב הלשנה' מושלם נגד ה'אמרי אמת' כדי לשלחו לוורשה הבירה.

אולם חשש האיש והתיירא לנפשו, פן ושמא ייוודע לחסידים שהוא המוסר והמלשין... לפיכך התחכם היהודי, וכדי לוודא שאף אחד לא יעלה על כך שידו במעל כשיחקרו ויבררו מיהו אותו 'מוסר' - ערך באותה שעה מצד שני מכתב נאה ומכובד אל הרבי ה'אמרי אמת', שם הרבה בשבחו של הרבי ובירכו בברכת התודה על ביטול אותה גזירה קשה. ואף הפליא בזכותו שסייע בזה לרבבות אלפי ישראל, וחתם בכל חותמי הברכות.

עתה היה שקט ובטוח שלא ייפול החשד עליו כלל, שהרי הוא זה שמודה ומברך על ביטול הגזירה ומרבה בכבודו של הרבי.

אך מן השמים שומרים ומשגיחים על נפש הצדיק בשמירה מעליא ובהשגחה מיוחדת כנודע, וכשניגש האיש אל בית הדואר לשלוח את המכתבים שבידו - האחד לבית המלכות שבוורשה והשני לחצר

על דרך רמז פירש הקדוש רבי מרדכי מנדבורנא זי"ע (חומש 'פניני החסידות' שם) כיצד נדע 'היש ה' בקרבנו אם אין', כאשר האדם מחזיק במידת הענווה והוא אין ואפס בעיני עצמו, אז יש ה' בקרבנו, כמאמר הכתוב (ישעיה נז, טו) "כי כה אמר רם ונישא וכו' מרום וקדוש אשכון, ואת דכא ושפל רוח, להחיות רוח שפלים ולהחיות לב נדכאים".

בביתו נאווה קודש של הרב הקדוש רבי נחום המגיד מטשערנוביל זי"ע, בעל ה'מאור עיניים', היו דרים עמו יחדיו בניו וצאצאיו הקדושים, זרע ברך ה'. כידוע, בנו הרב הקדוש רבי מרדכי מטשערנוביל זי"ע התברך בבנים ובבנות לרוב, שהיו כולם מלאכים קדושים שרפי מעלה, וברבות הימים הנהיגו כולם את בני ישראל, בתפארת מלכות בית טשערנוביל המסועפת בכל חצרות קדשיה.

אחד מחמשת בניו הקדושים של רבי מוטליה היה הרב הקדוש רבי יוחנן מרחמסטריווקא זי"ע, הרבי הראשון לשושלת בית רחמסטריווקא. הוא היה ידוע כענוותן שבין האחים הקדושים, בשלמות תפארת מידת הענווה, כפי שמעיד הכתוב (תהילים קמט, ד): "כי רוצה ה' בעמו יפאר ענווים בישועה".

מסופר, שכשהתיישבו האחים הצדיקים לחלוק הירושה ביניהם, בחר לו כל אחד מן האחים את חלק ירושתו ומידה אחת ממידותיו התרומיות. האחד בחר במוח והשני בלב וכדומה, ואילו רבי יוחננטשע היה יושב מן הצד בשקט ואינו מתערב כלום בדבר. לאחר שבחרו להם האחים כל אחד חלקו ונחלתו לפי רצונו, פנו אליו בשאלתם: "ומה יבחר לו יוחננטשע בירושה?". ענה להם רבי יוחנן בחכמה: "אני בוחר ב'גארניט' (כלום) של אבינו ז"ל... כלומר, במידת ה'אין', שהיא הביטול המוחלט בתכלית שלמות הענווה לפני אלוקים חיים! ודו"ק היטב בלשון חכמים מרפא.

הרב הקדוש ה'אמרי אמת' מגור זי"ע עסק פעם בביטול גזירת מס קשה שהטילה המלכות על ראשי בני ישראל. כדרכו בקודש הפעיל את קשריו אצל כמה משרי המלוכה שבעיר הבירה, ולא נח ולא

ביום שישי בבוקר התקשרו המחנותנים וסיפרו שהם קנו את הדירה, והם מבקשים כמובן שלא נשכח להביא את הכסף במוצאי שבת. בשעה ארבע בצהריים, אחרי שאני יוצא מהמקווה בשיכון ה' בבני ברק, אני רואה אנשים מתגודדים, מדברים, מרוגשים, בלגן שלם. "מה קרה?", אני שואל, "אתה לא יודע?", הוא מסתכל עלי

להגיד 'פרשת המן' כל יום או להשקיע בנדיב הדגול? צרור סיפורים מחזקים על השגחה פרטית

מאת: הרב יהושע לייבוזן

"וַיֵּאמְרוּ בְּה' וּבְמֹשֶׁה עֲבָדוֹ" (שמות י"ד, ל"א)

"זאת לא בעיה", אמר אבא - את המשפט שמעתי מאז עוד פעמים רבות - "לפני כמה ימים הודיעו לי שנשאר לי סכום יפה מהפנסיה של העבודה". פחדתי שאם הכסף יגיע לידי של אבי הוא יחמוק לו מבין האצבעות ואנחנו נוכל להגיד עליו קדיש. לכן הצעתי לו שיתן לי את הכסף ואחזיק אותו אצלי. "בסדר גמור", הסכים אבא, "רוצה שיהיה אצלך? בבקשה".

עוד באותו יום הגיש לי מעטפה. אני פותח וסופר, סופר שוב כדי להיות בטוח שלא התבלבלתי, והתוצאה לא מוצאת חן בעיני בכלל. במעטפה יש 100 אלף לירות, אבל אבי התחייב על 150 אלף. "אבא, צריך להוסיף עוד חמישים אחוז על הסכום. חסרים 50 אלף לירות". "זאת לא בעיה שלך", אמר לי אבא, זה הכסף ששלחו לי משמים, והכל יהיה בסדר".

אני לא בדרגה של אבא. הוא מרגיש כל כך בטוח ומוגן, אינו חושש ואינו דואג. הוא מסודר עם השידוך של אחי עוד מאז שהכריזו בשמים "בת פלוני לפלוני, בית פלוני לפלוני", אבל אני, לבי בל עמי. החלטתי שצריך לעשות משהו, איזו השתדלות. אולי להשקיע את הכסף בעסק מניב. ביררתי אצל חברים מה כדאי לי לעשות, ומהי השקעה בטוחה שלא תסב נזק, ואף יש בה סיכוי שהערך של הכסף יעלה. המסקנה הייתה שהכי כדאי לקנות דולרים.

באותם ימים, לפני ארבעים שנה, זה לא היה פשוט כל כך, אך בסופו של דבר השגתי את האנשים המתאימים. העסקה בוצעה, וב־100 אלף הלירות קניתי עשרת אלפים דולר.

ההכנות לחתונה הלכו והתקדמו. המחנותנים מצאו דירה, והתקשרו אלי ביום שישי: "ביום חמישי הבא נחתום על חוזה לקניית דירה",

מדי פעם כשאני רוצה להתחזק, ומי אינו זקוק לחיזוק בימים טרופים כאלה, אני עושה לעצמי אתנחתא קלה ומאזין לסיפורים אמתיים שאנשים מספרים (בקו השגחה פרטית) על ההשגחה הפרטית שהם חוו וראו על בשרם. הסיפורים האלה מחזקים ביותר.

כשאנו קוראים על הנסים הגדולים שנעשו לעם ישראל במצרים, על בני ישראל העוברים בתוך הים ביבשה, ועל הישועות הגדולות שנעשו בכוח "וַיֵּאמְרוּ בְה' וּבְמֹשֶׁה עֲבָדוֹ", החלטתי כי זה המקום והזמן המתאים להביא בפניהם סיפורים מעניינים מתוך הקו והעלון. ליקטתי עבורכם שלושה סיפורים. הראשון, על איך הרה"ח ר' יחיאל נוח פלדמן הצליח לחתן את ילדיו; השני, על משהו שמתאים להשבוע - סיפור על מישהו שקיבל על עצמו להגיד 'פרשת המן'; והסיפור האחרון הוא על מישהו שהשקיע בנדיב דגול.

א) סיפורו של הרה"ח ר' יחיאל נוח פלדמן:

אבי זצ"ל, הרה"ח ר' יחיאל נוח פלדמן, היה יהודי יקר מאוד. כשהוא אירס את אחי הצעיר כבר הייתי בעצמי אברך נשוי ועקבתי בלא מעט מתח אחרי ההתחייבות הכספיות. אבי, כך ידעתי, נותן צדקה בלי חשבון. אמנם בשעתו לא ידעתי את היקף הצדקות שנתן, אבל כבר אז חשדתי שהוא נותן סכומים גדולים מאוד. לשם דוגמה, הגיע יהודי שסיפר לנו שיום אחד פגש אותו אבי ברחוב וראה שהוא סר דואג, ממש אובד עצות. שאל אותו אבי, "קרה משהו? אפשר לעזור?". פרק האברך את המשא מלבו. הוא בנה את ביתו ועדיין אין לו מקרר. המחסור מציק לו מאוד, ואין לו כסף כדי לקנות את המצרך הבסיסי הזה.

"זה הכל?", נרגע אבי, "זאת לא בעיה כל כך גדולה. בוא ונקנה מקרר". הם נכנסו לחנות למוצרי חשמל ואבי קנה לו מקרר.

באותו זמן הייתי אני, בנו, אברך צעיר, ולי לא היה מקרר. אבי לא עשה אז שום חשבון. ראה יהודי נזקק ונתן מה שהיה לו. ההנהגה הזאת הייתה קבועה, ולכן על אף שהרוויח יפה מפרנסתו לא נמצא אצלו שקל מיותר. כשאחי התארס בשעה טובה שאלתי את אבי כמה התחייב, והוא ענה: "התחייבתי לתת 150 אלף לירות לקניית דירה".

אבא, שאלתי בתדהמה, מאיפה תביא את הכסף?

בישרו לי, "אנחנו נביא את החלק שלנו ואתם את החלק שלכם". בעזרת ה', ענית, מקווה שנשמעתי טוב, כי מבפנים לא מספיק האמנתי במה שאני אומר. מיד אחר כך יצרתי קשר עם אבי: הם אומרים להביא את הכסף ליום חמישי הבא, אמרתי לו. "בסדר גמור. זאת לא בעיה". אבל יש רק 100 אלף לירות.

"זאת לא בעיה", המשיך אבא באותה נימה רגועה ומיושבת. היה לי ברור שהוא אינו מתכוון לעשות דבר בנידון. החיים שלו לימדו אותו שאין קשר בין מהלך טבעי לתוצאה. עובדה. כשהיה בסיביר החליט שהוא אינו עובד בשבת. יהודים חשובים מאוד ניסו לשכנע אותו לצאת לעבודה כיוון שזה פיקוח נפש. "ההחלטה הזאת תהרוג אותך", הזהירו אותו, אבל הוא בשלו. לא עובד בשבת.

הגיע שבת, אבא נשאר בצריף, ובמוצאי שבת נקרא למפקדה. הוא קיבל מכות נוראות מהרשעים ונפל למשכב. חודשים ארוכים עברו עד שהתאושש מהעונש, כך שלא רק עבד בשבת גם ביום חול פטרו אותו מעבודה. הוא החלים והשתחרר, ומאז השחרור ועד העלייה לארץ, עסק בזיוף אנדיקטים - אישורים ליציאה מברית המועצות. ישנם יהודים רבים בארץ הקודש שחבים לו את חייהם, וכל אלה מוכיחים שמי שעושה את רצון ה' בתמימות הקב"ה אתו ואין לו מה לפחד וממה לחשוש.

בשעה שמונה בערב, ביום חמישי, התקשרתי בעצמי למחותנים כדי לנסות לדחות את תאריך הבאת הכסף. הם אמרו שאתקשר אליהם שוב בעשר בלילה. התקשרתי לאבא והוא אמר לי: "תגיד להם שבמוצאי שבת אביא את הכסף".

ומה יהיה עד אז? שאלתי, "זאת לא בעיה שלך", ענה לי. מפני הכבוד לא שאלתי. אם הבעיה היא לא שלי, אז מי זה שכן לוקח אחריות? מי זה שהבעיה היא כן שלו? הרי צריכים להביא עוד סכום עצום ואין לי כל מושג בגיוס כספים. הלב שלי שקשק, והשאלה "מאין יבוא עזרי" עמדה מול עיניי, כשבסופה 50 אלף סימני שאלה. ביום שישי בבוקר התקשרו המחותנים וסיפרו שהם קנו את הדירה והם מבקשים כמובן שלא נשכח להביא את הכסף במוצאי שבת. בשעה ארבע בצהריים, אחרי שאני יוצא מהמקווה בשיכון ה' בבני ברק, אני רואה אנשים מתגודדים, מדברים, מרוגשים, בלגן שלם. מה קרה? אני שואל מישהו שהצלחתי לשלוח מאיזו קבוצה של יודעי דבר. "אתה לא יודע?", הוא מסתכל עלי, ונראה שהוא נהנה למדי מזה שהוא יודע ואני לא, "יש מהפכת כספים בארץ. שער הדולר עלה בחמישים אחוז! עד עכשיו הדולר היה שווה עשר לירות, ומעתה הוא שווה חמש עשרה לירות!".

הייתי המום מהמידע, כי זה אומר ש... עשרת אלפי הדולרים שקנית ב-100 אלף הלירות של אבא שווים עכשיו 150 אלף!!! לא ידעתי שלאבא יש חברים במשרד האוצר. לא ידעתי שיש לו קשרים אתם. איך הוא ניבא... במוצ"ש הכסף שלו יהיה שווה בדיוק כסכום הזה. אבל אבא בכלל לא ידע שהחלפתי את הלירות בדולרים. הוא לא רקח כל קנוניה ולא תכנן שום תכנון. הוא בטח בה' לבדו! ובעוד אני רואה עין בעין מופת גלוי ומרוגש עד עמקי נשמת, אבי כלל אינו

מבין על מה המהומה. הרי אבא שבשמים מחתן לו את הילדים. הוא היה בטוח שהקב"ה יעזור לו והוא אכן עזר - מה יותר פשוט מזה? (מתוך עלון מס' 34)

(ב) סיפור על מישהו שקיבל על עצמו להגיד 'פרשת המן'.
סוף סוף, אחרי קשיים לא פשוטים בפרנסה הגעתי למסקנה שאני צריך להתחזק בתפילה. קיבלתי על עצמי לומר כל יום פרשת המן, ושטחתי תחינתי לפני בורא עולם שיושיעני. תוך זמן קצר מאז שהתחלתי להתפלל מקבלת אשתי טלפון ממוסד כלשהו, ושואלים אם היא רוצה לעבוד שם. התנאים היו מצוינים עם הכנסה יפה, והיא נכנסה לעבודה ונהנתה שם. הרגשתי שתפילותי התקבלו. כעבור חודשים מספר, בהם אני מתמיד עם פרשת המן, החלטתי שהעניין כבר סודר וכבר אין צורך להמשיך להתפלל. באותו יום לא קראתי את פרשת המן ולא התפללתי על פרנסה. בצהריים מקבלת אותי זוגתי בפנים נפולות, והיא מספרת: "התקשרו אלי מהעבודה ואמרו לי שהייתה להם טעות, נתנו לי מדי הרבה שעות, ובעצם עלי לעבוד פחות עם משכורת קטנה בהרבה", היא מתנה את צערה ומדגישה, "ומה שהכי קשה לי, שהם אפילו לא הסבירו למה הם החליטו פתאום לצמצם לי את העבודה". אבל אני ידעתי את הסיבה שאפילו במוסד לא ידעו - הן לא אמרתי היום פרשת המן!

חזרתי לקבלה הטובה שקיבלתי על עצמי, וה' יעזור הלאה. רוב שפע ופרנסה לנו ולכל ישראל.

(ג) והסיפור האחרון הוא על מישהו שהשקיע בנדיב דגול.
יש לי קשר קבוע עם נדיב דגול. בכל פעם שאני מגיע לאמריקה הוא נותן לי עשרת אלפים דולר. כבר שש-עשרה שנים שאנחנו בקשר, ומטבע הדברים אני חש מחויבות אליו. חשוב לי שיהיה לו נעים אתי. בשנה האחרונה כשהגעתי לחו"ל, פגשתי את הנדיב ושוחחתי אתו סמוך לבית הכנסת. כאשר התפילה התחילה נכנסנו פנימה והמשכנו לשוחח. לא שלא ידעתי שאין לדבר בעת התפילה, רק שפשוט לא היה לי נעים להפסיק, והאמת היא שלא ממש דיברנו אלא רק סיימנו לדבר ברמזים. לצערי הרב השיחה לא הייתה לכבוד בית המדרש או לכבוד הבורא יתברך, אלא לכבוד שלא אפסיד את הקשר עם הנדיב. למרבה הפלא, באותה שנה שניה הנדיב ממנהגו, ובמקום לתת לי עשרת אלפים דולר הוא נתן לי המחאה של שלושת אלפים דולר בלבד, ואם לא די בזה - הצ'ק חזר... ראיתי בחוש שהכסף והזהב הם מהקב"ה בלבד ואין לעשות חכמות. בשעת התפילה אין לדבר, ולא יועילו כל התירוצים שבעולם. הודו לה', קלטתי את המסר. נ.ב. למעוניינים זה מס' הטלפון של קו 'השגחה פרטית' לשמיעת שיעורים וסיפורים. 02-3011300, ודרך אגב, אינני מכיר אותם ואף אחד גם לא ביקש ממני ליחצן אותם...

לתגובות: leib1964@gmail.com

השתתפתי בשמחת תורה במעמד ההקפות בישיבת 'חברון' גאולה. הבחורים רקדו בכל עוז לכבודה של תורה, ושרו את השיר המפורסם "אנא, אנא, אנא עבדא דקודשא בריך הוא..." בעיצומם של הריקודים הסוערים ביקש ראש הישיבה דאז, הגאון רבי שמואל יעקב בורנשטיין זצ"ל, לעצור לרגע. כל התלמידים התאספו סביבו

מאוצרותיו של הגאון רבי אליעזר טורק שליט"א

"אז ישיר משה ובני ישראל" (שמות טו, א)

שבת קודש, כי שיר זה מביא שמחה בכל העולמות. בספר 'מנהגי בעל החתם סופר' (פרק ה הערה יא), מובא דבר מרעיש אודות פזמון זה:

רבו של מרן ה'חתם סופר' זצוק"ל, הלוא הוא איש האלקים רבי נתן אדלר זצ"ל, הנהיג בביתו שלא ישוררו את זמירת 'יה רבון עלם'. הסיבה לכך מובאת בספר 'משנת חכמים' למהר"ם חאגיז, שכאשר חיבר רבי ישראל נג'ארה שיר זה במקום מושבו בצפת, שלח אליו האר"י הקדוש, שהיה גר בסמיכות מקום, להודיע לו, כי כאשר החל לשורר את השיר באה השכינה עם פמליה של מעלה לשמוע את קולו. אולם היות ומרוב להט והתרגשות הפשיל את שרווליו, התרחקו ממנו המלאכים ונסתלקה השכינה.

משום מעשה זה נמנע רבי נתן אדלר מלשורר בביתו ניגון זה, וכך נהגו בעקבותיו גם תלמידיו מרן ה'חתם סופר' זצוק"ל וצאצאיו. לימים, שאל בנו של ה'חתם סופר', הגאון רבי שמעון סופר זצ"ל, אב"ד קראקא, את אביו לפשר העניין, שכן הוא מאוד התעורר מהפזמון 'יה רבון'. אמר לו ה'חתם סופר': "טרם אגלה לך את טעמי, נוח לי שתשירו אותו..." מני אז החלו לשיר 'יה רבון' במשפחתו של ה'חתם סופר'.

כעבור שנים הסביר ה'חתם סופר' את השינוי: "אצל הרבי רבי נתן אדלר, העובדה שהסתלקה השכינה - הרי היא סיבה מספקת להפסיק לשיר מחמת כך. אבל אצלנו מספיק ה'הווה' אמינא' של

אמרו חז"ל (מדרש רבה כג, ד): "אז ישיר משה, הדא הוא דכתיב: 'פיה פתחה בחכמה, ותורת חסד על לשונה' (משלי לא, כו). מיום שברא הקדוש ברוך הוא את העולם ועד שאמרו ישראל שירה על הים, לא מצינו אדם שאמר שירה לקדוש ברוך הוא אלא ישראל. ברא אדם הראשון ולא אמר שירה; הציל לאברהם מכבשן האש ומן המלכים ולא אמר שירה; וכן יצחק מן המאכלת ולא אמר שירה; וכן יעקב מן המלאך ומן עשיו ומן אנשי שכם ולא אמר שירה. כיוון שבאו ישראל לים ונקרע להם, מיד אמרו שירה לפני הקדוש ברוך הוא, שנאמר: 'אז ישיר משה ובני ישראל'. הווי 'פיה פתחה בחכמה'.

"אמר הקדוש ברוך הוא, לאלו הייתי מצפה. ואין 'אז' אלא שמחה, שנאמר 'אז ימלא שחוק פינו' (תהילים קכו, ב)".

עניין השירה הוא דבר נעלה, רם ונשגב; ועל כן המשורר צריך להיות אדם גדול, חכם ונבון, בעל נשמה גדולה וטהורה באמת. אדם כזה יכול לומר שירה.

משמעותה האמתית של השירה הינה שירת נפש היוצאת מן הלב. כאשר הלב מתמלא רגשות נעלים, המרוממים את נפש האדם וממלאים את כל חללו - מתפרצת השירה מאליה. שירה היא בטוי חיצוני של רגשות פנימיים. רק אדם נעלה וגדול, המרום מהבלי הזמן והתאוות החומריות, גדול המוח ורוחב הלב, מסוגל לבטא את השירה! אם נתבונן בדורות הקודמים מי היו המשוררים של עמנו ניווכח כי היו הם אנשים גדולים, רמי מעלה, חכמים וצדיקים, בעלי רוח נאצלת: רבי משה חיים לוצאטון, רבי שלמה אבן גבירול, רבי יהודה הלוי, רבי ישראל נג'ארה, ועוד ועוד חכמים קדושים זי"ע. כל הרואה את שירתם מתפעל מחכמתם הכבירה ומהצדקות והקדושה המרגשות בכל מילה. רוח הקדש מתבטאת ביצירותיהם. קדושים וטהורים אלו היו משוררינו, ושירתם זכתה להשתמר במשך הדורות בעם ישראל ולפעול נצורות.

נביא כמה מעשים ודוגמאות שמהם נלמד מהי שירה אמתית. האר"י הקדוש זי"ע התבטא על הפזמון 'יה רבון עלם ועלמא' של הגאון הקדוש רבי ישראל נג'ארה זצוק"ל, המושר בבתי ישראל בליל

המלאכים שבאו מלכתחילה להאזין לשירתו, כדי שאכן נשיר אותנו בשולחן השבת..."

בבחרותי, כאשר למדתי בישיבת פוניבז', שחו בני הישיבה בהתפעלות מרובה על מעשה שאירע בחדרו של מרן ראש הישיבה הגרא"מ שך זצוק"ל.

היה זה כאשר הגיעו אליו זוג ערירים שבורי לב, לשמוע דברי חיזוק מרבן של ישראל במצבם הקשה, ולקבל ממנו טללי עידוד ותחייה. הרב שך הושיבם בחדרו, התיישב לצדם והחל לדבר אל לבם ולעודדם. לאחר כמה דקות לקח הרב שך סידור והחל לקרוא יחד עמם את השיר 'יה ריבון', בו טמונים הרבה מיסודות האמונה.

במשך דקות ארוכות עבר אתם קטע אחרי קטע בהתרגשות מרובה, כשמדי פעם זולגות עיניו דמעות. בסיום שאל אותם הרב שך: "היה לכם חיזוק?", משהשיבו בחיוב אמר: "החיזוק הזה יגרום בעזרת ה' שתהיה לכם ישועה בקרוב!".

ואכן, לתקופת הימים נפקדו בזרע של קיימא.

ללמדנו את כוחה של השירה, וכוחה של אמונה הטמונה בשיר! אלו היו המשוררים של כלל ישראל. הם לא היו אנשים פיזיים, בעלי כשרון לחרוז חרוזים. הם היו בעלי רוח הקודש להטביע את חותם האמונה בזמרת פיהם, ולהשפיע רוממות וקדושה לדורות במילים שיצאו מקירות לבבם הטהור!

גם בניגון המצטרף ומשתלב עם מילות השירה טמונות כוונות מיוחדות ואף עמוקות.

בדוגמה לכך נוכחתי בשנת תש"ס, עת השתתפתי בשמחת תורה במעמד ההקפות בישיבת 'חברון' גאולה. הבחורים רקדו בכל עוז לכבודה של תורה ושרו שוב ושוב את השיר המפורסם "אנא, אנא, אנא עבדא דקודשא בריך הוא...". בעצומם של הריקודים הסוערים ביקש ראש הישיבה דאז, הגאון רבי שמואל יעקב בורנשטיין זצ"ל, לעצר לרגע. כל התלמידים התאספו סביבו, והוא אמר את הדברים הבאים: "מדוע מי שחיבר את הניגון חיבר זאת באופן שיחזרו שלוש פעמים על המילה: 'אנא, אנא, אנא' משום שצריך שהדבר ייקבע בנפשו של כל יחיד ויחיד שהוא הוא עצמו עבד ה'! פעם אחת כנראה אינה מספיקה בשביל לקבע זאת עמוק עמוק בנפש...".

בשירה ובהטעמת השירה של כלל ישראל טמונים סודות גדולים! לכל תיבה של הניגון, לכל עלייה וירידה בטון ובמילים, יש עומק וטעם.

"יכולים בני אדם למות בכלות נפשם מנעימותיה"

הגאון הקדוש רבי ישראל משקלוב זצ"ל זכה לקבל לקח מפי רבנו הגר"א מוויילנא זי"ע באחרית ימיו. בהקדמתו לספרו 'פאת השולחן' הקדיש רבי ישראל קטעים שלמים העוסקים בעצם גדולת רבו הגדול. הדברים שכתב שם נשגבים ומופלאים וראויים לתלמוד. בתוך דבריו מצטט רבי ישראל מעשה פלא, המורה על היחס הרם

שייחס הגאון מוויילנא לעניין השירה ולסודות הנגינה, ועד כמה גדול עומק השגתו ברזי השירה, מעלותיה ותכונותיה. הדברים אף מלמדים אותנו על ערך המשוררים של כלל ישראל לדורותיהם. וכך הוא כותב:

"ולא יכולתי מלהתאפק מלהודיע ספור אמתי ונפלא אשר שמעתי מפה קדוש, תלמיד מובהק של רבנו הקדוש, רב חביב, נוח נפש וצדיק, הרב הגאון החסיד המקובל הגדול המפורסם בעולם, כבוד מורנו הרב מנחם מענדל זכרנו לברכה לחיי העולם הבא, מירושלים תיבנה ותכונן..."

"...והיה בעת ששימש לפני רבנו הגאון מנוחתו עדן בהיותו בקהילה קדושה סערהייה, בשעה שסיים פירושו על שיר השירים שקיבל ממנו, היה בדיחא דעתיה ושמח בשמחת תורתו הקדושה. ויקרא למחותנו הגאון הרב דסערהייה זכרנו לברכה, ולבנו הגדול הרב המפורסם מורנו הרי"ל זכרנו לברכה, וציווה לסגור חדרו, והחלונות סגרו ביום והדליקו נרות הרבה.

"וכאשר סיים פירושו נשא עיניו למרום בדבקות עצומה בברכה והודאה לשמו הגדול יתברך שמו שזיכהו להשגת אור כל התורה, בפנימיותיה וחוצותיה. כה אמר כל החכמות נצרכים לתורתנו הקדושה וכלולים בה וידעם כולם לתכליתם... וחכמת המוסיקה, ושבחה הרבה.

"הוא היה אומר אז, כי רב טעמי תורה וסודות שירי הלויים וסודות תיקוני הזוהר אי אפשר לידע בלעדה, ועל ידה יכולים בני אדם למות בכלות נפשם מנעימותיה, ויכולים להחיות המתים בסודותיה הגנוזים בתורה. הוא אמר כמה ניגונים וכמה מידות הביא משה רבינו עליו השלום מהר סיני, והשאר מרכבים, וביאר איכות כל החכמות... "אך אחרי עלייתו למרום (-של הגר"א) סיפר לי תלמידו הרב הנזכר, ולמען יידעו גדלות תורתו ולא ישתכן - כתבתיה פה..."

והדברים מרעישים!

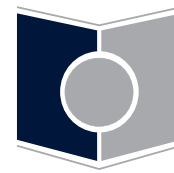
התפעלות תמידית - ללא הרגל ומלומדה

אחר שראינו כל זאת והבנו כי השירה הינה בטוי של הרגש הלב, וכאשר יש התרגשות גדולה פורצת השירה - נבין את העניין עמו פתחנו.

הנה, בקריעת ים סוף הגיעה ההכרה של כלל ישראל לידי מיצויה העליון ביותר, עד כי פרצה השירה מפיות כולם. הייתה זו הכרה בנסיו של בורא עולם, בכבירות ההשגחה ונאדרות כוחו. כשכל זה חדר היטב והתמזג באישיותם של כלל ישראל פרצה ה'שירה', המוכיחה על בהירות וחדות ההכרה של "ויאמינו בה" ובמשה עבדו". עצם פריצת השירה הוכיחה על חדירת ההכרה אל תוך תוכה של האישיות, נפש וגוף כאחד. 'שירה' לא אומרים; שירה אמיתית אינה מתוכננת - היא פורצת! אם לא תפרוץ השירה משמע שאיננה שירה. הכרה בנס מסוגלת להביא לפרץ שירה.

להכרה זו של אמונה חושית ושל התפעלות, הגיעו כלל ישראל כשעמדו על הים.

(מתוך 'אוצרותיהם אמלא')

Dirshu
דרשו ד' ועזו
קרן עולמית לחינוך
ועידור לימוד התורה

בדחילו

לקראת המבחן

רבבות אלפי ישראל החלו בלימוד המחזור החדש של 'הדף היומי', עשרות אלפי בני עליה בדחילו ורחימו אנו מקבלים את פניהם של עשרות אלפי בני העליה לרגל המבחן הראשון של 'קנין' במקומות המבחן הראשון, להביע בעיניהם א

מבחני 'דף הכולל' על ברכות ב. - כג: ייערכו ביום ה' י"א שבט

במקומות ובשעות להלן לשימת לבכם, ביום שישי לא יתקיימו מבחני 'דף הכולל'! * השעות במב

מבחני 'דף היומי' יום שישי

מקום המבחן	עיר	כתובת מקום המבחן	התחלה	סיום	מקום המבחן	עיר
אופקים	בית המדרש "היכל דב"	רח' הרב פנקס 2	10:00	13:00	אופקים	ירושלים-קטמון
אור יהודה	כולל "נחלת משה" בביהכ"ס "שערי תפילה"	בן פורת 24	9:00	10:30	ירושלים-קרית בעלז	בית הכנסת הגדול בעלזא (קומת כניסה)
אלעד	כולל "חיי משה"	רח' רבי מאיר 7	10:00	13:30	ירושלים-קרית יובל	בית הכנסת "בני תורה - המרכז"
אפרת	בית הכנסת "דרך החיים"	רח' נצר ש"י 2	9:00	11:00	ירושלים-רוממה	בית הכנסת "היכל שמואל - אשכנז"
אשדוד	תורה מציון	רח' ח'רוב 2	9:00	11:00	ירושלים-רמות	בית הכנסת "אהל יוסף" קומה ב'
אשדוד - רובע ג'	ישיבת "בית ישראל"	רח' ח'רוב 2	9:00	11:00	ירושלים-רמות א	בית כנסת "משכן שרגא"
אשדוד - רובע ז'	בית הכנסת בעלזא (קומה ג')	רח' ח'רוב 2	9:00	11:00	ירושלים-רמות ג	בית הכנסת טשכנב
אשדוד - רובע ח'	בית המדרש מאקואו	רח' התלמוד 1	10:15	13:30	ירושלים-רמת שלמה	בית הכנסת "בני הישיבות"
באר יעקב	בית המדרש מעלין (עזרת נשים)	רח' הרוותם 29	10:00	13:00	ירושלים-רמת שלמה	בית הכנסת "משכן משה"
בית אל	בית הכנסת יהודה	רח' האילנות 19	9:00	10:30	נעם שיח	נעם שיח
בית חלקיה	בית הכנסת "מדרש אליהו"	רח' ח'רוב 2	9:00	11:30	כרם ביבנה	ספריה שע"י ישיבת "כרם ביבנה"
בית שמש	בית הכנסת "אהל יוסף"	רח' ח'רוב 2	9:00	11:00	כרם ביבנה	בית המדרש "כרם אל"
בית שמש - הפניכה	בית המדרש "שערי תורה"	שפת אמת 24 בית ומנוחה	9:30	13:00	לוד - אדומים	לוד - אדומים
בית שמש - רמה א'	בית הכנסת "מתמידים"	רח' בן ציון אבא שאול 5	10:00	13:00	מגדל העמק	מגדל העמק
בית שמש - רמה ב'	בית המדרש "לב אליהו" (קהילות יעקב)	רח' נחל שורק 29	9:30	13:00	מודיעין עילית - ברבפלד	מודיעין עילית - ברבפלד
בית שמש - רמה ג'	בית הכנסת "קהל פרושים"	רח' נהר הירדן 30	10:00	13:00	מודיעין עילית - ק"ס	מודיעין עילית - ק"ס
בית שמש - רמה ג' 2	בית הכנסת "אהבת תורה"	רח' עירו הניבא 6	9:30	13:00	מודיעין עילית-גן פאראק	מודיעין עילית-גן פאראק
ביתר עילית-גבעה A	בית הכנסת דיקוב-יוניץ	רח' אהבת שלום 1	9:30	13:00	מושב עוצם	מושב עוצם
ביתר עילית-גבעה B	כולל ישיבת הר"ן	רח' זוועיה 2	10:30	13:30	מיצד	מיצד
בני ברק	בית הכנסת קרלין	רח' פחד יצחק פי' ברים	10:00	13:30	מעלה אדומים	מעלה אדומים
בני ברק - פרדס כ"ן	בית הכנסת "חניכי הישיבות"	רח' עזרא 60	9:30	13:30	מעלה אדומים	מעלה אדומים
בני ברק-סורוצקין	בית הכנסת "אילת השחר"	רח' אושיקין 22	9:00	10:30	מצפה המסד	מצפה המסד
בני ברק-קהילות יעקב	בית הכנסת "צא"י די אהרן"	רח' הרב סורוצקין 9	9:30	13:30	נס ציונה	נס ציונה
בני ברק-קריית הרצוג	בית הכנסת "משכנות יעקב"	רח' קהילות יעקב 2	10:00	13:30	נצרת - הר יונה	נצרת - הר יונה
בני ברק-ר' עקיבא	בית הכנסת "הכולל שמואל"	רח' טויפלד 10 קריית הרצוג	9:30	13:00	נתניה	נתניה
גבעתי אבא	בית הכנסת הגדול "חניכי ישיבת חברון"	רח' ר' עקיבא 53	9:30	13:30	נתניה-תוף גלים	נתניה-תוף גלים
גבעתי אבא-החדשה	בית הכנסת קרלין סטולין	רח' האתרוג 89	10:00	12:00	נתניה-קרית צאנז	נתניה-קרית צאנז
זכרון יעקב	בית המדרש "עטרת ישועה" - דו'קוב	רח' האילנות 20	10:45	12:45	עמנואל	עמנואל
חברון	בית הכנסת "מסילת ישרים"	רח' רמת צבי	9:45	11:45	עפולה עילית	עפולה עילית
חולון	בית הכנסת "ש"ס בוסקילה"	רח' האיריס 14	9:00	11:00	עפולה-גבעת המורה	עפולה-גבעת המורה
חולון-יחזקאל	בית המדרש "עטרת חכמים"	רח' החיים 4 תל גיבורים	11:00	13:00	ערד	ערד
חיפה	ישיבת "ננסת אליהו"	רח' הרצל 60	9:45	13:00	פתח תקוה	פתח תקוה
חיפה - סערט ויוניץ	בית המדרש שאץ-יוניץ	רח' מקור ברוך 5	10:00	12:00	פתח תקוה	פתח תקוה
חיפה-טוה שאנן	ביהמ"ד הגדול מקור ברוך	רח' מנדלי מוכר ספרים 1	10:00	13:00	פתח תקוה	פתח תקוה
הצור הגלילית	בית הכנסת המוקלט	קריה חסידיית גור	9:00	11:00	צפת	צפת
טבריה	בית החסידים "דברי אמת" - גור	רח' רוט	9:50	11:50	צפת	צפת
טבריה-עילית	בית הכנסת "אור תורה" (עזרת נשים)	ש"ר 6	9:30	12:30	קדומים	קדומים
טלסמון	בית הכנסת "קהל חסידים"	רח' אוניס לתורה 7	9:30	13:00	קריית ארבע	קריית ארבע
יד בנימין	בית הכנסת "נחלי דעת"	קריה חרדית	12:15	14:15	קריית גת	קריית גת
יסודות	ישיבת "תורת החיים"	רח' הרב צבי יהודה 12	10:00	12:00	קריית מלאכי	קריית מלאכי
ירוחם	בית הכנסת יסודות (בשטיבל החדש)	רח' הפסגה 70	9:30	13:00	ראשון לציון	ראשון לציון
ירושלים	בית הכנסת "בית פנחס" - המרכז	רח' אביעזר ילין	11:00	13:00	ראשון לציון	ראשון לציון
ירושלים-בית וגן	מרכז הרב	רח' רלב"ח	10:00	13:30	רמת השרון	רמת השרון
ירושלים-בית ישראל	בית הכנסת "חניכי הישיבות"	רח' גולד 3	9:00	11:00	רעננה	רעננה
ירושלים-גאולה	בית כנסת קרלין	רח' המור 3	10:00	13:00	שרות	שרות
ירושלים-גבעת מרדכי	בית המדרש גור	רח' גולד 3	9:00	11:00	שעלבים	שעלבים
ירושלים-גילה	בית הכנסת "משכן שמואל"	רח' גולד 3	9:00	11:00	תל אביב	תל אביב
ירושלים-העיר העתיקה	בית הכנסת "חזון נחום"	רח' המור 3	10:00	12:00	תל אביב	תל אביב
ירושלים-הר נוף	בית הכנסת "החורבה"	רח' גולד 3	9:45	13:00	תל אביב	תל אביב
ירושלים-נווה יעקב	בית הכנסת "קהילות בני תורה" (היכל ים התלמוד)	רח' אגסי 5	10:00	13:00	תל אביב	תל אביב
ירושלים-נווה יעקב	בית הכנסת "חניכי הישיבות"	רח' ויקטור וויליס	7:00	8:00	תל אביב	תל אביב
ירושלים-נווה יעקב	בית הכנסת "אורל איתן"	רח' פרדס 71	10:00	13:00	תל אביב	תל אביב
ירושלים-נווה יעקב	ביהכ"ס "מגן אברהם" היכל "אהבת ישראל"	רח' כפר עברי 13	10:00	13:00	תל אביב	תל אביב
ירושלים-קבר רחל	קבר רחל	רח' המור 3	11:00	13:00	תל אביב	תל אביב

ורחיומו

הראשון של בני העליה

קיבלו על עצמם את הלימוד השינוי והחזרה על מנת להבחן במבחני 'דרשו' על 'הדף היומי'.
גור' במחזור החדש של 'הדף היומי'. ובברכה של מצוה לרבנים הגאונים שליט"א אשר יבקרו אי"ה
את חביבות בני העליה לומדי ועמלי התורה.

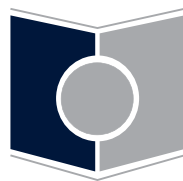
מבחני 'קנין תורה' על ברכות ב. - לא: ייערכו ביום ו' י"ב שבט

חני 'הדף היומי' ביום שישי הם למבחן הראשון בלבד, לשעות במבחנים הבאים עקבו אחר ההודעות

מבחני 'דף הכולל' יום חמישי

שעת המבחן	כתובת מקום המבחן	שם ביהמ"ס	שם הכולל	עיר	התחלה	סיום
18:00-19:00	קהילות יעקב	אילת השחר	זכרון אליהו	אופקים	11:00	13:00
19:30-21:00	טיילת שכונת הר"ף	אילת השחר	מנחת יוסף	אופקים	9: 30	13:00
17:00-18:00	חוני המעל 34	היכל ורח	אבי עזרי	אלעד	9: 30	12:30
17:30-18:30	חייא 6	בית החסידים	זכרון נפתלי הערץ	אלעד	9: 30	13:00
19:00-20:00	חוני המעל 10	מדרש אליהו	מדרש אליהו	אלעד	9: 30	13:00
17:30-18:30	חייא 8	מחנבוקא	תורתם קבע - כולל בעלי בתים	אלעד	9: 30	13:00
17:00-18:00	נמל אשדוד	גמל אשדוד	הדרת יוסף	אשדוד	9: 30	13:00
15:30-16:30	אור החיים 13	אור החיים	היכל אברהם ושלמה	אשדוד	11:00	13:00
17:30-18:30	הרקפת 14	היכל דב	היכל התורה	אשדוד	10:00	13:00
13:40-15:00	חטיבת הנגב 11	גור	חגיגסקי	אשדוד	10:00	13:00
21:30-22:30	אדמו"ר מפליסבורג 44	בית שמואל	כולל ערב	אשדוד	9: 00	11:00
21:00-22:00	יהודה הנשיא 12	בעלזא בית נפתלי	מורשה ודעת	אשדוד	9: 30	11:30
17:00-18:00	ההסתדרות 16	שטיבלעך אוהל משה	בית פרץ	אשקלון	9: 45	11:45
12:00-13:00	ראובן הכהן ממול 52	באר מרים	באר מרים	באר שבע	10:30	12:30
04:00-05:30	ראובן הכהן ממול 52	באר מרים	באר מרים - כולל חצות	באר שבע	10:00	12:00
20:30-22:00	חשין 13	אורות הזוהר	קנין משי	בית שמש	10:00	13:30
21:00-22:00	נהר הירדן 18	יוניץ	יוניץ	בית שמש	9: 30	13:30
21:00-22:00	המשלש 10	פרושים	חניכי הישיבות	בית שמש	10:00	13:00
19:45-22:45	נהר הירדן 30	תפארת משה	כולל ערב המרכז	בית שמש	11:30	13:00
10:30-12:30	תפארת משה 1	בויאן	תפארת אוהל משה	בית שמש	10:30	13:00
19:15-20:15	מורשה פי מהרי"ץ - ליד רמי לוי	עץ חיים	בויאן	ביתר עילית	9: 00	10:30
16:15-17:15	בעש"ט 6 ביתר עילית	פנסק קרלין	גן רוה	ביתר עילית	9: 00	11:00
21:20-22:20	המגיד ממזריטש 47	מתמידים	זכרון יוסף (כולל ערב)	ביתר עילית	9: 30	11:30
11:30-12:30	פחד יצחק 8	ביהמ"ס הגדול	מתברא להוראה	ביתר עילית	8: 00	10:00
18:45-19:45	חתם סופר 8	בית אברהם אילמלך - קרלין סטולין	נור הוראה	ביתר עילית	9: 30	11:30
17:30-18:30	מפעל הש"ס 2	מפעל הש"ס	נחלת משה ביתר	ביתר עילית	10:00	12:00
17:30-18:30	אגרות משה 2	סדיגורא	כולל סדיגורא ביתר	ביתר עילית	9: 30	12:00
18:00-19:00	יונה הנביא 1	ביהמ"ס הגדול	אוהל תמר	בני ברק	9: 45	11:45
04:30-07:00	רבי עקיבא 53	בית החסידים רבינו תם	אשמורת מורשה ודעת	בני ברק	10:00	12:00
17:30-20:00	רבינו תם 7	גור	ביהמ"ד גבורה לתורה שבע"פ	בני ברק	10:30	11:30
17:30-18:30	רח"ל מלצר 15	גור	בית תלמוד להוראה	בני ברק	10:15	12:15
17:30-18:30	אלשיך 3	ברסלב	כולל ברסלב	בני ברק	9: 45	11:45
17:30-18:30	רבי עקיבא 97	הליגמן	דעת שלמה	בני ברק	9: 30	11:30
17:30-18:30	אברבנאל 109	דרך אמונה	דרך אמונה	בני ברק	9: 30	11:30
17:00-19:00	אדמו"ר מגור 16	דרכי איש	דרכי איש	בני ברק	9: 45	11:45
20:10-21:30	גבעת פנחס 9	שטיבלעך בית הלל קומה ב	כולל וויניץ	בני ברק	9: 00	11:00
17:45-18:45	אורליאן 2	משכן חיים	זכרון קלם	בני ברק	10:00	12:00
19:00-21:00	סמטת ארי 3	כולל חזון איש	חזון איש	בני ברק	10:30	12:30
18:00-19:00	אברמסקי 26	בית אברהם	כולל שעי"י ישיבת אור אליצור	בני ברק	9: 30	11:30
16:10-17:10	ראדומין 3	ביהמ"ס הגדול	כתר תורה	בני ברק	9: 45	11:45
16:00-19:00	רבי עקיבא 53	משכנות שמעון	מורשה ודעת - ערב	בני ברק	9: 00	11:00
22:30-23:30	ברוט 20	תלחת משה	משכנות שמעון (כולל ערב)	בני ברק	9: 00	10:30
17:30-18:30	הרב מלצר 26	תלחת משה	תלחת משה	בני ברק	10:00	12:00
11:30-12:30	יהודה הלוי 7	בית במברגר	נחלת משה בני ברק	בני ברק	9: 00	11:00
15:00-16:00	צירלון 14 שיכון ה	הרב גלאי	עומקה של הלכה - הרב גלאי	בני ברק	9: 30	11:30
16:30-18:00	טולידנו 12	קול יעקב	עץ חיים ליוצאי צרפת	בני ברק	11:00	13:00
20:40-22:00	אחיעזר 4	אלכסנדר	כולל ערב אלכסנדר	בני ברק	11:00	13:00
19:15-20:15	יצחק שדה 5	חניכי הישיבות	קהילות יעקב	בני ברק	12:00	14:00
21:30-23:00	עוזא 60	הרב בעני	שת"ל תמים (כולל ערב)	בני ברק	1: 15	11:00
17:30-19:00	רבי עקיבא 133	אור הצפון	תורה וחיים	בני ברק	9: 30	11:30
18:30-19:30	הירקון 79 קרית הרצוג	בית יעקב	תפארת משה	בני ברק	9: 30	13:00
11:00-12:00	סמטת הכרמל 9	תורת ישראל	בית יעקב	בני ברק	10:00	12:00
15:30-17:30	עזריאל 25	מוסדות המיישי"ר	היכל התורה	בני ברק	9: 00	11:00
16:00-17:00	רח"ל אור ישראל 1	ברסלב	המיישי"ר	בני ברק	9: 00	11:00
12:30-13:30	יהושע בן גמלא 30	הרב ברוך	ברסלב (הודו השרון)	הוד השרון	10:00	12:00
19:00-20:00	הרב עובדיה יוסף 2	מקור ברוך	אורחות תורה	חיפה	10:00	12:00
17:00-19:00	מקור ברוך 17	אחול יצחק	משנת אליהו	חיפה	1: 15	11:15
17:00-18:00	קריה חסידיית	ביהמ"ס המרכזי דברי אמת	ש"ס ברציפות	חיפה	10:30	12:30
19:00-20:00	ז'ולטי 6	ביהמ"ס אוהל יוסף	כולל ערב	ירושלים	10:00	12:00
14:00-16:00	קשאני 26 אדמו"ר הנצי"ב	משכן ראובן	אוהל יוסף	ירושלים	10:30	12:30
21:00-23:00	הרב פרדס 65	בית המדרש הגדול	אורחות תורה (כולל ערב)	ירושלים		

דרשו 02-5609000

Dirshu
דרשו ד' ועוזו
קרן עולמית לחינוך
ועידוד לימוד התורה

**בדחילו
ורחימו**

מבחני 'דף הכולל' יום חמישי

עיר	שם הכולל	שם ביהמ"ס	כתובת מקום המבחן	שעת המבחן
ירושלים	באר שמואל	באר שמואל	סורוצקין 45	20:20-21:45
ירושלים	בני הישיבות	בני הישיבות	זלמן ארן 5	22:00-23:00
ירושלים	כולל להוראה	ברסלב	שבטי ישראל 48	16:30-17:30
ירושלים	דושנסקי	ביהמ"ד הגדול דושנסקי	שמואל הנביא 52	21:00-22:00
ירושלים	חזון נחום	המרכזי חזון נחום	המור 3 גילה	21:00-22:00
ירושלים	ים התלמוד		ליפתא עילית	11:30-13:30
ירושלים	תורה אור		סורוצקין 3	19:20-20:20
ירושלים	יששכר באהליך	אוהל יהונתן	עמרם גאון 9	18:00-19:00
ירושלים	כולל שע"י ישיבת מיר	בית יוסף	זונפלד 23	18:15-20:00
ירושלים	כולל שע"י ישיבת מיר	ביהמ"ד פרידמן	בית ישראל	14:15-15:15
ירושלים	כי מציון תצא תורה		עובדיה סומך 11	11:30-12:30
ירושלים	לב אחד	המרכזי	שטרן 30	18:00-19:00
ירושלים	משמורת כהונה		בעלאצל אשכנזי 7	17:00-18:00
ירושלים	כולל נחלת יעקב	נחלת יעקב	ברוכים 10	19:30-20:30
ירושלים	נחלת משה - רמת שלמה	אגרות משה	רח' הרשלל 13 (בסוף הרחוב מאחורי הגינה)	17:30-18:30
ירושלים	עטרת שלמה		דוד ילין 19	18:00-20:00
ירושלים	כולל ערב	עטרת מלכות	רוזנבלט 14	21:30-22:30
ירושלים	כולל ערב	מנין אברכים	החד"א 21	21:10-22:30
ירושלים	כולל ערב אלכסנדר	אלכסנדר	זונפלד 1	21:00-22:00
ירושלים	צילו של היכל	בבנין ישיבת פורת יוסף	מעל רחבת הכותל	15:15-16:45
ירושלים	שארית יוסף	שארית יוסף	סורוצקין 24	18:40-20:15
ירושלים	שפת אמת	ישיבת שפת אמת	רחוב שפת אמת 8	13:45-14:45
ירושלים	תפארת בתורים (כולל ערב)	מנין אברכים בר יקר	בר יקר	21:30-22:30
מגדל העמק	חסדי רחל	חסדי רחל	הנשיאים 3	16:00-17:00
מודיעין עילית	איילת השחר	איילת השחר	עמק זבולון 9 פינת שני	17:30-18:30
מודיעין עילית	כולל אלכסנדר (ערב)	אלכסנדר	יהודה הנשיא 37	21:00-22:00
מודיעין עילית	דף הכולל	עטרת יוסף	מסילת יוסף 13	21:00-22:30
מודיעין עילית	זכרון רחל	רצופות	שערי תשובה 16	17:30-18:30
מודיעין עילית	משנת אברהם	נאות עילית	שד' יחזקאל 33	17:45-19:00
מודיעין עילית	נאות עילית (כולל ערב)	רמב"ם - מול עיר	רמב"ם - מול עיר	21:30-23:00
מודיעין עילית	נוני ישראל	ביהמ"ד בית אבא	אור החיים 27	16:45-17:45
מודיעין עילית	נחלת משה מודיעין עילית	אוהל מנחם	נודע ביהודה 31	17:45-18:45
מודיעין עילית	כולל ערב השכונות	המרכזי החדש חפציבה	אבי עזרי 24	21:00-23:00
מודיעין עילית	קצות החושן	חניכי הישיבות כיכר פלוק	יהודה הנשיא 1	18:00-19:00
מודיעין עילית	רנה של תורה	חניכי הישיבות	רשב"י 36	21:30-22:30
מודיעין עילית	רצופות הדרת תורה	פרושים	פוניבו 7	11:45-12:45
מודיעין עילית	ש"ס ברציפות	בית אליהו	אבני נזר 23	18:00-20:00
מודיעין עילית	תורת משה	קרית יצחק	חפץ חיים 12	17:00-18:00
מעלה אדומים	אוהל יצחק ושרה	ביהמ"ס המרכזי מעלה אדומים	הנחלים 96	15:30-16:30
נשר	בית מדרש גבוה לתורה	אוהל קדושים	בר מואל 14	17:30-18:30
נתיבות	בית יצחק (כולל ערב)	ורד לדוד	יובל 53	20:30-22:30
נתיבות	בית יצחק	בית יצחק	גרשנביץ 10	15:00-16:00
נתיבות	הנגב	ישיבת הנגב	חזון איש 5	16:45-17:45
נתיבות	משכן התורה	משכן התורה	הר' מאזוז 1	17:30-18:30
נתניה	צאנו		דברי חיים 5	21:30-22:30
נתניה	תפארת למשה	ישיבת תפארת משה	בן אלעזר 40	16:00-17:00
עפולה	אוהל משה	אוהל משה	עליית הנוער 6	18:40-19:40
פתח תקוה	אוהל חנה	יצאני חברון גני הדר	בנין 102 גני הדר	18:00-19:00
פתח תקוה	אוהל רחל		ירקונים 13	17:00-19:00
פתח תקוה	תפארת מאיר	תפארת מאיר	שמואל הנגיד 4	17:00-18:00
קרית אתא	תפארת משה וסימון	עמנואל דוד אשכנזי	עמנואל דוד אשכנזי 34	15:00-16:00
ראש העין	אור זרוע	ביהמ"ד אור זרוע	חזון איש 9	15:00-16:00
ראשון לציון	בית הלל	שדרות היובל 1		19:00-20:30
רחובות	עטרת גבריאל	זכריה מאדר 30		17:30-19:30
רכסים	משנת אליהו	שבטי ישראל	חריצית 1	17:30-18:30
רמת גן	תורת חיים	ימין משה	אלוף דוד 187	16:00-17:15
רמת השרון	הסדר רמת השרון	בית ג'וברין 4		20:30-21:30
תל אביב	הרב דרעי	שערי שמים	המעפלים 19	18:00-19:30
תל אביב	חדושי הרי"ם ת"א	ישיבת חידושי הרי"ם	נמירוב 24	17:45-18:45
תל אביב	מעלה אליהו - ת"א	הגריש סולר 7		09:00-11:00
תל ציון	קול יצחק	קול יהודה	אדבת ישראל 11	17:30-18:30

להצטרפות מוקד 'דרשו' 02-5609000

ירושלים-העיר העתיקה
בית הכנסת "החורבה"

הגאון רבי **אביגדור נבנצל** שליט"א
מרא דאתרא הרובע היהודי

ירושלים - נווה יעקב
ביהכ"ס "חניכי הישיבות"

הגאון רבי **צבי ובר** שליט"א
מרא דאתרא נווה יעקב וחבר בד"ץ שארית ישראל

ירושלים-נווה יעקב
בית הכנסת "מגן אברהם" היכל "אהבת ישראל"

הגאון רבי **ישראל יצחק זילברמן** שליט"א
רב שכונת נווה יעקב - מרכז

ירושלים-קרית בעלז
בית הכנסת הגדול בעלזא

הגאון רבי **שמאי קהת הכהן גרוס** שליט"א
דומ"צ דקהל מחזיקי הדת בעלזא

ירושלים-רמות

בית הכנסת "אהל יוסף" קומה ב'
הגאון רבי **ישראל גואלמן** שליט"א
רב שכונת רמות א'

ירושלים רמת אשכול
בית הכנסת "חניכי הישיבות"

הגאון רבי **צבי שרלין** שליט"א
רב שכונת רמת אשכול

ירוחם

בית הכנסת "בית פנחס" - המרכז
הגאון רבי **מרדכי יהודה קראוס** שליט"א
מרא דאתרא דק"ק ירוחם

כרמיאל

בית המדרש "כרם אל"
הגאון רבי **אברהם מרגלית** שליט"א
רב העיר כרמיאל

מודיעין עילית - ברכפלד
בית הכנסת "ישיעות דוד"

הגאון רבי **ישראל זכרמן** שליט"א
רב אחוזת ברכפלד

מודיעין עילית - קריית ספר
בית הכנסת "זכרון משה"

הגאון רבי **מאיר קסלר** שליט"א
מרא דאתרא מודיעין עילית

מודיעין עילית-גרין פארק
בית הכנסת "בני הישיבות"

הגאון רבי **יצחק לוקסנבורג** שליט"א
רב שכונת נאות שמחה

נתיבות

בית הכנסת "בית מהרי"ן" (עזרת נשים)
הגאון רבי **שמואל מונטג** שליט"א
רב הקהילה נתיבות

נתניה-קרית צאנז
בית הכנסת "אהבת תורה"

בן כ"ק האדמו"ר מצאנז
רבי **יוסף משה דוב הלברשטאם** שליט"א
ראש ישיבת צאנז

עפולה-גבעת המורה
בית הכנסת "אהל משה"

הגאון רבי **נתן רוטשילד** שליט"א
מרא דאתרא גבעת המורה

ערד

כולל "נחלת יצחק"
הגאון רבי **מרדכי חיים וולקוביץ** שליט"א
רב דחסידי גור ערד

צפת

כולל שע"י ישיבת צפת-הרב קפלן
הגאון רבי **מרדכי דב קפלן** שליט"א
נשיא מוסדות ישיבת צפת ורב העיר העתיקה

מיר רואה אורחם יוצאים

הרבנים הגאונים שליט"א
אשר ישתתפו במעמד
המבחן הראשון על
מסכת ברכות להוקיד רבנן
בני העליה נבחני 'דרשו'
והמצטרפים למבחני
'קנין תורה'

חיפה-נווה שאנן
בית הכנסת המקלט

הגאון רבי **ישראל מאיר וייס** שליט"א
ראש ישיבת נחלת הלויים

חיפה-רמת וויניץ
בית המדרש הגדול "מקור ברוך"

הגאון רבי **דוד שלמה זולדן** שליט"א
דומ"צ דחסידי סערט וויניץ

חצור הגלילית
בית החסידים "דברי אמת" - גור

הגאון רבי **גבריאל אברמוביץ** שליט"א
רב דחסידי גור חצור

טבריה

בית הכנסת אור תורה - בית הכנסת קהל חסידים
הגאון רבי **שמואל לובין** שליט"א
רב קהילת קרלין טבריה

ירושלים-בית וגן
בית הכנסת "חניכי הישיבות"

הגאון רבי **ישראל גנס** שליט"א
מראשי ישיבת קול תורה ורב קהילת בני תורה בית וגן

ירושלים-גאולה
בית המדרש גור

הגאון רבי **נפתלי נוסבוים** שליט"א
ראש ישיבת חיי משה ואב"ד אהבת שלום

בני ברק - סורוצקין
בית הכנסת "צא"י די אהרן"

הגאון רבי **חיים פיינשטיין** שליט"א
ראש ישיבת עטרת שלמה

בני ברק-עזרא
ביהכ"ס חניכי הישיבות

הגאון רבי **ברוך דב דיסקין** שליט"א
ראש ישיבת אורחות תורה

בני ברק-קהילות יעקב
בית הכנסת "משכנות יעקב"

הגאון רבי **שריאל רוזנברג** שליט"א
אב"ד רמת דוד וראב"ד בד"ץ בני ברק

בני ברק-קרית הרצוג
בית הכנסת "היכל שמואל"

הגאון רבי **יהודה אריה שוורץ** שליט"א
מרא דאתרא קרית הרצוג

בני ברק-ד' עקיבא
בית הכנסת הגדול "חניכי ישיבת חברון"

הגאון רבי **שמואל אליעזר שטרן** שליט"א
גאב"ד שערי הוראה ורב מערב בני ברק

אופקים

"בית המדרש "היכל דב"
הגאון רבי **ישראל יעקב פינקוס** שליט"א
רב קהילת אופקים

אלעד

בית הכנסת "דרך החיים"
הגאון רבי **יעקב סטפנסקי** שליט"א
ראש ישיבת תורה בתפארתה

אשדוד - רובע ג'
בית הכנסת בעלז (קומה ג')

הגאון רבי **חיים פסח הורביץ** שליט"א
רב קהילת בעלז אשדוד וחבר בד"ץ מחזיקי הדת

אשדוד - רובע ז'
בית המדרש מאקווא

הגאון רבי **יוסף שיינין** שליט"א
רב העיר אשדוד

אשדוד - רובע ז'
בית המדרש מאקווא

הגאון רבי **שמואל דוד גרוס** שליט"א
רב קהילת גור

בית חלקיה

בית הכנסת "אהל יוסף"

הגאון רבי **שלמה פולק** שליט"א
רב הישוב בית חלקיה

בית שמש

בית המדרש "שערי תורה"
הגאון רבי **משה טוביה דינקל** שליט"א
מרא דאתרא 'בית ומנוחה'

בית שמש - רמה א'
בית המדרש "לב אליהו" (קהילות יעקב)

הגאון רבי **גבריאל יוסף לוי** שליט"א
ראש ישיבת באר התורה

בית שמש - רמה ב'
בית הכנסת "קהל פרושים"

הגאון רבי **נתן קופשניץ** שליט"א
מרא דאתרא 'נחלה ומנוחה' וחבר בד"ץ העדה החרדית

ביתר גבעה A

כולל ישיבת הר"ן
הגאון רבי **יעקב אביעזרי תופיק** שליט"א
מרא דאתרא ביתר

ביתר עילית-גבעה B
בית הכנסת קרלין

הגאון רבי **ישראל ברזובסקי** שליט"א
רב דחסידי סלונים ורב שכונת הגפן

ביתר עילית-גבעה B
בית הכנסת קרלין

הגאון רבי **אברהם שרגא שטיגליץ** שליט"א
רב קהילת צאנז וחבר הבד"ץ

"פסגת האושר שלי היא כשאני מגיע אחרי עמל ויגיעה רבה למוקד בחינה של הארגון ורואה את אלפי הנבחנים מכל הגוונים והגילאים באים ונוהרים למקום המבחן. אי אפשר לתאר את ההרגשה שאני חווה ברגעים כאלה"

מנהל מחלקת 'הדף היומי בהלכה' ואחראי הלוגיסטיקה של מבחני 'דרשו', הרב אהרן כהן, מספר על התכונה הקדחתנית לקראת המבחן הראשון במחזור הי"ד של הדף היומי

יעקב א. לוסטיגמן

עבודה של חודשים ארוכים מתנקזת בימים אלו לרגעי השיא שלה: רבבות יהודים מכל קצווי הארץ והעולם יגיעו בעז"ה ביום שישי הקרוב, ערש"ק פר' 'בשלח', לכ-200 מוקדי הבחינה של 'דרשו' בכל רחבי העולם ויבחנו על 30 הדפים הראשונים של הש"ס.

"כל מה שהיה עד עכשיו, הסיומים המפוארים והמעמדים המרשימים בראשותם של כל גדולי ומאורי הדור שליט"א, נועדו בעצם להביא לגידול במספר לומדי 'הדף היומי', וב"ה כל מי שנכנס לכל בית כנסת בכל מקום בעולם יכול לראות את הזינוק החד במספר לומדי 'הדף היומי' עם תחילתו של המחזור החדש", אומר הרב אהרן כהן, מנהל מחלקת 'הדף היומי בהלכה' ואחראי הלוגיסטיקה של מבחני 'דרשו'.

"כמובן שהגידול במספר הלומדים גורר אחריו גם זינוק משמעותי במספר הנבחנים בתכנית 'קנין תורה' של 'דרשו', שהיא התכנית הפופולארית והמבוקשת בקרב לומדי 'הדף היומי', בכל הגילאים ומכל המגזרים. כל יהודי שלומד דף היומי בצורה רצינית מעוניין גם להעמיד את הידיעות שלו במבחן. הבחינות החודשיות רותמות אותו ללימוד יסודי יותר, לחזרה ושינון ובעזרת ה' גם להגיע לדרגה גבוהה יותר בידיעת התורה.

"עכשיו, כשמתקרב המבחן הראשון במחזור החדש, אנחנו עומדים לשלם על כך מחיר", הוא מוסיף בחיוך. "ההיערכות בעיצומה, ההכנות הקדחתניות מגיעות לקצב שלא ידענו כמותו בעבר, ואנחנו מעריכים שבסיומו של המבחן הראשון נצטרך לטפל ברבבות טפסי בחינה, מה שכמובן הצריך גיוס מקדים של עשרות בודקי מבחנים חדשים והיערכות מוקדמת של כל הצוותים הרלוונטיים ב'דרשו', מצוותי המזכירות ועד הצוותים הלוגיסטיים".

איך באמת נערכים לפרויקט בסדר גודל כזה?

"כל מי שמכיר את 'דרשו' יודע שזה ארגון מאוד מתוכנן ומאוד מאורגן. אני לא אומר שאנחנו ערוכים במאת האחוזים, כי אנחנו שואפים לשלמות ואצלנו אין אף פעם דבר כזה שנקרא 'מושלם'. אנחנו תמיד עושים הפקת לקחים, ובוחנים בקפידה את כל מה שעשינו במטרה לראות איך אנחנו משתפרים לפעם הבאה.

"ובכל זאת, למרות שמדובר בפרויקט אדיר, זה לא שאין לנו ניסיון עם זה. הרי הפרויקט הוא אותו פרויקט שאנחנו מנהלים מדי חודש בחדשו, רק שהפעם מדובר במספרים גבוהים יותר, כך שאנחנו

יודעים מראש להיערך, אנחנו מתארגנים מראש לכל מה שצריך, ובעיקר מתפללים הרבה שהכל ילך כשורה, ושכל יהודי שלומד דף היומי ורוצה להיבחן על תלמודו יוכל לעשות זאת בעודו מקבל יחס מכבד ומוקיר; ולדעת שהמבחן שלו מטופל באהבה רבה, נארו בקפידה ועובר במהירות לידי של הבודק שיוכל להעניק לו את הציון המגיע לו בהקדם האפשרי".

עדיין, מדובר בהכפלת מספר הנבחנים ואף מעבר לכך. זה לא מלחיץ אותך כמי שאחראי על כל הניהול הלוגיסטי של הפרויקט הזה?

"אני מרגיש עול כבד יותר, אבל אין סיבה להיכנס ללחץ. ב'דרשו' השכילו לאורך השנים להעסיק עובדים מסורים מאוד, שלא באים לעבודה רק כדי לקבל את המשכורת החודשית שלהם. כולם כאן חדורי מטרה ומעוניינים במטרה אחת ויחידה: להרבות תורה בישראל. כשזה המאפיין הבסיסי של כל עובד ב'דרשו', יכולה ההנהלה להיות סמוכה ובטוחה שבעז"ה כל פרויקט, ולא משנה כמה הוא גדול ומורכב, ינוהל בצורה הטובה ביותר.

"כל אחד מהעובדים נותן קצת יותר שעות, ובשעות שהוא ממילא עובד נותן יותר מאמץ, וביחד נגיע בעז"ה להשגת היעד ועמידה בכל האתגרים שמגיעים יחד עם מספרם האדיר של הנבחנים בס"ד".

אולי תתאר לנו קצת איך זה עובד מאחורי הקלעים?

"אני מציע לקוראים לדמיין חברה גדולה, חברת ביטוח למשל, או חברה שמנהלת מערך ייצור גדול ברמת בינלאומית.

"ברור לכל אחד שבחברות הללו יש צוות מקצועי מאוד, כל אחד

יודע בדיוק מה התפקיד שלו, ויש השקעה רבה בניהול תקין ושוטף של כל האגפים תוך סנכרון מלא ביניהם.

"זה בדיוק מה שקורה ב'דרשו'. אנחנו אמנם עובדים מתוך משרד צפוף ועמוס ולא בתנאים של חברת הייטק בהרצליה, אבל חוץ מזה אנחנו נראים בדיוק כמו חברת ענק. אני מציע לכל אחד לנסות להתקשר פעם למשרד 'דרשו', ולבדוק כמה זמן הוא צריך להמתין על הקו עד שהוא מקבל מענה. אני לא רוצה לכתוב שהוא מקבל מענה בתוך עשר שניות, כי לפעמים זה קורה בתוך שתיים או שלוש שניות.

"יש כאן צוות גדול של מזכירות, יש עובדים מקצועיים בכל תחום. יש מחלקת מדיה, מחלקת קשרי חוץ, מחלקת כספים וגזברות, מחלקת פיתוח תוכנה, מחלקת גרפיקה ועוד ועוד. בנוסף, יש לנו מרכז לוגיסטי יעיל מאוד שפועל מחוץ למשרד, במתחם נפרד, ובו מתבצע הליקוט של המבחנים השונים לחבילות המשולחות למוקדי הבחינה, יש מחלקת הפצה ואיסוף שמבצעת את העבודה לפני המבחן ולאחריו. לכל מחלקה כזאת יש מנהל, ומעל כולם יש את ההנהלה הראשית שיושבת מלמעלה ומעורה עד פרטי הפרטים של כל הפעילות, כך שכולם עובדים כתף אל כתף וב"ה משיגים את התוצאה: ריבוי לימוד התורה".

וכל העבודה מתבצעת מהמשרד ומהמרכז הלוגיסטי?

"כמו שאמרתי, המשרד צפוף למדי. הוא פעיל כל שעות היום, כשבחלק מעמדות העבודה עובדים שניים ואף שלושה אנשים במשמרות. אבל חלק מהעבודה מתבצעת גם מרחוק. יש נציגי 'דרשו אישי', שעונים לטלפונים ומגבים את המזכירות של המשרד, יש נותני שירות שעובדים מהבית כמו גרפיקאים שמעצבות את המבחנים ומודעות הפרסום ועוד ועוד. בודקי המבחנים עובדים מהבית וגם מי שכותבים אותם, חלק מאנשי התכנות עובדים מרחוק, ועוד לא התחלתי לדבר על הפעילות העצומה של ארגון 'אחינו' - זרוע החיזוק של 'דרשו', שפועל כמעט כולו מרחוק, באמצעות צוות של מאות פעילים מסורים ונמרצים, שחלקם עובדים במקביל גם ב'דרשו', דואגים לשמור קשר עם מגידי השיעורים שמוסרים שיעורים ב'דף היומי בהלכה', מבקרים בישיבות שבהן מתקיימות תכניות 'בני הישיבות' של 'דרשו' ועוד ועוד".

כיצד מתבצעת ההיערכות בפועל לקראת המבחנים?

"השלב הראשון זה כתיבת השאלות של המבחן כמובן. צוות של תלמידי חכמים מופלגים מנסחים שאלה על כל דף מ־30 הדפים שעליהם ייערך המבחן. לאחר מכן עוברים על השאלות ועושים 'פיילוט' שבדק בעצם אם השאלות מנוסחות בצורה ברורה ומובנת מספיק, כדי שלא יהיו אנשים שיודעים ויקבלו ציון פחות טוב כי השאלה לא היתה מספיק חדה וברורה.

"בשלב הבא מודפסים המבחנים - כל מבחן הוא בעצם חוברת, עם שאלות ועם שורות ריקות לכתובת התשובות.

"לאחר מכן עובר החומר למרכז הלוגיסטי, שם מרכיבים את כל החומרים לחבילות. בכל מוקד בחינה יש כמה מבחנים. יש חוברת של מבחני 'קנין תורה' ויש חוברת של 'קנין משניות', יש חוברת של

מבחני 'הדף היומי בהלכה' ויש מבחן של 'קנין חכמה'. במבחן הקרוב אנחנו מוסיפים בפעם הראשונה גם את מבחני 'דף הכולל - דרשו', שמחולקים למוקדים הפעילים בימי חמישי אחה"צ.

"בנוסף, מקבל כל אחראי נקודת מבחן דף עם הערות והוראות, וכן חומר פרסום שעליו לתלות באזור לקראת המבחן הבא כדי להזכיר לנבחנים מתי מועד המבחן, וליידע את אלו שעדיין לא יודעים שבמקום פעיל מוקד מבחן.

"הליקוט של כל זה מבצע על ידי צוות מיוחד, שמכין חבילות שבכל אחת מהן יש מספר שונה של מבחנים בכל אחת מהתכניות, והכל לפי רשימות מסודרות שמתעדכנות מדי חודש בחודשו, כי אנחנו תמיד עם האצבע על הדופק, בודקים איפה צריך יותר מבחנים ובאיזו תכנית יש יותר ביקוש.

"משם זה עובר להפצה, בשבוע שלפני המבחן צוות ההפצה מתחיל במלאכה ומסיים אותה בתוך ימים אחדים. יש לנו מפיצים קבועים בכל אזור, ויש את המפיץ הראשי שמחלק את החומר למפיצים.

"בשלב זה האחריות עוברת לאחראים על מוקדי הבחינות. כל אחד מהם מחזיק את החבילה שקיבל ושומר עליה עד שמגיע מועד המבחן, שלקראתו הוא צריך לסדר את בית הכנסת בו נערך המבחן לפי המצב והתנאים במקום, וכמובן להפעיל אותו בזמן המבחן עצמו.

"אחרי המבחן האחראים צריכים לאסוף את החומר, לחלק אותו לחבילות שונות, כל סוג מבחן בחבילה אחרת, ולאחר מכן הם מרכיבים אותם במעטפות מיוחדות שהם קיבלו מבעוד מועד יחד עם חבילת המבחנים, כשבסופו של דבר כל המעטפות נכנסות בקופסה אחת גדולה או במעטפה ענקית, כל מוקד מבחן ומספר הנבחנים שלו, ויש להם הוראות ברורות בדיוק מתי להשאיר את החבילות מחוץ לדלת ביתם, כשצוות ההפצה מבצע את האיסוף, מגיע לביתו של כל אחראי מוקד ואוסף את החבילה שממתנה על יד הדלת.

"במרכז הלוגיסטי מקבלים את החבילות ומפרקים אותן, כשכל חבילת מבחנים עוברת ליעד שונה. מבחני 'הדף היומי' עוברים לבודקים של 'קנין תורה'. יש בודקים מיוחדים ל'דף הכולל - דרשו', ויש את המבחנים של 'דף היומי בהלכה' שעוברים סריקה ממוחשבת במשרד הראשי.

"לאחר מכן מגיע שלב הזנת הנתונים שמתבצע במשרד. הצוות מזין את הנתונים במחשב, ודואג לשגר מכתב לכל נבחן עם הציון שקיבל, מה גובה המלגה שמגיעה לו באותו החודש אם הוא באחד ממסלולי המלגות וכו' וכו'. בזמן הזה אנחנו עסוקים כמובן בעיצומה של מלאכת ההיערכות למבחן הבא וחוזר חלילה".

כמה מילים לסיום?

"אני רוצה לקרוא לציבור: רבותי, אל תהססו. בואו ותיבחנו. אתם לא מבינים כמה המבחנים האלו תורמים ללומדים. אני כל יום שומע מעוד נבחן כמה הוא מרוצה, אנשים פשוט מודים לנו, כל עובד 'דרשו' שיוצא לרחובה של עיר יודע שיש סיכוי גדול שמישהו ייגש אליו ויספר לו כמה 'דרשו' שינה לו את החיים והשביח את הלימוד היומי שלו. זה כולל את כולם, כולל כולם. מבעלי בתים מבוגרים ועד

איך נראה מבחן של 'דרשו'

לנוכח הפניות והשאלות הרבות המתקבלות ב'דרשו' לקראת המבחן, מצד נבחנים חדשים שזאת הפעם הראשונה שהם צפויים להיבחן ב'דרשו', אנו מביאים בפניהם הסבר מפורט ומומחש, שיסייע לכם לגשת למבחן בקלות רבה יותר כמצורף

איך נקבע הציון?

במקביל להכנת השאלות למבחן מכינים כותבי השאלות גם לוח ציונים, וקובעים כמה אחוז שווה כל תשובה. יש שאלות עם פרטים רבים ויש שאלות פשוטות יותר, וכמובן ששאלה מורכבת שווה יותר אחוזים בציון מתשובה פשוטה שיש בה רק פרט אחד.

האם אפשר להסתכל בתוך הגמרא?

המבחן בגמרות סגורות, חל איסור מוחלט לשוחח עם אחרים בכל דרך שהיא וכן אין לעיין בשעת המבחן בסיכומים או באמצעי עזר אחרים.

כמה שאלות יש במבחן?

במבחן יש 30 שאלות, נא כתבו את התשובות באופן מלא רהוט וברור. המבחן בגמרא אינו מבחן אמריקאי

כמה זמן ניתן למבחן

הזמנים משתנים בכל מקום מבחן אך באופן כללי נעים סביב שתיים. עיינו בפרסומים בעמ' 19-16, ובדקו כמה זמן יש לכם במקום המבחן שלכם.

מס' קוד

אם עדיין לא נרשמתם במשרדי דרשו ואין ברשותכם קוד, גשו בבקשה לאחראי 'דרשו' במקום המבחן שלכם ובקשו ממנו טופס הרשמה לנבחן חדש, מלאו את הטופס והגישו אותו לאחראי בתום המבחן, את הקוד שלכם תקבלו לאחר כשבוע ימים.

התקשרו למוקד 'דרשו' 02-5609000 ולאחר מכן לחצו כוכבית, בהקשת מספר זהות תקבלו מענה אוטומטי עם מס' הקוד שלכם, שישימש אתכם לכל סוגי המבחנים של 'דרשו'.

אין צורך בקוד נפרד לכל מבחן, הקוד שלכם הינו כללי ומתאים לכל סוגי המבחנים

בסדרים

לימוד של יותר מחצי שעה בתוך סדרי הלימוד נחשב כלימוד בתוך הסדרים

הציון

תוכלו לקבל מידע על הציון שלכם במוקד הציונים במספר 02-5609000 שלוחה 1 בהקשת מספר זהות. הציונים מתפרסמים במוקד כשבוע וחצי לאחר עריכת המבחן

מס' מבחן 1

עשרות אלפים יבחנו השבוע את המבחן הראשון של 'דרשו' עם תחילת המחזור החדש בלימוד ה'דף היומי'

תאריך לידה

נא מלאו תאריך מלא יום חודש ושנה, בעברי או למניינם

(ראש השנה ת"ז - תענית י"ב) מסכת ראש השנה

1. ראמר תה אנכי בירת בריית וכו'. איזו בריית.
2. מדוע אין השלוחין יוצאין על חמור ושבת פסני התענית, ומדוע כתיב יוצאין, (נגמ' פרט"י)
3. מדוע כי תשרי אסור בתענית, ומדוע אין לומר משום דהוא אחר ר"ה או משום דהוא לפני יום שנהרג בו גדליה [בסוף הכית שחור ייטב].
3. יום טוב ודבריהם אסורים בתענית בין לפניהם ובין אחריהם. באיזו תענית מותרין, (תוס')

ת.ז.

חובה למלא את מספר הזהות כמו את יתר הפרטים. כל פרט חשוב מאוד להתנהלות המקצועית שלנו ומאפשר לנו לתת לכם שירות טוב יותר.

מסלול א'

מבחן על החומר הנלמד הכולל בתוכו גמרא רש"י בלבד. במלגה מלאה ללומדי הדף מחוץ לסדרי א' וב', ובחצי מלגה ללומדים במהלך הסדר.

מסלול ב'

מבחן על החומר הנלמד הכולל בתוכו גמרא רש"י ותוס'. המלגה מלאה גם ללומדי הדף בסדרי א' או ב'.

כך תוכלו לבדוק אם עניתם נכונה

עם סיום המבחן גשו לאחראי למסירת המבחן ובקשו ממנו דף תשובות שנכתבו ע"י רבנים ת"ח, בעיונכם בדף התשובות תוכלו לקבל כיוון האם עניתם נכונה על השאלות שלכם, כך תוכלו להעריך במשוער מה יהיה ציונכם.

התרגשות לקראת מעמד הסיום של דרשו בארה"ב ביום ראשון הקרוב,
אשר יסיים את המסע העולמי המרטיט לחיזוק התורה

כ"ק מרן אדמו"ר מצאנז שליט"א והגאון הגדול רבי דוד כהן שליט"א, יעמדו בראש המשלחת למעמד הסיום של דרשו בארה"ב ויישאו דברי חיזוק

המעמד הגדול יתקיים אי"ה ביום ראשון אור לט"ו בשבט בפרודנשל סנטר שבניו ג'רזי ובאולמות סמוכים המכילים יחדיו
כ-40,000 מקומות • אזלו כל הכרטיסים לאולם המרכזי ובימים אלו נעשה מאמץ להוסיף מקומות באולמות הסמוכים

אזלו כל הכרטיסים, והנהלת דרשו ארה"ב החליטה לפתוח אולם
נוסף, אנג'י פאק, המכיל עוד אלפי מקומות, על מנת לאפשר
למבקשים להשתתף במעמד הגדול.

רישומם הכביר של מעמדי סיום הש"ס של דרשו בכל רחבי תבל
נישא בפי כל, כרבי חייא בשעתו, נשא דרשו את משא החיזוק
הגדול במסע מרטיט סביב העולם ובכל מקום ואתר הצית את
אש התורה וחיזוק התורה, שמחת התורה והשאיפה ללמוד, לשנן
לחזור ולהבחין על מנת להגיע לדרגה הנעלה של ידיעת והבנת
התורה.

הרושם הגדול של מעמדי דרשו, הצית גם בלב רבים בקרב יהדות
ארה"ב את הרצון להשתתף במעמד אשר יתקיים אי"ה אור לט"ו
שבט, ואשר על כן הביקוש חסר התקדים להשתתפות במעמד
זה אשר כולו אומר הדרת רוממות לתורה ולומדיה, למשתתפי
תכניות דרשו, לעמלי התורה, הנבחנים, חברי קנין ש"ס וכל אשר
חשקת התורה ועמלה בראש מעיניו.

הנהלת דרשו בארה"ב נערכת בימים אלו על מנת להבטיח את
קיומו של המעמד הגדול באופן מרום ובמקביל נערכת לקבל
את פניהם של החברים החדשים בדרשו, הנבחנים אשר יטלו על
עצמם את נועם עול התלמוד, ויהפכו להיות במחזור זה של הדף
היומי - דרשו איד.

התרגשות גדולה בקרב משתתפי תכניות דרשו בארה"ב וכלל
הציבור, לקראת המעמד הגדול שייערך אי"ה ביום ראשון אור
לט"ו שבט, ויהיה המעמד המסכם של המסע המרטיט העולמי של
סיומי דרשו תש"פ לחזק את התורה ולומדיה בכל מקום ואתר.

כ"ק מרן האדמו"ר מצאנז שליט"א המכהן כחבר הנשיאות
העולמית של דרשו, השווה בימים אלו בארה"ב יסיים את הש"ס
במעמד הגדול ויישא משא חיזוק, כמו כן בראשות משלחת
דרשו בארה"ק, יעמדו הגאון הגדול רבי דוד כהן שליט"א ראש
ישיבת חברון וחבר הנשיאות העולמית של דרשו אשר ישא משא
חיזוק, הגה"צ רבי שמעון גלאי שליט"א והגה"צ רבי אהרון טויסיג
שליט"א.

בכינוס נשיאות דרשו העולמית אשר התקיים מייד לאחר חגי
תשרי, בביתו של מרן שר התורה רבי חיים קנייבסקי שליט"א בירכו
חברי הנשיאות על המעמד הגדול המתוכנן להתקיים בארה"ב
ואשר נועד להביא אל ארצות אמריקה את דבר החיזוק הגדול של
דרשו, ואת בשורת הלימוד הנעלה בשינון וחזרה ומבחנים אשר
מקיים דרשו בכל רחבי תבל - ואשר מהותו היא הבחינה המרוממת
של עמלי התורה השוקדים בעמל התורה וקובעי העיתים לתורה
אשר עושים את מלאכתם ארעי.

לאולם פרודנשל סנטר שבניו ג'רזי המכיל עשרות אלפי מקומות,

**אני מרים טלפון די בחשש, מנסה להיזכר בכל מאמרי חז"ל על עמידה
בניסיונות וכל מה שיכול לסייע בשכנועו של הבחור. בצלצול הראשון
הוא עונה ושואל מיד: "נוו?" תראה, אני מנסה להתפתל, שאלתי
והדגשתי אמרתי וניסיתי אבל... "תקשיב הרב, מה שהמשגיח אמר אני
עושה - דבר קצר ולעניין!"**

הרב אהרן ידלר והרב ישראל היימן מספרים לנו מה קורה כשבחור צעיר חוזר
בתשובה, מתחיל ללמוד בישיבה, ופתאום צצה לה הצעה קוסמת שקוראת
לו להיעדר לשבוע אחד מהלימודים ולהרוויח סכום כסף גדול

יעקב א. לוסטיגמן

אחד הפרויקטים הבולטים של ארגון 'אחינו', זרוע החיזוק של
'דרשו', עוסק בליווי צעירים מתחזקים שנכנסו ללמוד בישיבות
וזקוקים לתמיכה והכוונה בתחילת דרכם בישיבה הקדושה.
פעילי 'אחינו' פרושים ברוב חלקי הארץ, מלווים את התלמידים
החדשים עד שהם עולים על דרך המלך.

שנים ארוכות יש שיתוף פעולה בין הארגון לבין ישיבת 'אור החיים'
בירושלים, בראשותו של הגאון רבי ראובן אלבז שליט"א. ששמה
של הישיבה הולך לפנייה.

אלפי בעלי תשובה יראים ושלמים עברו דרכה והתחנכו בה, וממנה
נפוצו בכל הארץ. חלק גדול מהישיבות לבעלי תשובה שהוקמו
במשך השנים הוקמו על ידי בוגרי ישיבת 'אור החיים', שזכו לעלות
ולהתעלות במעלות התורה עד שהפכו בעצמם למרביצי תורה
לאלפים ולרבבות.

הנהלת הישיבה הגיעה בשנים האחרונות לכלל הבנה, שמפאת
גודלו העצום של המוסד, בו לומדים למעלה מ-350 בחורים חוזרים
בתשובה, ולצדם למעלה מ-100 אברכים שמרביתם בוגרי הישיבה
עצמה - נוצר מצב שבו לא היה טיפול מספק בתלמידים החדשים,
ורבים מהם נשרו לאחר תקופת ניסיון קצרה בישיבה.

"הנהלת הישיבה פנתה אלינו", אומר הרב אהרן ידלר, העומד בראש
מערך החונכים של 'אחינו' בישיבות לבעלי תשובה.

"מדי יום נרשמים לכאן בחורים נוספים ומבקשים להצטרף לישיבה",
הם אמרו, "כמחצית מהם אנחנו מקבלים לישיבה, וכמחצית אנחנו
נאלצים להשיב ריקם ולהמליץ להם לנסות בישיבות אחרות. אבל
הבעיה היא, שמבין אלו שאנחנו כן מקבלים, אחוז מסוים נושר
מהישיבה לאחר תקופת ניסיון קצרה. ניסינו לטפל בצורה קרובה
יותר בבחורים החדשים, אך ללא הועיל".

"ואכן", מוסיף הרב ידלר, "הכנסנו לישיבה צוות של אברכים
שלומדים עם הבחורים בחברותא. עזרנו לבחורים להתקדם
בלימוד ולהשתלב מהר יותר בקצב הלימודים בישיבה. זה אמנם

הפחית מעט את שיעור הנשירה, אבל לא חולל מהפך גדול כמו
שרצינו.

"בדקנו את הסיבות לנשירה, והתברר לנו שהבעיה של הקושי
הלימודי אמנם מציקה לבחורים החדשים, אבל היא לא הגורמת
העיקרית לנשירה. בדרך כלל זה רצף של בעיות אחרות, זה הקושי
לקבל עול תורה ומצוות, זה הקושי להתמודד עם הריחוק מהבית
ומהסביבה המוכרת ועוד ועוד.

"החלטנו לעבוד בשיטה המוכרת לנו היטב מהשיבוץ של הנערים
לישיבות שאנחנו מבצעים במסגרת 'פרויקט טורונטו' של ארגון
'אחינו'. הכנסנו פעיל נמרץ מאוד בשם הרב ישראל היימן, שנמצא
בישיבה שעות ארוכות מדי יום ולומד בחברותא עם כל אחד ואחד
מהבחורים החדשים שנכנסו בחודשיים האחרונים.

"הלימוד עם כל בחור אינו ממושך, הוא עובר מבחור לבחור וכך
מספיק אחת למספר ימים ללמוד עם כל אחד מהם, ובזמן הזה הוא
לומד את הבחור עצמו, מזהה מה מקשה עליו, אם זה קושי לימודי
או אולי קושי בקריאה, אם זה עניין של ריכוז או שזה סתם קושי
להתחבר לתרבות והסגנון של הישיבה. כך הוא מתאים לכל בחור
אברך שהולם את מידותיו וסגנונו, מי צריך שיחת דרבון, מי צריך

להחליף חברותא, מי צריך לצאת קצת להתאוורר, ומי כבר מספיק בשל לעמוד לבד על רגליו וללמוד עם בחורים אחרים בישיבה בלי שיהיה צורך בחונך צמוד.

"ההצלחה של הפרויקט אדירה", מסכם הרב ידלר, "אחוז הנשיירה צנח פלאים, כמעט אין דבר כזה בחור שבא לישיבה והחליט לעזוב אחרי שבועיים או שלושה. יש מעקב צמוד, הרב היימן נעזר בצוות המקצועי של 'אחינו' ולצדו רשת של חונכים שלומדים עם הבחורים באופן יומיומי, ובישיבת 'אור החיים' יכולים להיות רגועים שכל בחור שהתקבל לישיבה אכן מקבל את היחס המתאים והמושלם, באופן שיהיה תפור לפי מידותיו ולפי סגנון האישיות שלו.

"במקביל לטיפול בבחורים שהתקבלו לישיבת 'אור החיים', אנחנו גם עובדים מול אותם שלא התקבלו. על כך הופקד הרב יוסף וייס, שפוגש כל בחור כזה, בוחן אותו, את רמת הרצינות, את הסגנון, כמה הוא התקדם עד עכשיו, ולפי זה משבץ אותו לישיבה שמתאימה בדיוק למצבו, וב"ה כבר הבאנו לשיבוצם של למעלה מ-100 בחורים בתוך תקופה קצרה יחסית בישיבות לבעלי תשובה בכל רחבי הארץ. השיבוץ הזה כמוזן הולך ונעשה חשוב יותר ויותר, כי ב'אור החיים' כבר לא יכולים לקבל כל כך הרבה בחורים, בגלל שאלו שהתקבלו נשארים לאורך זמן והישיבה הולכת ונעשית צפופה יותר".

המכתב המרגש

הרב ידלר מראה לנו את הדו"ח השבועי ששלח לו הרב היימן אודות רמת ההתקדמות של כל אחד ואחד מהבחורים שנמצאים תחת טיפולו. הרשימה מרגשת מאוד, ומראה כמה משתוקק כל אחד ואחד מהבחורים הללו, שלא התחנכו על שמירת המצוות, להצליח בלימוד התורה ולהתעלות במעלות היראה.

בסיומו של הדו"ח מצרף הרב היימן מכתב מרגש אותו כתב בסגנון המיוחד, והחלטנו להעתיק אותו לכאן ככתבו וכלשונו:

יום ראשון קצת אחרי 9:15 בבוקר, פותחים שבוע בכבשן האש הלוהט 'אור החיים'."

אני כבר אחרי סיבוב קצר של בוקר בחדר האוכל, לפגוש, לחוש ולשמוע את קבוצת הנערים עליהם אני מופקד. זו השעה של הטלפונים, מי התעורר ומי צריך תזכורת... מי מסודר עם חברותא ולמי צריך לדאוג להיום.

אני מתקשר לראובן (השם האמיתי שמור במערכת) בחור בן 23 מרקע מורכב ביותר, הוא חדש כאן ממש ועדיין אין לו חברותא מסודרת, אני מנסה לבדוק מה אתו ואיפה הוא, ראובן עונה בקול מלא חיות כדרכו: 'אני בירוחם, אורז תיק ומשתנע לישיבה'.

עוד מטלה בוצעה.

אני עובר למחויבויותי הבאות:

השעה כבר בסביבות 11:00, קולות וברקים וענן כבד, אני עם החברותא השלישית להיום ואנחנו מתפתלים במרחבי הסוגיה, בדרך מעמימות

טורדת לאור הבהירות, הטלפון רוטט בכיס - ראובן על הצג. מנהג סיגלתי לי בעבודת הקודש הזו: בחור בשבועותיו הראשונים בישיבה - זוכה למענה מידי!

אי אפשר לדעת...

"הרב, יש לי שאלה דחופה!"

ראובן מגיע מרקע לא סטנדרטי בכלל, הוא גדל בבית שומר מסורת, עבר ילדות לא קלה עם הורים מסורים מאוד שלא ממש הבינו לנפשו הסוערת, התגלגל במוסדות שונים בקיצוניות, דתי, חילוני, וחוזר חלילה, עד שהוא הגיע לצבא ושם התרסק רוחנית.

שנים מעטות עברו עד שנפשו, שכמהה גם ברגעים הנמוכים ביותר לאלוקיה, זרחה באור של תשובת אמת.

הוא השאיר אחריו עולם שלם של חילוניות מופקרת ובא לחסות בצל השכינה.

ועכשיו נפשו בשאלתו - מישוהו מציע לו הצעה קוסמת: חסד עם יהודי מוגבל לשבוע, רק לשבוע, ומתן שכרו בצדו בסכום לא מבוטל בכלל, משהו שיכול לכסות על חלק ניכר מהחובות שהוא השאיר אחריו בעולם ההוא.

"הרב, תחשוב, זה גם חסד, גם לסגור חובות וגם להוריד ממני את העול שרובץ עלי מהעבר, אני יוכל ללמוד אחר כך בלב הרבה יותר רגוע, וזה רק לשבוע ואני חוזר".

האמת, עניתי לו שעניין החסד כאן לא תופס אותי... "ותלמוד תורה כנגד כולם".

אבל השיקול הכלכלי הוא ניסיון אמתי.

"בוא נתייעץ", אמרתי לו, "אני אשאל את המשגיח ואחזור אליך עוד שעה עם תשובה".

"אבל תדגיש לו כמה זה יכול לעזור לי שלא יהיה לי חובות" כך ראובן.

אני אדגיש...

גם המשגיח אחז בדעתי שהניסיון גדול אבל בר צליחה. בחור בשבועות הראשונים בישיבה צריך לתת את כל כולו ללימוד ורק ללימוד.

אני מרים טלפון די בחשש, מנסה להיזכר בכל מאמרי חז"ל על עמידה בניסיונות וכל מה שיכול לסייע בשכנועו של הבחור.

בצלצול הראשון הוא עונה ושואל מיד: "נוו?"

תראה, אני מנסה להתפתל, שאלתי והדגשתי אמרתי וניסיתי אבל... "תקשיב הרב, מה שהמשגיח אמר אני עושה - דבר קצר ולעניין!"

הרב אמר שתבוא לישיבה!

זהו...

יריתי את זה.

בוודאי יבוא עכשיו שלב השכנוע...

אבל ראובן נחרץ: "אמרתי לך מה שהרב אמר אני עושה! תן לי לארוז תיק ואני כבר יתקשר אליך מהתחנה, שלא אתחרט לי פתאום, אתה מבין..."

בגרון חנוק, קצת מהפתעה וקצת מהתרגשות, הספקתי רק לפלוט לו "אני מקנא בך!"

כצפוי, במחלקת המציאות בחברת התחבורה הגיבו בביטול, לא שמעו על תפילין כאלה שהגיעו לאף סניף בארץ. לך תחפש תפילין שאבדו בין עשרות אלפי אוטובוסים המשוטטים בישראל, בני המשפחה החליטו לשנות כיוון: חדלו מלחפש ומלהתקשר, ופשוט החליטו להודות לאבא שבשמים שהעלים מהם את התפילין!

הרה"ג ר' אשר קובלסקי שליט"א על כוחה של הודאה להשם גם על הדברים שנראים לנו פחות טובים

"אז ישיר" (שמות ט"ו, א')

רגע שפתח את השער...

סיפורו של רוני, הוא סיפורו של נער צעיר שלא זכה להתחנך על ברכי התורה והמצוות, והעביר את שנות נעורו בין כתלי הפקולטה למשפטים באוניברסיטת תל אביב, עד שהפך לעו"ד מן המניין במשרד עורכי דין נחשב. כשהגיע קרוב-קרוב לפיסגת שאיפותיו עד אז, גילה לפתע את בורא עולם והוקסם מהיכולת של בני האדם להתחבר אליו...

עד מהרה זנח רוני את עיסוקיו הקודמים, והתמקד בלימוד התורה. הוא עבר לכולל ירושלמי נודע, עזב את כל תענוגות ומאוויי העולם הזה, והניח את כל כובד משקלו על לימוד ההלכה וספרי מוסר, התחזקות ביראת שמים, ורצון להתקרב עוד ועוד לבורא עולם. הוא ישב ולמד בשקיקה, משתדל להתעלות ככל יכולתו.

אפס, כי דבר אחד עמד בדרכו, מכשול משמעותי מאוד. לימוד הגמרא. השפה הארמית, מבנה הגמרא, המחלוקות הנפוצות - כל אלו לא הצליחו להיכנס ללבו, שנותר אטום וחתום. מוחו שהיה גאון בלימודי משפטים, התברר כסתום לחלוטין בלימוד הגמרא, דברי הגמרא לא מצאו מסילות ללבו.

שנים חלפו. רוני התחתן והקים בית בישראל, את ההלכה הכיר על בוריה, גידל ילדים בשמחה ובטוב לבב, ורק תחום אחד נותר מחוץ להישג ידו, נשגב מבינתו: הגמרא הקדושה. לכו חישב להישבר, הן

כל יהודי ויהודי, באשר הוא, משורר, מודה ומשבח לבורא עולם על הניסים אשר גמל עמו, על חסדיו הרבים. אנו מקדישים חלקים גדולים מהתפילה הקבועה, מברכת המזון ומתפילות מזדמנות כדי להודות, ואינספור פעמים ביום נושא יהודי את עינו השמימה, ואומר 'תודה, תודה אבא שבשמים'!

כל אדם שמתבונן, ולו לשעה קלה, לבו מתרונן בקרבו ונפשו עולצת מאליה בשירת ההודאה לבוראה. מהרגע בו היהודי פוקח את עינו בבוקר במילים 'מודה אני', ועד הרגע בו הוא עוצם אותן בשירת השבח 'אדון עולם'. הן בכל רגע ורגע, בכל צומת בחיים ובכל התמודדות שגרתית, הוא חש את יד בורא עולם המלווה אותו ומונוטת את דרכו, ועל כך לבו מתרונן בשיר ושבח.

כשהכל מצליח, נחמד ופורה, קל לו לאדם לשורר ולהודות. אבל גם כשהמצב מסתבך, כשמתחילה התמודדות, כשצפים קשיים - לא רק שאף אז חייבים להודות, אלא שהאנשים המודים לה' בעת הקושי, המעצימים הודאה בשעת צרה, אלו שליבים מתרונן להודות על הקושי עצמו - מספרים כי ההודאה הזו נותנת להם כוחות, מעצימה אותם, מאפשרת להם להתמודד טוב יותר, וגם פותחת להם שערי שמים לפתור את המצוקה ולקרב את הישועה הנכספת.

וכאן גואה השאלה: האומנם? וכי אפשר להודות גם בעת הקושי? האם ניתן לשורר תודה לאבא שבשמים גם כשלא חשים בטוב ובנעימים? מנין הכוחות להודות מעומק הלב על מה שנראה כה סבוך וחשוך? ומה באמת עוצמת ההודאה, כח עוצמתי במיוחד לפתוח את שערי השמים ולהרעיף ישועות בלתי נתפסות?!

התשובה היא, שההודאה בעת הקושי מטמיעה באדם אמונה, ביטחון חזק. אדם שמודה לה' על הקושי - מבטא בכך שהוא בטוח שזה מתוכנן, שהוא מאמין שיש לו מטרה טובה, שהוא יודע שהדבר אינו טעות או תקרית בלתי צפויה, אלא שאבא שבשמים תכנן את הנסיון לפרטי פרטיו, והוא בוודאי לטובתו. ולכן, ההודאה מעצימה בו כוחות של אמונה וביטחון, מאפשרת לו לצלוח את הקושי בקלות יחסית - כי הוא חש בטוח ומלווה בידי בורא עולם...

זהו הלימוד בו עוסקים כל בני ישראל בכל הדורות, האם נגזר עלינו להתנזר מלימוד זה? האם אינו זכאי לחוות את צוף מתיקות הגמרא? הזמן שחלף לא הקהה את הכאב, אלא העמיק אותו. הוא כמעט נשבר, מדי יום ביומו שב וניסה, אך כבר החל להתייאש. לא פעם ישב מול הגמרא ובתום שעה ארוכה של נסיון נוסף שאיכזב - זלגו עיניו דמעות כאב טהורות, על העובדה כי גם הפעם המאמץ לא צלח. שינויי חברותות, ספרי עזר, אבחונים מקצועיים, שיעורים פרטיים - את כל אלה ניסה והתאכזב, הכאב הגדול שהלך והצטבר בלבו הפך לגוש תסכול מחניק, ואין לאל ידו להושיע...

באחד הימים, בשיחה סתמית עם אחד מידידיו, סיפר לו החבר על כח ההודאה. 'יש קסם פלאי שטמון בהודאה' - סח החבר - 'קסם שאי אפשר להסביר אותו. ככל שהמצב יותר מסובך ויותר קשה, ועדיין האדם מודה להשם - הוא חש כי כוחותיו הופכים רעננים, קירבת אלוקים יקרת ערך כובשת את לבו. ההודאה היא מגנט רב עוצמה שמחבר את היהודי לאביו שבשמים, מטעיין אותו בכוחות חדשים לצלוח את כל האתגרים שבפניו' - אמר החבר בעיניים נוצצות...

רוני שמע, התבונן, למד עוד על כח ההודאה, ובכל זאת חש שאינו מתחבר. האומנם? הניתן להודות לה' גם על מה שנראה רע? היתכן לשורר תודה כשהכל נראה כה מסובך? האם שייך שיהודי יתרון בשבח לאבא שבשמים גם כשהכל כה חשוך? איך עושים את זה, האם זה עובד? - שאל את עצמו פעם אחר פעם...

ויהי באחד הימים, שוב התיישב רוני לנסות ללמוד גמרא. הפעם הצטייד בספר חדש שזה עתה יצא לאור, יחד עם חברותא מקצוען בהסברה. שוב הקדיש שעות ללימוד שורותיים, ושוב חש כי הגמרא הכתובה בארמית - נראית לו כיפנית או סינית עתיקה. הוא פשוט לא מבין כלום!

רוני קם מהכסא בזעף, ויצא לרחוב להתאוורר. הוא חש מחנק שחוסם לו את האוויר, חש כמעט זקוק להחייאה... שוב הנסיון הזה, שוב האכזבה, שוב התסכול. די, הוא כבר לא מסוגל, מרגיש אבוד במערכה!

הוא עומד ברחוב, רגליו מוליכות אותו אנה ואנה, משוטט לאטו, מגיע אל קצה השכונה, ועומד על צוק גבוה, ממנו נצפה נוף מרהיב של הרי ירושלים. הערב כבר ירד, שמיכה קטיפתית כהה עוטפת את היקום כולו, והנה הוא ניצב כאן לבד, רק רוני ואבא שבשמים, ולב מרוסק מבפנים...

הוא רצה להתפלל, שאף לבקש, אבל לא הצליח להוציא הגה. הוא חש שהוא רוצה להשתפך בדמעות תפילה לאבא שבשמים, אך אינו מסוגל, התסכול חזק ממנו. ואז, נזכר בכח ההודאה, ומפיו פרצה שאגה אדירה: 'רבונו של עולם, תודה!' - - -

איש לא שמע אותו, איש לא הבחין בו. האופק היה חשוך, רק כוכבים נצנצו מרחוק. הוא לבד, ולבו נפתח כמעין נובע: 'אבא שבשמים' - לחש בעיניים דומעות, 'תודה! תודה על שנתת לי את הכח לגלות אותך, תודה על שנתת לי כל כך הרבה הצלחות בחיים.

ותודה, תודה על הקושי בהבנת דברי הגמרא. אינני מבין למה זה טוב, אבל אני בטוח שאתה עושה לי רק טוב, אז אני מודה לך מעומק הלב

על השעות בהן אינני מתקדם, על המאמצים שלי שאובדים לשווא, על האנרגיות הרבות שאני משקיע ללא הצלחה. תודה על הקושי הזה, תודה על שדברי הגמרא חסומים וחתומים בפניי. ואני מבטיח שאמשיך לנסות בכל הכח, וגם אם לא אצליח - אשוב ואודה לך על הקושי הזה! שעה ארוכה ישב על סלע במרומי הצוק הגבוה והודה לאבא שבשמים, על הקושי הבלתי נסבל המלווה את חייו. הוא חש כי גוש המחנק והתסכול מתרופף לאטו, מפנה מקום לרגשות קירבת אלוקים ויד טובה של אבא שמלטפת, מלווה, בונה ומנווטת. הוא חש כי כל הקושי היה שווה כדי לחוש את הרגע הקסום הזה, בו הודה לאבא על הקושי, כן, על הקושי הכי מאיים בחייו. עתה חש כי הוקל לו, ויש בו את הכוחות לשוב ולנסות מחר מחדש...

ביום המחר שוב רוני להיכלל בית המדרש, ופתח שוב את הגמרא. הוא חש כי שיחת התודה אמש עם אבא שבשמים רוממה אותו, קירבה אותו ליעדו. לראשונה בחייו, באותו יום הצליח ללמוד ולהבין כמה שורות שלימות, הוא הפך למאושר באדם, וכמובן - הודה על כך לבורא עולם בשמחה ובטוב לבב, בנפש משתפכת ובלב מתרונן.

ומאותו היום, נפתחו לו שערי החכמה, לפתע הצליח ללמוד ולהבין. עם הזמן הלכה הבנתו והשתפרה, והוא הצליח לזכור, לנתח, להקשות ולתרגן. כיום הזה, מסופר בספר 'האמנות ואזמרה' המביא את סיפורו המרגש, הוא כבר עמל על הוצאת ספר בהלכות שבת לאור עולם, מבוסס על דברי הגמרא ומפרשיה, שקנו שביתה בלבם...

מתברר, שקושי להבין לימוד, או להתחבר לתורה, התמודדות במציאות שיעור או חברותא ראויה, וכל קושי אחר הכרוך בחיבור וקשר אמיתי עם התורה - כל אלה ניתנים לפיתרון ואפילו די בקלות. ההודאה לה' על ההתמודדות, נשיאת העיניים השמימה בתודה על כל מה שעובר עלינו ובפרט על הקשיים להבין ולהשכיל בדברי תורתו - פותחת את שערי החכמה ומעניקה את החיבור לדברי תורה.

וככל שנקדים להודות לבורא עולם על חסדיו עימנו וגם על הקשיים, ככל שנשפר את כח ההודאה שבלבנו על מה שטוב וגם על מה שנראה פחות טוב, ככל שליבנו יתרון ופינו יביע שיר ושבחה לאבא שבשמים על כל העובר עלינו לטוב או למוטב - כך נזכה שבורא עולם יפתח את ליבנו בתורתו וישים בליבנו אהבתו ויראתו!

גיליון שהוביל למשפחתון...

הסיפור הבא מתחיל דווקא בגיליון זה, 'פניני פרשת השבוע', גיליון 198 - חג הסוכות תשע"ט. מסתבר, שהגיליון האמור הגיע לביתו של ידידי הרב אבא חייא רייזמן שליט"א בדיוק ברגע הנכון... ומעשה שהיה כך היה:

עד לפני כחצי שנה, התגוררה משפחת רייזמן בשכונת רוממה בירושלים. צרכי הפרנסה גדלו, והמשפחה החליטה לפתוח משפחתון בבית, כשהאם תהפוך לעקרת בית ובד בבד תטפל בתינוקות בבית בשעות היום. לצורך כך הוצרכה המשפחה לעבור לדירה גדולה ורחבת ידיים, עלויות השכירות האמירו מהישג ידם, אך הכל היה שווה כדי להגיע לרגע בו יפתח המשפחתון, צהלת התינוקות תמלא את החלל, והמשכורת הנשאפת תיכנס מדי ראשון לחודש...

המשפחה עמדה בכל הדרישות, ההתאמה היתה מושלמת, נדרש רק שהמרכז תבוא ותאשר וחי' קל המשפחתון יפתח. אלא שהיא דוחה את ביקורה יום אחר יום, שבוע אחר שבוע. בינתיים משולם הון עתק עבור שכירות, החובות הולכים ותופחים, ולא נראה כי יש מוצא. מה עושים עכשיו?

ואז, בהשגחה פרטית מופלאה, מישוהו ב'שר להם כי בירושלים תם הביקוש, אבל בבני ברק הדרישה למשפחתונים גבוהה מהצפוי. 'אם תעברו לבני ברק, אזי יש סיכוי לפתוח את המשפחתון בקלות ובמהירות', אמר הלה, והמשפחה, בלב כבד ולאחר התלבטות לא פשוטה, החליטה ללכת על המהלך. בחופשת חודש אב תשע"ח ארזה המשפחה את מיטלטליה, ועברה לבני ברק. המאמץ לא היה קל, אבל התקווה היתה גדולה...

אלא שגם כאן לא היתה הדרך סוגה בשושנים. שוב ניסתה האם לקבל רישיון מתאים להפעלת משפחתון, ושוב גילתה הררי בירוקרטיה, טפסים, אישורים, המלצות ומבחנים, עד לאישור המיוחל. בכוחות נפש אדירים הסתערו בני הזוג על המשימה, התאימו את הבית, חתמו על המסמכים, הסדירו את כל התנאים, ושוב המתינו לאישור שבוסס מלבוא...

היתה זו תקופה קשה, קשה מאוד. לאחר שהמשפחה הוציאה הון עתק בירושלים על שכירות וציד, ושוב בבני ברק הוצאת ענק על התאמת הבית וציד, עדיין לא נראה האור בקצה המנהרה. חברים וידידים כבר החלו להעיר על התבונה שבמהלך, לעזוב את העיר המוכרת והחביבה לטובת הרפתקאה מוזרה שכזו. השבועות עוברים ביעף, החובות עולים ומשתרגים עוד ועוד, והישועה אינה נראית באופק...

ואז, בתום חודש אלול רווי מהמורות וקשיים, הגיע חג הסוכות, ובהשגחה פרטית מופלאה, הגיע לידיהם גיליון זה - 'פניני פרשת השבוע', שגיליון חג הסוכות שלו עסק בנושא כח ההודאה. בני המשפחה החליטו שבמקום לחוש את החסר ולהתמודד עם כל מה שלא הולך, יש לשנות את השיטה לטובת העצמת רגשות הודאה על כל מה שיש וגם על מה שחסר, לעורר בלב תודה נרגשת לבורא עולם על מה שטוב, וגם על מה שנראה בינתיים פחות טוב...

ומאז, הפך ביתם למקהלה של הודאה נרגשת לה' בכל עת מצוא. תודה אבא שבשמים על החובות, תודה על הקשיים. תודה על הפרנסה שאיננה, ותודה על כך שאיננו מבינים. תודה, מכל הלב, מעומק הנשמה, תודה אבא!

וזה לא קל. יום אחר יום לחוש אבודים במערכה, מול הררי חובות ופרנסה מובטחת שנעלמה, ובכל זאת לשיר תודה, למרות הקושי. ולפתע, חשו כי ליבם מתחדש בתחושה מרוממת של קירבת ה', של קשר קרוב לאבא שבשמים. הקושי לא הלך לשום מקום, הבעיה לא נפתרה, אבל הלב השתנה, משהו בנשמה התעלה, לפתע הם הרגישו קרובים כל כך לאבא שבשמים, נתונים בידו, מחוברים אליו באמת! ובכל זאת, הזמן חולף והישועה לא נראית באופק. בחוסר ברירה החליטה האם כי תנסה להתקבל לעבודה אחרת, וכבר החלה להתקדם בכיוון הזה. לפתע, ללא כל התראה וללא כל השתדלות, בלי כל לחץ או תחנונים ובקשות, פתאום זה קרה:

המרכז העירונית התקשרה ובשורה בפייה: האישור המיוחל הגיע,

והמשפחתון יכול להיפתח תיכף ומיד!

עיניה של האם נקבעו בהפתעה, היא לא היתה בטוחה שהיא שומעת נכון... הנה כי כן, ברגע הכמעט אחרון, ידו של בורא עולם שהיתה עימם, הביאה להם את האישור לו נכספו כל כך. חלום המשפחתון המלווה אותם מזה כשנה וחצי קם והפך למציאות, ואת הנס הגדול היה ניתן למשש בידים:

כן, כח ההודאה הוא ששינה את התמונה. המצב נראה היה כאבוד, הסחבת נמשכה ללא הרף, הבירוקרטיה לא נגמרה. אבל כח ההודאה יצר להם חיבור עמוק עם אבא שבשמים, העצים את ליבם והעניק להם כוחות לעמוד באתגר, ולבסוף - גם הביא את הישועה הנכספת... הסיפור המופלא, אותו שמעתי מידידי גיבור המעשה, חושף בפנינו את עוצמת ההודאה בעת הקושי, הכוחות שהיא מעניקה, העוצמות שהיא מטעינה. יהודי יקר, אם אתה מתמודד, אם קשה לך - התחבר נא לכח ההודאה, תטעם את המתיקות שטמונה בהתרפקות על אבא שבשמים בשמחה ובטוב לבב, בהודאה ובדברי שבח מעומק הלב. וככל שנכביר בהודאה, ככל שנרבה בה, ככל שנוסיף ונקנה לה מעמד ומקום בליבנו - כך נזכה שהיא תעצים את הקשר שלנו עם בורא עולם, את החיבור אתו, וגם נפתח לנו שערי שמים, לשפע של ישועות נכספות, ברכה והצלחה!

תפילין צפוניות ששבו...

כל המאמצים עלו בתוהו, החיפושים העלו חרס. בני משפחה ירושלמית חיפשו אחר עקבות התפילין של הבן, שפשוט אבדו בלי להותיר כל סימן וזכר. לפתע נזכרו כי כנראה נשכחו באוטובוס, אי שם, הרחק הרחק ממקום מגוריהם, והיטב הבינו כי מדובר במאמץ אבוד מראש...

כצפוי, במחלקת המציאות בחברת התחבורה הגיבו בביטול, לא שמעו על תפילין כאלה שהגיעו לאף סניף בארץ. לך תחפש תפילין שאבדו בין עשרות אלפי אוטובוסים המשוטטים בישראל, וכל מהותם נדודים ממקום למקום... בני המשפחה החליטו לשנות כיוון: חדלו מלחפש ומלהתקשר, ופשוט החליטו להודות לאבא שבשמים שהעלים מהם את התפילין!

במשך חודשיים נמשכה שירת ההודאה על אובדן התפילין, פשוט כך. ואז, בהפתעה מוחלטת, התקשר מישוהו ובישר כי מצא תפילין אי שם בצפון הארץ, נהג אוטובוס הגיש לו אותן והוא מבקש לקיים 'השבת אבידה'... אז התברר, כי כל החיפושים היו למעשה אבודים מראש, חסרי סיכויים. אבל להודאה יש כוחות אחרים, והם יכולים להביא תפילין מהצפון הרחוק אל המשפחה הירושלמית, נגד כל הגיון...

סיפור נפלא זה, שפורסם בקו 'קול תודה' מפי בעל המעשה, מוכיח עד כמה ההודאה היא כח עוצמתי, שמצליח לפעול גם כשנראה שאין סיכוי. המטרה של הקושי היא לגרום לנו לשאת עיניים השמימה, הבה נעשה זאת בשמחה ובהודאה, מכל הלב והנשמה, ונזכה לראות את הישועה בקרוב!

לשליחת תגובות לכתוב הטור ולקבלת העלון של הרב אשר קובלסקי:
במייל, כתבו ל-6182918@gmail.com

להתקשר לתורה מסביב לשעון

מאת הרבנים הגאונים שליט"א

הרב **מאיר שפרוך** שליט"א
הדף היומי בבלי • עברית
שלוחה 2/2

הרב **אליהו אורנשטיין** שליט"א
הדף היומי בבלי • עברית
שלוחה 2/1

הרב **אפרים סגל** שליט"א
הדף היומי בבלי • עברית-אידיש
שלוחה 2/3-4

הרב **אריה זילברשטיין** שליט"א
הדף היומי בהלכה • עברית
שלוחה 1

הרב **יצחק לובינשטיין** שליט"א
הדף היומי בבלי • אנגלית
שלוחה 2/6

הרב **מרדכי שלמה פריינד** שליט"א
הדף היומי בהלכה • אידיש
שלוחה 1/3/1

הר"ר **יחיאל גולדברג** הי"ד
עדכונים על סיום הש"ס • עברית/אידיש
שלוחה 6

הרב **יוסף מגנוז** שליט"א
הדף היומי בבלי • צרפתית
שלוחה 2/5

שידורים חוזרים
ממעמדי סיום הש"ס
ומאירועי דרשו
שלוחה 5

הר"ר **יחיאל גולדברג** הי"ד
הפותח בכל יום - באידיש
שלוחה 3/2

הר"ר **אברהם פוקס** הי"ד
הפותח בכל יום - המייל היומי של דרשו
שלוחה 3/1

הר"ר **שלום יכנס ואברהם פוקס** הי"ד
לקראת שבת מלכתא
סיפורים ופנינים מפרשת השבוע
שלוחה 7

קו השיעורים של 'דרשו' - לחייג, ללמוד, לדעת

חייגו: *4992 או 077-2222-666

חבר אני לכל אשר יראוך

שומעים כיום על רבבות רבבות, אלפי אלפים, המוני המונים הבאים להשתתף בשמחת הסיומים או שזכו בעצמם לסיים. אשריהם ואשרי חלקם, רבה זכותם וזכות ישראל - ברם "חבר אני לכל אשר יראוך" שמח לבי בשמחת הכלל, ו'חבר טוב' ("א גוטער פריינד") מתיר לעצמו גם להעיר ולעורר... ממצוות 'ואהבת לרעך כמוך' אבקשה נא בזכות ליזכות יהודים נוספים מאהובי במתיקות הגיעה, אשר אין לה ערך ואין לה דמיון, היא העיקר והימנה הכל... (ולשאלתנו, האם אכן מוטב לו לזה שאינו מעמיק הבנה במהלך השיעור שלא ילמד במסגרת של שיעור אלא שיקבע לימודו עם חבר באופן של חברותא אישית? - נענה מרן זצוק"ל וכה אמר:). הקביעות היא ברכה רבה, קביעות דברים אינה דבר של מה בכך. לימוד תורה דברים יש לה זכות הדוחה צרות מעל האדם ומגנה

על הכלל. אין ספק שבמובן זה, השיעור הינו אמצעי כביר ביותר, המעודד קביעת עתים לתורה בדרך שהגה מו"ר הרב מלובלין זצוק"ל, דף קבוע ליום, תמידין כסדרן בלי שינויים. נהיר אפוא וברור שהשתתפות בשיעור ראויה וחשובה. ולזה, היודע בלבו שאין דיו בשיעור טוב לו ואשרי חלקו שייתן מזמניו ויוסיף על השיעור את הלימוד בבוקר עם חברותא או עזר אחר - וכך יקיים "והגית בו יומם ולילה" בלימוד בבוקר ובערב. לימודו זה יהא הכנה או חזרה על השיעור. מזה ומזה אל ינח ידו, וטוב לו בזה ובבא. בסיום דבריו האציל ברכה ללומדי הדף היומי: "שהשי"ת יוסף עליכם ככם אלף פעמים ויברך אתכם כאשר דיבר לכם - ויזכה כל אחד להגדיל בתוכו תורה ולהאדירה, הן בכמות והן באיכות ויתברך בכל הטוב". (מתוך תוספת לגיליון 'המודיע' כ"ט בכסלו תש"פ)

המשך מעמוד 21 | הרב אהרן כהן

בחורי ישיבות צעירים, דרך אברכים תלמידי חכמים ואפילו ראשי ישיבות ור"מים. כל מי שנבחן תקופה ב'דרשו' יודע על מה שאני מדבר, וכל מי שלא עשה זאת שידע שהוא פשוט מפסיד. "זה לא עולה כסף להיבחן, להיפך 'דרשו' עוד משלם מלגות לנבחנים, בכפוף לתנאים והפרמטרים השונים. זאת הזכות שלנו ואנחנו שמחים ומתרגשים עם כל נבחן נוסף שמתקבל ל'דרשו' כאילו הוא היה הראשון והיחיד, גם אם לפניו כבר באו אלפים ורבבות אחרים.

זה מרגש אותנו וזה טבוע בדם של כל עובד 'דרשו'. אני יכול לומר שאצלי באופן אישי, פסגת האושר שלי היא כשאני מגיע אחרי עמל ויגיעה רבה למוקד בחינה של הארגון ורואה את אלפי הנבחנים מכל הגוונים והגילאים באים ונוהרים למקום המבחן. אי אפשר לתאר את ההרגשה שאני חווה ברגעים כאלו, ואני רוצה לומר שזה הדדי, גם הנבחנים עצמם מאד מאד שמחים לבוא ולהיבחן, הם מרוצים מאד ומודים פה אחד שהמבחנים של 'דרשו' פשוט שינו להם את החיים".

המשך מעמוד 11 | הגה"צ רבי גמליאל הכהן רבינוביץ שליט"א

הקודש בגור - התחלפו בידו בטעות קטנה של הרגע האחרון שני המכתבים, וכך נמצא שלארמון המלוכה הגיע מכתב מלא שבחים בגדולתו של צדיק וברכתו על ביטול הגזירה! ואילו אל שולחנו של הרבי הגיע אותו כתב שטנה, המלא עלילות רשע רחמנא ליצלן! כשנפתח המכתב הראשון בבית המלכות קראוהו השרים בהנאה גדולה. בהכירם את היהודי ההוא שהיה מקורב למלכות, הבינו שאף הוא שולח כאן מכתב ברכה ותודה על טרחתם בביטול הגזירה... ואילו כשקרא הרבי הקדוש את המכתב השני שהגיע לגור, נטלו הרבי והכניסו חרש למגירתו בלא שיספר על תוכנו לאיש! לאחר ימים מספר הגיעה הידיעה לאחד ממקורביו של הרבי, שבבית המלכות הגיע מכתב מאותו יהודי מפורסם, בו משבח ומברך מאוד את הצדיק על טרחתו ומודה על ביטול הגזירה. הרבי בחכמתו ובפקחותו תפס תיכף את 'טעותו' של היהודי, והבין מיד מה הייתה כאן אמיתת כוונתו. הוא כבר הכיר את האיש ואת מעלליו, והודה לה' יתברך שסיבב הדבר ברוב רחמיו לטובה ולברכה. דבר מכתב תודתו (כביכול) של אותו יהודי שהגיע לבית המלכות התפרסם בין היהודים בוורשה ובגור. לאחר תקופה קצרה הגיע

היהודי לגור לביקור, שם רחשו לו הכל כבוד ויקר בשביל המכתב הנהדר ששלח לבית המלכות, בו חזק את ידיו של הרבי והגדיל את כבודו בעיני השרים. אחד ויחיד שידע את כל האמת, איזו מזימה שפלה זמם לו אותו איש נכבד, היה הרבי הקדוש בעצמו, שקיבל את המכתב השני שהיה מיועד לאותם שרים... אך הוא, כדרכו בקודש, העביר על מידותיו ולא דיבר על אותו מכתב מאומה. אדרבה, הוא קירב את היהודי והראה לו פנים שוחקות, ולא עלתה על דעתו של האיש כלל שאותו 'כתב שטנה' שפל הגיע לידי הרבי... כך התהפך לבו של היהודי, בראותו מקורב את דרכו והילוכו של אותו צדיק מופלא קדוש ישראל, והחל להתקרב אליו. הוא עוד ביקר לאחר מכן כמה פעמים בחצר הקודש בגור, ובכל פעם היה הרבי ה'אמרי אמת' מקרבו בכל לב, ולא נטר לו חלילה שום טינה ולא גילה הדבר כלום! למדנו כאן עד היכן מגיע טיב המעביר על מידותיו, וכיצד השפילו עצמם גדולי עולם עבור הזולת! (מתוך הספר 'טיב המעשיות')

"אז תשאל אותו אם מקפיד על מים אחרונים ששייך לאכילה".
שוב שאלוהו, ואמר שהוא מדרום אפריקה ורבו שם אכן אמר לו
שיכול לנהוג כיש אומרים שבשולחן ערוך שאין כיום חיוב מים
אחרונים.
הגיב שוב רבינו: "אם כן, שיקפיד על מים אחרונים".

עצירות

סובל מעצירות מה יעשה?
"אחד שאלני כי סובל מעצירת מעיים, מה יעשה, אמרתי לו שילמד
החובל כי שם (בדף צב.) יש גמ' כי עצר עצר ה' וכו', והוא אמר לי
שעשה כן ומיד זה הסתדר. גם הוא - שילמד החובל".

לרכישת דירה

נכנס יהודי ואמר שהוא מחפש לקנות דירה במקום קהילתו בדרום
אמריקה, אך אין לו כסף ושאל האם יכול לעשות הגרלה ואולי
על ידי כך יוכל לקנות דירה, והרב אמר לו ללמוד 'הבית והעליה'
בתלמוד ירושלמי ולמד. האם עתה עליו לעשות משהו נוסף או
להמשיך בזה?
"שילמד רמב"ם ושולחן ערוך ונו"כ בזה, ולגבי הגרלה זה בבחינת
מניח מעותיו על קרן הצבי".

שידוכים

ג' יוצ"ח מבוגרים ללא שידוכים מה יעשה?
תשובה: "שהאב ילמד כתובות".

(מתוך הספר 'כל משאלותיך')

חול המועד, ורבינו מכנה רפואות אלו "רגל ברגל"; לבעיה באיברים
הפנימיים - ללמוד הלכות טריפות; כאב שיניים ללמוד הלכות
בכורות במס' בכורות. והרי אין מתרפאין בדברי תורה?
"זה לא לרפואה בדברי תורה. זו זכות התורה. א.ה. והרי אמרו בגמרא
עירובין (נד) החש בראשו יעסוק בתורה וכו' הרי שמותר, נצרך
ומועיל".

כאבי גב

ארבעה בני משפחה אחת יש להם בעיה עם גב, מה יעשו?
"כתוב בשם האר"י על אחד שכאב לו הכתף והגב שם, אמר לו האר"י
משום שלא נזהר מלדבר דברי תורה בין מים אחרונים לברכת המזון
כי תיכף לנטילת ידיים ברכה - ותכף זה תיבת כתף, תאמר להם
שדבר ראשון ייזהרו בנטילת ידיים ושלא דבר בין נטילת ידיים במים
אחרונים לברכת המזון".

חולי בעיניים

יש לו חולי בעיניים מה יעשה מידה כנגד מידה לרפואתו, עין בעין?
"אם ת"ח הוא ילמד מס' נגעים שנגעים שייך לעיניים, שהרי אם כהו
עיני כהן אינו רואה את הנגע".

כאבים בשן

בחור שואל שיש לו כאבים בשן ולא יודעים מה זה, הרי כתיב שן
בשן מה חטא בשן שיעשה נגד זה לרפואתו?
"העניין אצלו שייך למאכלות אסורות".
שאלה: הרי מדובר בבחור יר"ש?

המשך מעמוד 10 | הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א

שגם המום שבו הוא מאתו יתברך ומשפטי ה' אמת, ולכן במקום
הצורך לא חוששים לביוש כי הוא יודע שלא מכוונים אליו.
שאלתי את רבי נסים והוא ענה לי, שאם מדובר ביהודי שברור
שייפגע מהדברים על המגיד שיעור לדלג ולא להסביר את אותו
מום כדי שלא להעליבו. איזו רגישות בבין אדם לחברו, איזו מחשבה
על השני!
התשובות שלו, זו לא נבואה, זו מתנת אלוקים, זה 'רוח קדש' שהוא
קיבל מתנה משמים.
במשך השנים היה לי אבלחט"א קשר אתו בוועד הרפואה של ביה"ח
'מעניי הישועה', אני שתקתי שם ולא השמעתי דבריי בפני מרן
אבות בתי הדין. אבל התבוננתי וראיתי איך שהם כיבדו אחד את
השני מרן הגר"ש וואזנר ומרן הגאון רבי נסים.
אי אפשר לשכוח איך שקיבל במאור פנים כל מי שבא במחיצתו,
איך שרץ בעצמו לפתוח את הדלת כששמע דפיקות על הדלת.
(הרב יצחק לוי, "יתד נאמן", תשרי תש"פ)

איזו בהירות הדעת!
אספר לכם עוד שאלה שנשאלתי, ומתוך תשובתו ניתן לראות את
יושר ה'מושכל ראשון שלו':
היה מגיד שיעור חשוב שמוסר שיעור קבוע בדף היומי, שבא לשאול
לפני שהתחילו ללמוד בשיעור פרק שביעי בבכורות שבו מפורטים
מומי האדם הפוסלים את הכהן מלעבוד עבודה בבית המקדש.
וזו השאלה: לאחד המשתתפים בשיעור יש מום העונה בדיוק
לתיאור הגמרא. זה לא מהמומים הרגילים, כגון ידו שבורה שזה
אינו מבייש, אלא מום כזה שאם יסביר את המשנה בצורה ברורה
כל המשתתפים בשיעור עלולים להסתכל עליו, והוא יתבייש מאוד.
שאל אותי המגיד שיעור: "מה אעשה? האם אשנה קצת מהפירוש
ואבליע את המום, כך שלא ירגישו ולא אסביר את המום כדי שלא
לביישו?".
לי היה נראה לכאורה שגם במקום שקיים חשש לפגיעה ביהודי
שנוכח שם אין לחשוש, כי הוא נפגע שלא כדין, כי יש לו להאמין

מהו המקור בתורה לאכילת 'מצה שמורה'?

איזה מנהג בקשר לטחינת הקמח למצות נהגו כבר בימי חז"ל?

מדוע אין לקיים את מצות אכילת מצה במצה גדולה מאוד?

שמירת המצה מחימוץ לאורך תהליך הכנתה

• נאמר בתורה "ושמרתם את המצות", ודרשו חכמינו ז"ל, שמצוה לשומרן שמירה יתרה לשם מצות אכילת מצה. ולכתחילה, יש לקיים את מצות אכילת מצה במצה השמורה משעת הקצירה; ובדיעבד, ניתן לקיימה במצה השמורה רק משעת הטחינה. ובשעת הדחק, ניתן להשתמש לצורך אפיית מצות המצוה אף בקמח מחיטה שלא נשמרה כלל, ובלבד שתהיינה שמורות משעת הלישה ואילך. ויש אומרים שלדעת הגר"א חובה לאכול בכל ימי הפסח רק 'מצה שמורה', ואכן כך מנהג ישראל מקדמת דנא.

• דגן ש'נלתת', דהיינו שהושרה במים לפני טחינתו, אסור באכילה בפסח. ואיסור זה הוא גם כשהיה במים שניות ספורות בלבד ונטחן לאלתר, ואף כשהליתיה מבוצעת באמצעות מכונה אוטומטית, כך שאין כל חשש לעיכוב כלשהו בהשריית החיטה, או בין הליתיה לטחינה. וכל מיני הדגן שנלתתו - אסורים בפסח הן באכילה והן בהנאה, אך לענין שהייתם בבית בימי הפסח, והשימוש בהם לאחר הפסח, יש הבדל בין חיטה ליתר מיני הדגן, ובין שגן ששהה במים זמן קצר, לדגן ששהה במים זמן רב, וכמצוי בגריסים, ובמיוחד בגריסי שיבולת שועל.

• בעת הובלת שקי קמח על גבי בהמה, אסור להניחם ישירות על גב הבהמה, אלא על גבי אוכף וכדומה, משום שגוף הבהמה מחמם את הקמח, ויש לחשוש שהחימום יגרום להאצת תהליך החימוץ בשעת הלישה.

• על פי עיקר ההלכה, זיעת בעלי חיים אינה מחמיצה, וגם אינה מאיצה את תהליך החימוץ.

• לכתחילה אין לאחסן קמח המיועד לפסח בשק קמח

משומש; ואם צריך להשתמש בו, יש להתיר את תפריו, ולכבסו. בדיעבד, אף אם לא התיר את התפרים, ניתן להשתמש בקמח לצורך הפסח.

• מנהג 'אנשי מעשה' כבר מימות חכמינו ז"ל, לפקח בעצמם על טחינת החיטה לצורך הפסח, על מנת לוודא שהיא מבוצעת ללא חשש חימוץ.

• את טחינת החיטה לצורך אפיית המצות, יש לבצע לכתחילה ארבעים ושמונה שעות או יותר לפני הלישה. ואם הדבר אינו אפשרי, יש לבצע את הטחינה לפחות עשרים וארבע שעות לפני הלישה.

• אבני ריחיים שהשתמשו בהם לדגן ש'נלתת' במים, ניתן להשתמש בהן לטחינת החיטה לצורך המצות, לאחר הסרת שיכבת העליונה; אך אין לאפות את המצות מהקמח הראשון שנטחן בהן.

הגדרת 'לחם' ו'לחם עוני'

• לחם העשוי מ'סובין' או מ'מורסן' - אין לו חשיבות של פת, ולכן אין מפרישים ממנו 'חלה', ואין מברכים עליו 'המוציא' ולא 'מזונות', אלא 'שהכל'.

• לדעת השולחן ערוך, פת המיועדת לבעלי חיים - אין לה חשיבות של 'לחם', אך אם היא מיועדת גם לבני אדם - יש לה חשיבות של לחם. ולדעת הרמ"א, פת שמעורבים בה סובין ומורסן בכמות הגורמת לבני אדם להימנע מאכילתה - אף אם ייעודה לבני אדם, אין לה חשיבות של לחם.

• המצה מכונה בתורה 'לחם עני', ודרשו חכמינו ז"ל: "פרט לאשישה", והיינו מצה גדולה מאוד, בגודל שלא ניתן להגדירה כ'לחם עוני', שהרי אין דרכו של עני לאכול פת כה גדולה.

גליון 399
שנה ט' תש"פסיפורי
צדיקים

יו"ל לע"נ הרה"ח ר' הלל ז"ל בן ר' פינחס נחום המבורגר שיבלט"א

תורה למשפחת קלייטן על האישור לשרתמ"ש בתלמוד

סיפורי חז"ל

בשעה שיצא פרעה הרשע לרדוף אחרי ישראל, אמר להם לחילותיו, מי בכל בהמה קלת מרוץ וארכב עליה וארדוף אחרי ישראל. אמרו לו חילותיו, אין בכל בהמה קלת מרוץ אלא סוסה שלך, שכולה צבעונין וגונין, ולא היה כיוצא בה מעולם, וכל הסוסים רואין אותה ורצין אחריה. עמד פרעה ורכב על סוסה שלו ורדף אחרי ישראל החונים על הים. כשם שאמר פרעה לחילותיו מי בכל בהמה קלה וארכב עליה, כך באותה שעה אמר הקדוש ברוך הוא למלאכי השרת, מי בכל הבריות המשמשים לפני, קל וזריז? אמרו לפניו, ריבונו של עולם, הכל שלך והכל מעשי ידיך גלוי וידוע לפניך, שאין בכל הבריות כולן קלה וזריזה, אלא הרוח שיוצאת מתחת כיסא הכבוד. מיד וירכב על כרוב ויעף וידא על כנפי רוח, למהר תשועתם של ישראל ולהחיש מפלתם של מצרים.

(מכילתא דרשב"י)

פרשת השבוע

עשיתי אפוא פעולה כדי לשבור עוד יותר את לב הנערה, עד שתצעק ממעמקי לבה אל ה', ובכך תזכה להביא לאביה ישועה ממרום.

מה תצעק אלי דבר אל בני ישראל ויסעו (י"ד – ט"ו)

מסופר על הרה"ק בעל ה"דברי חיים" מצאנו זיע"א שהיה אומר: משה רבנו היה ענוותן גדול, ולא עלה על דעתו שעל ידיו תבוא הישועה לישראל. אבל הקב"ה אמר לו, מה בחינת "ונחנו מה" ענוה, "תצעק אלי" לי תגיד את זה, אבל "דבר אל בני ישראל" כשצריך לדבר אל בני ישראל ולהנהיגם, תאמר להם "ויסעו" שיסעו אתך ואתה תוליכם.

ויעמד העם על משה מן הבקר עד הערב (י"ח – י"ג)

פעם שאלו את רבה של ירושלים הגה"ק רבי שמואל סלנט זיע"א, למה אין הוא קובע לו שעות קבלה קבועות, שבהן יענה לפונים אליו? אמר להם הרב: יהודי צריך לדבוק במידותיו של הקב"ה, בברכת המזון אנו אומרים "שאתה זמן ומפרנס אותנו תמיד בכל יום ובכל עת ובכל שעה" בלי שעות קבלה.

ויצעקו בני ישראל אל ה' (י"ד – י') מסופר על הרופא היהודי הרה"ק רבי אהרן גארדיה זיע"א, שהיה רופאו האישי של פרידריך הגדול מלך פרוסיה, והיה הרופא בעל תשובה מובהק וחסיד מופלג של המגיד הגדול ממעזריטש זיע"א. פעם אחת נכנסה לביתו נערה יהודיה וקראה בקול נפחד שימחר לבוא אצל אביה שהוא חולה אנוש, החל דוקטור גארדיה בהכנות ארוכות לקראת היציאה לדרך, הוציא מן הארון חליפה מיוחדת וניקה אותה במברשת, אחר כך הבריש במתינות את כובעו, וצחצח את נעליו. וכאשר ראתה הנערה שהרופא משתהה לצאת לדרך, פרכה ידיה מרוב צער וייאוש וקראה בקול בוכים: רבונו של עולם אם הרופא אינו נחפו לבוא, תושיע אתה לבדך לאבי. אמר דוקטור גארדיה לנערה הבוכיה: לכי לביתך שכבר הוטב בעזרת ה' לאביר. הנערה מיהרה לבית אביה ומצאה שאמנם חל שינוי לטובה במצבו. אחר זמן מה הבריא אביה כליל ממחלתו הקשה. לימים נשאל דוקטור גארדיה מדוע השתהה לבוא עם הנערה באותו בוקר? והלה השיב בדברים הבאים, כשבאה אלי הנערה בקול בכי, הבנתי מיד שמצב אביה הוא מדרך הטבע לאחר ייאוש, ורק לה' הישועה.

זמני השבת

זמני יציאת השבת
ירושלים 5:57 ת"א: 5:58 ר"ת: 6:33

פרשת בשלח – שירה

זמני כניסת השבת
ירושלים: 4:45 ת"א: 4:57

הרימון מארץ ישראל הציל את היהודים מהגזירה

בארצנו הקדושה ארץ ישראל היה גר פעם יהודי חרד לדבר השם ושמו ר' נסים, הוא התגורר בבקתא קטנה לא הרחק מטבריה על שפת הכנרת, ר' נסים זה היה עני מרוד, לא היו לו לא שדות ולא כרמים, רק עץ רימון בודד אחד שעמד ליד ביתו הקטן, ואכן היה עץ זה ראוי לשמו, ולו ענפים עבים אשר בצילם ישב ר' נסים כל היום ולמד תורה, וכאשר הגיע הזמן והעץ נתמלא פרי אדום ועסיסי, לא היה קץ לשמחה שהיתה שורה בביתו של ר' נסים, משום שעץ זה היה מקור פרנסתם, הם עצמם אכלו מפריו ואת הנותר מכרו והתפרנסו ממנו כל השנה, ב"שלושת השבועות" היה העץ תמיד מלא פירות אך איש לא נגע בהם אלא חיכו עד לאחר ט' באב, ורק לקראת שבת נחמו ניגש ר' נסים אל העץ ויחד עם בניו הוריד ממנו את ביכורי הפרי, וברטט של קדושה היה מברך "שהחיינו" ומחיה את נפשו בפרי הטעים. לרימונים של ר' נסים יצא מוניטין בכל הסביבה, ויהודים כערבים באו לקנות מהפירות שלו, ומפה לאוזן נמסר כי הרימונים האלה סגולה הם לבריאות והמרבה לאכול מהם הרי זה משובח, מובן כי לעושר רב לא הגיע ר' נסים עם עץ הרימון היחיד שלו, ובקושי הרוויח למחייתו ולמחיית ביתו.

שנים נקפו ובנותיו של ר' נסים התחילו אט אט להגיע לפרקן, ונתגלה הצורך לחשוב על חתנים הגונים שישאו אותן, אולם נדוניה כפי שזה היה נהוג בימים ההם לא היה לר' נסים, יתר על כן ביום בהיר אחד קרא לו אסון, היה זה בדיוק אחרי "שלושת השבועות" כאשר התברר כי עץ הרימון עומד ריק בלי פירות, ניצב לו ר' נסים מתחת לעץ כבכל שנה בערב שבת נחמו, ובולש בעיניו אולי יראה לפחות רימון אחד שאפשר יהיה לברך עליו ברכת "שהחיינו", הוא מסתכל ומסתכל ומעיניו זולגות דמעות, אין אפילו רימון אחד על העץ.

"אברהמ'לה בוא הנה" קורא הוא פתאום לבנו שבגיל בר מצווה, "בוא נא ועלה על העץ אולי תגלה בין העלים איזה רימון, ונוכל מחר אי"ה לברך עליו, אברהמ'לה הנו בחור זריז וממולח לא צריך לימר לו פעמיים והוא כבר על העץ, למטה מחכה לו אביו בנשימה עצורה, "מצאתי" קורא פתאום אברהמ'לה מבין ענפי העץ, "מצאתי רימון נאה" "ברוך השם" אומר ר' נסים ושפתותיו מרחשות תודה על כי יוכל לברך בשבת על הפרי ברכת "שהחיינו", "עוד אחד מצאתי" קורא עתה הילד, ור' נסים חוזר ואומר ברוך השם, עוד פעם אחת, הודיעה קריאתו הנרגשת של הנער כי מצא רימון שלישי. אחר כך ירד מהעץ והודיע כי אין יותר, ר' נסים שבחן את הרימונים היה מלא התפעלות, גדולים יפים ועסיסיים כאלה עוד לא היו על העץ שלו אף פעם, גם אברהמ'לה אמר כי טרם ראה רימונים יפים כאלה.

לא עבר הרבה זמן עד שהחלו לבוא נשים עם סלים גדולים, הן רצו לקנות כרגיל רימונים מר' נסים, אולם הוא הודיע להן כי לצערו הרב הפעם אין לו רק שלושה אלה אותם אינו מוכר, כי הם דרושים לו לשם ברכה. הנשים שהבינו לרוחו איחלו לו כי השם ימלא את חסרונו

בשנה הבאה. שמחה גדולה שמחו ר' נסים ומשפחתו באותה שבת נחמו, ראש המשפחה חתך שני רימונים חילקם לחלקים שווים בין הילדים, ואילו את השלישי השאיר מבלי לגעת בו, בינתיים פשטה שמועה כי שלושת הרימונים שנקטפו השנה מצעו של ר' נסים סגולה מיוחדת להן, באשר עסיסן של כל הפירות מרוכז בפירות אלה, החלו לבוא אנשים שהציעו סכומי כסף גדולים תמורת הרימון הנותר, אולם ר' נסים השיב את פני כולם ריקם והודיע כי את הרימון הזה הוא משאיר לחמשה עשר שבט, גם אשתו ביקשה אותו למכור את הרימון באומרה כי הנה אין כבר לחם בבית והבנות מודקנות ויש להשיאן, אולם גם לה אמר ר' נסים אותו הדבר בהוסיפו כי השם יעזור ואין מה לדאוג, אולם אשתו לא נתנה לו מעתה מנוח היא הפצירה בו לצאת לחו"ל ולאסוף כסף להכנסת כלה, ר' נסים דחה הצעה זו באומרו כי אין הוא רוצה להפיק שום רווח מהעובדה כי הוא תושב א"י, ושהיהודים בחו"ל ירחמו עליו בשל כך, למרות זאת בראותו את הצער בעיני אשתו ובנותיו החליט לצאת לדרך, אך קיבל על עצמו לא לגלות בשום מקום שהוא בן ארץ ישראל.

בלב כבד הוא נפרד ממשפחתו ויצא לדרך, בדרך נדודיו עבר ר' נסים ערים וכפרים, והיה בהרבה מקומות, מאחר ולא אמר כי הוא מא"י, לא שם איש לב אליו וכמובן שלא הצליח לאסוף כסף למטרה בגללה יצא את הארץ, כך הוא התגלגל ממקום למקום עד הגיעו לקושטא, היה זה בדיוק ביום חמשה עשר בשבט כאשר נכנס ר' נסים לעיר, ומיד שם פעמיו לבית המדרש, איש לא שם לב אליו, כי היהודים היו עצובים ומודאגים בגלל גזירה שאיימה עליהם, בגלל בנו של הסולטן שחלה במחלה אנושה ואביו המלך הכניס לראשו כי היהודים גרמו למחלת בנו באשר קללוהו שימות, על כן החליט הסולטן כי אם הבן לא יירפא הוא יגרש מארצו את כל היהודים, היום הוא היום האחרון של הגזירה, ואם הנסיך לא יהיה בריא, צפויה סכנת גירוש לכל היהודים אשר בעיר. בתום התפילה ישב כל הקהל בבית הכנסת לומר תהילים כדי להעביר את רוע הגזירה, ר' נסים התיישב אף הוא לומר תהילים יחד עם כולם, אולם מיד ניגש אליו השמש ושאל אם אין הוא במקרה מארץ ישראל? לשאלתו המשתוממת של ר' נסים מאין הוא יודע, השיב השמש כי הרב אמר שהוא מרגיש ריח של א"י בבית המדרש, "רבינו הוא יהודי קדוש" אמר השמש "בוא אתי ר' יהודי", הוא ניגש עם השמש לחדר פנימי, בו ישב הרב שהיה ישיש מופלג ובעל הדרת פנים.

כאשר השאיר אותם השמש לבדם, הושיט הרב לר' נסים את ידו לשלום ואמר לו, כי מוזמן כבר לא הזדמן אצלו יהודי מא"י, "מה עושים אחינו בארץ הקודש?" שאל הרב את האורח, ר' נסים השתומם מאד מאין יודע הרב כי הוא מא"י "בטח מרגיש כבודו את ריח הרימון אשר אתי", הוא אמר לרב, ספק שאלה וספק קביעת עובדה, "יש לך רימון מארץ ישראל?" שאלו הרב בקול נרגש, "כן רבי" השיב ר' נסים, "ואני חושב לאכול אותו עתה לכבוד ראש השנה לאילנות, ולכבוד ייחשב לי להתחלק בו עם כבוד תורתו". הרב הישיש קפץ עתה ממקומו וחיבק את ר' נסים בשתי ידי, "השם יתברך שלח אותך הנה" אמר "כדי להציל את הקהילה הקדושה הזו מסכנת הגירוש המרחפת עליה".

משל ונמשל

נפש שכלית ונפש בהמית

משל לסוחר שגר עגלון להוליכו למקום מסוים. לפני צאתם לדרך ביקש הסוחר מהעגלון שישגיח היטב על סוסו, לבל יטה מן הדרך. העגלון אמנם הבטיח, אך עד מהרה התברר שלהבטחתו לא היה כל ערך, כאשר אך יצאו מן העיר, נרדם העגלון על מושבו והסוס המשיך לרוץ ללא כל השגחה והכוונה. כאשר ראה הסוס חציר ועשבים נטה מן הדרך כדי לאוכלם, תוך כדי סטייתו מן הדרך איבדה העגלה את שיווי משקלה, והתהפכה והסוחר נפל מתוכה, גער הסוחר בעגלון ואמר לו: הרי הזהרתך להשגיח על בהמתך ואיך זה הנחת אותה לנפשה? ניסה העגלון להצטדק ואמר, מכיר אני את סוסי כי "משכיל" הוא וידוע את הדרך היטב, ומעולם לא עלה על דעתי שיטה מן הדרך הישרה. אמר לו הסוחר, תמים שכמותך, וכי שייך לומר על סוס שהוא "משכיל"? יתכן שהוא טוב יותר מבהמות אחרות, אבל סוף סוף בהמה הוא, ואם כן כל זמן שהוא רואה דבר שמגרה אותו, מאבד את העשתונות, מתגברת עליו התאוה והולך אחריה, לכן היה לך להחזיק היטב במושכות ולא להניח לו ללכת בחופשיות.

והנמשל: אומר הגה"ק ה"חפץ חיים" זיע"א, הוא הדין באשר לאדם, כיוון שהוא מורכב מנפש שכלית ומנפש בהמית, חייב הוא להשגיח היטב בכל שעה ושעה, על הנפש הבהמית שלו, ולאחוז היטב במושכות לבל תשתלט עליו, אם אדם מסיח דעתו מעט, מיד עושה הנפש הבהמית את שלה, ולוכדת גם את הנפש השכלית ברשתה.

(משלי החפץ חיים)

לאחר מכן סיפר לו הרב את הסיפור הבא: "ידוע לך בוודאי המצב בי אנו נתונים, ובכן אתמול בלילה ישבנו בבית הכנסת כפי שזה נהוג אצלנו היהודים הספרדיים, ואמרנו "תיקון" לכבוד ט"ו בשבט כולנו מודאגים מיום המחר, אך נסינו לגרש את המחשבות המטרידות ולבטוח בשומר ישראל לא ינום ולא יישן, בלמדי בספרים הקדושים התעמקתי בסוגייה ששמה פירות, כפי שוודאי ידוע לך, מובא בספרים כי קיימים שלושה סוגי פירות, א' כאלה שאוכלים אותם כמות שהם, כמו ענבים תמרים תפוחים וכו'. ב' כאלה שיש להם גרעין קשה, ביניהם אפרסקים, משמים, דובדבנים וכו'. ג. ולבסוף יש פירות כאלה שאוכלים רק את התוך שלהם ואילו את הקליפה החיצונית זורקים, כאלה הם למשל הרימונים, האגוזים, השקדים ואחרים. והנה, ממשיך הרב את סיפורו, כאשר התעמקתי בספרים כדי לרדת לעומקם של הדברים וללמוד את סודות הפירות, בהתחשב בעובדה כי העיקר הוא התוך הפנימי המוסתר מעין רואה, בחשבי על כל זה, החלה המילה "רימון" מרצדת לנגד עיני, עד שלבסוף הבנתי כי במלה רימונים נעוץ התיקון, ומיד עלתה בלבי המחשבה רמונים" זהו בעצם ראשי תיבות של רפואת מלך ובנו נסים יביא מהרה, השומע אתה ר' נסים? לא לחינם ניתן לך השם נסים, השם יתברך עשה אותך לשליח כדי לחולל על ידך נס בקהילה הזאת, רק בשביל זה שלח אותך השם הנה, הבה נלך מהר אל הסולטן אסור לנו לאבד זמן".

תוהו ומבולבל ניגש ר' נסים יחד עם הרב הישיש אל ארמון הסולטן, הם מיד הוכנסו פנימה, והסולטן צעק להם במר יאושו הצילו את בני, הצילו, אם תצילו אותו אציף אתכם בזהב ולעולם לא אשכח לכם זאת, וליהודים היטיב כל ימי, תכניס אותנו אליו אמר לו הרב הישיש בעזרת השם אנו נרפא את בנך, הם נכנסו לחדר בו שכב הנסיך הצעיר חיוור וללא סימן של רוח חיים, ר' נסים הוציא עתה את הרימון פתח בזהירות את העטיפה והראהו לרב, הרימון היה טרי ועסיסי כמו ברגע בו נקטף מהעץ, ר' נסים הוציא סכין חתך את הפרי לשניים, חלק אחד השאיר לברכה וחלק אחד הוא ניקה מהקליפה וסחט כמה טיפות של מיץ לתוך כוסית קטנה, החולה בלע את הטיפות ומיד לאחר מכן הוא פתח את עיניו, עוד כמה טיפות וכולם ראו בעליל כיצד שבים אליו כוחותיו והוא מבריא והולך, הסולטן נישק את ידיהם של הרב הזקן ושל ר' נסים, "הצלתם את חיי בני" אמר "לעולם לא אוכל לשכוח לכם זאת".

הם הלכו הביתה שמחים וטובי לב, כדי לבשר ליהודים על הנס הגדול שארע להם. מאליז יובן כי לר' נסים לא היו יותר דאגות בנוגע לנדוניה לבנותיו, הוא בא הביתה לטבריה מלא כסף וזהב מתנת הסולטן, בבית קידם את פניו עץ הרימון העתיק כשהוא שוב מלא פירות אדומים ועסיסיים.

צ'ין אדם לחברו

הכנסת אורחים כהנחת תפילין

מסופר על הגה"ק ה"חפץ חיים" זיע"א, שפעם אחת התארח בביתו רבה של לוצק הגאון רבי ולמן סורוצקין זיע"א. ה"חפץ חיים" שהיה כידוע מפורסם במידת החסד, קיבלו בכבוד גדול וקיים בו מצות הכנסת אורחים על כל דקדוקיה, מיד עם בואו מהדרך, ערך לפניו שלחן ועליו סעודה דשנה, הם שוחחו בדברי תורה וה"חפץ חיים" השתדל מאד להנעים לו את השהייה בביתו. כאשר הגיע הזמן ללכת לישון, התחיל ה"חפץ חיים" לסדר לאורח את חדרו ולהציע לו את מיטתו, האורח נבוך מאד, היתכן, ה"חפץ חיים" מגדולי הדור בכבודו ובעצמו יהיה זה הטורח עבורו בהכנסת המיטה? לא, אינני מסכים, פנה הרב סורוצקין ל"החפץ חיים", לא יתכן שכבודו ישרתני, אנכי אוכל לעשות זאת בעצמי, ה"חפץ חיים" לא השיבו מאומה והמשיך בהכנסת הכרים והכסתות.

למחרת בבקר הלכו ה"חפץ חיים" ואורחו לבית הכנסת להתפלל תפילת שחרית, את הטלית ואת התפילין נתנו לתלמיד שלווה אותם כדי שיביאן לבית הכנסת, כאשר הגיעו לבית הכנסת, חיפש הרב מלוצק את אותו בחור כדי שיקבל ממנו את טליתו ואת תפיליו, אך הבחור איננו. בצר לו פנה הרב סורוצקין אל ה"חפץ חיים" ושאלו מה עם התפילין? שמא יודע מר היכן אותו בחור? אמר לו ה"חפץ חיים" מדוע על כבודו לטרוח בהנחת התפילין? אני אוכל לעשות זאת

במקומו. אז הבין הרב האורח כי לא בחנם טרח החפץ חיים בעצמו במצות הכנסת אורחים ולא נתנה לבני ביתו או לתלמידיו, ללמדך, כי מצות הכנסת אורחים היא מצוה כשאר מצוות, שעל האדם לטרוח בה בגופו, ורק כך מקיימים את המצוה בשלמות.

הצדקה מגינה ומצילה

מסופר על הגה"צ רבי נחום מהורודנה זיע"א, שהיה הולך בדרך ואוסף כדרכו כסף לצרכי צדקה, והנה פגש בדרכו עשיר גדול בעל נכסים ואדמות, אשר הלך לבטח את רכושו הרב בחברת ביטוח, והנה כשראה העשיר את רבי נחום, צד רעיון במוחו, הוא ניגש אל רבי נחום ואמר:

רבי, עכשיו אני עושה את דרכי אל חברת הביטוח על מנת לבטח את רכושי מפני פגיעות כפגיעתה של אש, אך אם יבטיח לי כבוד הרב שהאש לא תשלט ברכושי, מסכים אני לתת לו לצרכי צדקה את סכום דמי הביטוח, במקום לשלמו לחברת הביטוח, וכך אעשה מידי שנה בשנה. השיב לו רבי נחום, בטוח אני כי זכות מצוות הצדקה תגן על נכסיך מפני שריפה, מיד נתן העשיר את סכום הכסף לרבי נחום, והצדיק חלקו לעניים, וכך היה מידי שנה בשנה, במקום לבטח את רכושו בחברת ביטוח, היה האיש נותן לרבי נחום את דמי הביטוח.

באותם שנים פרצו שריפות רבות בבתי הכפר ובשדות, אך אל רכושו של העשיר מעולם לא הגיעה האש.

תלולא דצדקיא

יום שישי י"ג שבט

הרה"ק רבי יהודה יעקב שמשון שפירא מואסלאם ב"ר פינחס מקאריץ (תקס"ח)
הרה"ק רבי מרדכי מלעכוויטש ב"ר נח (תק"ע)
רבי יוסף מנחם בריוול מנאנאש (נקרא בשם רבי יוזהף נאנאשער) ב"ר יעקב (תקפ"ט)

שבת קודש י"ד שבט

הגה"ק רבי יעקב יהושע ב"ר צבי הירש אב"ד פפד"מ (פני יהושע - תקט"ז)
הרה"ק רבי יחיאל מאלכסנדר ב"ר שרגא פייבל מגריצא (תרנ"ד)

יום ראשון ט"ו שבט

הרה"ק רבי שלמה יהושע דוד מראדזימין ב"ר יעקב אריה (תרס"ג)

יום שני ט"ז שבט

הגה"ק רבי שלום מרדכי הכהן שוואדראן מברעז'אן ב"ר משה (המהרש"ם מברעז'אן-תרע"א)

יום שלישי י"ז שבט

הרה"ק רבי משה מקיטוב ב"ר שלמה (תלמיד הבעש"ט הקדוש - תצ"ח)
הרה"ק רבי יחזקאל מקונומר ב"ר צבי הירש (תלמיד החוזה - תרט"ז)

הגה"ק רבי חיים פאלאג'י ב"ר יעקב (תרכ"ח)

יום רביעי י"ח שבט

הרה"ק רבי משה מלאדמיר ב"ר שלמה מקארלין (תקפ"ט)

יום חמישי י"ט שבט

הרה"ק רבי שמואל מסלונים ב"ר יחיאל מיכל אהרן (דברי שמואל - תרע"ו)

יום שישי כ' שבט

הרה"ק רבי חיים דוד דאקטור מפיעטקוב ב"ר ישכר בער (תלמיד רבי דוד מלעלוב - תרי"ח)

זכותם תגן עלינו ועל כל ישראל אמן

מצווה הלכות

מאת הרה"ג נחמיהל הכהן רבינוביץ שליט"א
מח"ס "גם אני אודך" רפורם יוסף הדר"ס על המעשים.

האוכל בשוק (ט"ו)

א) אב שמבקש מבנו שיאכילנו בשוק (כגון שאביו זקן, וצריך עזרה באכילתו) יכול להאכילו שם, ויש בזה קידוש השם, שכן דואג לאביו ומאכילו ומשקהו [הגר"י זילברשטיין]. אך אם יכול, ראוי שיתן לו יד, והוא יאכל לבד, ואם צריך שיאכילו ממנו, ילך למקום צדדי, ושם יאכילנו [הגר"א שלזינגר]. (שלמי חיים, להגיד חיים מלין שליט"א)

ב) הרואה אחד שאוכל בשוק, אם מכירו (ומדבר עמו אישית [הגר"א דינר]) יודע שהוא מקבל וישמע לו, ראוי להוכיחו בעדינות. ואם לא ישמע לו, טוב השתיקה מההוכחה, ומוטב שיהיו שוגגין ואל יהיו מזידין [הגר"י זילברשטיין]. (שם)

ג) מי ששכח שאין לאכול בשוק, ובירך על מאכל, יטעם פירור קטן (פחות מכזית) כדי שלא תהא ברכתו לבטלה, ויותר לא יאכל [הגר"י זילברשטיין]. (שם).

קרית קרעטשניף רחובות

טל': 052-7144471 מייל: sipureitzadikim@gmail.com

בחסות רשת חנויות

גל פז

התקבלה תרומה

לישועת הכלל והפרט

פני עין חמד

יוצא לאור ע"י בית הכנסת לכוונת "עין חמד" - מקבוצת ציון

פרשת בשלח - זכות נשים צדקניות

"ותען להם מרים שירו לה' כי גאה גאה סוס ורכבו רמה בים"

(שמות טו, כא)

"ותען להם מרים" - ענתה ואמרה להן ברוב חכמתה: "צאינה וראינה בנות ישראל: 'סוס ורכבו רמה בים'".

לא רק את רוכבי מצרים הטיל בורא העולם לים, כי אם גם את סוסיהם. ובמה אשמים הסוסים? אלא שסייעו ביד רוכביהם לרדוף אחרי בני ישראל.

ואם במידת פורענות מרובה עונשם של המסייעים, במידה טובה שהיא מרובה פי כמה וכמה ממידת פורענות בווידאי שמרובה הוא שכרם של המסייעים הרבה יותר.

לכן אמרה להן מרים: "אתן הנשים המסייעות לבעליהן בלימוד התורה וקיומה והיינו 'להם' כלומר להם אתן מסייעות-בזכות זה- השכר שלכן מרובה כשכר של הבעלים שלכם".

כפי שאמרו חז"ל במפורש, שזו היא הזכות של הנשים- שבזכות שמסייעות לבעליהן ללכת ללמוד תורה בשעה שהן נושאות בעול הבית וגידול הילדים, מקבלות שכר כפי שהבעל מקבל.

על כן כדאיות וראויות הנכן, לצאת במחול על עיקר תכליתה של יציאת מצרים, כי שוות הנכן בכך לבעליהן!

בברכת שבת שלום

הרב אליהו חיים פנחסני שליט"א
חבר הרבנות המקומית מבשרת ציון

בעניין שירת מרים והנשים יש להבין מספר דברים. א. איזו שאלה היתה כאן מצד הנשים שעליה ענתה מרים? ב. מכיון שדבריה מכוונים כלפי הנשים, היה צריך להיות כתוב: "ותען להן" ולא "להם" שהוא לשון זכר? ג. מדוע בחרה מרים מכל שירת "אז ישיר" דווקא את הפסוק "שירו לה' וכו' סוס ורכבו רמה בים"?

בספר 'ילקוט מאמרים' של הגאון רבי ישעיה חשין זצ"ל מבואר כך: הנשים יצאו ממצרים ביחד עם האנשים. גם הן טעמו טעמה של גלות, וגם הן חשו ביציאה מעול השעבוד.

אולם לגבי תכלית היציאה ממצרים לא דמו הנשים לאנשים. היציאה ממצרים לא היתה תכלית לכשעצמה, כי אם הקדמה והכשרה לתכלית העיקרית שהיא- מתן תורה הקדושה.

היציאה ממצרים שימשה איפה פרוזדור המוליך לטרקלין שהוא הר סיני, שם תהיה קבלת התורה, וישראל יהפך שם לעם של תורה ותרי"ג מצוות.

כאשר הציעה מרים לנשי ישראל לצאת בתופים ובמחולות, לשיר ולהלל לה' על כל הניסים והנפלאות שעשה לעמו, תמהו על כך נשים חכמניות.

אותן נשים טענו, שמאחר שפטורות הן מתלמוד תורה ותפקידן הוא לשאת בעול הבית וגידול הילדים, מה להן לצאת במחולות על היציאה ממצרים שהיא רק פרוזדור לאלה הצועדים לקראת קבלת התורה?

הצלחה בגור"ר

יצחק אריאל בן טובה חגי חיים וב"ב שמואל אימן בן אסתר זרי שגית בת רותי מאיר ישראל בן רחל ברכה- יראת שמם ליאור יהושע סומך וב"ב גלית בת מסודי יהודה אריה בן רחל ברכה ארז בן שושנה רונן אברהם וב"ב קסירר אפרים וב"ב רחל ברכה בת פדילה דליה משפ' שטרית נעם יצחק בן רחל ברכה רינה בת סימי וב"ב יוסף ליאור בן דליה אפרת- הצלחה בכל העניינים שלמה ודנה דוד וב"ב אריה ושרה לוי וב"ב י.מ.י.ש כדורי אקבלי יוסף חיים בן נסכה שולמית ומרדכי חיים דויטש וב"ב

זיווג הגון וכשר במהרה

אורן חיים בן אלן אסתר רותית בת סימי תרצה בתיה בת ימנה נינט יוסף בן רותמה אילן בן ג'וליאט יפית שרה בת ג'יה דרור בן סופיה דוד עומרי בן יהודית מיטל בת מלכה מאיר בן שרית ואליהו טליה עדן אסתר בת שולמית שירי ימנה בת שולמית שמעון בן שולמית אנאל חביבה בת שולמית אורן בן נעמי שושנה שירה בת סילביה מיטל בת שושנה סיון רבקה בת אלן אסתר עמית בת טובה אברהם גורגי' בן דליה אפרת

זרע קודש בר קיימא

גלית בת מסודי אליהו דזרי בן ימנה אילנה בת רותמה שמואל אימן בן אסתר זרי סיון בת אסתר רחל מרים בת יהודית נועה בת מזל טוב משה מנחם בן רחל דניאל בן שרה ואושרית בת שושנה נעמה בת יפה דגנית בת שושנה אסף בן סופיה נתנאל בן ג'יה

רפואה שלמה

מאיר ישראל בן רחל ברכה יצחק בן עזרא ימנה ניזרי בת טסה- בריאות ואריכות ימים מרדכי ניזרי בן פרח- בריאות ואריכות ימים מאיה בת עדי דליה אפרת בת נעמה סימי בת סוליקה שלו בן מזל פחמיה אורן בן אסתר דינה בת מזל נעם יצחק בן רחל ברכה נעמי בת רחל שירה שילת בת אורלי אפרים בן שרה ליבי ישראל בן תמר חיה אסתר בת סוליקה מוריה בת רחל ברכה נחום בן כיריה יהודה אריה בן רחל ברכה ישראל בן חווה יפה בת שרה-הצלחה ורפואה רחל בת זוהרה שאול בן סילביה משה בן דנימה עינת בת רחל ברכה בנימין בן יקוט רפאל משה בן רחל יצחק בן פנינה רחל ברכה בת פדילה דליה יצחק בן רבקה רותית בת סבריה קסנש בת דגטו יצחק בן חנון רפאל אבידן בן תקווה אליהו בן רחל נעמה בת שרה בנימין בן ברכה אלן אסתר בת שרלוט יהודית אסתר פראדל בת חיה- בריאות ואריכות ימים

העלון מוקדש לעילוי נשמת משה בן גורג'יה ז"ל

לרפואה שלמה
לנוריאל בן אסתר

לרפואה שלמה
לאיידה חיה בת אסתר
ולילד אלחנן רפאל בן איריס
ולילד אורי חיים בן שלי

זש"ק, פרנסה טובה ובריאות איתנה
לאליהו ניזרי בן ימנה וגלית בת מסודי

להצלחת ולרפואת אברהם גורגי' בן דליה אפרת
וב"ב והצלחת יוסף ליאור בן דליה אפרת וב"ב

לע"נ הצדיק ר' חיים אבישלום כהן פרחיה בן בלנקה זצ"ל

זמן לילה

זמן	כנסת לילה	צאת לילה	יבוא חם
י"מ	16:43	17:56	18:31
ח"א	17:00	17:53	18:27
מ"פ	17:00	17:53	18:28
ב"ל	17:03	17:56	18:31

שואל ומשיב בהלכה - ט"ו בשבט

בט"ו בשבט על מה יש להקפיד באכילת הפירות ומה סדר הקדימות בברכות?

שאלה: ?

תשובה: !

להלן סיכום ההלכה מפי הרב אליהו פנחס, רבנות מקומית מבשרת ציון מספרו 'הכשרות למעשה':
יום ט"ו בשבט הוא ראש השנה לאילנות. המנהג ברוב תפוצות ישראל בליל ט"ו בשבט לעטר את השולחן בכל פירות האילן ובמיוחד פירות שבעת המינים, שהשתבחה בהם ארץ ישראל. לעניין הפירות: מלבד בדיקה שאין תולעים יש לקנות מחנויות הנושאות 'תעודת כשרות'. מכיוון שיום זה הוא יום שמח, אין להתענות בו, וכן בבית הכנסת אין אומרים בו וידוי ונפילת אפיים.

פירות שהשתבחה בהם ארץ ישראל הם שבעה מינים, ככתוב: "אַרְץ חֹטֶה וְשַׁעֲרָה וְגֶפֶן וְתַאֲנָה וְרִמּוֹן, אֶרֶץ זֵית שָׁמֶן וְדִבְשׁ" (דברים ח, ח). [ופירוש 'דבש': תמרים] ופירות שבעת המינים קודמים לברכה לכל שאר מיני פירות העץ, כגון: שנמצאים לפניו תפוחים ותמרים או שקדים וצימוקים, מברך תחילה על הפרי משבעת המינים, ואוכל ממנו, ואחר כך אוכל מה שירצה. וכתב מרן הרב עובדיה יוסף זצ"ל, שאף אם אותו המין שאינו משבעת המינים, חביב עליו יותר, כגון שחביבים עליו התפוחים יותר מן התמרים, או השקדים יותר מן הצימוקים, לעולם שבעת המינים קודמים, לברך עליהם תחילה.

וכל הקודם בפסוק בשבעת המינים עצמם, קודם לחברו. למשל, התאנים קודמים לענבים, שכן בפסוק הם מוזכרים ראשונים, ותמרים קודמים לענבים, כי התמרים נכתבו שניים אחרי מילת 'ארץ' שבפסוק "אַרְץ זֵית שָׁמֶן וְדִבְשׁ", והגפן נכתבה שלישית למילת 'ארץ' הראשונה שבפסוק אֶרֶץ חֹטֶה וְשַׁעֲרָה וְגֶפֶן, ולכן התמרים קודמים גם לתאנים ולרימונים.

נמצא משפט הקדימה בברכות שבעת המינים, כך הוא: ברכת 'המוציא לחם מן הארץ' קודמת לכל דבר, (ומפני כך מכסים את החלות לפני הקידוש על היין בשבת ויום טוב, להראות כאילו אין כאן פת לפניו בכדי להקדימו. כל דיני הקדימה הם דווקא כשנמצאים שני המינים לפניו, ורצונו לאכול משניהם, אבל אין צורך להמתין, עד שיבוא לפניו המין שמוקדם לברכה).

ולאחר מכן ברכת 'בורא מיני מזונות', ולחם או עוגה שעשויים מקמח חיטה, קודמים ללחם או לעוגה, שעשויים מקמח שעורים, שהרי חיטה נכתבה בפסוק לפני שעורה. ואחריהם זיתים, ואחריהם תמרים, ואחר כך ענבים, ואחר כך תאנים, ואחר כך רימונים, ואחריהם שאר מיני פירות העץ. וברכה אחת שמברך 'בורא פרי העץ' פוטרת כל מיני פירות העץ שבדעתו לאכול כעת.

אם טעה והקדים פרי המאוחר בפסוק לחברו, כגון שבירך 'בורא פרי העץ' על רימונים, ויש לפניו תאנים, או אפילו בירך על פרי שאינו משבעת המינים, כגון תפוחים, ויש לפניו פירות משבעת המינים, יצא ידי חובת הברכה, ואינו חוזר לברך שוב. שאין משפט הקדימה של שבעת המינים כסדרן, אלא לעניין לכתחילה ולא לעכב בדיעבד.

העברה על המדות

סיפר הרה"ג רבי ישראל גואלמן שליט"א סיפור ששמע מאברך בעל המעשה: אברך זה אירעו לו "ע צרות רבות ורעות. היו לו בעיות רבות עם שלום בית. העיקר עליו חובות כספיים גדולים. ולבסוף אף הוכרח לגרש את אשתו, וחמיו תבע אותו למשפט ועשה לו צרות צרורות. ואם לא די בכך, עוד חלה האברך במחלה קשה מאוד. בא האיש, ותינה במר ליבו את צרותיו לפני הגאון רבי אברהם גנחובסקי זצ"ל.

אמר לו רבי אברהם: "אם אתה רוצה להינצל מכל צרותיך ולהצליח בכל מעשיך, יש לי פתרון בשבילך". הלה הביט בצדיק וחיכה למוצא פיו, כיצד יוכל לקדם את הרעה ולהינצל מכל צרותיו, איזה פתרון קיים לדבר? הרב המשיך את דבריו: "קבל על עצמך שני דברים. דבר ראשון - להיות מהשומעים חרפתם ואינם משיבים ותחשוב כל הזמן שהכול מן השמיים ושום אדם לא היה יכול להרע לך, אם לא נגזר עליך כך".

"דבר שני, עליך להתפלל על אשתך הגרושה שתצליח... וכן שחותנך לשעבר יצליח בעסקיו. ותשתדל לאהוב אותו ולבקש את טובתו" ... לשמע הדברים שאל האברך את רבי אברהם בתמיהה: "כיצד אני יכול לעשות כן, הרי הם פגעו בי כל כך הרבה?! וכיצד אוכל להתפלל על טובתם?". השיב לו רבי אברהם: "זו הדרך היחידה להצלתך ולהצלחתך. תכניע את עצמך, תוותר ותמחל להם ותתפלל, שיהיה להם טוב, שהרי כל המעביר על מידותיו - מעבירים לו על כל פשעיו, ובזה תראה את ישועתך".

והעיד אותו אברך, שאכן כך עשה. הוא אזר את כל תעצומות נפשו, והתפלל בכל יום על חמיו ואשתו לשעבר, שיהיה להם אך טוב ועשה, ככל שיעץ לו הגאון רבי אברהם. והנה לא יאומן - המפנה הפתאומי שהתחולל אצלו. השנאה ביניהם הוסרה כליל והרגיש שמחה ואושר. הוא הבריא מחוליו הקשה בדרך פלא. וגם הצליח, לאחר מכן, מאוד בעסקיו, על ידי שהמציא פטנט והתעשר בעושר גדול.

מינויים

לקבלת העלון חנים במייל מדי שבוע, יש לשלוח בקשה למייל

PnineEH@gmail.com

הקדשת העלון

ניתן להקדיש את העלון לעילוי נשמה, רפואה שלמה, הצלחה, זיווג הגון, חזרה בתשובה וכו'

נא לפנות לליאור בטל' 052-7652084

כתובת המערכת: עבור ליאור עצמון, רח' הבושם 26א ת.ד. 83375. מבשרת ציון. מיקוד 9076926

לשאלות בהלכה

נא לפנות לרב אליהו פנחסי בטל' 052-6329144

(הנייד באישור ועדה רוחנית)

אם ראשונים כמלאכים- האדמו"ר הרב יחיאל דנציגר מאלכסנדר צ"ל

האדמו"ר הרב יחיאל דנציגר מאלכסנדר המכונה 'האדמו"ר הזקן' צ"ל- נולד בשנת ה'תקפ"ח (1828) בעיר גריצא. מכל ילדי אביו נותרו רק רבינו ואחותו. כאשר לקח אותו אביו לר' יצחק מווארק, כדי שיאציל ברכתו עליו, ביקש מאביו להשאיר אותו אצלו. שנה לאחר נישואיו ציווה עליו ר' יצחק מווארק לעבור לגור בבית חמיו רבי דוד, בעיר פשיסחא. שם עלה ונתעלה בבית מדרשו של היהודי הק' מפשיסחא.

היה ישן שעות ספורות רק כדי לשמור על בריאותו הרופפת. בלילות החורף הארוכים נהג לשים את רגליו בקערת מים קרים כדי לא להירדם. למדותו וגאונותו היו לשם דבר בכל רחבי פולין כ'עילוי מגריצא', וכבר בהגיעו לגיל שבע עשרה מונה לשמש אב"ד בעיר טורצין. לאחר מכן עבר לכהן בעיר גריצא, משם שימש כאב"ד פילץ.

בשנת ה'תרל"ו (1876) לאחר פטירת ר' בריש מביאלה ביקשו החסידים למנותו כאדמו"ר עליהם. בתחילה סירב ולאחר ששלח מכתב לר' יהושע מקוטנא ולר' חיים אלעזר ואקס, ושאל, האם על פי דין תורה חייב הוא לקבל על עצמו אדמו"רות או שרשאי לסרב - השיבוהו, שאם ראוי הוא להורות את דבר ה' ואינו עושה - הרי זה עוון חמור. אז בטלה דעתו והסכים לקבל את האדמו"רות. הכתרתו הייתה בעיר פילץ שם כיהן כרב, לאחר מכן עבר לכהן כרב ואב"ד בעיר אלכסנדר הסמוכה ללודז' שם שימש כאדמו"ר הראשון מאלכסנדר במשך 18 שנים. ידוע היה בטוהר מידותיו. ענוותן מופלא. נכדו ר' יהודה משה מאלכסנדר כתב שסבו האמין שחסידי וורקא מינוהו לאדמו"ר, רק בגלל שרצו אדם גרוע ביותר, שלא יחשוב, שהוא בר מעלה. רבים פנו אליו ונושעו. בעל רוח-הקודש. נפטר ב-י"ד בשבט ה'תרנ"ד (1894). חי כ-66 שנים. בנו, ר' ירחמיאל ישראל יצחק (בעל 'שמח ישראל') מילא את מקומו.

אביו: ר' שרגא פייבל מגריצא (בן הצדיק ר' צבי הירש אשר כל ימיו עסק בתורה, פדה שבויים והשיא יתומות). **אימו:** מרת מלכה **אשתו:** מרת רויזא מינדל (בת ר' דוד יעזיפאווסקי מפשיסחא, מתלמידי ר' שלמה ליב מלענטשנא). **מרביתיו:** ר' יצחק מווארק, ר' מרדכי מנחם מווארק ('הצדיק השותק'), ר' דוד מביאלה. **ילדיו:** האדמו"ר ירחמיאל ישראל יצחק (מח"ס 'שמח ישראל'), האדמו"ר ר' שמואל צבי (מח"ס 'תפארת שמואל'), ר' בצלאל יאיר מלודז'. **חתניו:** ר' בצלאל דמבינסקי, ר' אלעזר ליפשיץ ור' ישעיה מפשדבורז'-קאליש.

אל האדמו"ר רבי יחיאל מאלכסנדר היו מגיעים בחורים בגיל גיוס, שחששו מאוד מהגיוס לצבא הפולני, וביקשו ממנו שיברך אותם שלא יצטרכו להתגייס. לאחד הבחורים מן העיר ביאלה, הורה הרבי שאם ברצונו להשתחרר מהצבא, הוא מציע לו ללמוד סדר טהרות בעיון. הבחור ציית להוראה, וקיים את דברי האדמו"ר, והחל ללמוד טהרות. למרות זאת גויס הבחור לצבא, אבל בהיותו חסיד אמתי, האמין באמונה שלימה בעצתו ובברכתו של הרבי, והמשיך לעסוק במשניות טהרות בעיון.

כבר בימים הראשונים לגיוסו, מצא הבחור חן בעיני המפקדים, ואחד הגנרלים מינה אותו למזכירו האישי. בלילות, בתום עבודתו בלשכת המפקד, המשיך הבחור להגות בלימודו, כמצוות הרבי. פעם, בעת שעסק בלימוד המשניות, נכנס המפקד לחדרו של הבחור, ותפס אותו 'על חם' באמצע הלימוד. הבחור היה בטוח, שהגיע סופו...

להיתפס בלימוד משניות, ועוד על ידי הגנרל בעצמו?! – הלא אין 'עוון פלילי' גדול מזה! אבל הגנרל הרגיע את הבחור, ואמר לו בלחש: "אל תיבהל, גם אני יהודי כמוך, וכיוון שאני רואה, שאתה לומד משניות טהרות, אגלה לך, שכשלמדתי בפעם האחרונה את המשניות הללו, נשארתי בקושיה, וברצוני, שתבאר לי את הדברים..."

הבחור לא האמין למשמע אוזניו, אבל כשראה, שהגנרל מדבר ברצינות, האזין לקושייתו, ואף ביאר לו את המשנה בטוב טעם ודעת. הגנרל התעניין מאיזו עיר הגיע הבחור, ומשמע שמוצאו מהעיר ביאלה, המשיך להתעניין בשמות הוריו והורי-הוריו. כשמע את שמו של הסבא, התכרכמו פניו, והוא פנה ואמר לבחור: "אתה יודע, מה עשה לי סבא שלך? אני הייתי בחור יתום, וכשהסבא שלך שמע, שמתכוונים לגייס את אחד מנכדיו לצבא. פעל אצל הממונים, שישלחו אותי במקומו, וכך יוצא, שכל מה שאני נמצא כאן בצבא, במקום הנידח הזה, זה בגלל! אם הייתי רוצה, הייתי נוקם בך עכשיו את נקמתי, אבל כיוון שהסברת לי כל כך יפה את דברי המשנה, הנני מודיע, שאני מוחל לסבא שלך על חטאו במחילה גמורה, ואתה – משוחרר לגמרי מן הצבא, ברגע זה."

עכשיו הבין הבחור, מדוע אמר לו הרבי מאלכסנדר, שילמד משניות טהרות... כשחזר הבחור אל הרבי, אמר לו האדמו"ר: "כל מה שלמדת טהרות, וכל הליכתך לצבא, היה כדי שתשמע מפיו, שהוא מוחל לסבך בלב שלם..."

באחד הימים בא לפילץ שליח מארץ ישראל לאסוף כספים, וצירף אליו איש נכבד מחשובי העיר, שילך עימו בין אחיו הנגידים לאסוף מעות עבור יהודי ארץ ישראל. כשהגיעו אל רבינו זיע"א, סיפר לו תושב העיר החשוב, כי הוא הולך עם שד"ר, שהגיע מארץ ישראל לאסוף כספים עבור הישיבה בארץ הקודש. פנה הרבי זי"ע לאחוריו לראות את האיש, שהגיע מארץ ישראל, ומיד הסב פניו הקדושות אחורנית, באומרו: "הלא הוא ערל!". נכנסו הדברים באוזני תושב העיר, ותיכף כפת את אותו אדם, אשר הודה לאחר חקירה ודרישה, כי התחפש ליהודי ורצה להשיג באמצעות הונאה זו ממון רב.

עושה אירוע שמחה באולם שמחות וברצונך להפוך אותו לכשרות "מהדרין-גלאט"?

צוות משגיחים תלמידי חכמים ידאגו לכך בכל איזור בארץ. ההשגחה החל מזמן אספקת הבשר ועד למנה האחרונה.

בפיקוחו של הרב אליהו חיים פנחסי שליט"א 052-6329144 (הנייד באישור ועדה רוחנית)

שְׁתִּיקָה וִישׁוּעָה

תקווה. ניסיתי להתחזק בכל כוחי באמונה שלימה בבורא עולם שיושיע אותי ולא הנחתי לייאוש להשתלט עלי בשום אופן".

"בשבת השנייה חשתי יותר טוב והלכתי לביהמ"ד לתפילה. לפני התפילה פנה אלי הגבאי וביקש את הסכמתי לערוך עבורי מגבית, והדגיש לא מגבית של התרמת כספים! הסכמתי לכך. לפני קריאת התורה תיאר הגבאי את מצבי הקשה והאומלל, הוא פנה בבקשה נרגשת למתפללים לקבל על עצמם לא לשוחח בעת התפילה ובקריאת התורה מתחילה ועד הסוף והוסיף: 'ובזכות זה ישלח ה' יתברך רפואה שלימה לאחד מבני החבורה'.

"קריאתו נענתה בקרב המתפללים וביום שלישי לאחר מכן עלה לביתי לבקר אותי, הוא הגיש לי דף עם שמונים חתימות! של המתפללים, אשר חתמו שהם מתחייבים לא לשוחח שום שיחת חולין בזמן התפילה מתחילתה ועד סופה, אף לא בעת מכירת העלויות, והדבר ייזקף לזכותי שאזכנה לרפואה שלימה".

"בשבת שלאחר מכן שרר שקט מוחלט בביהמ"ד בכל עת התפילה וקריאת התורה. במקביל המליץ רופא גדול בתחום לקחת סוג מסוים של טיפול כימותרפי, כניסיון לראות, כיצד המחלה תגיב לזה. ברגע שהתחלתי לקבל את הטיפול חל שיפור מדהים בגופי. בהתחלה עמדו המספרים במחזור הדם על 33,000! כשלאדם רגיל המספר עומד על 32 בלבד".

"לאחר שתיים-עשרה שבועות כאשר ערכו בדיקה חוזרת, נדהמו הרופאים להיווכח, שהמספרים ירדו באופן דרסטי ועמדו על 3,200!... הרופא התקשר אלי ואמר בהתרגשות, שהדבר בלתי נתפס, ועפ"י מדעי הרפואה אין אפשרות להסביר עובדה שכזו".

הרופא הסביר: "בדרך כלל יורדים המספרים רק כמה אלפים בתקופה קצרה כזאת, וכאן הם ירדו כמעט בשלושים אלף! בנוסף לזה מצאו, שהגידול החל להיעלם באופן ניכר, מעבר למצופה, והדבר נותן הרבה תקווה, שאוכל להירפא ממחלתי".

"המשכתי בטיפולים וכעבור שתיים-עשרה שבועות ערכו בדיקה נוספת ושוב מתקשר הרופא בהתפעלות ומבשר, שהמספרים ירדו מתחת לשלוש מאות... לדבר שכזה לא היה תקדים! כל עובדי המחלקה יודעים לספר על הנס הגדול, שראו אצלי. אני בטוח, שזכות זו של שתיקה בשעת התפילה היא שעמדה לי, ועומדת לי בהווה ובעתיד. מצבי השתפר מיום ליום, הכאבים חלפו והפכתי להיות ככל האדם".

"לקראת ראש השנה, כתשעה חודשים מאז פרצה בגופי המחלה, כתבתי מכתב מרגש לכל ידידי בביהמ"ד, הודיתי להם מקרב לב על המאמצים וההשתדלויות שעשו עבורי, וביקשתי שימשיכו להיזהר ולהקפיד על דבר חשוב ונשגב זה".

"כאשר הגעתי הנה, התרגשתי מאוד לראות את המודעה בכניסה ששתיקה בשעת התפילה מסוגלת לכל הישועות". אמרתי, אספר את סיפור חיי, למען ימשיכו להתחזק ולדעת, כי יש דברים בגו, ואכן זו סגולה גדולה ועצומה עד מאוד!".

לרגל שמחת ה'אופרוף' של אחיינו, טס ר' אלכסנדר משה הי"ו ממקום מגוריו ביוניון-סיטי שבארצה"ב למונטריאול שבקנדה. בליל שבת התפלל בביה"כ שהיה סמוך לבית אכסנייתו. כאשר נכנס לביהמ"ד, הבחין, כי בכניסה מתנוססת מודעה גדולה ובה כתוב: "מובא בשם ה'חפץ חיים' זיע"א ששתיקה יפה בשעת התפילה וקריאת התורה, ומסוגלת לכל הישועות". מודעה זו קשה לפספס, לא ייתכן מצב, שיכנס אדם לבית המדרש, מבלי שיבחין היטב במודעה.

התרגשות עזה תקפה את ר' אלכסנדר משה, כאשר הבחין כי קרוב לעשרה מנינים התפללו שם בנוסף להרבה ילדים ובחורים, ומתחילת התפילה ועד סיומה לא נשמע אף לא משפט אחד של שיחה בטלה! הוא חש בהתעלות נפשית רוחנית גבוהה בקבלת שבת ובתפילת ערבית שלאחריה.

למחרת הגיע לתפילת מנחה, לאחר מכן שוחח עם הדומ"ץ של ביה"כ והביע את התפעלותו, שאתמול בזמן קבלת שבת וערבית לא שוחחו אנשים באמצע התפילה, התפילה נערכה מתוך יראת כבוד כראוי לבית מקדש מעט, וההקפדה שלא לדבר ולשוחח בעת התפילה נראתה היטב בכל מקום, וזו הסיבה שבא עכשיו להתפלל כאן פעם נוספת.

התרגשות נוספת חש בליבו, כשראה את המודעה הגדולה שהשתיקה מסוגלת לכל הישועות, כשהוא עצמו חווה זאת על בשרו את הסגולה לכל הישועות! כששמע הדיין את סיפורו, ביקש ממנו לספר זאת בסעודה שלישית. הוא הסכים לכך ובאמצע סעודה שלישית החל ר' אלכסנדר משה בסיפורו.

"הסיפור שלי החל בסוף חודש טבת ה'תשע"ה, התחלתי להרגיש כאבים חזקים באזור הכליות. בתחילה חשבתי, שאולי מדובר באבנים בכליות, אולם תוצאות הבדיקה הראו, כי לא מדובר באבנים בכליות".

"הרופא שלח אותי לבדיקות מקיפות כולל ס.י.טי, ובדיקות דם שונות. לאחר מספר ימים, הרופא ביקש ממני להיכנס אליו בדחיפות ואז הודיע לי את הגרוע מכל, גידול ממאיר ל"ע, שהתחיל באזור הכבד, התפשט לכל האיברים הפנימיים, והוא הגורם לכאבים העזים אותם אני חש".

"הוא הוסיף, שהסיכוי לצאת מזה אפסי, ההתפשטות היא כה מקיפה שבשום ניתוח לא יצליחו להוציא ולנקות את כל הגרורות. הרופא אף הקציב זמן, בו ניתן לחיות עם מצב שכזה, מספר חודשים בלבד!".

"המצב וההרגשה שלי הייתה בכי רע. סיפרתי זאת לחברי וידידי. לא ניסיתי להסתיר את המצב, חשבתי, כי כמה שיותר אנשים יתפללו עלי, יש יותר סיכויים, שיתקבלו התפילות בשמיים ובורא עולם ישלח לי רפואה שלימה".

"שבת ראשונה לא באתי להתפלל בביהמ"ד בו אני מתפלל עקב חולשה נוראה שתקפה אותי. במשך השבוע לאחר מכן החלו כוחותיי אט אט לחזור, דיברתי עם אנשים שנסכו בי

הרב יצחק בן תפאחה כדורי זצ"ל	הרב שבי בן אסתר יאטון זצ"ל	ולד יחיא בן יוסף ז"ל
הרב מנחם בן ויקטוריה בצרי זצ"ל	מאיר מורד בן שושנה ז"ל	יצחק בן ברוך דב ז"ל
אביבה בת איירון ע"ה	זהבה בת שושנה רייזל ע"ה	שרה בת נרקיס ע"ה
אברהם בן יונה ז"ל	עמירם בן דבורה ז"ל	אביגדור בן ג'ולי ז"ל
יצחק בן חביבה ז"ל	נעמי בת כותן ע"ה	מסעוד בן יקוט ז"ל
אהרון (אורי) בן רבקה ז"ל	מרים בת בלה ע"ה	מזל בת שמעון ע"ה
חי זיזי בן קלרה ז"ל	דב בן יצחק ז"ל	יוסף בן מרים נוסרת ז"ל
ר' יצחק בן מסעודה קדוש ז"ל	סוליקה בת עישה ע"ה	רחל רפאת בת השמת ע"ה
אסתר בת נעמי ע"ה	סלים בן פרחיה ז"ל	יעקב בן אסתר ז"ל
יעקב בן סלימה ז"ל	לטיף בן פרחיה ז"ל	שלום בן אסתר ז"ל
ספירנס תקווה בת נעמה ע"ה	דניאל רפאל בן חגית ז"ל	מרים בת שרה ע"ה
מישא אסתר בת זרהה ע"ה	יהודה בן סעידה ז"ל	אביבה לושי ע"ה
אברהם בן דינה ז"ל	עפאת בת השמת ע"ה	כל נשמות עם ישראל

הרב שמואל בן שמחה דרזי זצ"ל	הרב עובדיה יוסף בן גורג'ה זצ"ל	הרב מרדכי צמח בן מזל אליהו זצ"ל
הרב יעקב בן מרגלית זצ"ל	שמואל בן רבקה ז"ל	חיים משה גרשון בן שלמה יחזקאל ז"ל
משה בן רוזה ז"ל	אביחי בן אסתר ז"ל	ר' עוליל יעונה בן סטה מקנין זצ"ל
נעמה בת גורג'ה ע"ה	נעמה בת גורג'ה ע"ה	דרור יהושע בן ארץ מיוחס ז"ל
דוד בר חסיבה ז"ל	חוה בת יעקב צבי ע"ה	צדיק חכם בן חזלה ז"ל
רפאל בן אסתר ז"ל	ר' דב בן בנימין אלתר ז"ל	שני בת אסתר ע"ה
אורה בת נעמה ע"ה	דוד יצחק בן פרחיה ז"ל	מסודי בת חביבה ע"ה
גורג'ה בת נעמה ע"ה		אסתר בת גולה גאולה ע"ה
		יוסף בר סעדה ז"ל
		יעקב בן נעמה ז"ל
		שרה בת מורברי רחל ע"ה
		אלון בן סעדה ז"ל

גליון באר הכרעה

נערך ונלקט מתוך תוכן דברי שיחותיו של
מורינו הגה"צ רבי אברהם אלימלך בידרמן שליט"א

בשלה

מכון
באר
האמונה

תוכן הענינים

פרשת בשלח

א	ויאמינו בה' - פרשת האמונה.....
ב	ויאמינו - חשיבות, מעלת וסגולת האמונה.....
ו	הנני ממטיר - שפע הפרנסה לכל בריה שבעולם.....
י	אל דאגה - הדאגה מפסידה הפרנסה.....
יב	וימתקו המים - המרירות עצמה מתוקה היא.....
יד	השמעיני את קולך - כח התפילה.....
טז	ויאמינו - על כל יהודי להאמין בערך עצמו.....
יז	למען אנחנו - התרוממות ע"י הניסיונות.....
יח	איש אל אחיו - להחשיב איש את רעהו ולהוסיב לו.....
יט	ויטו שכם - המטה שכמו לסבול תחת חברו ינצל מכל רע.....
יט	מזמור שיר ליום השבת - עניינה של 'שבת שירה'.....
כא	שירו לה' - סגולת אמירת שירת הים בשמחה ובכוונה.....
כב	אילן אילן - מעלת וסגולת יום חמשה עשר בשבט.....
כד	לתנאו הראשון - כל הטבע משועבד לתורה ועמליה.....

פרשת בשלח

ויאמינו בה' - פרשת האמונה

פרשה זו יפה נדרשת בענייני האמונה בה'. תחילה במעשה דקריעת ים סוף - ויאמינו בה' (יד לא), והיו מראין באצבע 'זה קלי ואנוהו' (טו ב), לאחריו בפרשת המן 'הנני ממטיר² לכם לחם מן השמים' (טז ד) וראו הכל בבירור כי פרנסת האדם וכל הצמרכויותיו בידי ה' הם תלויים ולא בידי בשר ודם כלל, ושוב בסוף הפרשה - במלחמת עמלק, המטיל ספקות וקרירות באמונתם של ישראל, 'והיה כאשר ירים משה ידו וגבר ישראל...' (יז יא), ואמרו (ר"ה כט.) וכי ידיו של משה עושות מלחמה או שוברות מלחמה אלא לומר לך כל זמן שהיו ישראל מסתכלין בלפי מעלה³ ומשעבדין את לבם לאביהם שבשמים היו מתגברים. אמנם בעת שנפלו ספיקות בליבם 'היש ה' בקרבנו אם אין' (יז ז) מיד 'ויבוא עמלק' (שם ח).

ובך מפרש ה'אלשיך' (בפרשתן יד ה) את הכתוב (יד י) 'ופרעה הקריב וישאו בני ישראל את עיניהם והנה מצרים נסע אחריהם וייראו מאד ויצעקו בני ישראל אל ה'', ומפרש ה'אלשיך' כי אין לקב"ה חפץ אלא שיהיו בני ישראל נבנעים לפניו ומכירין כי לעולם הם צריכים לחסדיו הגדולים ורחמיו המרובים, אם אך ישכחו לרגע מענין זה מיד 'והנה מצרים נוסע אחריהם', על כן משנעשה 'ובני ישראל יוצאים ביד רמה', ובתרגום 'ברמות רוחא', מיד נשלח פרעה להביאם להכנעה שיכירו שאין בכוחם להינצל מידו לולא ה' עזרתה לנו. אך משהכירו בזה - 'ויצעקו בני ישראל אל ה'' מיד בא להושיעם בענין שלא היה לפניו במוהו 'מחוז' לדרך הטבע' וקרע את הים והעבירם בחרבה 'ביבשה בתוך הים'.

א. פעם נענה אברהם לפני כ"ק האדמו"ר מסקווירא זי"ע, הנה באה לקראתנו 'שבת של פרנסה'... אמר לו הרבי שבת אמונה... כי כל הנאמר בה - קרי"ס, פרשת המן, מעשה עמלק, כל אלו סובבים סביב ציר אחד, והוא ה'אמונה בה'', כי שלו הכל, הוא מושל בכל, ובידו לגדל ולחזק לכל, אין אדם נוגע במה שמוכן לחברו, ואין אדם משיג מאומה אם לא הוכרזו כן מתחילה בשמים, ואכן, ע"י האמונה יבוא לידי 'פרנסה טובה וכלכלה'.

וכך מצינו ל'בעלי המסורה' שציינו (נדפס בסוף הפרשה) מניין הפסוקים בפרשתן שהוא קט"ו, ונתנו סימן לדבר 'יד אמונה' (שאף תיבות אלו עולין למנין קט"ו), ולרמז שכל מהותה של פרשה הוא 'יד אמונה', להאמין כי הנה יד ה' היא המנהיגה את כל הבריאה.

ב. יש שרמזו בלשון הקרא 'הנני ממטיר לכם לחם מן השמים', ששפע הפרנסה דומה ל'מטר' הניתן מן השמים, מה המטר אי אפשר לשום בריה שבעולם לחזק ולהגביר את זרם וחוזק המטר, וכן להיפך - אין הדבר מסור בידי אדם להחליש את חוזק המטר, אלא הכל כפי שנקבע מן השמים, כן ממש היא הפרנסה - כל ההשתדלויות לא יועילו במאומה להרבות את שפע פרנסתו, וכן להיפך, אי אפשר לאדם להחליש או להפסיד פרנסת רעהו, אלא הכל יהא כפי שנקצב לו מן שמיא.

וכבר אמרו על מאמרם ז"ל (ע"י תענית ח:) 'מאן דיהיב חיי יהיב מזוני' כי כמו שלגבי ענין אריכות 'חיי' של האדם ושאר בריות יחיה כל אחד בדיוק כפי שנקצב לו מן שמיא - לא רגע פחות ולא יותר, ואפילו המלך הגדול והעשיר הגדול ביותר אינו יכול להוסיף לעצמו על ימיו ושנותיו אפילו יום אחד או שעה קלה, כמו"כ א"א לשום אדם שבעולם לשנות את הנגזר עליו בענין הפרנסה, ולא יועילו לו כל טעדיקי שבעולם להוסיף אפילו פרוטה אחת על מה שנגזר עליו. וכן בשאר כל ענייני העולם, אין כח בשום נברא ונוצר לשנות כמלוא נימא מרצון ה', וכל השתדלותו להעביר את הגזירה לא תצליח בידו.

ג. והעיקר, שלא יסיח דעתו חלילה ולו לרגע אחד מקל חי. וכה רמזו (בנין שלמה משנת תרצ"ו, דרוש לחינוך הבנים) בלשון הכתוב במלחמת עמלק, 'והיה כאשר ירים משה ידו וגבר ישראל, וכאשר יניח ידו וגבר עמלק' (יז יא). ולכאורה עפ"י דקדוק הלשון, היה לו לומר 'דבר והיפוכו' - 'כאשר ישפיל ידו וגבר עמלק', שהרי השפלת והורדת היד היא היפך הרמת הידיים. אלא צריך לומר, שבכדי שיגבר ח"ו כוחו של עמלק, די בכך שיסיח דעתו, ויניח את ידיו מלהרימם ולהביט השמימה (ואין נצרך להשפלת ידיים דווקא). זוהי עבודתו של אדם בהאי עלמא - לישא עיניו למרום בכל עת מתוך אמונה טהורה - לדעת 'עזרי מעם ה' עושה שמים וארץ', ואז יושע בכל מילי דמיטב.

באר הפרשה - פרשת בשלח

חשו על בשרם את ה'מכות' וגם ראו איך שהקב"ה משדר מערכות הטבע למען ישראל, אלא ביאורו, כי אכן איתא בזוה"ק (בשלח מו): עד הנה הקשו את לבבם חרף המכות הקשות ויד ה' שהייתה בהם, במקניהם ובכל אשר להם, ועל הכל אמרו - אין זה אלא מקרה בעלמא ומשיבושי הטבע הוא, אך עתה בעמדם על הים כבר הודו למפרע כי מאת ה' היתה זאת, וזה שאמרו 'אנוסה מפני בני ישראל כי ה' נלחם להם במצרים', כלומר שגם ב'מצרים' היה זה בגילוי ההשגחה העליונה וה' נלחם להם, ולא בדרך מקרה ח"ו. ומכאן נלמד עד כמה צריך האדם לעמול להשריש בעצמו את האמונה בהקב"ה, שאם לא כן לא יועילו אפילו 'ניסים' להטות את הלב...^ד

ויאמינו - חשיבות, מעלת וסגולת האמונה

דע, כי גדולה מעלת האמונה עד אין חקר, ואפילו רגע אחד של אמונת האדם בעולם הזה חשוב וחביב מאד בעיני הבורא יתב"ש. וכדרך שמצינו ב'אבן עזרא' (פירוש הארץ) על הפסוק בפרשתן (יד ד) 'וידעו מצרים כי אני ה'', דלכאורה צ"ב, והרי 'מצרים' הללו עומדים כעת לטבוע בים, ומהו 'וידעו מצרים'. אלא, דקאי על המצריים שנותרו במצרים, וגם על אלו הנמצאים בים קודם מותם, גם הם 'וידעו מצרים כי אני ה' - באותם הרגעים קודם שימותו. פוק חזי כמה שידד הבורא מערכות שמים וארץ, והכל בכדי להחדיר אמונה בה' באותם כופרים נאלחים אף לרגע אחד.

על כן, גדול כוחה של אמונה להחיש ישועתו, ולהריק עליו שפע רב בניסים גלויים^ה. וכדכתיב בפרשתן (יד טו) 'מה תצעק אלי', והקשה באור החיים הק',

ואי אפשר לאדם בלא אמונה, דהנה איתא בגמ' (סנהדרין צא:): על הפסוק (טו א) 'אז ישיר', שנכתב בלשון עתיד - 'מכאן לתחיית המתים מן התורה' (ובלומה, שלעתיד לבוא לאחר תחיית המתים ישובו משה ובני ישראל לומר את השירה הזאת לה'). ומבאר הרה"ק רבי יחזקאל מקאזמיר זי"ע (מעיינה ש"ת) מדוע ראו על ככה להזכיר כאן ענין תחיית המתים, כי באותה שעה זכו בני ישראל להתגלות אלוקית עד שאמרו 'זה קל' שהיו מראין עליו באצבע, וראתה שפחה על הים מה שלא ראה יחזקאל בן בוזי, ונמצא שנתבטל מהם עניין האמונה, שהרי כל מהותה של 'אמונה' היא להאמין בדבר שאינו נראה לעיניים, כי בדבר העומד נבחו אינו 'מאמין' אלא הוא רואהו במוחש, ולכן הוכרחו להחזיק באמונה ב'תחיית המתים', כי את זאת עדיין לא ראו בעיניהם, ובוה שייך שיקיימו את ענין ה'אמונה'.

ובך פירושו של מקרא (יד לא), 'ויראו העם את ה'', והיינו שראו בעיניהם את כבודו ית' בביכול, ומכיוון שכן חששו כיצד מעתה יתקיים בהם 'ויאמינו בה' ובמשה עבדו, על כן 'אז ישיר' גילה להם סוד תחיית המתים, בכדי שיוכלו להחזיק באמונה הטהורה.

אמנם, מדרכו של היצר לבלבל את האדם, למען לא יראה בעיניו את ה'אותות והמופתים' המחוללים לנגד עיניו, מחשש ופחד שמא יגיע עי"ז לידי האמונה בהקב"ה, וכמו שפירש הרה"ק הרבי ר' בונם מפרשיסחא זי"ע (קול שמחה בפרשתן) בלשון הכתוב (יד כה) 'ויאמר מצרים אנוסה מפני בני ישראל כי ה' נלחם להם במצרים', וכל בר דעת יתמה, כיצד לא פחדו שוטים הללו לשוב ולרדוף אחרי בני ישראל, אחרי שהם בעצמם

ד. כיוצא בדבר אמר הרה"ק ה'פני מנחם' זי"ע, שהנה ידוע (עיי' טעמי המנהגים תקל"א צח) שדתן ואבירים פיזרו מן בליל שבת בכדי להכחיש את משה רבינו שאמר שלא ירד מן בשבת, ובאו ציפורים ואכלו את המן, ולכאורה קשה שהרי איתא בגמרא (יומא עו.) 'מן שירד להן לישראל היה גבוה ששים אמה', ובוודאי לא היה לדתן ולאבירים כ"כ הרבה מן לפזר סביבות המחנה, אלא פשיטא שהניחו רק מעט, ואם כן כיצד חשבו שיסברו העם שאכן ירד המן בליל שבת, אלא מכאן שדי ב'תירוץ' קלוש ורחוק לקרר את כל תוקף האמונה...

ה. וכמו שאמר הרה"ק ה'דברי שמואל' זי"ע (בפרשתן) בביאור הכתוב (יז יב) 'ויהי ידיו אמונה', שכשם שהאדם פועל ב'ידיו' כל אשר יחפוץ עשות, כך בכח האמונה לשדד ולשנות את כל מעמדו ומצבו. וז"ל, מי שיש בו אמונה אמיתית נעשית אמונתו אצלו כיד ממש, כדרך שהאדם מסוגל לפעול בידיו כרצונו כך פועל הוא באמונתו. וזה היה כוחו של הס"ק מלכוביץ' זי"ע שפעל ישועות בקרב הארץ, כי היה גבוה מאוד במדרגה זו של אמונה, וכל יהודי שבא לפניו היה משריש בלבו אמונה בהירה כל כך, עד שבכוחה נעשו כל המעשים והמופתים למעלה מדרך הטבע. 'עד בא השמש', הכח הזה לפעול על ידי אמונה יתקיים ויהיה נמשך עד בא שמש משיח צדקנו. עכ"ל.

ב: מדה"ר ד"ה איזהו) וז"ל. 'מפני שבשמוזכיר גאולת מצרים ומתפלל מיד, הוא מראה שבטח בה' בתפילה כיוון שמבקש ממנו צרכיו, שמי שאינו בטח בו לא יבקש ממנו כלום. ומוסיף ה'רבינו יונה', וכן נראה ב'שמות רבה' (כג ב) שאומר שכשראו ישראל הניסים והנפלאות שעשה עמהם הבורא שלא כטבעו של עולם בטחו בו. ועל זה נאמר (יד לא) 'וירא ישראל את ה' הגדולה אשר עשה ה' במצרים ויראו העם את ה' ויאמינו בה' וגו'', וביוון שמוזכר עכשיו אותה הגאולה שבטחו אבותינו בה' והצילים ומתפלל מיד, נמצא שגם הוא בטח בו שיענה אותו כמו שענה לישראל בעבור שבטחו בו, ומפני זה מזכיר אותה הגאולה ומתפלל מיד, והביטחון הוא עיקר היראה והאמונה, ולפיכך זוכה בסיבתו לחיי העולם הבא, עכ"ל. נמצינו למדים מדבריו, שעל ידי הזכרת הניסים והנפלאות שהיו ביציאת מצרים תתרבה אמונת האדם ובטחונו בה', וממילא תתווסף אמונתו שבוודאי אף אותו יושע הקב"ה, וכשמתפלל מתוך אמונה זו ודאי יענהו ה', ויושיענו בכל טוב שבעולם'.

וקשה, ולמול מי יצעק אם לא אל ה' אלוקיו, ובפרט בעת צרה בדכתיב (יונה ג) 'קראתי מצרה לי'... ומבאר האוה"ח שהרי באותה שעה היו ישראל נתונים בדין 'מה אלו אף אלו' (שמו"ר פכ"א), והוצרכו ל'רחמים' מרובים. ואף שרצה הקב"ה לזכות את ישראל בדינם, להתנהג עמהם במידת הרחמים ולעשות להם נס ופלא, אבל, לא הייתה להם כל זכות ומצוה לעורר עי"ז רחמים על עצמם. ע"כ אמר למשה מה תצעק אלי, אין הדבר תלוי בידי, כיון שמידת הדין מונעת אחרי שאינם ראויים לנס. ומה תעשה - דבר אל בני ישראל - שיתעצמו באמונה בכל לבם, ויסעו אל הים קודם שיחלק - על סמך הבטחון שייעשה להם נס, ובאמצעות זה תתגבר עליהם מידת הרחמים... כי גדול הבטחון והאמונה הלז להכריעם לטובה, ותמצא שכן היה.

ובבר מצינו כן בתורתן של 'ראשונים', דאיתא בגמ' (ברכות ד:) 'איזהו בן העולם הבא זה הסומך גאולה לתפילה', ומבאר 'רבינו יונה' בשם רבו (ברכות

וכה מסופר על הרה"ק מלעכוויטש זי"ע, 'מעשה והביאו אל מעונו בלכוביץ' יהודי מתושבי הכפרים הסמוכים שנשברה רגלו באופן קשה, ציוה מרן ז"ל שיכניסוהו אליו בין מנחה למעריב וישכיבוהו על גבי מיטה שניצבה בחדרו. עשו כדבריו ונכנס הוא ז"ל אל החולה ואמר לו, אמור אחרי 'אתה גיבור לעולם ה' מחיה מתים וכו' סומך נופלים ורופא חולים וכו' עד ברכת מחיה המתים, אח"כ שאל אותו אתה מאמין בכל זה, והשיב החולה הן, אך מרן ז"ל גער בו 'דובר שקרים לא יכון לנגד עיני', אמור שנית אתה גיבור וכו', ושאל אותו שנית אתה מאמין והשיב החולה הן, אך מרן ז"ל גער בו כבתחילה, וחזר איתנו פעם שלישית עד שהחולה צעק בכל כוחו אני מאמין בכל זה, אני מאמין. מיד ציוה עליו שירד מן המיטה והנה רגלו בריאה כמאז ומקדם, אך כדי שלא יתפרסם הדבר אמר מרן ז"ל שישאווהו לאכסניא ושם ישכב עוד יממה, ואמרו ששכיבתו ביום זה הייתה קשה על החולה ביותר אחרי שכבר הבריא לחלוטין' (הובא בתורת אבות, מעשי אבות נה).

ו. מעשה שהיה ביהודי ששמו ר' ישראל ניסנשטרוק שהיה דר בבריסק, הלה עשיר גדול היה מלפנים, על שולחנו התאחדו תורה וגדולה, עד שנתהפך עליו הגלגל ואיבד את כל כספו, והוזקק לכמה אלפי רובל בכדי לפרוע חובותיו, לקנות סחורה שיוכל לשאת ולתת בה ועל ידי זה לשוב לאיטו למעמדו הראשון, חיפש מי שיקיים מצוות 'אם כסף תלווה את עמי' ולא מצא, בלית ברירה יצא לדרכו לעבר העיר לאנדאן שם מדור הבארון המפורסם ר' אנשיל ראטשילד ז"ל, לבקש מעמו הלוואה גדולה. אלא שאף הוצאות הנסיעה שארכה כשלש חדשים לא היו לו, לכן מכר מחפצי ביתו, והכסף שקיבל חילק לחצאין, מחצה לקח עמו להוצאות הדרך ומחצה השאיר ביד בני ביתו עבור לחם לאכול, עד שיחזור ויהיו מעות בידו.

לאחר שלושת ירחים דרכו רגליו על אדמת לאנדאן, החיש ר' ישראל את צעדיו לביתו של הבארון ראטשילד, אך הנה מיד חשכו עיניו, בראותו עשרות ומאות 'משולחים' עומדים ב'היכל' טרקלינו של הבארון, וכולם עוברים כבני מרון אצל פקידי הבית, והם מעניקים לכל העוברים חצי זהוב ולכל היותר זהוב שלם, והרהר לעצמו וכי מה אעשה עם זהוב יחיד ובודד כשהנני נצרך לג' אלפי זהובים לכל הפחות להעמיד עצמי על מעמד ראוי, ולא הרגיש שעניניו מביעים את רחשי לבו ודמעות רותחות ניגרות מהם (כמאמר החכם 'העניינים חלון הלב'), הפקידים הממונים על חלוקת הצדקה הבחינו מרחוק בכל אשר נעשה בירכתי ההיכל, שאיש נכבד והדור פנים מבכה מרה את גורלו, מיהרו לגשת אליו, ואמרו לו אנן שכירי הבארון הננו, ואיננו רשאים לתת יותר מזהוב אחד לכל אחד, אמנם זאת

באר הפרשה - פרשת בשלח

ביאור נפלא מבאר הרה"ק רבי מנחם מענדיל מרימנוב
 זי"ע (אילנא דחי"ד"ה ויאמר ה') על הפסוק בפרשתן
 (טו ד) 'ויאמר ה' אל משה הנני ממטיר לכם לחם מן
 השמים ויצא העם ולקטו דבר יום ביומו למען אנסנו
 הילך בתורתי אם לא'. וז"ל. וב'ספר הישר' לרבינו תם
 כתב שיעקר מכל המידות טובות הוא האמונה והביטחון,
 היינו שיאמין באמונה שלימה שהבורא יתב"ש הוא
 המנהיג ומשגיח בכל עת ורגע, ונותן לכל אחד די
 מחסורו, ואין שום אדם יכול לגעת במה שמוכן לחבירו
 אפילו במלוא נימא. ועי"ז יבוא לבטחון, שלבו יהיה
 נכון ובטוח בה' שכל המוכן לו מהשי"ת יבוא לידו
 ממילא בלי שום טורח" ולא יבלה ימיו בטרדות והבלים
 להרבות הון ולהעשיר, כי הוא מאמין ומובטח שאין
 ביכולתו כלום, רק מה שקצוב לו מן השמים כן יהיה,
 לא פחות ולא יותר.

ואיתא מהרה"ק ה'קדושת לוי' זי"ע בפרשתן על הפסוק
 (טו א) 'אז ישיר משה ובני ישראל את השירה
 הזאת', וברש"י, על לשון ישיר שהוא לשון עתיד, כלומר
 שהיו בטוחים שיעשה להם נס, ונחשון שקפץ לים זה
 בא לו מחמת שבטח בחסדי השם יתברך ובנפלאותיו,
 שבוודאי יעשה נס לבניו רחומיו, לכן לא חשש מלקפוץ
 לתוך הים. והאמין שבנ"י ישירו את השירה הזאת,
 וכדברי רש"י על הפסוק (טו ב) 'ותקח מרים הנביאה
 אחות אהרן את התוף בידה ותצאן - מובטחות היו
 צדקניות שבדור שהקב"ה יעשה להם ניסים והוציאו
 תופים ממצרים' [וכן הוא גם ברש"י על הפסוק (תהלים
 קיד ב) 'היתה יהודה לקדשו' כו', שמרוב בטחונם ירד
 נחשון לתוך הים קודם הבקיעה], ולזאת כיוון רש"י
 בפסוק 'מה תצעק אלי, בראי האמונה שהאמינו ב'י'.
 נמצינו למדים שכל אותו הנס בזכות האמונה בא להם'.

ניעצך, בוא הנה שנית בערב שבת קודש בחצות היום, בשעה זאת נכנס לכאן הבארון לבדוק את הרשימות של
 כספי הצדקה, תגלה לו מצפוני לבך, ואולי תשא חן וחסד לפניו, וימלא משאלות ליבך.

ויהי ביום השישי הופיע רבי ישראל בשעה הנקובה, ומצא חן בעיני הבארון, והזמינו לסעוד על שולחנו את סעודות
 השב"ק. במשך כל הסעודות ישב ר' ישראל על שולחן מלכים תיבל את הסעודות באמרות טהורות, דברי תורה וחכמה
 המשמחים לב שומעיהם, הבארון שנהנה ממנו מאד אמר לו בעצם יום השבת סור נא אלי מיד בצאת השבת, כי דבר
 לי אליך, במוצאי מנוחה ישבו יחדיו הבארון ור' ישראל, ור' ישראל החל לספר לו על עברו, שעד עתה היה בעצמו עשיר
 גדול, ועתה נהפך ל'יורד', וזקוק הוא בדחיפות להלוואה של כמה אלפי רובל. כשמוע הברון את דברי היהודי, פנה אליו
 ואמר לו, אמור נא כמה היה שווי כל נכסיך בזמנים הטובים ביותר, חישוב היהודי ומצא שבזמנים הטובים עלה ערך
 שווי עשרת אלפים רובל, נכנס הבארון אל החדר השני... יצא ונתן לו במתנה גמורה סכום אדיר של עשרת אלפי רובל,
 גם רשם את שמו על גבי הנייר 'בארון אנשיל ראטשילד' ומקום מגוריו בלאנדאן, ר' ישראל שהשתומם למראה סכום
 אדיר זה שלא חלם עליו כלל, פתח פיו בהלל ושיבח את הנדיבות הרבה, אך הוסיף ותמה בפני הבארון לשם מה כתבם
 לי קלף עם האדרעס (כתובת) שלכם, וכי זקוקים אתם שאדע את מקום המגורים בכדי שאשלח לכם מכתב תודה...

ענהו הבארון, הנה רואה אני שה'שלימזל' (ביש מזל) רודף אחריך..., ומחמתו נעשית יורד, ומי יודע אם עתה
 כשקבלת ממני סכום גדול כזה לא תשוב להפסידו, על כן נתתי לפניך את כתובת מגורי, שלא תצטרך לשוב
 להיטלטל בדרך שלושת חדשים נוספים, אלא תשלח את בקשתך דרך הדואר, וכיוון שכבר בידעי ומכירי עסקיך
 אשלח לך שוב עשרת אלפים רובל.

עפ"י עובדא זו יתבאר לנו ביאור נפלא בכתוב (תהלים קיא ד) 'זכר עשה לנפלאותיו, חנון ורחום ה', דלכאורה צ"ב,
 מה ענין 'זכר' עשה לנפלאותיו למה שהוא חנון ורחום, ועפ"י האמור יבואר היטב, כי הקב"ה אומר לבניו רחומיו,
 זכרו נא את הנפלאות אותם עשיתי עמכם בימי צאתכם מארץ מצרים, וכאשר תמצאו עצמכם בעת צרה ח"ו -
 היזכרו באדרעס (הכתובת) אשר יש לפנות לשם בעת צרה, התפללו אלי, ויתעורר בי הרצון לשוב להטיב לכם בניסים
 ונפלאות. וזהו שאמר הכתוב זכר עשה לנפלאותיו שיזכרו את כל ניסיו, כי חנון ורחום ה', וברצונו לשוב תמיד להטיב
 לנו, וזה ייעשה על ידי שנזכור יציאת מצרים ונאמר לפניו שירה חדשה.

ז. וכך פירש הגאון רבי שמשון רפאל הירש זצ"ל בלשון הכתוב (יד יט) 'ויסע מלאך האלוקים וגו' וילך מאחריהם',
 וז"ל, 'הים ייסוג לא מפני מלאך האלוקים אלא מפני בני אנוש השמים מבטחם' בה'.

ח. איתא ב'רבינו בחיי' (טו ד) דלכן הוריד הקב"ה לבני ישראל את המן בשכבם על מיטתם מבעוד ליל, והיו משכימים
 ומוצאים מזונותיהם מוכנים בלא כל טורח, ללמדם כי ההולך בדרכי ה' ימצא את מזונותיו ללא כל טרחה ויגיעה.

בהמשך דבריו כתב הרה"ק מרימנוב, ואחר שיהא רעין דלא מתפרשין עי"ז יבוא בנקל לקיים מצוות מושרש בלבו האמונה והבטחון שהם תרי 'ואהבת לרעך כמוך', כי כל מה שיראה אצל חבירו

ובזה מבאר הכתוב (תהלים קכז ב) **שווא לכם** - לכל אלו המדמים לנפשם כי מזונם ופרנסתם תלויים בידם, ולכן הם משכימי קום מאחרי שבת ועמלים עד הערב ואף עד חצות ליל, לאגור את הממון לקנות את אכלם, כי הלא כן יתן לידידו - ידידי ה' המאמינים בו, בעת השינה - ללא עמל וטורח לריק, ואין האדם עושה כי אם את הפעולות אשר הבורא ציווהו עשות - כחובת ההשתדלות.

אבל, אין בכוונת הדברים לגרוע מעניין ההשתדלות, שהרי בוודאי היא חוב גמור, אלא שאסור ל'משתדל' לשכוח שההשתדלות היא גזירת שמים, ואין כל שייכות בין עשיית ההשתדלות לבין התוצאה - כמה ממון יבוא לידו, ולעולם לא ירוויח אם יכביר בהשתדלות, ובפרט אם היא על חשבון ה'רוחניות', כקביעת עתים לתורה או תפילה בציבור.

ידוע משלו של הגה"ק ה'חפץ חיים' זי"ע למי שברשותו חבית מלאה יין בדופן החבית קבוע ברזא (ברז), הלה שרצה להרבות את יינו, בא והתקין עוד ברזא בצדו האחר של החבית, מתוך דמיון שיתרבה יינו עי"ז... כן ממש הוא האדם המוסיף להתאמץ ב'שעות נוספות' ויגיעה יתרה בעמל הפרנסה, ואינו משכיל שהפרנסה כולה משמים היא קצובה, וכל תוספת השתדלות כמוהו כתוספת הברז בחבית היין.

מאידך, אין לו לאדם להתעלם לגמרי ממידת ההשתדלות (בפרט כשהיא באה כ'תירוץ' על עצלות וכי"ב...) וכאותו אדם בירושלים שבין החומות שהיה רעב ללחם ואין בידו אפילו שווה פרוטה לקנות בה אפילו מעט לחם צר ומים לחץ, והיה הלה מסרב לעשות את ההשתדלות המוטלת עליו - לפשוט את ידו או ללכת לאכול בבית התמחוי, עד שנפח את נשמתו מרעבונו, והיו הבריות מרננים ואומרים 'הרי זה מת ממצוקת הרעב'. מששמע זאת הרה"ק רבי מנחם נחום מראחמיסטריווקא זי"ע השיב ואמר, 'לא הייתה מיתתו מיתת רעב והצמא, אלא מיתת כבוד ובושה... שלא מת אלא מפני שלא היה נאה לו להושיט את ידו ולבקש מעט עזר וסעד'.

וכך ביאר הרה"ק ה'ישא ברכה' ממאדז"ץ זי"ע בלשון הכתוב בפרשתן (יז יב) 'ויהי ידיו אמונה', שלכאורה אמונה היא 'בראש' ומה ענין 'ידיים' לאמונה, אלא ללמדנו על חובת האדם להשתדל בידי וביגיעת כפיו ולא יישב בחיבוק ידיים, אלא שיעבוד בידי מתוך אמונה שאין זה אלא השתדלות ותו לא, וכמו שאמרו (בירושלמי, הובא בתוס' שבת לא.) 'אמונת זה סדר זרעים - שמאמין בחי העולמים וזורע', והיינו שמתוך אמונתו בהקב"ה הרי הוא זורע ומקיים חובת ההשתדלות, אך 'ידיו אמונה', שמאמין כי אין 'הידיים' מביאים את הפרנסה, אלא שהם הדרך שעל ידה יצוה הקב"ה את ברכתו, וכדכתיב 'וברכתיך בכל אשר תעשה'.

כיוצא בדבר אמר גם ה'חפץ חיים' (פרשת בשלח עה"ת בהערות), מדוע קרע הקב"ה את הים רק לאחר שנכנסו ישראל לתוכו, אלא שרצה ללמדנו לדורות עולם שצריך לעשות השתדלות, לקפוץ אל תוך הים.. ולא לילך בטל בטענת אמונה כי הקב"ה יכול 'לקרוע את הים' אף מבלי שאעשה כלום...

אמנם לאידך גיסא, פשיטא ש'השתדלות' זו להיכנס לים לא הועילה ולא מידי, אלא שעל האדם לעשות את ההשתדלות, ואז ישפיע הקב"ה את ברכתו בלא שום שייכות אל עשיית האדם, וכל ההשתדלות אינה אלא בגזירת מלך.

ט. הנה מדרך העולם, כאשר ישאל איש לרעהו אם מאמין בחי העולמים ישיב לו - מדוע תחשדני והרי על כולנו אמרו חז"ל (שבת יז.) 'ישראל מאמינים בני מאמינים'. אך אם ישאלוהו האם נפשו שלוהה ובטוחה שהבורא ימציא לו כל הצטרכויותיו, יענהו האיש בשפה רפה הלוואי שאזכה לבוא למידה זו. והאמת שאדם זה סותר את עצמו, כי האמונה והביטחון תלויים זה בזה, שהמאמין באמונה שלימה שהבורא ית"ש מנהיג לכל הברואים הריהו 'בטוח' בו שישפק לו צרכיו, ואם אינו בטוח באמת ובתמים נראה שחסר ביסוד האמונה.

י. בפרשתן (טז כ), 'ויותרו אנשים ממנו עד בקר', וברש"י, 'דתן ואבירם', והנה נאמר לעיל (ב יג) 'וירא שני אנשים עברים נצים', ופירש רש"י, 'דתן ואבירם', הם שהותירו מן המן, ולכאורה קשה, מדוע נקט רש"י דייקא את דוגמת 'רשעותם' שהם הותירו את המן, ולא נקט שהם המרידו את בני ישראל במחלוקת קרח, ויש לומר, דרש"י השווה שני ענינים אלו זה לזה, כי אכן אלו האנשים ש'הותירו מן המן' - מתוך דאגת המחר, מה יהיה, ממה נתפרנס, וכלומר שיש להם מחסור באמונה שהפרנסה מן השמים, והם סבורים שהאדם משיג לעצמו בעבודתו ובהשתדלותו, ולכן תמיד דואג מה יהיה למחר, וגם מתמלא רוגז על אחרים ובא לידי דין ודברים על ש'גוזלים' ממנו את פרנסתו,

באר הפרשה - פרשת בשלח

הוא הזן ומפרנס מקרני ראמים ועד ביצי כינים ובוודאי לא יטשנו, אלא יכלכל כל איש כפי צרכו". שמא תאמר, לא נאמרו דברים הללו אלא למי שעובד את ה' בכל לבבו שהוא זכאי ל'ירידת המן' והשפעת הפרנסה, אבל אחד שכמוני ודאי אינו בכלל הכי... אך שמע נא לדברי ה'משך חכמה' (ד"ה למען) המבאר כי בא הכתוב להוציא ממחשבה זו, ועל כך נאמר (טו לב) 'למען יראו את הלחם אשר האכלתי אתכם במדבר בהוציאי אתכם מארץ מצרים', וז"ל, בא וראה אימתי האכיל את המן לישראל האם לאחר קבלת התורה וקיומה, הלא תיכף בהוציאי אתכם מארץ מצרים האכלתי אתכם את המן. עכ"ל. וכלומר שבאותה שעה עדיין לא קיבלו ישראל את התורה ועדיין לא היו 'צדיקים גמורים', ולהם ניתן המן, וציווה הקב"ה להניח משמרת לדורותיכם - למען נדע שגם אותו הדור זכו להשפעת הפרנסה מבח האמונה.

והנה במדרש אמרו (תנחומא, בשלח) 'כל מי שיש לו מאכל היום ואומר מה אוכל למחר, הרי זה מקטני אמנה' ובפשטות הכוונה שחסרון אמונתו ניכר בעצם דאגתו 'מה יאכל למחר'". אך בעלי אמנה דקדקו לומר, שחסרון אמונתו אינו דייקא בדאגת המחר, אלא בכך שהוא מרגיש שיש לו היום, כי אם הייתה אמונתו שלימה, היה מבין שאין לו משלו ולא כלום,

לא יקנא בו, ואפילו יעשה לו חברו איזה השגת גבול, כגון אם הוא חנווני וחברו יעשה ג"כ חנות מאותו מסחר אצלו לא ירע לבבו עליו כלל, כי יהיה נשרש באמת בלבבו שאין זה חלקו, ומה שקצוב לו מן השמים - עליו אין לחוסף וממנו אין לגרוע.... ולכך אמר השי"ת 'הנני ממטיר לכם לחם מן השמים' - פירוש, הנני בעל היכולת להמטיר לכם לחם ב'פעם אחת' שיספיק לכם לימים רבים, ואעפ"כ אינני נותן לכם רק על פעם אחת 'ויצא העם ולקטו דבר יום ביומו' - כדי לקבוע בלבם מידת האמונה והביטחון, למען ידעו שמי שברא יומו ברא פרנסתו. וזהו שאמר 'למען אנסנו', פירוש, (לנסותם) אם ישימו לב להבין שהחריצות בעניני עולם הזה לא תועיל לו כלום כמו שנאמר (שם יח) 'וימורו בעומר ולא העדיף המרבה והממעיט לא החסיר', אזי ממילא ילך בתורתו - גם יראתם ועבודתם תהיה שלימה, ויקיימו כל התורה. וזהו שאמר (תהלים קט פו) 'כל מצוותיך אמונה' שמי שיש לו אמונה וודאי יקיים את כל המצוות כתיקונם, בי האמונה היא אות גדול על קיום התורה, עכ"ל.

הנני ממטיר - שפע הפרנסה לכל בריה שבעולם

בפרשתן (טז ד), 'ויאמר ה' אל משה הנני ממטיר לכם לחם מן השמים', אתה הראית לדעת שכל הצטרכויותיו ופרנסתו של אדם בידי שמים הם, והקב"ה

ומהאי טעמא הם הם שני אנשים עברים נצים, הרימו ידים והכו זה את זה, כי כל אחד מהם נדמה לו שהשני לוקח ממנו, וללמדנו, שזו תכלית האדם - לדעת שהכל מהקב"ה, אז תשלו רוחו של האדם, ויפסוק מלדאוג על יום המחרת, וגם לא יבוא לידי מריבות עם אחרים, בהכרה שאין ביד בן אנוש לקחת ממנו אפילו שוה פרוטה אם לא נגזר כן מלמעלה.

יא. איתא מהרה"ק ה'נועם אלימלך' זי"ע (ד"ה ויאמר) הנה כתיב 'הנני ממטיר לכם לחם מן השמים ויצא העם ולקטו דבר יום ביומו', שאמר הקב"ה למשה, הנני מוכן להיות ממטיר לכם לחם ולהשפיע פרנסה מן השמים, אך מאחר שיצא העם ולקטו, ר"ל שהמה מחוסרים בטחון ויצאו מגדר נכון, על כן ולקטו דבר יום ביומו, שצריך לצאת לפרנסתו מדי יום, וזל"ק, שהשי"ת אומר מה שאתם אומרים שצריכים לפרנסה אני תמיד בכל עת מוכן ומזומן לפרנס ולתת לכל איש מידי יום ביומו פרנסתו בשמים. ויצא העם ולקטו וכו', פירוש אך כשאדם הוא מחוסר הבטחון ויוצא מגדר הנכון והראויה לבטוח בה', לכן ולקטו דבר יום ביומו - צריך להתחדש אליו הלקיטה מחדש, כי אם היה בוטח בלב נאמן היתה פרנסתו מזומנת לו שלא בצער ועבדות כלל, כי אם כמטר הזה ההולך שלא ביגיעה. עכ"ל.

יב. ביאור נפלא ביאר בה ה'רבינו בחיי' בפרשתן (טז ד, ד"ה ויצא העם), וז"ל. 'כי האומר כן (בדאגתו, מה יאכל למחר) מראה בעצמו שאין בטחונו אלא במה שרואה תחת ידו, ועל כן הוא מקטני אמנה, לפי שעיקר האמונה להאמין מה שאין אדם רואה שיתלה בטחונו בבעל הרחמים שבראו ואת יומו שירחם עליו ויתן לו פרנסתו'.

וכן כתב הנצי"ב ב'העמק דבר' על הפסוק בפרשת עקב (דברים ח א) 'ויענך וירעבך ויאכלך את המן... למען הודיעך כי לא על הלחם לבדו יחיה האדם כי על כל מוצא פי ה' יחיה האדם', ומבאר, שהרגיל הקב"ה את ישראל בעיניו זה, שהוליכם ארבעים שנה במדבר באופן שלא ראו לעיניהם מהו מקור פרנסתם, ורק נתן להם את המן, ללמדם

ואף בזה היום אין לו לחם לאכול, אלא כל מזונו בא לו מידי שמים, וא"כ מה לי היום ומה לי למחר".

לדורות עולם, שהרי יהיו כמה עתים שלא תהיה שום תקוה להשיג לחם, וח"ו יאבדו בני ישראל כל תקוה לחיות על הארץ ויטיאשו לגמרי, לזה הקדים הקב"ה ליתן להם כח ועצמה שידעו שהם מתפרנסים ממוצא דבר ה', ואין פרנסתם תלויה כלל במעשי ידיהם, ומסיים שם הנצי"ב, וזהו תועלת נפלא בימי הגלות.

יג. מתאמרא משם הרה"ק ה'ישמח ישראל' זי"ע שחמשה עשר בשבט הוא 'ראש השנה לאילן' (ר"ה ב.), כי אז הוא זמן ה'חנטה' בפירות האילן (שהפירות מתחילין לצמוח), ויש לחשוש שמא יבוא בעל העץ לידי התפארות לאמר, הנה כוחי ועוצם ידי עשו לי את החיל הזה, ע"י עבודתי ויגיעתי בשדה גדלים הפירות, על כן נקבע יום זה לראש השנה, להזכיר לו לאדם את 'ראש השנה' שאז כל באי עולם יעברון לפניו כבני מרון והכל נקבע ונקצב להם בו ביום, וכל מעשה ידיו אינם אלא השתדלות גרידא, אך חס מלומר שהם המביאים לו את השפע. ובאופן אחר אומרים לו לאדם, בחמשה עשר בשבט הוא ר"ה לאילן, שבזמן החנטה לא יתפאר לומר כי תלוי במעשיו אלא יזכור את הראש השנה לאילן – שכבר נקבע כל העובר על האילנות בעצרת שאז נידונים על פירות האילן (ר"ה טז.).

ויש להסמין דברי הרה"ק ה'חידושי הרי"ם' זי"ע (ספר הזכות, שלח בדיבור הראשון) המבאר את דברי התוס' (שבת לא. ד"ה אמונת) 'אמונת זה סדר זרעים – שמאמין בחי עולמים וזרע'. ולכאורה צ"ב, דבפשטות נראה דאדרבה זה שאינו עוסק בעבודת השדה מאמין הוא יותר מהעוסק, אלא מבאר ה'חי' הרי"ם, שיותר נחשב כמאמין מי שעוסק ביגיע כפו לצורך פרנסתו, ובכל זאת מכיר ויודע באמונה שלימה שלא עבודתו ויגיע כפיו מביאה לו את טרפו וטרף ביתו, וכן בשעת נתינת הזרע באדמה מאמין ויודע שלא נתינת הזרע באדמה גורמת לצמיחת הזרעים, אלא 'מאמין הוא בחי עולמים' ותולה עצמו בחסדי השי"ת, שהוא המצמיח את הזרע, והוא הזן ומפרנס מקרני ראמים ועד ביצי כינים, ולכן רמזו 'אמונת - זה סדר זרעים' (שבת לא.) שדייקא בזמן ההשתדלות והזריעה נחשב האדם 'מאמין' אם עדיין הוא סמוך ותלוי בה' ולא במעשי ידיו.

הנה אמרו חז"ל 'קשין מזונותיו... זיווגו... כקריעת ים סוף' (פסחים קיח.), וידועה הקושיא וכי יש דבר קשה לפניו יתברך, ומבאר הרה"ק ה'גנזי ישראל' (טשורטקוב) זי"ע (על הפסוק 'אז ישיר', תרע"ד) כי רצון הבוא יתב"ש שנשים בטחונו בו, ונאמין שהוא הזן והמפרנס וחלילה לנו מלחשוב או לומר 'כחי ועוצם ידי עשה לי את החיל הזה', והנה בקריעת ים סוף היה ים מלפניהם ומצרים מלאחריהם ולא ידעו לשית עצה בנפשם אנה יפנו לעזרה אלא שמו עיניהם לשמים והאמינו בה', ואם כי קשה היה מפני הקטרוג בזכות האמונה נושעו, כן גם בפרנסה – יבין שאי לו לסדר פרנסתו בעצמו, ורק בזכות האמונה יתפרנס בכבוד וברוח, ואז אף אם כביכול קשה לפרנסו מחמת קטרוג וכיו"ב יעשה הקב"ה עמו נס כמו שעשה בקריעת ים סוף. וזה נראה כוונתם במה שאמרו (שבת לא.) 'אמונת זה סדר זרעים' כי טבע שקבע ה' בזריעת השדות שלא יצמחו ויעשו פרי תבואה טרם נרקב הגרעין, כן הוא באמונה – כל עוד שיש בקרב לבו איזה 'גרעין' של תקווה במעשי ידיו בעצמו, כל זמן שאדם ישית עצות בנפשו אז לא יושע בה' תשועת עולמים, וזהו הקשר שבין אמונה לסדר זרעים – כי בשניהם תבוא הצמיחה רק לאחר שיכיר כי בעצמו איננו שווה מאומה, רק בכח הקב"ה אז יצלח. גם נרמז ענין זה בפרשתן (יד טו) 'מה תצעק אלי דבר אל בני ישראל ויסעו', וכמו שאמר הרה"ק הר"ב מפשיסחא זי"ע (הובא בשפתי צדיק פסח עו) במאמר חז"ל (פסחים קיח.) 'קשין מזונותיו של אדם כקריעת ים סוף', כי ב'קריעת הים' אמר הקב"ה למשה 'מה תצעק אלי דבר אל בני ישראל ויסעו', ומבואר ברמב"ן (שם) שהיו כמה כיתות בין בני ישראל שהציעו 'עצות טובות' כדת מה לעשות באותה שעה, יש מהם שאמרו להילחם עם המצרים, ואחרים אמרו לחזור למצרים, עוד כת אמרה להיכנע תחתיהם עי"ש, ולכן אמר להם קוב"ה ויסעו - עזבו נא כל תחבולות ועצות אשר בידכם והשליכו יחבכם רק על הבורא יתב"ש, ואנכי אעשה עמכם ניסים ונפלאות – שיקרע הים, והוא נס חדש שלא היה לעולמים עד היום. כעין זה נמי ב'פרנסתו של אדם', כאשר יפסיק האדם לתת עצות כביכול לבורא יתב"ש (ומדובר אף במי שמאמין כי מפתח הפרנסה ביד ה') – הנה אעשה עסק (ביזנעס) פלוני ומשם יתן לי השי"ת כך וכך מעות, ומעסק אחר יתן לי כך וכך... אין לו אלא להשתדל' ולישא עיניו למרום בתפילה שיצליח ה' דרכו, אז יראה ברכה והצלחה בכל מעשה ידיו, ויקבל שפע רב מידו הרחבה הפתוחה והמלאה.

מעשה נפלא הביא הרה"ק ה'שפע חיים' זי"ע (שפע חיים תשמ"ג בפרשתן), וז"ל, פעם דרש הגה"ק ר"ח וויטאל זי"ע שכל אדם אשר ישים ה' מבטחו יזמין לו השי"ת כל צרכיו, אפי' שלא יעשה כל פעולה והשתדלות, בין שומעי

באר הפרשה - פרשת בשלח

נפסק ב'שולחן ערוך' (א ה) 'טוב לומר (בכל יום) פרשת העקידה ופרשת המן' י, וכתב הרבני בחי' (טז) וקבלה ביד חכמים, כי כל האומר פרשת המן בכל יום מובטח לו שלא יבוא לעולם לידי חסרון מזונות. אף ב'תשב"ץ' (רנ"ז) כתב בשם הירושלמי כל האומר פרשת המן בכל יום מובטח לו שלא יתמעטו מזונותיו, והוסיף

ה'תשב"ץ' - ואני ערב', והיינו שיזכור תמיד לאן עליו לפנות בבוא עליו מחסור בפרנסה וכדו' טו.

והטעם, כדכתב המ"ז (סק"ד) שהוא כדי שיאמין האדם שכל מזונותיו באים בהשגחה מלעילא טו. הוסיף ה'משנה ברורה' (סק"ג) להורות שריבוי ההשתדלות לא יעיל מאומה (ורק על ידי ה'תפילה' בכוון לשנות הנגזר'). וכך

לקחו היה יהודי פשוט ותמים שהדברים נכנסו ללבו עד שקבל ע"ע מתוך אמונה תמימה שלא לעסוק יותר במסחר אלא לעסוק בתורה"ק, הגויים שבאו לחנותו כהרגלם לעגו עליו לראותו לומד והשתוממו לשמוע שהפסיק לסחור אלא בוטח בה', אחרי כמה ימים נכנס לחנותו גוי שהחזיק בידו פרווה (fur) כבדה שקנאה בסכום מועט ורצה למוכרו ליהודי, והלה השיבו שהפסיק לסחור, גער בו הגוי, הניח הפרווה, ואמר הנני משאיר פרווה זאת בידך ולכשיזדמן לך תשלם לי תמורתו, כי קשה עלי המשא של הפרווה הכבידה. משיצא הגוי מהחנות והיהודי רצה להניח הפרווה, נקרעה הפרווה ונפלו מבין הקרעים דינרי זהב רבים ויהי לפלא... לאותו יהודי היה שכן שראה שאכן נתקיים בשכנו מה שהבטיח ר' חיים וויטאל בדרשתו, אמר בלבבו שגם הוא יחדל מלהתעסק לפרנסתו, וכך יזכה גם הוא לפרווה עם זהובים, ולא זכה... כעבור כמה שבועות הלך האיש לשאול את ר"ח וויטאל לפשר הדבר במה נשתנה הוא מחברו, השיבו מהר"ח, חברך בטח בה' מבלי שיעלה על דעתו איך ישפיעו לו וסמך על הקב"ה, משא"כ אתה הרי ציפית לפרווה וכאשר האדם יש לו עצות בנפשו אינו זוכה לישועת ה'.

יד. וידועה הסגולה - מהרה"ק הרמ"מ מרימינוב זי"ע, לקרוא את 'פרשת המן' ביום השלישי של פרשת בשלח. כן ידוע שהרה"ק מרימינוב דרש בקדשו במשך כ"ב שנה ב'פרשת המן' מידי שבת בשבתו, בכדי להשפיע בזה שפע פרנסה על עם בני ישראל.

כתב ב'חידושי הרי"ם' - ר"ח ניסן תרי"ב, עלה בליבי מחשבה שיזכני השי"ת לחדש בכל יום ויום דבר ב'פרשת המן', וממילא הפרנסה שיזמין לי השי"ת מהתורה הקדושה, כמו"ש חז"ל (בר"ר צ"ג) 'פרנסה בכל יום' - שנא' (בראשית מח טו) 'הרועה אותי מעודי עד היום הזה'.

טו. אמנם פשוט, שלא די באמירה בפיו 'פרשת המן', אלא יתבונן בפנימיות הדברים, שכל פרנסתו והצטרפויותו יגיעו אליו מן השמים בהשגחה פרטית.

פעם שאל הגה"ק ה'חפץ חיים' זי"ע, אמרו חז"ל (יומא עה.) שכל אחד ואחד טעם באכילת המן את הטעם שעלה ברצונו, הגידו נא לי איזה טעם הרגיש מי שלא חשב מאומה בעת אכילתו, הוא מותיב לה והוא מפרק לה - מי שאינו מתבונן אין לו כל טעם כלל... (עיי' בית השואבה לר"ש שוואב, עמ' 151).

טז. והאמונה תביא לו את הישועה, כמו שפירשו את הפסוק 'עומר לגולגולת' (שמות טז טז) **עומר** - הפרנסה תבוא לאדם לגולגולת - כמידת האמונה שיש בראשו של האדם, כי כגודל אמונתו כך שפע פרנסתו.

הכלל הראשון באמונה, שידע האדם שאינו צריך להבין את כל הנעשה בעולם. כדמרגלא בפומיה דהרה"ק רבי מרדכי מנאדבורנא זי"ע לבאר בדרך צחות בלשון הפסוק בפרשתו (יז ד) 'עוד מעט וסקלוני', שפירשו לסקול באבנים - ובשפת האידיש באשטיינערן, ולדידן ייאמר - עוד מעט - וסקלוני, 'וועסטו פארשטיין', אבל עתה אין ביכולתך להבין (כי לתיבת פארשטיין יש משמעות כפולה, מלשון אבנים הסוקלים וגם לשון הבנה, ולשון נופל על לשון).

יז. מעשה באברך אחד שבאחת הלילות הודיעוהו מבית הרופא שלמחרת היום עליו להתייצב לקבל איזה טיפול רפואי, שווי הטיפול עולה לחמש מאות שקל כסף. חשכו עיניו של האברך, כי לרש אין כל בלתי אם גוויתנו ואף לא אדמותינו... לאידך, לא היה שייך לדחות את הטיפול מאחר שיסוריו היו קשים מנשוא. לעת ערב אמר לבני ביתו, אלך להתפלל תפילת ערבית, בה אבקש רחמים לאבינו שבשמים... משחזר מתפילתו קבלו בני הבית את פניו בשמחה ובצהלה, והראו לו שנמצאו בבית 500 שקל והינם מוכנים עבורו לרופא למחרת היום. ומעשה שהיה כך היה, משיצא לתפילת ערבית, החליטו בני הבית, אם המצב ירוד כל כך, הבה לכל הפחות נסדר את הבית, ובתוך ה'סדר' הגיעו לאיזה סדין ישן שמזה עידן ועידנים לא נגעה בו יד אדם, ומבין כפלו נפלו המעות. ונתברר הדבר שאותו סדין היה משמש להם כ'מסתור' למתנות נדונייתם. וכל המעות שהיו שם כבר באו לשימוש, רק מעות אלו

היה במן 'המרבבה לא העדיף והממעט לא החסיר' י", ההשתדלות לא יתן לו ולא יוסיף לו מאומה, ולא יתרבו וסוף דבר העלה כל אחד בידו 'עומר לגולגולת' כמו מוונותיו עבור זה י", ולאידך אף אם לא ירבה בהשתדלות שנקצב לו מן השמים. ומוזה ילמד האדם שריבוי ישלים לו הבורא מוונותיו כפי הנקצב לו י".

נשארו שם מבלי משים. אברך זה מפרסם דבר המעשה, באמרו, הראוני מן השמים כי המעות כבר היו מוכנים עבורי מבעוד מועד... אלא שהוצרכתי לתפילה ובזה פקח ה' את עיני לראות את המעות...

יח. מנהג ישראל תורה לתת מזון לעופות בשבת שירה, יש שרמזו במנהג זה, כי מדרך אכילת הציפור שבגשתו אל המאכל הריהו מכופף את ראשו, מכניס המאכל ומיד מרים את ראשו כלפי מעלה, שוב מרכין ראשו וחוזר ומעלהו וחוזר חלילה. ללמדנו, שבענייני פרנסה אף שעלינו 'להשתדל', מכל מקום נזכור תמיד להרים תיכף ראשינו ועינינו למרום, לדעת שסוף דבר הקב"ה הוא הממציא לנו הפרנסה.

באופן אחר פירש הרה"ק הי"שמוח ישראל זי"ע (סוף פרשתן), כי השור והחמור במיעוט דעתם חושבים כי מזונם בא אליהם בדין, שהרי הם עמלים עבור בעליהם בעבודת שדה וכרם, משא"כ העופות אינן מועילות כלום לבעליהם, ויודעים שאין מקבלים מזונם אלא בטוב לב בעליהם. להורות לן, שנאמין שאין הפרנסה באה לנו כי אם ב'חסדי' הבורא עלינו, כאותם העופות המקבלים מזונם בחסד מוטב הבעלים.

ובתחילת הפרשה כתב (אות ג) שטעם המנהג הוא לעורר רחמים משמי מרום, שכשם שאנו נותנים משלנו אף למי שאין אנו מחויבים כי אין מזונותיו עלינו, כן יחוס וירחם הקב"ה עלינו ויפרנס אותנו בכבוד אף אם אין אנו ראויים. וז"ל. נודע דברי הזה"ק (ח"א לא): 'באתערותא דלתתא איתער עובדא מלעילא', היינו לגמול חסד חנם אף עם אותן הבע"ח שאין מזונתן עליך, וזה לעורר רחמים עלינו אף שמצד הדין אין מזונותינו עליך שאין אנו כדאי, אעפ"כ מגודל רחמין וחסדיך תתן לנו פרנסתנו. עכ"ל. ומעתה נלמד על מידת הרחמים המתעוררת כאשר אחד נותן משלו לחברו במתנת חנם או כאשר מוותר בעבור השני.

כבר דשו בזה הרבה מהפוסקים היאך מותר להאכיל בשבת את הציפורים שאין מזונם עלינו (עיי' מג"א ש"כ"ד סק"י), יש אומרים שיש להניח את המזון מער"ש, ויש ששולחים את המזון ע"י קטן. הרה"ק הרי"צ מליובאוויטש זי"ע העיד (ספר הזכונות תש"ב) ממנה ששמע איש מפי איש שה'מהר"ל זי"ע היה נוהג בכל שבת שירה לאסוף את כל ילדי תשב"ר ומלמדיהם לחצר ביהכ"ס, והחל מספר לכל הנוכחים את סיפור קריעת הים, ותיאר בפניהם את כל האותות והמופתים אשר עשה ה' לישראל עמו על הים, גם סיפר שבעת שעברו ישראל את הים ושוררו את השירה הצטרפו העופות לשירת בני" (שמו"ר כא י), וילדי ישראל ליקטו פירות מהאילנות שצמחו בלב ים בדרך נס וחילקו מהם לציפורים המשוררות, ואז לקח לידי קערה עם 'קאש"ע' ונתן למלמדים שיחלקו מזה לילדים והם יניחום לפני הציפורים. ומדבריו למדנו טעם נוסף להנחת המזונות על ידי הקטנים, שהוא להשריש האמונה בזיכרון הניסים שהיו על הים וכדרך שנתנו הילדים על הים את הפירות לעופות.

יט. בפרשתן (טז כט) 'שבו איש תחתיו אל יצא איש ממקומו ביום השביעי', וביאר הרה"ק ה'בני יששכר' זי"ע (דרך פקודין מצוות ל"ח כ"ד, חלק המחשבה אות ב) וז"ל, טעם למצוה ורמיזיה הנהוגים בכל עת, הנראה דהנה שבת הוא זכר למעשה בראשית שהשי"ת המציא את העולם יש מאין כרצונו, וכיון שהוא ית' המציא הכל הוא המשגיח והמטריך והמכלכל כרצונו, והאדם לא יוסיף ולא יגרע בהשתדלותו, רק שהשי"ת ציונו בתורתו להתנהג במנהג דרך ארץ להשתדל באיזה השתדלות כנהוג בטבע, אבל אין מן הצורך להרחיק נדוד ולפרוש בימים ובמדברות להמציא פרנסתו וצרכיו כי לא יוסיף בהשתדלותו ומתבטל ע"י מתורתו ועבודתו, ואין מעצור להשי"ת להזמין לו פרנסתו בהשתדלות המועט בביתו ובעירו וכו', הנה לזכר זה ביום הזכרון למעשה בראשית נצטוונו שלא לצאת יותר מג' פרסאות, כי ג' פרסאות נקרא השתדלות מעט, כמו שאמרו רז"ל (סוכה מד:) שלא יהלך אדם בע"ש יותר מג' פרסאות, כי יותר מג' פרסאות הוא השתדלות וטרח רבה ולא יכין לשבת וכו', ובאת האזהרה הזאת ביום הזכרון למעשה בראשית, להורות לאדם המאמין במעשה בראשית שיאמין אשר מי שברא כל היצור הוא המכין לעורב צידו הוא המשביע לכל חי, והאדם בהשתדלותו לא יוסיף ולא יגרע, והנה חז"ל ברוח קרשם הוסיפו אומץ אזהרה הזאת בביאור שלא יזוז יותר מאלפים אמה שהוא מגרש העיר וגבולה (כנודע מתחומי עיירות הלויים) להורות התבוננות לאדם אשר כל יכול הבורא כל במעשה בראשית להטריך ולזון את האדם בביתו ובעירו, ואין מן הצורך להשתדל בהרחקת נדוד. עכ"ל.

כ. שמעתי מחכם וצדיק אחד, אודות מאמר חז"ל (יומא עה.) שקירוב מקום נפילת המן היה תלוי במעשי האדם וצדקותו, כי לכאורה יש לתמוה מדוע לא שמענו 'תלונות בני שראל' על כך, וכדרך שאנו שומעים את המתאוננים

אל דאגה - הדאגה מפסידה הפרנסה

לצרכי בני ישראל, ומה ועל מה יש לדאוג ולפחד יותר על חסרון פרנסתו מלדאוג ולפחד יותר על חסרון חיותו. פירוש, כי מדרך העולם לסמוך ולבטוח בה' שעוד יעניק להם שנות חיים, ואינם מהלכים בדאגות למעלה ראש - שמה ימותו למחר, ומדוע על 'מזונם ופרנסתם' מסובכים חמה מלאים דאגות ברימון, עד שממש אי אפשר להביט בפניהם מרוב לחצם זו הדחק בענין הפרנסה, והרי אמרו חז"ל (תענית ח:): 'האי מאן דיהיב חיי יהיב מזוני' כב.

בפרשת (י א-ג), 'ויחננו ברפידים ואין מים לשתות העם, וירב העם עם משה ויאמרו תנו לנו מים... ויצמא שם העם למים וילן העם על משה', וצריך ביאור מדוע כפל 'ואין מים לשתות' ושוב 'ויצמא העם', ומבאר הרה"ק ה'חידושי הרי"ם' זי"ע (אמרי הרי"ם בפרשתן) וז"ל, שהשי"ת משגיח על כל העולם, והכל מאתו יתברך והוא המחיה את כולם ללא הפסק, כן משפיע משוב

בעם, מדוע לומדי התורה פטורים וכו', מדוע הרחוקים יותר מיהדות יצטרכו לשוטט יותר אחר פרנסתם, וחידש אותו חכם, כי באמת כל מחנה ישראל היה מלא ב'מן', ואכן, היהודי שהוא ירא שמים ושמח בחלקו היה נוטל מהמן המזומן בסמוך לביתו, אוכלו ומרגיש בו 'טעם מן'... לעומתו הרחוקים יותר, הרי מידתם של אלו, להתמרמר ולהיות מלאים טענות כרימון, אף בענין המן, לא היו מרוצים במה שנפל בסמוך אליהם, ומצאו בו כל מיני חסרונות... מידי יבש, מידי לח, מלוכלך וכו', ורק כשהרחיקו לכת מעט אז נתרצו במונח לפניהם, וכגודל הריחוק כן גודל טענותיו וחסרון שמחתו במה שיש לו.

כא. ברם, בד בבד עם אמונתו - ואולי דייקא משום כן, יתפלל תמיד על מזונו, כי לגדולתה של התפילה על המזון אין חקר, ובפרט ידועה 'תפילה בציבור' כסגולה לפרנסה, וכן כתב הרה"ק ה'ישמח ישראל' זי"ע (מאורן של ישראל, אות שני"ח) באגרת הקודש משנת תרס"ז, וז"ל. ולמען לחזק את עמוד העבודה זו תפילה, אזהרתי גם על הסוחרים בפרנסתם, שיעשו חק קבוע לבל לשנות, שיבואו לבית החסידים' (לביהמ"ד) בוקר וערב להתפלל בציבור, ואף אם יצטרך להמתין זמן מה עד שיאספו המנין, ימתין וילמד דבר מה, והנני מבטיחם כי לא יפסידו עי"ז חלילה, אדרבה עוד יתברכו בשפע ברכה, ובזה ירגילו גם בניהם בחוב קדוש הזה לילך ב' פעמים ביום לבית החסידים, והנכנס לחנותו של בושם ריח טוב קולט עמו (עי' מדרש משלי פרשה יג).

אומר היה הרה"ק רבי דוד בידערמאן זי"ע שיש בזה סגולה לפרנסה בהרחבה שלא לחלוץ את התפילין דרש"י עד לאחר 'עלינו לשבח' שבשחרית עוד סגולה מצינו, בדברי ה'חינוך' (מצווה ת"ל) 'מקובל אני מרבתי ישמרם א-ל, שכל הזהיר בברכת המזון מזונותיו מצויין לו בכבוד כל ימיו'.

כב. בישיבתו הרמה של הגה"ק ה'חפץ חיים' זי"ע למד בחור אחד שישב והמתין לזיווגו כמה שנים אחר שבא לפרקו, פעם שאלו ה'חפץ חיים' אודות מצבו, ענה הבחור שאינו מסכים רק לשידוך שיתחייבו עבורו חמשה שנים 'קעסט' (להיות סמוך) על שולחן חותנו, ולכן 'יושב' הוא... שאלו ה'חפץ חיים', וכי כמה שנים נראה לך שנקצבו ימי חיך, נבהל הבחור למשמע השאלה, ומיהר לענות לכל הפחות 'ימי שנותינו שבעים שנה ואם בגבורות שמונים שנה', אם כן - המשיך ה'חפץ חיים' ושאל - מאין תבוא פרנסתך בכל השנים ההם, ענה הבחור ואמר הרי מאמין אנכי בה' אלוקי ובוודאי שהוא יהא בעזרי בענייני פרנסה וכלכלה, אמר לו ה'חפץ חיים', הגע עצמך, אם על חמישים שנה (שאחר ה' שנים הראשונות) הינך מאמין ובוטח שהקב"ה ישלח עזרך מקודש, האיך לא תאמין בו שיוזן אותך ויתן לך כדי מחסורך אף בחמש שנים הראשונות לאחר הנישואין.

הוסיף ה'חפץ חיים' ואמר, מידה זו מידת דתן ואבירים היא, שעברו על ציווי הקב"ה והותירו מהמן למחרת, מחשש שמא לא ירד המן למחרת, אף שידעו שעל הימים שלאחר מכן, חייבים הם לסמוך על ה' הנותן לכל בריה ובריה די פרנסתה ולכל גוייה וגוייה די מחסורה... ואפילו הכי דאגו דאגת המחר.

וכבר אמרו למי שאמר 'פרשת המן' ביום ג' בשלח - וכי באמת רצונך לקבל מן השמים מזונך של כל יום ביומו דוגמת המן, או רצונך בכמה מיליאנען (מליונים) בבנק שלך...

מעשה כיו"ב היה בבחור אחד מיישיבת 'כפר חסידים' שפנה אל המשגיח הגה"צ רבי אליהו לופיאן זצ"ל, וגילה את לבו שחושב הוא לעזוב את כותלי הישיבה לעסוק ביגיע כפיים ולהרוויח מעות. שאלו המשגיח מדוע החליט כן, ויען הבחור שהרי בקרוב יזמין לו ה' את זיווגו ויקים בית בישראל, ובעזהשי"ת יולדו לו בנים ובנות והוא צריך

ומוסיף ה'חידושי הרי"ם' - ציוה ה' להשאיר מהמן למשמרת לדורות, שיראו הכל שהשי"ת משפיע בלי הפסק ומכין מזון ליראיו, אלא שבזה שהם רודפים אחרי פרנסתם בפתח ובדאגה שלא יחסר לחם, ואין להם ביטחון בהבורא ב"ה המשגיח האמיתי, הון ומפרנס בריותיו בלי הפסק כלל, אזי עושין פגם בהשפע ומתישין בוחו של מעלה, שיהיה נפסק השפע באמת, וגורמים שיבואו לידי חסרון^{כג}.

מעות לפרנסם, לכן רוצה הוא לחסוך מעתה מעות... פתח המשגיח ושאלו, ומי הבטיחך שאכן תינשא למז"ט, ענה הבחור ואמר, הלא כל באי עולם נישאים בשעטומ"צ ומה נשתיתי מהם, מאמין אנכי שאף אני אנשא בבוא העת. הוסיף המשגיח, ומי ערב בעדך שתזכה להיפקד בבנים ובנות, ויען הבחור בחרון קל, וכי מקלל אותי המשגיח חלילה, הלא מדרכו של עולם שיש לכל איש זרע בר קיימא ומאמין אנכי שאזכה אף אנכי להיפקד, ועתה הניחה לי לצאת לעבוד ביגיע כפיים בכדי לפרנס את כל אלה. א"ל המשגיח - מתוך דבריך תנוח דעתך ויסתרו דאגותיך, שהרי מאמין אתה שתינשא כדרך כל אדם, גם תיפקד בזש"ק כדרכו של עולם, ורק בדבר אחד אינך מאמין, שיחיש הקב"ה את פרנסתך כפי שזן הוא ומפרנס את כל באי העולם...

וכבר המליצו מדברי המשנה לעניין חשש על החמץ בערבי פסחים (פסחים ט). 'אין חוששין שמא גררה חולדה מבית לבית וממקום למקום, דאם כן מחצר לחצר ומעיר לעיר, אין לדבר סוף', והיינו שלדבר שאין לו סוף אין טעם לחשוש אפילו כשמדובר על ענייני חמץ שיש בו איסור כרת, ודומיא דהכי הוא עניין הפרנסה, שהרי 'אין לדבר סוף' - כי אף אם ישיג את מזונו לשבוע זה עדיין אין לו לכל החודש, וכאשר ישיג לכל החודש ולכל השנה עדיין אינו מובטח לשנים הבאות, אם כן 'אין חוששין' לדאוג בעסקי הפרנסה אלא יבטח בשם אלוקיו שיזמין לו מזונו דבר יום ביומו בעתו ובזמנו.

כתב הרה"ק ה'שפע חיים' זי"ע (חורשי"י ראה תשמ"ב) וז"ל. הגה"צ רבי ישעיה צבי העלר זצוק"ל אבד"ק פראמפאהל הסמוכה לרודניק היה פקח גדול מלומד במילי דעלמא, וידע את השפה הפולנית מלבד ידיעותיו בתורה, כומר העיירה שלא היה לו שיח וענין עם אנשי הכפר הנבערים, היה סר מדי פעם אל ביתו לשוחח אתו, ובשביל טובת יהודי העיירה נאלץ הרב לבלות את זמנו בשיחה אתו. באחד השיחים אמר לו הכומר, העם היהודי הוא 'עם כבד עוון', רבי ישעיה השתומם ושאלו לפשר דבריו, וענה שיש לו ראייה לדבריו, כי כשהיו בני ישראל במדבר ירד להם לחם מן השמים דבר יום ביומו, ואילו בזמננו הם לא זוכים לזה בגין עוונותיהם, אמר לו ר"י שגם היום יורד מן לבני ישראל, וביאר דבריו, בעירנו דרים כמה מאות משפחות נכריות וכמה עשרות משפחות יהודיות, ובתוך מספר משפחות מועטות אלו ישנם כמה בעלי עגלה, כמה חייטים וכמה סנדלרים, (חשוב בעצמך) אפילו אם יצטרכו כל אנשי הכפר לתקן בגדיהם מדי יום לא היו מספיקים לפרנס את כל אותם בעלי המלאכה. וממה איפוא הם מתפרנסים, אין זאת אלא שכל יהודי ניזון בלחם מן השמים, רק שבמדבר היו רק בני ישראל ולא היה שום חשש מירידת מן לעיני כל, אבל כאן כשמתגוררים בין הגויים חוששים שמא יגנבו את המן, לכן עושה לנו השי"ת נס יותר גדול שהמן יורד לכל יהודי ישר לתוך כיסו.

דבריו נאמרו אכן בדרך צחות, אבל כמה נכונים הדברים בתוכנם, קשה מאד להבין איך מתפרנס כל אדם, בפרט כשנתבונן על מצב פרנסתם של אנשי מסחר בינונים שפעם יורד שער היהלומים ופעם שער של עסק אחר... לפי סדרי וכללי המסחר מצויה עיקר הרווחה בימי סוף השבוע ועם כל זה שובתים הסוחרים ביום השבת ובטלים ממלאכה ועסק, ואעפ"כ לא רואים אנשים רעבים ללחם וצמאים למים כפי שהיה בזמן חכמי הש"ס כמו שאמרו (תענית יט): דהוו נפישו נפוחי רעב בטבריא מדלית איסר, או כמו בזמן מלחמת העולם הראשונה בשנת תרע"ד שממש גוועו ברעב. תהילה לה' כולם חיים בצורה מכובדת ובמלבושים נאים, מי שיתבונן בעמקות יראה בעליל את מעשה אלוקינו שזן ומפרנס מקרני ראמים ועד ביצי כנים, מכין מזון לכל בריותיו אשר ברא... עכ"ל.

כג. וכך כתב הרה"ק רבי מנחם מענדל מוויטעפסק זי"ע במכתב קדשו המובא בספה"ק 'פרי הארץ' (מכתב כב, מר"ח אייר תקמ"ז) תשובה כללית על דאגת הפרנסה... הנה ידוע שעיקר האדם הוא המחשבה, וכמו שהחושב דברי טומאה הרי הוא טמא, ומי שמחשבתו נחה על ענייני טהרה הרי הוא טהור וקדוש - הכל לפי החושב, כמו כן החושב מצרותיו ודאגותיו, הרי הוא נעשה 'מקשה אחת של דאגה', ונכנס בתוך תוכם הרבה יותר מכפי שהוא עד עתה, וממילא אינו יכול ליפטר מהם, והנה בני ק"ק בעשינקאוויטץ היו שולחים אלי בכל שנה ושנה מכתב בו הם בוכים ומתאוננים על העניות והדחקות שעלה בגורלם, ורק מחמת צעקתם זאת אינם נושעים, צועקים ואינם נענים,

איבדו את דעתם וסבלנותם משום שהרגישו את הצרה הקרובה, וכאשר האדם בא לידי בלבול וטשטוש הדעת מסוכן הוא לאבד לגמרי ח"ו את האמונה בהשי"ת. וזהו שהשיבם מיד משה ואמר (פסוק יג) 'אל תיראו התייצבו וראו את ישועת ה' אשר יעשה לכם היום', כלומר התייצבו על מקומכם הראשון בהתחזקות בלא בלבול וטשטוש המוחין, זכרו את בוראכם המיטיב לכם עד הנה ועשה לכם ניסים ונפלאות במצרים, וממילא תראו את ישועת ה' אשר יעשה לכם גם היום^{כד}.

וימתקו המים - המרירות עצמה מתוקה היא

בפרשתן (טו כג-כה), 'ויבואו מרתה, ולא יכלו לשותות מים ממרה כי מרים הם על כן קרא שמה מרה... ויצעק אל ה' ויורהו ה' עץ וישלך אל המים וימתקו המים'. הנה מסע זה שנסעו בני ישראל כאחד ממ"ב מסעותיהם במדבר מלמד לרבים מאחינו בני ישראל המתחבטים גם כן ב'מסע' ושמו 'מרה' ל"ע (ופעמים שהם מתעכבים ב'מסע' זה זמן ארוך מאד) בשחם מרגישים כי באו 'מים' עד נפש - כעין 'ולא יכלו לשותות מים

ובזה יבואר כפילות הפסוקים כי אכן בתחילה עדיין לא צמאו כלל למים, אלא כראותם כי 'ויחננו ברפידים ואין מים' חששו שמא יחסר להם מים לאחר זמן, התחילו לריב עם משה תנו לנו מים, וזה הפחד אשר פחדו שיחסר להם מים ויבואו לידי צמאון גרם שאכן יצמא העם למים. ולזה כפל לומר בשנית ויצמא העם למים. אכן המאמין בה' שיתן לו מזונו כי מי שברא יומו ברא פרנסתו (מכילתא בשלח פר' ויסע ב) - וודאי שלא תכזב תוחלתו, כי הקב"ה נותן שכר טוב לכל הבוטחים בשמו באמת (ע"כ דברי הר"ם).

ומה מאוד צריך לעמוד על המשמר בעת הנסיון וההסתר שלא לאבד את יישוב הדעת והסבלנות^{כד}. וכך נאמר בפרשתן (יד יא) 'ויאמרו אל משה המבלי אין קברים במצרים לקחתנו למות במדבר', ותמוה מאוד היאך עלתה על דעתם מחשבת פיגול זו אחר שראו במו עיניהם את הירד החזקה אשר עשה ה' במצרים ואת כל האותות והמופתים, אלא שלגודל הבהלה בראותם מצריים מאחוריהם וים מלפניהם...

מכיוון שהם בוכים וכל מחשבתם סביב חסרון פרנסתם, והנה בשנה זו לא קבלתי מהם את המכתב, ובזאת אני סמוך ובטוח שקיבלו עליהם את העצה היעוצה, שלא לחשוב יומם ולילה על הטרדה והדאגה כי המחשבה על זה מחזקת יותר את הצרה - על כן ברור לי שרווח להם, עכתוד"ק.

כד. והדברים אמורים הן בנסיון בענייני גשמיות, והן בשעת 'הסתר' בעניינים רוחניים. וכדכתיב בפרשתן (טז ז-י), 'ויאמר משה ואהרן אל כל בני ישראל ערב וידעתם כי ה' הוציא אתכם מארץ מצרים, ובקר וראיתם את כבוד ה' וגו'. וביאר הר"ק מקאברין זי"ע (תורת אבות ד"ה ערב) שבא הכתוב להורות, שאם נמצא האדם בבחי' 'ערב', שנסתמו בפניו שערי אורה וקשה עליו לעבוד את בוראו ית', אזי אל יפול רוחו בקרבו אלא יתחזק 'כי ה' הוציא אתכם מארץ מצרים' אף שהיו משוקעים במ"ט שערי טומאה, ובוודאי ירחם אף עליו להוציאו מאפילה לאורה. אכן אם הוא בבחי' 'בוקר' שבכל אשר הוא עושה רואה סימן הצלחה, אל יתגאה לומר כוחי ועוצם ידי עשו לי את החיל הזה, אלא 'וראיתם את כבוד ה', שידע שהכל הוא מחסדי השי"ת עמו.

כה. הגה"ק ה'חפץ חיים' זי"ע אמר פעם בקדשו, כי המעיין בתורה יווכח לראות שבני ישראל לא שהו ב'מרה' כי אם יום אחד בלבד, ועם כל זאת 'וילוו העם לאמר מה נשתה' (טו כד), בטענה ובכיה על שאין להם מים לשתות כי מרים הם, והרי מיד למחרת באו אילימה 'ושם שתים עשר עינות מים ושבעים תמרים', אלא כך נראה האדם שהוא קצר רואי, ואינו יכול להתאפק ולדחות אפילו לזמן קצר את מבוקשו, ומדוע לא יחיה בעיני האמונה לראות שלא יאריכו הימים והשעות וה' ירוויח לו בכל ענייניו. ועל ידי האמונה יקנה בנפשו מידת הסבלנות, כי כל חסרון הסבלנות בא מכך שהאדם רוצה למחר לדעת ולהשיג מה מלפנים ומה מאחור, אם אך היה 'מאמין' היה מכיר שאי אפשרי לאחר המוקדם או להקדים המאוחר.

ואגב אורחא יובא בזאת אודות מידת הסבלנות, שהנה כתיב בפרשתן (טו יג) 'נהלת בעזך' פירש"י 'נהלת - לשון מנהל, ואונקלוס תרגם לשון נושא וסובל, ולא דקדק לפרש אחר לשון עברית', עכ"ל. וכתב הר"ק האמרי אמת זי"ע במכתב קדשו (ליקוטי יהודה בפרשתן) להג"ר יעקב העניך סנקביץ זצ"ל ראש ישיבת 'שפת אמת' ששני הביאורים עולים בקנה אחד, כי מי שבתפקידו 'מנהל' ועוסק עם הציבור עליו להיות נושא וסבלן, להלך עם כל אחד ואחד כפי רוחו.

ממרה כי מרים הם', ונראה לכל אחד מהם שכביכול עזבם ה' לאנחות, ומהו חיווקם - ע"ד מעשי אבותינו במדבר 'ויראו ה' עץ וישלך אל המים וימתקו המים' - שנתגלה להם כי אותם מים בעצמם מתוקים הם, אלא שמתיקותם נסתרת עד שגילה להם הקב"ה מתיקותם - כיו"ב לדידן 'אדון עולם' עושה את כל המעשים, והוא מנהיג ומשגיח עליו בכל יום ושעה להיטיבו באחריתו, אלא שכעת הנו 'מסתתר' מעמו, יבוא הקץ ויתגלה אליו, וכשידע אל נכון כי הכל לטובה, מעבשיו כבר לא יהיו המים 'מרים' במרירות נוראה כ"ב, וכבר מעתה ימתקו המים¹⁰.

ובכמו שהקשו, מדוע נקבע שם המקום מרה, הרי לאחר הנס והפלא הגדול שנמתקו המים היה מן הנכון לכנות את המקום 'מתוקה'. ומבארים משם הר"ק מקאז'מיר זי"ע, כי כששתו ממי מרה והרגישו כי מרים המה ואינם ראויים לשתייה, החלו זועקים לשמים, ומבקשים, אבינו שבשמים שלח לנו מים מתוקים להשקות עם רב. והיו מחשבים על ניסים גדולים ועצומים שיחיש להם הקב"ה ויביא להם מים לשתות, אך זאת לא שיערו בנפשם, שיהפוך הקב"ה את המים המרים עצמם למתוקים, ויחיו נפשותם מאותם המים עצמם. כיו"ב בכל עת צרה וצוקה ברגע אחד יהפוך הקב"ה

כו. מסופר על 'סוחר' שהציעו לו לקנות יער עבות בו גדלים עצים גבוהים ורמים לרוב במחיר זול מאד, והיה נראה כי 'עסק' טוב והגון נזדמן לידו וממנו ירוויח רווחים הרבה, הלך האיש לשאול בעצת 'חכם' אחד, לפליאתו יעץ לו החכם שלא יקנה את היער. מכיוון שבכל זאת בערה בו תאוות הממון הלך לשאול צדיק אחר והלה הסכים עמו שיקנה את היער כולו וברכו בהצלחה. ואכן השקיע ממון רב בקנייתו כשהוא סמוך ובטוח שלא יעבור זמן הרבה ותרום קרנו בכבוד לאחר שימכור את העצים. אלא שכעבור ימים אחדים נפלה דליקה עצומה ביער 'שלו' וגם בשאר היערות שמסביבותיו, וכילתה האש כמעט את כל עצי היער ולא נותרו לפליטה רק עשירית ממה שהיה בתחילה. חשכו עיניו ותבהל רוחו על הנזק העצום שנגרם לו, ו'אכל את ליבו' מדוע לא שמע בקול ה'חכם' שהורה לו לבל יעשה את העסק (ומה ראיתי לשטות זו להוסיף לשאול עוד צדיק...) כעבור זמן קצר הוברר שיש מחסור בעצים בכל המדינה, כי הרבה מהיערות לקו במכת ה'אש', ועי"ז התייקר השער מאוד והאמיר מחיר כל עץ מאוד, עד שמאותם העצים שנשארו הרוויח יותר ממה שחשב שירוויח מכל עצי היער.

חזר הלה לרבו והודה על האמת שלא שמע בקולו, אך העז לשאול, ילמדנו רבינו מדוע הוא אמר שלא לקנות ואילו הרבי השני אמר לקנות, השיב לו, אני ראיתי את ה'אש' העומדת לפקוד את היער, וידעתי כי רובם ככולם של העצים נידונו ל'מיתת' שריפה... על כן יעצתי לך לסלק ירך מן המקח שלא ירדו מעותיך לטמיון. אמנם הצדיק ההוא העמיק לראות, וראה את ה'טובה שבתוך הצרה', שדייקא אותה שריפה היא סיבה לעושר גדול, ואם נראה כ'צרה' שאין כמותה, הרי באמת גנוז בה טובה וברכה, ומשום כך אמר לך לקפוץ על המקח, כי בסופו של דבר תנחל הימנו עשירות עצומה.

משל קדמון מספר על חתול שרדף אחר עכבר לאכול את בשרו, משראה זאת העכבר החל לברוח ממנו בכל כוחו. תוך כדי מרוצתו פגש בו הפיל ששאלו אנה הוא בורח, משסיפר לו העכבר דברים כהוויתן מיהר הפיל והשליך עליו רגבי עפר ובוץ עד שהוטמן כולו תחת החול, וכך משעבר שם החתול לא ראהו והמשיך בדרך מרוצתו ולא מצא מאומה. כשחזר החתול מרדיפתו בפחי נפש, הבחין ברגבי העפר המונחים על אם הדרך, ומשהתבונן הבחין שזנבו של העכבר מציץ מבין החרכים, מיהר וסילק מעליו את כל הבוץ ואכל את העכבר ולא השאיר ממנו שריד ופליט. וללמדנו בא, א. לא כל מי שמשליך עליך רגבי עפר ובוץ ומלכלך אותך מתכוון לרעתך, כי פעמים שהוא מציל את חיך. ב. לא כל מי שמנקה אותך ומסלק ממך את העפר והבוץ הרי הוא חפץ טובתך והצלחתך. כי פעמים שאינו אלא זומם להמיתך. כיו"ב לדידן, פעמים נראה לאדם שהקב"ה מכסהו ב'הר' של צרות, ובאמת אינם אלא לטובתו הגמורה והרי הוא מציל בזה את חייו. אין לנו אלא להתחזק באמונה שהכל לטובתנו הגמורה.

מצינו במשנת ה'חפץ חיים' (ח"ח עה"ת, וירא הערה ו) על הפסוק (תהילים לב י) 'והבוטח בה' חסד יסובבנו', כמו שהנחנו לחולה 'רפואה' (תרופה) שהיא מרה מאד, יעטוף אותה במעטה רך ונעים (קפסולה) בכדי שלא ירגיש החולה את המרירות שברפואה, כך נמי, בכל מיני 'מרירות' המתרגשים ובאים על האדם, יתעטף ויעטוף את הצרה בבטחון, ואז יומתק לו הכל, ולא ירגיש שום מרירות כלל.

באר הפרשה - פרשת בשלח

נפשי אריק חרבי תורישמו ידי, שלכאורה צ"ב, מדוע הזכירו דבר זה שלא במקומו, מה ענין 'ארדוף אשיג' - עת הצרה שקדמה לנס, להזכירה בעיצומה של שירה וזמרה בהודאה על הנס. וביארו צדיקים, שבאותה שעה נתעלו בני ישראל והשיגו שגם המרד והגלות לטובה היו, ובחלק מה'שבח' שיבחו גאולים על דברי האויב 'ארדוף אשיג', כי מאתו לא תצא הרעות כ"ה.

השמעני את קולך - כח התפילה

בפרשתן (י"א-ג), 'ויהנו ברפידים ואין מים לשתות העם וכו', ויצא שם העם למים וגו', והקשה ה'אור החיים' הק' (פסוק ג) וז"ל, הנה הענין יוליד התימה, למה יביאם ה' אל הנסיון הגדול הזה למות בצמא,

ויגלה את עיני המתייסר לראות איך הכל היה לטובתו השלימה (ואף אם עדיין אינו רואה זאת בעיני 'בשר' יאמין בעיני ה'שכל' שכן הוא המציאות).

אשר על כן, ברצות הקב"ה להורות לנו את הדרך נלך בה בדרכי האמונה התימה, קרא למקום בשם 'מרה', למען יזכרו לדורות בכל עת צרה ומרירות שהצרה עצמה היא היא עצם המתיקות. כי כל מה דעביד רחמנא לטב עביד. ואף הצרות אינם אלא מתוקות בעצם, אם אך יאמינו בה' 'תתגלה' להם המתיקות. על כן קרא שמה מרה י"ז.

ומטעם זה הזכירו בני ישראל בשירתם (שמות טו ט) 'אמר אויב ארדוף אשיג, אחלק שלל תמלאמו

כז. מפורשים הדברים במדרש (תנחומא כד) 'רבן שמעון בן גמליאל אומר, בא וראה כמה מופלאין דרכיו של הקב"ה יותר מדרכי בשר ודם, בשר ודם במתוק מרפא את המר אבל הקב"ה במר מרפא את המר, ועל כן ציוה עליו להשליך עץ מר לתוך המים (ונחלקו שם במדרש במין העץ) ודייקא על ידו נמתקו המים. ומעתה האדם המרגיש שנסתמו דרכי הישועה בפניו, ומאין יבוא עזרי, ואינו רואה שום דרך טבעית שעל ידה תבוא הצלתו, הרי אל יאבד עשתונותיו אלא יתחזק באמונה, שהרי אין מעצור לה' להושיע ברב או במעט, והיפלא מה' דבר כיצד ימשיך לו הישועה. ומהאי טעמא הקב"ה ממתיק מר במר, למען נאמין בו שגם אם נראה בעליל בדרך הטבע שנעלו השערים, הנה הקב"ה משדד המערכות וממתיק מר במר, ולהורות כן נקרא המקום בשם 'מרה' לזכרון עולם שממתיק מר במר שלא כדרך הטבע כלל.

בדרך זה יש לבאר האמור בשירת הים 'אמר אויב ארדוף אשיג אחלק שלל תמלאו נפשי אריק חרבי תורישמו ידי, נשפת ברוחך כסמו ים' (טו ט-י). שכבר עמדו המפרשים (עי' רמב"ן) לאיזה צורך נכתב מחשבת פרעה בתורה, עוד צ"ב, מדוע סייע הקב"ה בידו לרדוף אחרי בני ישראל עד הים, ולא סיכל עצתו כבר בהיותו בארץ מצרים שלא יוכל כלל לצאת ולרדוף אחריהם. אלא רצה הקב"ה להראות כוחו וגבורתו לחזק האמונה בו ית', ועל כן סייע ביד פרעה לרדוף ולהשיג את ישראל חונים על הים, שעל פי דרך הטבע לא היה להם שום עצה ותבונה כיצד ינצלו מידו, אלא שהקב"ה קרע את הים והעבירנו בתוכו למען נדע כי מי כמוהו באלים ה'. ולשם כך נכתב בשירה מחשבתו הרעה ארדוף אשיג וכו', בכדי שנתבונן שהנה כבר היה פסע בינם לבין המות אך הקב"ה יכול להושיע את האדם באופן שלא עלה כלל על דעתו.

ולא זו בלבד, אלא שהים היה נראה מתחילה כ'אבי אבות' ה'מרה', שהרי מחמתו הם אבודים לגמרי באין מוצא, ואין להם דרך להמשיך לברוח מפרעה, והראה להם הקב"ה כי דייקא כאן הוא הפתח להצלה ובאופן שלא עלה על דעתכם, הים יבקע לשניים ואתם תעברו בו, ומצרים ינוסו לקראתו ויצללו תהומות בלב ים.

ולגבי ה'רודפים' ייאמר, כי לאחר מעשה הוברר למפרע שכל פעולות שעשה פרעה, שרדף אחר בני ישראל והשיגם חונים על הים, הם אלו שקרבו אותו אל עונשו להיטבע בים ולקיים רצון השי"ת שאמר 'ואכבדה בפרעה', והרי שהקב"ה מסבב את הסיבות להביא לתכליתו, ואם נדמה לו לאדם שיש ביכולתו לפעול כנגד רצון ה' אך האמת היא שדווקא כל מעשיו הם המביאים ומקרבים לקיים עצת השם.

כח. וכך ביארו קמאי בפסוק (שמות טו כ-כא) 'ותקח מרים הנביאה אחות אהרן את התוף בידה... שירו לה' כי גאה גאה'. מדוע לקחה אותה הצדקת דייקא תוף להלל עמו לה' יותר משאר כלי זמר ככינור ועוגב או חליל. אלא, כי אופן הוצאת קול הנגינה מהתוף הוא על ידי הכאה, שמכים בו בחזקה ויוצאת ממנו שירה וזמרה בנעימה. כיו"ב באה מרים הנביאה ללמדנו ארחות חיים, שנדע כי דייקא ממקום ההכאה - ההסתרה, משם נשמעת שירת האמונה, אם אך יאמין האדם (המוכה) שהכל לטובתו השלימה. ושירה זו חשובה לאין ערוך אצל אבינו שבשמים.

על הדבר כל שה' ישנו בתוכם, כי אחר שהביאם למדבר פשיטא שלא הביאם אלא לספק צורכם, שאם לא כן הלא המה אבודים, ולא יצטרכו לתפלה, ואין זה אלא שאין ה' בקרבם, והוא הנסיון שאמרו 'היש ה' בקרבנו' (פסוק ז). עכ"ל. והיינו שבני ישראל סברו שאם יש ה' בקרבם שוב אינם צריכים לתפילה, וזו היתה טעותם, כי הקב"ה הפץ שיתפללו אליו וכמו שנאמר (שה"ש ב ד) 'השמעיני את קולך', ואי אפשר להשיג דבר מה לולא התפילה.

בפרשתן (יז יא), 'והיה כאשר ירים משה ידו וגבר ישראל', ופירש בתרגום יונתן 'וְהָיָה כִּדּוּן יִקְרָא מֹשֶׁה יָדָיו בְּצִלּוֹ וּמִתְנַבְּרִין דְּבֵית יִשְׂרָאֵל וְכִדּוּן הָיָה מִנָּח יָדָיו מִן הַמַּצְלִיָּא וּמִתְנַבְּרִין דְּבֵית עַמְלָק' - כאשר זקף משה ידיו בתפילה התגברו בית ישראל, וכאשר הניח ידיו מלהתפלל גברו אנשי עמלק. וכן פירש רש"י מה שנאמר 'ויהי ידיו אמונה' - 'פרושות השמים בתפילה נאמנה ונבונה'. והרי שנצחון בני ישראל על עמלק לא הגיע בכח ועל ידי אנשי המלחמה אלא רק בזכות תפילותיו של משה.

יתר על כן מצינו במהרש"א (ברכות ח"א נד: ד"ה ואבן שישב עליה משה) על דברי הגמרא (שם) 'הרואה אבן שישב עליה משה בשעה שעשה יהושע מלחמה

וכפי השכל ישער אדם שדבר זה וכדומה תוליד הכפירה וכו'. ונראה כי ה' ניסה אותם להדריכם לשאת עיניהם ולהתפלל לפני ה' כי זה עיקר גדול באמונה ובהשלמת הנפש^{כט}, ותמצא שנתחכם ה' על הדבר ולא נתן להם מן יום לחודש אלא דבר יום ביומו, ואשר על כן מנע מהם הנס עד שיתחננו למול קונם וישמע צעקתם.

ועל פי זה מיישב עוד הטעם שצעק משה אל ה' 'מה אעשה לעם הזה עוד מעט וסקלונני', ונראה ש'לא חישש על צמאונם ועל מות בני ישראל בצמא' אלא רק שלא יסקלוהו ויהרגוהו, ומבאר, כי אכן משה רבינו הבין שרצונו של הקב"ה להכריחם לצעוק אליו ולהתפלל, ועל כן לא התפלל בעצמו כי היה נצרך כאן לתפילתם של ישראל, אך טען משה כלפי הקב"ה, 'אם תוסיף לצערם עוד מעט, תולדות הדבר שתצא מהם היא 'וסקלונני', ולו יהיה שאחר תוסיף לצערם עד שיצעקו לפניך בבכיה רבה ותצא כוונת ה' לפועל אבל ביני ביני וילך משה בסקילה, וזו טענה הנשמעת'.

וזוסיף האור החיים דבר נורא, וז"ל, וראיתי לתת לב, איך עם ה' הרואים דברים המופלאים והנוראים במצרים ועל הים ובמדבר יטעו בדבר ולא יצעקו אל ה', והלא הם המבירים תועלת הצעקה כי שמע את נאקתם במצרים. ואולי כי דעתם היה שאין צורך לתפילה

מתאמרא בשם 'הנצי"ב' זי"ע על דברי חז"ל (מכילתא בשלח ג) בפסוק (טו ב) 'זה קלי ואנוהו', שהיו מראין באצבע, ראתה שפחה על הים מה שלא ראה יחזקאל בן בוזי, ולכאורה, מניין שגם השפחות זכו לגילוי שכינה, אולי מדובר מהצדיקים שבאותו הדור, שהם שבחו ורוממו 'זה קלי ואנוהו'. אלא ביאורו, כי האומר 'זה קלי ואנוהו' - אשבח ואפאר את הקב"ה רק בעת האורה, כשבידי להראות באצבע 'זה קלי', אינו אלא בדרגת 'שפחה' גרידא, כי העובד ה' מאמין בה' אף כשאינו נגלה בפניו, וגם כי אשב בחושך ה' אור לי' (מכילתא ח).

כט. בדרך זה מבאר המבי"ט (בית אלקים שער התפלה פי"ב) הא דאיתא בגמ' (סנהדרין מד:): 'לעולם יקדים אדם תפלה לצרה', כי המתפלל שלא בשעת הצרה מראה בזה תוקף אמונתו בהקב"ה 'שיודע ומכיר כי כל מה שיבוא אליו מהטוב או מהפכו אפילו לימים רחוקים הוא מאתו יתברך, אמנם המתפלל רק לאחר שבאה עליו הצרה ל"ע, נראה שלולא הצרה אזי לא היה מתפלל אל הקב"ה, ולא הכיר בכך שהקב"ה יכול להביא עליו את הרעה, על כן תפילתו של המתפלל מקודם חשובה יותר ומתקבלת טפי אצל הקב"ה.

ל. וזאת התפילה צריכה להיות מקרב לב ומתוך הכוונה הראויה, ולא כמצוות אנשים מלומדה, וכעין מה שכתב רבינו עובדיה מברטנורא זי"ע (בספרו עמר נקא) על דברי רש"י בפרשתן (יד י) 'ויצעקו בני ישראל אל ה' - תפסו אומנות אבותם, וביאר הרע"ב שכך אמר הקב"ה למשה, כל תפילתם אינה אלא מכוח 'מנהג אבותיהם בידיהם' (ולא בלבם) - שכך עשו אבותם בעת צרה, היו מתפללים לפני, אבל אינה מכוח ההכרה והידיעה שאין להם על מי להישען אלא על אביהם שבשמים, ולא כך היא דרכה הנכונה של תפילה.

ואדרבה יש לחיות את 'פשוטן של דברים', שהוא כענין ה'אומנות' שביד האדם ובה מביא פרנסתו, כך 'אומנות אבותם' - התפילה, היא הכח שבה פעלו אבותינו את כל עניניהם ברוח ובגשם, ואף אנו נלך בדרכם זאת, וכדרך כל אומן המייפה ומשכלל תדיר את אומנותו...

באר הפרשה - פרשת בשלה

אין ביד היצר לקרר את האדם אלא בטענה זו - מי אתה ומה שווה עבודתך... זוהי עבודת האדם לקום כנגדו בעו ונתעצמות להכריז 'גדול אני... קדוש אני...' כל פעולה מפעולותי מגעת עד כסא הכבוד ופועלת גדולות ונצורות לב.

זכה איתא מהרה"ק מזאלטשוב בעל ה'אורח לחיים' זי"ע (פרשת האזינו) על הפסוק (דברים לב ב) 'כי דור תהפוכות המה בנים לא אמן בס', שבידי כל אחד מישראל להפוך עולמות, הן ברוח והן בגשם, ומדוע אינם עורכים מהפכות אלו, כי בנים לא אמן בס, שאינם מאמינים בכוחות עצמם כלל.

איתא בגמ' (ערכין טו.) ישראל שבאותו הדור מקטני אמנה היו... דכתיב (תהילים קו ז) 'וימרו על ים בים סוף ויושיעם למען שמו', מלמד שהיו ישראל ממרים באותה שעה, ואומרים (שם) נבקע הים גם למצרים במקום אחר (אחר) כשם שאנו עולים מצד זה כך מצרים עולים מצד אחר. ופליאה רבתי היא, היאך יתכן שבעת התגלות אלוקית - שראתה שפחה על הים זה א-לי ואנוהו, עדיין לא האמינו בשלמות בקב"ה. וביאר הרה"ק הרמ"מ מלעלוב זי"ע, שאכן וודאי האמינו בקב"ה אחר שראוהו 'עין בעין', אלא, שלא האמינו בעצמם שהם ראויים לנס להינצל מיד מצרים, ועל כן חששו שמא יבקע הים אף למצריים ויעלו מצד אחר. ולזה נקראו 'קטני אמנה',

בעמלק, צריך שיתן הודאה ושבת לפני המקום. וז"ל. לפי מה שמבואר שבמקום שאירע הנס מברכין (על הנס) ה'נ מקום 'ראש הגבעה' אשר שם ה'אבן' הזה הוא מקום הנס בנצחון המלחמה, שעי"ז (שם) הרים משה ידיו וגבר ישראל, עכ"ל. ולמדנו כי הנצחון נעשה במקום התפילה - מקום שמרימים הידיים לשמים ולא במקום המערכה עצמה..., כי ה'מלחמה' אינה נעשית בשדה הקרב אלא רק בתפילה, שם מכניע את האויב ומפילו חללים.

ויאמינו - על כל יהודי להאמין בערך עצמו

בפרשתן (יד לא), 'ויאמינו בה' ובמשה עבדו, כתב הרה"ק רבי צדוק הכהן מלובלין זי"ע (צדקת הצדיק קנ"ד), וז"ל. כשם שצריך אדם להאמין בהשי"ת כך צריך אחר כך להאמין בעצמו, שיש להשי"ת עסק עמו ושאיינו 'פועל בטל'... רק צריך להאמין כי נפשו ממקור החיים יתברך שמו, והשי"ת מתענג ומשתעשע בה בשעושה רצונו לב. וזה פירוש 'ויאמינו בה' ובמשה עבדו, ו'משה' קאי על כלל ישראל - שישים ריבוא נפשות מישראל שבדור ההוא (כלומר, שהאמינו בכוחו של כל אחד מתוך שישים הריבוא), שכולם האמינו שהשי"ת חפץ בהם, עכ"ל. ורבות יש להתחזק בדברים אלו, ובפרט בדורנו דור אחרון שחסרון אמונה זאת היא תולעת המכרסמת ומכלה כל חלקה טובה בבני ישראל, כי

לא. ולא יאמר רשע אנכי ולא אלי הדברים אמורים, כי מצינו בפרשתן דכתיב (טו יב) תבלעמו ארץ, וברש"י, מכאן שזכו לקבורה, בשכר שאמרו ה' הצדיק, הרי לך שאף רשע כפרעה שלא אמר ה' הצדיק אלא לרגע אחד ומיד חזר בו, ג"כ החשיב הקב"ה פעולתו ושילם שכרו משלם. וכבר אמר הגה"ק הרמ"ח סלאנים זי"ע בצחות כי ג' דברים מתברך כל איש לעת פטירתו מן העולם, א. שתצא נשמתו במעמד 'מנין' עשרה מבני ישראל. ב. שיזכה לטבילת גופו אחר הפטירה. ג. שיגיעו מעותיו וירושתו למקומות טובים וראויים. אף המצריים זכו לכך, יצאה נשמתם במעמד שישים רבוא מבני, זכו לטבילה כהוגן במי הים. וכספם וזהבם הגיעו למקומות טובים - לידי בני ישראל.

לב. כה ביאר הגאון רבי חיים מוואלאז'ין זי"ע (נפח"ח שער א סוף פ"ט, דרשות מהר"ח שה"ש א ט, עיי' נועם אלימלך - ליקוטי שושנה ד"ה לסוסת) וז"ל. ולכן בעת קריעת ים סוף. אמר הוא ית' למשה 'מה תצעק אלי דבר אל בני ישראל ויסעו'. ר"ל דבדידהו תליא מלתא. שאם המה יהיו בתוקף האמונה והבטחון ויסעו הלך ונסוע אל הים 'סמוך לבו לא יירא' מעוצם בטחונם שבוודאי יקרה לפניהם, אז יגרמו עי"ז התעוררות למעלה שיעשה להם הנס ויקרע לפניהם. וזהו 'לסוסתי ברכבי פרעה דמיתך רעיתי' - ר"ל כמו בסוסי פרעה שהיה היפך מנהגו של עולם שהרוכב מנהיג לסוס. ובפרעה וחילו הסוס הנהיג את רוכבו כמשרז"ל (שהסוס הנהיג את בעליו לתוככי הים), כן דמיתך והמשלתך רעיתי עי"ז האופן ממש, שאף שאני רוכב ערבות, עכ"ז כביכול את מנהיגה אותי עי"י מעשיך. שענין התחברותי כביכול להעולמות הוא רק כפי ענין התעוררות מעשיך לאן נוטים. וזהו שאמר הכתוב (דברים לג כו) 'רוכב שמים בעזרך'. וכן משרז"ל העבודה צורך גבוה, עכ"ל. וכלומר שכל יהודי מנהיג כביכול במעשיו בזה העולם את אשר יעשה בעולם העליון.

הנה כתיב בפרשתן (טו א) 'מי יתן מותנו ביד ה' בארץ מצרים בשבתנו על סיר הבשר באכלנו לחם לשובע', ביאור נפלא מבאר הרה"ק ה'חתם סופר' זי"ע (תר"מ) שבמצריים הייתה בידם 'בחירה' להתערב בין המצריים ולהיות כמותם, ומכל מקום התגברו ובחרו בטוב, והיו אוכלים רק לחם לשובע אף שהיה בידם להתנאל בפת ובבשר זבחי מתים שלהם. וכן איתא במדרש כאן שבני ישראל היו ה'מבשלים' את הבשר עבור המצריים, והיה ריחו נודף באפם ואעפ"כ לא אכלו ממנו, וזהו שאמרו במצרים 'באכלנו לחם לשובע' הגם שהיה 'בשבתנו על סיר הבשר', וזהו 'מי יתן מותנו ביד ה' בארץ מצרים בשבתנו על סיר הבשר באכלנו לחם לשובע' - כלומר, שהעדיפו את מצב ה'מסירות נפש' דאז... אבל עתה 'נפשנו יבשה אין כל' - אין לנו כל מלחמה, ומה 'חיות' יש בחיים כאלו.

ובן כתב בספר 'חסד לאברהם' (ראדומסק) בקצרה זו"ל 'הכוונה שהיו עומדים בנסיונם, אף שהיו יושבים

שאף בחסרון אמונת האדם בכוחותיו כבן ישראל ייקרא 'קטני אמנה'.

למען אנסנו - התרוממות ע"י הניסיונות

בפרשתן (טו ד), 'למען אנסנו הילך בתורתי אם לא', הנה עבור העמידה בנסיונות ברא ה' את עולמו, שהרי מלאכים יש לו מספיק בעולם העליון - כמו שאומרים ב'אקדמות' 'חיל אלף אלפין ורבוא לשמשותא', וכל עיקר ה'נחת רוח' שיש לבורא מעולמו הוא מקרוצי חומר שיש להם נסיונות ומתגברים עליהם^{לד}.

בך פירש הרה"ק מלעכוויטש זי"ע (תורת אבות ד"ה למען אנסנו) בהאי קרא למען אנסנו הילך בתורתי אף כשהוא במצב אם לא היינו כשבא לזמן קושי והסתרה, ואעפ"כ הוא מתגבר לילך בדרך הישר, הרי אז הוא עיקר חשיבותו, שעומד איתן להתחזק בזמנים אלו באמונה טהורה^{לד}.

לג. הגה"צ רבי אהרן יוסף לוריא זצ"ל בעל ה'עבודת פנים' היה רגיל לומר, שלכאורה צ"ב, מהי מעלת ה'שירה' ששרו משה ובני ישראל, והרי כל החיות אומרים שירה לפני הקב"ה, וכמובא באריכות ב'פרקי שירה', אלא ביאורו, ש'שירת החיות' באה להם כפי טבען, אבל, שירת 'בני ישראל' היא אדברה כאשר 'באו מים עד נפש' - והוא פועל כנגד טבעו במסירות נפשו אז עולה שירתו לפני המקום ב"ה, שכאשר קפצו לים זכו לומר את שירת הים, ובזה מותר האדם מן הבהמה שיש בכוחו להתגבר מעל הטבע למען שמו ית'.

מענין לענין, הגה"צ רבי משה מידנר זי"ע (תורת אבות ד"ה זה) ביאר את לשון הפסוק (טו ב) 'זה א-לי ואנוהו אלוקי אבי וארוממנהו', שאם יהודי אומר 'זה א-לי', ר"ל 'ער איז מיין גאט ב"ה' שמקבל על עצמו אלוקותו ית' לפי ערכו, אזי הקב"ה אומר כנגדו 'ואנוהו' לשון נודה ודירה, שרוצה להיות ולדור עימו במחיצתו. אכן אם אומר 'אלוקי אבי', שאינו ממליך את הקב"ה ומשעבדו על עצמו, וסומך רק על 'יחוסו' הרם והנישא, אזי 'וארוממנהו' שהקב"ה מתרומם ממנו. כי העיקר הוא מה שהאדם מוסר מעצמו במה שקשה לו לעשות, עבודה זו מתייחסת על שמו. אבל, מי שאינו מקריב מדמו וחלבו הרי הוא נכלל במה ששאל הרה"ק דברי שמואל זי"ע כיצד אומר זה א-לי - במה הוא 'שלי' ומה נתתי משלי עבורו...

הרה"ק ה'בית ישראל' זי"ע היה מפרש על פי מה שביאר הבעש"ט הק' בנוסח התפילה 'אלוקינו ואלוקי אבותינו', שמקודם צריך שיהיה 'אלוקינו' - שימליך האדם את הקב"ה על עצמו, ורק אח"כ יסמוך על שהוא 'אלוקי אבותינו'... וע"ד יתבאר גם זה הפסוק ראש וראשו יהיה 'זה א-לי', ורק לבסוף גם 'אלוקי אבי'.

אמנם לאידך גיסא, יתחזק תמיד בזה שהוא 'אלוקי אבי', וכלומר, גם כשנמצא בתחתית שפל המדרגה, לא יתייאש אלא יתחזק שהוא מגזע האבות הקדושים אברהם יצחק ויעקב, ותמיד יכול לחזור לשורשו ולמקורו. וכמו שביארו במה שנאמר 'תפשו אומנות אבותם בידם', שהנה זה עתה אמרו 'המבלי אין קברים במצרים', וכיצד יכלו לעמוד בתפילה ואף להתהפך עד לקצה ולקפוץ לים במסירות נפש, אלא שתפשו אומנות אבותם, שהתחזקו באבותם הקדושים, וממילא לא אבדה תקוותם גם במצב הנורא ביותר.

לד. וכבר אמר החכם, שכמו בעניין חכמת השיר יראה המתבונן שאי אפשר לזמר ניגון בקול ישר, אלא על ידי שהקול עולה ויורד נבנית לה שירה נפלאה, כך על האדם להאמין שדייקא על ידי עליותיו וירידותיו, נוצרת לו שירת חייו, שירה ערבה ונפלאה, כי אף הירידות והדברים הקשים הבאים על האדם הלא הם לטובתו השלימה.

באר הפרשה - פרשת בשלח

איש אל אחיו - להחשיב איש את רעהו ולהיטיב לו
בפרשתן (פז טו), 'ויאמרו איש אל אחיו מן הוא', יש
 שרמזו בהאי קרא, בגנות הלוקים במידות
 מגונות, ואינם מחשיבים איש את רעהו, אדרבה 'מבקרים'
 זה את זה, ואף מדברים לשון הרע, וכך הם אומרים
 איש אל אחיו - פלוני מי הוא, ומה חשיבות יש בו,
 ושורש כל זה בא מאחר ש'לא ידעו מה הוא' - שלא
 התבוננו איש איש מה מצבו בעצמו.

כי כל 'בר דעת' יבין שעליו להתעסק ולהתבונן בעצמו
 בתכונותיו ומידותיו, ומה לו לאדם לעסוק 'לתקן
 עולם' (בפרט, כשהוא עצמו ג"כ מעון תיקון). והאמת תיאמר
 לכל אלו המתחזקים ומפשפשים במעשי חבריהם אם
 טובים הם אם לאו וכיו"ב, אנא, אנא מכם, חורבן עולם
 נגרם בהנהגה כזאת, חדלו לכם מדרך עקלקלות זאת,
 יפשפש וימשמש איש איש במעשי עצמו, ואם ברצונו
 לחקור בנעשה אצל זולתו, עדיף שיבדוק במצבו הגשמי
 בפרנסה או בשאר צרכיו, אולי הוא זקוק לעזרה בגוף
 או בנפשו. ובענייני הרוח - בעבודת ה' ובתכונותיו
 ומידותיו יניחם לנפשו, ויתן לו להיות 'רואה חשבון'
 לעצמו בלא סיוע אחרים...

כתב הרא"ש (ריש מסכת פאה) על המשנה 'אלו דברים
 שאדם אוכל פירותיהם בעולם הזה והקרן קיימת

אצל סיר הבשר לא רצו לאכול ולמלאות תאוותם רק
 אכלו לחם לשובע'.

ומצינו בחשיבות ההתגברות בעת הקושי, בגמרא (ברכות
 נד.) 'הרואה אבן שישב עליה משה בשעה שעשה
 יהושע מלחמה בעמלק, צריך שיתן הודאה ושבח לפני
 המקום', וכבר עמדו המפרשים לבאר מה חשיבות יש
 באותה אבן, וכי ניצחו במלחמה בגלל שישב משה על
 האבן. ואמרו צדיקים לבאר, כי משה הוצרך להחזיק
 ידיו כלפי מעלה כדי לנצח במלחמה, ככתוב בפרשתן
 (יז יא) 'והיה כאשר ירים משה ידו וגבר ישראל', ובשנחלש
 משה תמכו בו אהרן וחור שישארו ידיו כלפי מעלה,
 אך מאחר וקומתו של משה הייתה עשר אמות (ברכות
 נד:) לא הגיעו אהרן וחור לקומתו עד שנתיישב משה
 על האבן (והונמכה קומתו, וכן מבואר בהעמק דבר לנצי"ב), ורק
 כך ניצחו את עמלק בדרך נס ולמעלה מדרך הטבע,
 נמצא שכל מטרת האבן הייתה לשעה שהיה תשות
 כח וכעין נפילה אצל משה, לכן יברך כשרואה את
 האבן, כי אין עיקר הברכה על השעה שעמד בכוחות
 עצמו והחזיק ידיו כלפי מעלה, אלא כשישב על האבן
 ונסתייע בידי אהרן וחור. וללמדנו שגם בעת חולשה
 לא יפול ברוחו, אלא אדרבה יתאמץ להתחזק (ולא ימנע
 מלבקש מאחרים שיסייעו בעדו).

לה. בצחות אמרו, שיש המצריכים להחזיק את האתרוג הפוך בשעה שמברכים על הלולב (או"ח תרנ"א ד), ללמדנו כי
 כשאדם נמצא במצב הנראה כאינו טוב כדאמרי אינשי 'מיט'ן פיטעם אראפ' (כ'שהפיטם' כלפי הקרקע) - זהו שעת
 הכושר לברך...

לו. וכך ביארו צדיקים (ילקוט אוהב ישראל, עירין קדישין השלם בשם הרה"ק מרוזין זי"ע) בפסוק (יג ב) 'קדש לי כל בכור פטר
 כל רחם בבני ישראל, באדם ובבהמה לי הוא', וכה ביאורו, קדש לי - הרוצה להתקדש, ידע שכל בכור - כל
 יהודי חשוב ממנו, ולכן פטר כל - תחילת דבר יקיים בנפשו רחם - לרחם בבני ישראל, שמא תאמר באדם ובבהמה
 שאינו אדם אלא כבהמה, תשובתך לי הוא - אין זה מעניינו של אדם אם פלוני אדם או עושה מעשה בהמה -
 כי אם מעסקיו של הקב"ה.

וכך פירש הגאון המשגיח רבי יחזקאל לעוונישטיין זצוק"ל (אור יחזקאל מידות עמו' כג) שתלמידי ר' עקיבא לא נהגו
 כבוד זה בזה (יבמות סב:) כי חששו שמא ע"י שינהגו כבוד איש ברעהו יביאוהו לידי גאווה. ובאמת היה זה פגם כי
 אין זה מעניינו של אדם ה'דאגה' אודות ענוותנותו של רעהו, אלא יהא עניו לעצמו... ואת רעהו יכבד בכל הכבוד
 ששייך לו...

יש שהוסיפו על כך שלכן אמרו (ברכות יט:) 'גדול כבוד הבריות שדוחה לא תעשה שבתורה', שאף שיש איסור
 להתגאות, אך חיוב כבוד הבריות דוחה חשש 'לא תעשה' זה...

איתא בתנא דבי אליהו (רבה כח) 'וכך אמר להם הקב"ה לישראל, מה אני מבקש מכם, אלא שתהיו אוהבין זה
 את זה, ותהיו מכבדין זה את זה, ותהיו יראים זה מזה...' וכבר כתב הגר"א באגרתו, רוב מצוות התורה הם לשמח
 אחרים.

וכל זה בא להם כי הם לא היכו את בני לורזם לסיים מכסתם, וע"ז היו הנוגשים המצריים מכים בשוטרי בני ישראל מכות נמרצות. והרי דתן ואבירם היו מאותם השוטרים (שמו"ר ה כ-כא), נמצא שגם הם ספגו מכות נמרצות על כך שלא היכו את אחיהם (וכדאיתא שם משמיה דרבי יוחנן שלכן אמרו 'למה הבאשתם את ריחננו' שמרוב המכות הקשות שסבלו הבאיש ריחם), לכן אמר הקב"ה, מי שהסכים לסבול מכות נמרצות, והכל בכדי שלא להכות יהודי אחר, אף אם רשע גמור הוא, אין בזה לא ביד שלושת ימי אפילה לחרגו ולא ביד נחשולי המים להטביעו, וזכו להינצל ממיתות אלה. ללמדך כמה גדול ורם כוחה של מסירות גוף (ונפש) בדאגתו לזולת, וזה הוא עיקר גדול בחייו של אדם.

מזמור שיר ליום השבת - עניינה של 'שבת שירה'

בספר 'רמתיים צופים' (על התנ"כ להרה"ק רבי שמואל משינאווא, פט"ז זוטא אות ז') מביא שהרה"ק רבי יצחק מווארקי זי"ע שאל את הרה"ק ה'חידושי הרי"ם' זי"ע מדוע נקראת שבת זו נקראת 'שבת שירה' על שם ה'קריאה' שקוראים בשבת זו שירת הים, (שהרי אינו עתה הזמן שהיתה השירה - בשביעי של פסח), וכי שבת פרשת בא נקראת 'שבת יציאת מצרים', וכן שבת פרשת יתרו אינה מכונה בשם 'שבת קבלת התורה'.

ענהו הרה"ק כי בתורה עצמה מצינו שינוי, שהשירה נכתבה אריח על גבי לבינה (מגילה טז: וברש"י), והנה 'ישראל' נוסריקון י"ש ש'ישים ר'יבוא א'ותיות ל'תורה, וכלומר שיש אחיזה לישראל בתורה, וגוף היהודי משול לקלף ואילו נשמתו החצובה מתחת לכסא הכבוד הרי היא בדיו הכתובה על גבי הקלף. וכאשר

לו לעולם הבא ואלו הן כיבוד אב ואם וגמילות חסדים והבאת שלום בין אדם לחבירו... ומבאר טעמא דמילתא 'כי הקב"ה הפין יותר במצות שיעשה בהם גם רצון הבריות מבמצות שבין האדם לקונו', והרי שמחשיב הקב"ה את עשיית המצוות שבין אדם לחברו ממצוות של בין אדם למקום. ולכן הקרן קיימת לעולם הבא ואוכל מפירותיהם בעולם הזה. על כן איש לרעהו יעזור, להיטיב לו בממונו או בגופו כל אחד כפי שידו משגת לו, ולאחיו יאמר חזק בדברי עידוד וכבוד לח.

ויטו שכם - המטה שכמו לסבול תחת חברו ינצל מכל רע נוראות מצאנו בתורתו של הגה"ק מהרי"ל דיסקין זי"ע (מהרי"ל עה"ת בד"ה ואמר) דכתיב בפרשתן (יד ג) 'ואמר פרעה לבני ישראל נבוכים הם בארץ, ובתרגום יונתן, ואמר פרעה לדתן ואבירם שנשארו במצרים כשכל אחיהם כבר יצאו משם. ולכאורה יפלא, שהרי איתא במדרש (שמו"ר יד ג) וז"ל. 'חושך למה הביא עליהם, לפי שהיו פושעים בישראל שלא היו רוצים לצאת ממצרים, אמר הקב"ה אם אביא עליהם מכה בפרהסיא יאמרו המצרים, כשם שעבר עליו כך עבר עליהם, לכך מתו באפלה'. וקשה, אם כל כך הפליגו דתן ואבירם ברשעותם עד שלא רצו לצאת ממצרים, מדוע לא מתו כשאר הרשעים מבני ישראל בשלושת ימי האפילה. וביותר קשה, עפ"י הירדע (מדרש שכל טוב שמות יד כא) שהקב"ה עשה להם נס וקרע עבורם את הים בשנית, בזכות מה זכו בפנ"ע לנס גדול כזה.

ומקדים להביא דכתיב (ה יד) 'ויוכו שוטרי בני ישראל אשר שמו עליהם נגשי פרעה לאמר מדוע לא כליתם חקכם ללבן כתמול שלשום גם תמול גם היום',

לז. הרה"ק ה'חידושי הרי"ם' זי"ע (בפרשתו) ביאר כיצד קיימו בני ישראל במדבר מצוות צדקה וגמילות חסדים, והרי לא היו שם 'עניים' אלא כולם קבלו את המן בשווה, אלא שכל אחד טעם במן את הטעם שהעלה על דעתו (יומא עה.), והיו העשירים גומלים חסד עם העניים שלא הכירו בטעם בשר ודגים וכל מטעמים, ותארו בפניהם את הטעמים הטובים שבמאכלים, וכך קיימו את מצוות הצדקה.

לח. בעיה"ק טבריא היה דר יהודי אחד שלא היה שלם בדעת והיה חסר דעה ל"ע. והנה המקווה טהרה היה קטן ביותר ולא החזיק כי אם איש אחד או שניים. יומא חד בשעה שפנה הגה"ק רבי מרדכי חיים סלאנים זי"ע לבית הטבילה שהו שם אנשים הרבה ואף אותו יהודי נכח שם. בראותו את רבי מוטל עומד ומחכה בין האנשים קרא להם ואמר, פנו מקום לרבי קדוש שבינותינו. לאחר שיצא הרה"ק מן המקווה פנה לסובביו ואמר להם, הביטו נא וראו, הנה יהודי זה אינו בריא בנפשו, ולא עוד אלא שלא עמד במקום ובאופן מכובד כלל וכלל. ואעפ"כ נהניתי מאד ממעט הכבוד שהנחילני, מכאן נלמד כי כן טבע הקב"ה בבריאתו - ליהנות מדברי עידוד הנשמעים באזניו יהיה ממי שיהיה. ושכרו של המעודד ומחזק גדול עד מאד.

באר הפרשה - פרשת בשלח

אמנם דייקא לגודל יקרת ערך הזמן וסגולתו, מן החובה על כל אחד להתבונן היאך יתרום מכה השבת, וכיצד ינצל את הזמן המרום להתעלות בעבודת השי"ת, שאם לא כן תגדל עליו התביעה מן השמים מדוע בזבו לריק מתנתו של מלך. וכך מבאר הרה"ק רבי אלימלך מליז'ענסק זי"ע (ליקוטי שושנה ד"ה במשנה השולח יד) את לשון המשנה (ב"מ מג.) 'השולח יד בפקדון וכו' רבי עקיבא אומר כשעת התביעה', שהנה הנשמה נקראת 'פקדון' שנתן הקב"ה לאדם נשמה שישמור עליה ולא יפגום בה רח"ל, והשולח יד היינו מי שמעל בתפקידו פגם בנשמה, ואמר רבי עקיבא כשעת התביעה, 'פירוש, דאין לך אדם שאין לו שעה שיתעורר עליו התעוררות תשובה מלמעלה, וזהו שעת התביעה, שהקב"ה תובע שישיב אליו'. וכלומר שבעת שמעוררים אותו מלמעלה אזי הוא נתבע על שלא ניצל זאת להתעורר בתשובה שלימה ולהתקרב אליו ית'. וכך אמר גם החידושי הרי"ם זי"ע, וכמובא בשמו בספר רמתיים צופים (מאמרים בסוף הספר) בהאי לישנא, כשבן אדם מניח הארה מן השמים עובר על 'השמר לך ושמור נפשך מאד פן תשכח את הדברים אשר ראו עיניך' (דברים ד ט), עכ"ל.

והנה לא רק לשעתה היתה 'קריעת הים' אלא לדורי דורות, וכמו שאמר הרה"ק מהר"ש מבעלזא זי"ע לבאר דברי חז"ל (שמו"ר כא ו) שבשעת קריעת הים נבקעו כל מימות שבעולם, ולכאורה, הרי אין הקב"ה עושה ניסים לחינם, ולשם מה נעשה נס זה. אלא, כי 'מים' מרמזים על הצרות והייסורים שעוברים על האדם, וכדכתיב (תהילים סט ב) 'הושיעני אלוקים כי באו מים עד נפש', ובשעת קריעת ים סוף נבקעו כל מימות

יש שינוי בתורה הרי זה מורה על שינוי גוף היהודי בשבת זו, שבירו להשתנות מן הקצה אל הקצה, ועל כן נקראת השבת בשם שבת שירה^{לט}. ומסיים ב'רמתיים צופים' - ובעיני ראיתי שהיה (ה'חידושי הרי"ם) רוקד ממש בקבלת שבת זו בשמחה רבה מה שלא היה דרכו בכל השנה^מ.

ובביאור המעם שנכתבת השירה 'אריח על גבי לבנה' היה אומר הרה"ק ה'אמרי אמת' זי"ע שהנה גדלו של 'אריח' הוא חציו משל 'לבינה' (רש"י מגילה טו: ד"ה לבינה), נמצא שגדלו של הריווח (החלק) פי שניים מהכתב הנכתב. ולרמז לנו, ש'הרבה יותר ממה שקראתי לפניכם כתוב כאן' (כלשונם יומא סח:), והשפע הרב הבא עלינו בשבת קודש זו גדול בהרבה מהניסים הכתובים בפירוש^{מא}.

איתא בשם הרה"ק ה'חווה' מלובלין זי"ע (הובא בסוף ספר נהר שלום עמוד פא לנכדו הרה"ק רבי מאיר שלום מקאלשין זי"ע), כי ב' פעמים בשנה מתעורר שוב הנס דקריעת ים סוף וכל הנרמז בו (ויוגים פרנסה וכו') - בשביעי של פסח ובשבת שירה, ונרמז בלשון הכתוב 'אז ישיר משה' 'אז' נטריקון אל"ף זיין, 'אלף' היינו בשבת שירה - כי 'אלף' לשון לימוד (כמו"ש איוב לג לג, 'ואאלף חכמה'), והוא כשקוראים בסדר הפרשיות פרשת בשלח, וזיין - זה שביעי של פסח, שהוא הזמן שאמרו משה ובני ישראל את השירה הזאת לה', ובזמנים אלו 'ישיר משה ובני ישראל וגו' לשון עתיד וחווה, פירוש בכל שנה ושנה באלו שתי הזמנים, נתעורר מחדש ענין השירה, ומחדש ישיר משה ובני ישראל את השירה הזאת לה'.

לט. טעם נוסף לקריאת השם 'שבת שירה' הסביר הרה"ק רבי אברהם יעקב מסאדיגורא זי"ע, כי כל הפרשה רצופה בניסים ונפלאות פלאיים שלא היו עוד כמותם, קריעת ים סוף, המתקת המים במרה, ירידת המן, וכן ניצחון עמלק, ואין לך נאה מהשם 'שבת שירה'.

מ. הרה"ק ה'אמרי חיים' מוויז'ניץ זי"ע המליץ ואמר על דרך בני אדם לאחל אחד לחברו באמירה 'שהכל יתנהל כשורה', היינו שהכל ילך כ'שירה', עם ריבוי ההשפעות מלעילא.

עוד הוי מרגלא בפומיה (אמ"ח בשלח), שהנה דרשו חז"ל (סנהדרין צ:): 'אז ישיר משה' - מכאן רמז לתחיית המתים מן התורה, והכוונה היא שעל ידי קריאת השירה יכול האדם לבוא לבחי' 'תחיית המתים' אף בעודו חי בעולם הזה - להחיות בנפשו את כל 'ישונויות' בתורה ובמצוות, להלהיב לבו וכל אבריו באהבת ויראת ה'.

מא. בתוספת נופך יש להוסיף (וכמשמעות הדברים ב'מהר"ל אור חדש, אסתר ט י) דהנה בריש פר' 'ויחי' איתא ברש"י 'פרשה זו סתומה', ואין ריווח 'חלק' בין הפרשיות משום ש'נסתמו עיניהם ולבם של ישראל מצרת השעבוד', נמצא שחיסור ה'חלק' מורה על סתימת עיניהם ולבן של ישראל, אם כן ב'שירת הים' שנכתבה 'אריח על גבי לבנה' ויש בה רווח חלק הרבה למאד, הרי זה מורה על פתיחת העיניים והלב גדולה ורבה עד מאד.

הנה כתב ה'חרדים' (פרק ע"ג) דכמו שב'רפואת הגוף' ישנם 'רפואות' אשר ירפאו את האדם בדמים יקרים בייסורים אשר יכאבו למתרפא בהם, לאידך, יש רפואות סגוליות שאינם עולים לכדי דמים יקרים, וגם ירפאו את החולי ללא כל כאב. כיוצא בזה ממש יש בענייני התיקון לנפש החוטאת, יש תיקונים כתעניות וסיוגים המענים את הגוף ומזככים אותו לשוב ולהיטהר כבראשונה, לאידך, יש עניינים 'סגוליים' אשר כל העוסק בהם מתכפרים לו כל חטאיו. ומונה ה'חרדים' כמה וכמה מאותם המצוות הסגוליות שיש בהם לכפר עוון, ואחד מהם (בד"ה הסגולה השלישית) לאמר שירת הים בשמחה כאילו הוא יצא עתה ממצרים, שעל ידי זה מתכפרים לו כל עוונותיו.

ומוסיף ה'חרדים' טעם לדבר, דאיתא במדרש (ילקוט) ש'רנ' על הפסוק (טו כב) 'ויסע משה - שהסיעם מעוונותיהם' שנמחלו להם העוונות על ידי השירה, שכל מי שנעשה לו גם ואומר שירה מוחלין לו על כל עוונותיו. 'והנה אחר שצינו ה' לומר שירה זו בכל יום כדכתיב (שם א) ויאמרו לאמר, שיאמרו השירה לדורות עולם, וכדכתב רשב"י (זח"ב נד:) שרוצה לומר שנאמר אותה בכל יום בשמחה רבה בשעה ראשונה שאמרנו אותה, ודאי כח סגולתה כל יום בשעה ראשונה'. (וכוזה של אמירת השירה כבר נתבאר בזה"ק בפרשתן נד: ועיי' מדרש תהלים פ"ח).

ובן הביא ב'משנה ברורה' (נא יז) בשם הזוה"ק ויאמר שירת הים בשמחה, וידמה בדעתו כאילו באותו היום עבר בים^{מג}, והאמרו בשמחה מוחלין לו עוונותיו.

ולא רק לענין מחילת עוונות הדברים אמורים, אלא לכל מיני ישועות, כמו שכתב הרה"ק ה'בית אהרן' זי"ע (פסח בד"ה איתא במדרש), וז"ל. בשירת הים

שבעולם, כלומר, שמעתה יהא כח לבקוע ולשבר את כל הצרות שבעולם. ובכל דור ודור נשפעים הניסים מחדש, וזוכה האדם לצאת מצרה לרווחה מכל צרותיו ובפרט באלו שנמשלו לקריעת ים סוף, כגון זיווגו של אדם (סוטה ב.), פרנסה, ענייני הלידה ושאר דברים הנאמרים במס' פסחים (ק"ה), לבקוע את ים הצרות, ולפעול כל הישועות.

אמנם נצרך לזה 'תפילה' כדכתב ה'רשב"ם' (שם ד"ה בקריעת) על העניינים שדימו חז"ל קשין כקריעת ים סוף, 'ונפק"מ למבעי רחמי' (לבקש רחמים) להרבות בתפילות ותחנונים. על כן ירבה האדם בתפילה לקל חי, ויזכה לפעול כל טוב.

שירו לה' - סגולת אמירת שירת הים בשמחה ובכוונה

נוראות כתב הרה"ק ה'אמרי אמת' זי"ע (הובא בליקוטי יהודה ד"ה אלוקי אבי) לדעת מה פועל האדם קרוץ מחומר במרומים על ידי השירות ותשבחות שהוא אומר בהאי עלמא, דכתיב בשירת הים (טו טז) 'עם זו קנתי', שהקב"ה קנה את כלל ישראל, והרי לא מצינו שעשה בהם הקב"ה אחד מדרכי הקניינים של הגבהה או משיכה, וביאר הרה"ק, עפ"י מה שאמרו (קידושין כב:) 'הגביהו הוא לרבו קנאו' שאם העבד מגביה ומרים את רבו הרי הוא נכנס ברשות אדונו להיות קנוי לו בקנין חזקה, והכי נמי כתיב בפסוקי השירה (פסוק ב) 'אלוקי אבי וארוממנהו', היינו שעל ידי השירה גרמו כלל ישראל להרים כבודו של הקב"ה בביכולת, והיו כאותו העבד המגביה את רבו, ובוה נקנו להיות לו יתב"ש לעם סגולה. נמצינו למידים כי לקרבה גדולה ועצומה אנו זוכים באמירת 'שירת הים', והקרוב אל בית המלך אינו חסר כלום...

מב. מתאמרא בשם הרה"ק רבי ישכר דוב מבעלזא זי"ע, שלכן לא חטאו הנשים בחטא העגל כי הן אמרו את שירת הים בתופים ובמחולות ובשמחה יתירה כדכתיב 'ותקח מרים את התוף בידה ותצאן כל הנשים אחריה בתופים ובמחולות' (טו כ), ולכן ניצלו מהחטא.

עפי"ז ביארו עוד הטעם ש'שבט לוי' לא חטאו בעגל, שהרי שבט לוי הם ה'עומדים על השיר' ומי ש'שר' בעבודתו, כלומר שעבודתו נעשית מתוך שמחה, זה האיש אינו בא לידי חטא.

מג. העידו על תלמידיו של הרה"ק הרר"ש מניקלשבורג זי"ע שכשאמרו עמו את השירה התרוממו כל כך עד שהרגישו בנפשם שהם עוברים זה עתה בין גזרי ים סוף, והיו מרימים שולי בגדיהם שלא יירטבו מהמים

שבקרקעית הים (בצחות לשון העיר הרה"ק הקדושת ציון מבאבוב זי"ע שלכאורה חידוש הוא היאך בשעת התעלות כה גדולה חשבו כלל על בגדיהם...).

יש הכל, מה שהיה ומה שעתיד להיות, וכל הגאולות וכל העניינים שצריך האדם, הכל נכלל בשירת הים. ואם יאמר האדם שירת הים בכל לב ובמסירות נפש כל אחד לפי מה שהוא יתקן כל ענייניו בנזק ובנפש, עכ"ל.

שלכן נקרא ר"ה לאילנות לשון רבים, ולא 'לאילן' לרמז שהוא 'ראש השנה' וזמן שפע גם לבני האדם כמו"ש (דברים כ יט) 'כי האדם עץ השדה' (כ"כ בטור ברכת להגה"ק רבי חיים הכהן זי"ע תלמיד מהר"ח זי"ע, סי' תער"ב) מ"ה, ויכול האדם לפעול רבות ביום זה מ"ו.

אילן אילן - מעלת וסגולת יום חמשה עשר בשבט הגה ימים המבורכים באים, יום חמשה עשר בשבט מ"ד, יום שבו נפתחים אוצרות השמים להריק על העולם שפע רב בכל עניני 'פירות' רוחניים וגשמיים כאחד. והוא נקרא 'ראש השנה לאילנות', ודייקו בוהר הק' איתא ב'תרגום שני' (אסתר ג) שבשעה שהפיל המן הרשע את הפור מחודש לחודש (והיפך חודש המיועד לפורענות), ומשנפל הפור על חודש שבט נענה ואמר הלא בראש חודש שבט (לפי בית שמאי) חל ראש השנה לאילנות, לא אוכל להביא פורענות לישראל

מד. מרגלא בפומיה של הרה"ק ה'בית ישראל' זי"ע על הכתוב בפרשתן (טו כג-כה) 'ויבאו מרתה ולא יכלו לשתות מים ממרה כי מרים הם', כי בימות החורף ישנה איזו מרירות כאשר אין בהם 'חגים ומועדים לששון', על כן 'יורוהו ה' עץ' - הורה הקב"ה לבניו לחגוג את ראש השנה לאילנות ולעצי השדה 'וימתקו המים' ובכך יומתקו ימיהם של בני ישראל.

מה. המהר"ל זי"ע (נצח ישראל פ"ז, ח"א נדה כה. ד"ה תחילת) מבאר דמיון האדם לאילן, שהרי הוא כ'עץ הפוך' ששורשו למעלה, שכשם שמשורש האילן יוצאים הענפים כך גם ראשו של האדם הוא 'השורש' שממנו יוצאים ומתפשטים כל האברים, ומקור יניקתו וחיותו הוא מן השמים ומלמעלה (דוגמת יניקת האילנות מן האדמה). ומעתה, כשם שאם יתנתק העץ מן האדמה סופו 'למיתה' ולאבדון כי יתייבש וינבול לגמרי מאחר שנגדע ממנו כל כח חיותו, כך אם יתנתק האדם מן 'השורש' דהיינו מאביו שבשמים אזי אחת דינו ל...

פעם אמר הרה"ק מהר"ש מבאבוב זי"ע לצעירי הצאן מבין חסידיו בהקישו של האדם לעץ השדה, כי כמו עץ השדה בכל עת שהוא עדיין צעיר ועול ימים, אף אם יתעקם עדיין אפשר להעמידו ביושר ולקשור אותו בשלשלאות בדרך שרוצין, ויגדל לתפארת לאורך ימים ושנים, אך משהוא מזקין כבר עומד גזעו בחוזקה ואי אפשר להסיטו ממקומו כמלא הנימה. כיו"ב הוא האדם עץ השדה - בימי הנעורים עדיין אפשר לאדם לשנות את טבעיו שאינם טובים ואת מידותיו המגונות - להעמיד עצמו על דרך הישר. אך ככל שהוא מזקין קשה מאד לעקור כל מידה רעה. שאלוהו התלמידים, ועד כמה נקרא האדם צעיר לימים, ענה ואמר, כל כמה שהוא נותן לכוף את עצמו הרי הוא עוד צעיר... ומכאן לימוד לכל אחד אף למי שכבר אינו מצעירי הצאן לכוף את עצמו, ויום חמשה עשר מסוגל לעניין זה.

עוד בענין האדם עץ השדה, אחד מחסידי הרה"ק בעל ה'תניא' זי"ע היה 'עובד' גדול שהיה 'טוב לשמים' אך לא היה מיטיב לבריות כלל, קרא לו רבו ואמר לו, הנה הכתוב אומר (דברים כ יט) 'כי האדם עץ השדה', והדמיון שבין האדם לעצי השדה, כי כמו עצי השדה, אף העץ שהוא גדל ביופי והדר לשם ולתפארת - אם אינו נותן פירות אינו כי אם 'אילן סרק', ואינו נחשב ולא כלום, כיו"ב האדם, אף אם יתעלה בתורה ועבודה אם אינו נותן משלו 'פירות' לאחרים הרי הוא כ'סרק'...

מו. ובכלל ה'פירות' הם 'פירותיו' של אדם, כלומר בניו וכל יוצ"ח, והזמן מסוגל להשפיע טוב על האדם שיזכה ל'פירות' טובים, בנים ובני בנים עוסקים בתורה ובמצוות, וממילא ירבה בתפילות ובתחנונים שאכן יזכה לקבל את רוב הברכה הנשפעת ביום זה.

ואגב גררא, הנה איתא בגמ' (ברכות כח.) 'רבי זירא כי הוה חליש מגירסיה הוה אזיל ויתבי אפירקא דבי ר' נתן בר טובי, אמר כי חלפי רבנן אז איקום מקמייהו ואקבל אגרא' -] כשהיה רבי זירא חלוש מחמת רוב לימודו ולא היה בכוחו להמשיך לעסוק בדברי תורה, אזי היה הולך ומתיישב בפתח המקום בו היה דורש ר' נתן בר טובי, באמרו שכאשר יעברו שם רבנן יקום מפניהם, ויקבל שכר על שמכבד ת"ח]. ולכאורה יש להקשות ממשנה מפורשת (אבות א ב) 'אל תהיו כעבדים המשמשין את הרב על מנת לקבל פרס', והיאך אמר ר' זירא שיעשה מצוה בשביל לקבל

תענית בשני וחמישי ושני ופגע בט"ו בשבט, האם יש לחוש לראש השנה ולדחות התענית, או לא, כך דעתי נוטה, שהתענית נדחה עד השבת האחר ואין קובעין תענית בו כיום שלא מצאנו תענית בראש השנה^{מח}.

אף ב'צוואת רבי אליהו הכהן מאיזמיר' (שבט מוסר פמ"ז) ציווה את בני בני היוזר לאכול פירות בט"ו בשבט כי מנהג וזתיקין הוא, ויש להעמיס בכוונתו לא רק לפירות הגשמיים, אלא לפירות הרוחניים שהם תורה ומצוות כראוי וכיאות^{מט}, כי צריכים לדעת היאך לאכול את הפירות.

כתב רב האי גאון (שימוש תהילים על מזמור א') שזמזמר הראשון שבתהילים מסוגל לאמרה לאשה המפלת, כי בו נאמר 'והיה כעץ שתול על פלגי מים

בחודש זה ולא אוכל להשמידם אז. וכתב על כך בספר 'זכר דוד' להרה"ק רבי דוד זכות אבד"ק מודינה (מאמר ג' פצ"ז), כי אף שלא קיימא לן שבראש חודש הוא ר"ה לאילנות אלא בט"ו בו, מכל מקום חזינן שיום 'ראש השנה לאילן' (כל חד לשיטתו) מסוגל מאד לעכב כל פורענות וכל רע מראשי עם קדוש^{מז}.

וכתב הרה"ק ה'אוהב ישראל זי"ע (בשלח עוד נ"ל טעם אחר) ממ"ו בשבט מתחילים ימי הרצון והרחמים וישועה תהיה לנו ע"י משיח צדקנו שיבוא בב"א.

ומצאנו לרבותינו הראשונים שהחשיבו את זה היום כ'יום טוב של ראש השנה' ממש, וכך איתא ב'מרדכי' (ר"ה אות תש"א) וז"ל. 'וששאלת, ציבור שבקשו לגזור

שכר עליה. ותירץ הגאון רבי שאול קצלנבוין זצ"ל אב"ד בריסק דהנה איתא בגמ' (שבת כג:) 'דרחים רבנן הוו ליה בנין רבנן', וזהו שאמר רבי זירא ואקבל אגרא – שיהיו לו בנים תלמידי חכמים, ועל זה אין חסרון לעשות מצוות שיש בשכרן בנים ת"ח, ואדרבה 'כי שכר כזה ראוי לבקש'.

מז. הרה"ק רבי דוד בידערמאן זי"ע היה בוער בשולחנו הטהור ביום חמשה עשר בשבט, והיה מתלהב באמרו כי הנה יום הוא יו"ט של 'ארץ ישראל', העיד הרה"ק הרמ"מ זי"ע כי לא הייתה אצלו התלהבות במשך השנה כהתלהבותו בשולחנו זה אחת בשנה, והיה חוזר ואומר שוב ושוב 'אין ארץ ישראל דיגער יום טוב'.

בשנת תרע"ו התפשטה מחלת ה'טיפוס' ברחבי ירושלים של מעלה, מחלה זו הייתה נוראה ביותר, והייתה מביאה חולשה רבה על האדם עד שהיה נופל ומת ל"ע, ולא עוד אלא שמחלה ממארת זו הייתה 'מדבקת' את כל הבא במגע עם החולה, באותה שנה בט"ו בשבט ישב רבי דוד בלבית אש ובצלה רבה כשעל שולחנו היו ערוכים פירות רבים משוב הארץ, אלא שלא היו כמעט משתתפים באותו טיש, מאחר שהמחלה הכתה בעם ורבים חללים הפילה, באמצע עריכת השולחן פרץ אל תוככי ביהמ"ד ילד רך בשנים, ניגש אל הרבי בעודו מיילל מרה, כי אביו ואמו לקו שניהם במחלה הנוראה והינם שוכבים שרועים על ריצפת הבית ואין מי שיטפל בהם ויעתיר עבורם, קם רבי דוד'ל ממקומו בסערת נפש וזעק 'הייליגער באשעפער, וכי אפשר להשבית את שמחתי ביום זה'. לאחר מכן פנה אל הילד, נתן בידו פרי מעל השולחן, וציווהו שיתן לאביו שיאכל מזה הפרי בציווי הרבי, ויאמר לאביו ולאמו בשמו שעוד יזכו לראות ממנו פירות ופירות פירותיהן, ואכן שניהם הבריאו וזכו לראות בני בנים מזה הבן.

מח. הרה"ק מסאדיגורא זי"ע אמר פעם בחמשה עשר בשבט, יש צדיקים שנהגו ללבוש בגדי לבן כמו ב'ראש השנה', בין כך ובין כך יעזור ה' שכבר מהיום תחל 'שנה טובה' (אמת ליעקב ח"א עמו' קמז).

כבר אמרו צדיקים (אומרים משם הרה"ק מצאנו זי"ע) כי חמשה עשר בשבט יום מיוחד הוא, כי מאותו היום ועד חג השבועות יש מידי ב' שבועות ימי חג ומועד, כי לאחר ט"ו בשבט בא ר"ח אדר, פורים, ר"ח ניסן, חג המצות, ר"ח אייר, ל"ג בעומר, ולאחר מכן ר"ח סיוון וחג השבועות.

מט. הרה"ק רבי יצחק אייזיק מזידיטשוב זי"ע היה מחלק פירות בשולחנו הטהור ביום חמשה עשר בשבט לכל הקהל, פעם נגמרו הפירות באמצע החלוקה, נענה הרבי ואמר לחסידיו, פירות הינכם רוצים, אתן לכם פירות כפי שלימדונו חז"ל – 'אלו דברים אדם אוכל פירותיהם בעולם הזה, והקרן קיימת לו לעולם הבא... ותלמוד תורה כנגד כולן', לכו עסקו בתורה ויהיו לכם 'פירות' הרבה.

ג. מספרים על יהודי אחד שעלה עם משפחתו לארץ הקודש, תיכף כאשר הגיע אל ארץ הקודש רכן על עפרה ונישק את אדמתה, לאחר מכן פגש ברוכל המוכר רימונים, שמחו בני המשפחה לאכול מפריה של ארץ הקודש ולשבוע מטובה, קנה רימון אחד ופתחו – תוכו זרק וקליפתו אכל – כשאר הפירות שזורקים את הגרעינים, והיו כל בני המשפחה מתאפקים מלדבר סרה על 'פירות ארץ ישראל'... עד שנתגלה להם ה'סוד' ש'פירות ארץ ישראל' צריכים לדעת איך לאכול מהם... כך אף אנו צריכים לדעת היאך לאכול ולקבל את פירות ההשפעות היורדות בהאי יומא.

באר הפרשה - פרשת בשלח

הוא דכתיב (יד כו) 'וישב הים לאיתנו' לתנאו שהתנה עמו (וכמו שכתב הבעל הטורים ש'לאיתנו' אותיות 'לתנאו'). והקשה האור החיים הק', שאם אכן התנה הקב"ה שיבקע הים לפני יוצאי מצרים מדוע סירב הים להבקע, וכמובא בחז"ל (שמו"ר כא ו) שאמר הים למשה 'מפניך אני נקרע, אני גדול ממך, שאני נבראתי בשלישי ואתה נבראת בששי. כיון ששמע משה כך הלך ואמר להקב"ה אין הים רוצה להיקרע, מה עשה הקב"ה נתן ימינו על ימינו של משה, שנאמר (ישעיה סג יב) 'מוליך לימין משה'. ועוד הקשה שמצינו בגמ' (חולין ז.) שרבי פנחס בן יאיר חלק את נהר גינאי, וכיצד היה בכוחו לעשות כן.

ומבאר האור החיים הק', 'שהקב"ה התנה על כל מעשה בראשית להיות כפופים לתורה ועמליה^{נב}, ולעשות כל אשר יגזרו עליהם, וממשלתם עליהם בממשלת הבורא ברוך הוא^{נב}, ולזה תמצא כמו כן בשמים ובארץ ובכוכבים ובשמש וירח שלמו עליהם הצדיקים יחידים ואין צריך לומר מרובים כאשר חקק ה' להם בעת הבריאה'. ועל כן היה בכוחו של רבי

אשר פרי יתן בעתו, והנה הרה"ק ה'עטרת ישועה' מדו"קוב זי"ע (לס"ו בשבט בד"ה בפסוק) מבאר בפסוק זה, כי מזל שבט הוא 'דלי' המרמז על מים וכמו שנאמר (במדבר כד ז) 'זל מים מדליו', וזה הכוונה והיה בעין שתול על 'פלגי' מים - אם נפלג ונחלק את חודש שבט המרמז על 'דלי' מים, נמצא בחצי שבט את חמשה עשר בו. וביום זה אשר פרי יתן בעתו הזמן מסוגל מאד לפירות ההשפעות הטובות לפעול כל טוב ומב^{נא}.

עוד אמרו (תולדות יצחק) על זה היום בלשון הכתוב (תהלים קכב ד) 'ששם עלו שבטים שבטי י-ה עדות לישראל להודות לשם ה' שרמו יש בכך, שבטי מרמו על חודש שבט^ט, וי-ה (עולה למנין ט"ו) מרמו על יום ט"ו שבו, שיום זה נועד עדות לישראל להודות לשם ה' - להודות לשם ה' בברכה על הפירות.

לתנאו הראשון - כל הטבע משועבד לתורה ועמליה

איתא במדרש (ב"ר ה ה) אמר רבי יוחנן תנאי התנה הקב"ה עם הים שיהא נקרע לפני ישראל, הלא

נא. על כן על כל אחד ואחד לעורר את עצמו בתחנון ותפילה לקדם פני מלך עליון, וטוב יעשה מי שיסיים את כל ספר תהילות דוד בן ישי, 'פון דעקל ביז דעקל' (מצדו האחד של הספר לצדו השני) או אז יעשה 'דקל לפירותיו' וישפיע על עצמו עד בלי די, מ'פירות הדקל דעבידי דאתו'.

משמיה דהרה"ק האהבת ישראל זי"ע מתאמרא שאכילת האתרוג מסוגלת לפקידת עקרות.

נב. הנה נאמר בסוף פרשת המן (טז לב) 'ויאמר משה זה הדבר אשר צוה ה' מלוא העומר ממנו למשמרת לדורותיכם למען יראו את הלחם אשר האכלתי אתכם במדבר בהוציא אתכם מארץ מצרים'. ופירש רש"י וז"ל, לדורותיכם - בימי ירמיהו, כשהיה ירמיהו מוכיחם למה אין אתם עוסקים בתורה, והם אומרים נניח מלאכתנו ונעסוק בתורה מהיכן נתפרנס, הוציא להם צנצנת המן ואמר להם (ירמיה ב לא) הדור אתם ראו דבר ה', שמעו לא נאמר אלא ראו, בזה נתפרנסו אבותיכם, הרבה שלוחין יש לו למקום להכין מזון ליראיו.

הוסיף הרה"ק בעל ה'דברי יששכר' זי"ע, שהנה צנצנת המן הונחה בקודש הקדשים ליד ארון הקודש שבו היו מונחים לוחות הברית והתורה, ללמד שעיקר השפעת הפרנסה היא על ידי התורה, על כן צנצנת המן המורה על הפרנסה נמצאת על יד התורה.

וכתב עוד שהיה מרגלא בפומיה דאביו, כאשר נכנס אחד לבקש ברכתו להצלחה בענייני הפרנסה, שמוטב לו להשקיע עצמו בתורה, ועל ידי זה יזכה לברכת כל ישראל האומרים בכל יום 'על ישראל ועל רבנו ועל תלמידיהונו ועל תלמידי תלמידיהונו ועל כל מאן דעסקין באורייתא וכו' יהא לנא להון ולכון וכו' ומזוני רויחי'.

בספר 'אור פני משה' (ד"ה מנהג) ביאר מנהג ישראל להשליך אוכל לציפורים בשב"ק דנא, שהנה כנסת ישראל נמשלה ליונה (כדאיתא בשבת מט.) להורות שאם יפנו את עצמם מעסקיהם ויעסקו בתורה ומצות אז ימציא השי"ת להם מזונות בלי עמל ויגיעה וירד להם המן מלמעלה, כאשר הציפורים מוצאים מזונותיהם נזרקים למעלה על הגגות. לאידך גיסא, הרודף אחר הממון מרחיק מעצמו את התורה, וכמו שביאר ה'כלי יקר' (טו כב) מה דאיתא שהיו ישראל עסוקין בביזת הים ולא רצו להמשיך עד שהסיען משה בעל כרחן מים סוף, משום שחשב משה 'שריבוי העושר יהיה סיבה שלא יהיו ראויין לקבל התורה, כי התורה והעושר בורחים זה מזה והם כצרות זו לזו'.

נג. סגולת התורה לרפואת הנפש וגוף גם כן. מעשה באחד מבני קהילתו של הגה"ח הרי"ד גראסמאן שליט"א רבה של מגדל העמק, שהוצרך בנו לעבור ניתוח (אפערציע) על כליותיו, ר' יצחק דוד שיכנע את האב שייכנס עם

התורה שהיא בחי' ימין, וכמו שנאמר (דברים לג ב) 'מימינו אש דת למו'. ומסיים האור החיים הק' וז"ל: ולזה כל צדיק וצדיק שיעמוד אחר קבלת התורה יביא בידו שטר חוב אחד לכופו ליחלק מפניו.

יה"ר, שיתעוררו עלינו כל הניסים מקריעת הים, ומירידת המן, ושיהא צילנו נאה עם כל השפעות הטובות, ונזכה כולנו כאחד להיוושע בשמחת עולם^נ, גאולת עולם במהרה דידן אכ"ר.

פנחס בן יאיר לבקוע את הנהר שכך התנה הקב"ה מתחילת בריאת העולם. אלא שאמר הים שאינו נקרע בפני יוצאי מצרים שהרי עדיין לא קבלו את התורה, וכל התנאי הוא רק להיכנע תחת לומדי תורה ועמליה^נ. ורימו בדבריו שהוא קודם למשה שהוא נברא בשלישי ומשה נברא בשישי, שאם היה בן תורה הרי היה קודם לים שהתורה קדמה לעולם (פסחים נד.), אך מאחר שעדיין לא קיבלו את התורה ממילא הים קודם לו. והולך הקב"ה ימינו לימין משה, ללמד שכבר יש בו את

הבן אל הרה"ק הרמ"מ מלעלוב זי"ע להזכיר עצמו ולפעול דבר ישועה ורחמים, וכן עשו (ונכנסו יחד עם רי"ד), הרבי שאל את הבחור 'האם אתה לומד גמרא, אם תקבל על עצמך ללמוד גמרא לא תצטרך לעבור את הניתוח'. אביו של הבחור החל להסביר לרבי שהלא הם כבר בדרכם לניתוח, וכל הרופאים הסכימו שעליו לעבור ניתוח זה, אך הרבי לא שעה כלל לדבריו של האב, ופנה שוב אל הבחור וחזר ואמר לו 'אם תקבל על עצמך ללמוד גמרא לא תצטרך לניתוח', ויצאו מן הבית. האב והבן נסעו תיכף אל עבר בית החולים לעריכת הניתוח, אך משבדקו הרופאים את הבן ראו שכל מחלתו נעלמה כליל ואינו נצרך כלל לניתוח. הבחור שנפעם כל כך מהמופת הגלוי אותו חווה על בשרו, שקע בים התלמוד, עד שבהגיעו לטו"ב שנים זכה לסיים את הש"ס כולו, ובהמשך השנים נתעלה להיות תלמיד חכם מופלג. סיים רי"ד ואמר, שבאותם ימים אמרו, שגדול היה המופת האחרון שהבחור צלל בים התורה וצמח לתלמיד חכם מופלג, יותר מן הראשון - עצם הרפואה, כי הקשר והשייכות של הבחור עם 'גמרא וכדו' היה כרחוק מזרח ממערב.

מעשה הובא ב'מעשה איש' (ח"א עמוד ע"ז), בן תורה אחד בא להתייעץ עם הגה"ק החזון איש זי"ע בנוגע לאיזה עניין רפואי שהוא מסובך בה ונראה שעליו לעבור איזה 'ניתוח', החזו"א אכן יעץ לו לערוך את הניתוח במקום פלוני אצל רופא פלוני. אח"כ שאל הבחור רשות מהחזו"א לדבר עמו בלימוד, ודיברו במשך שעה ארוכה בעניין השייך לסדר קדשים, והחזו"א נהנה טובא מבן תורה זה. כשסיימו, אמר לו החזו"א בנוגע לניתוח אינך צריך לניתוח כלל. לא הבין הלה - מעיקרא מאי קסבר החזו"א ולבסוף מאי קסבר, הבהיר לו החזו"א, בתחילה דברתי עמך 'כמנהגו של עולם', אבל, משראיתי כי מ'עמלי תורה' אתה, הוריתי לך לבטלנו, כי הקב"ה מתנהג עם עמלי התורה בהנהגה שונה, ואינך זקוק לאותו הניתוח, לאחרונה סיפר זאת בלייקוואד ראש הישיבה רבי מלכיאל קאטלער שליט"א, נענה זקן אחד ואמר אני הוא 'בעל המעשה'.

נד. ומעתה מצינו 'תרופת פלא' לכל אותם המתקשים 'כקריעת ים סוף' אם במציאת זיווגם ואם בקושי הפרנסה אשר נמשלו בלשון חז"ל 'לקריעת ים סוף', שהרי כל אותו הקושי לא היה אלא מפני שעדיין לא קבלו ישראל את התורה, אך לאחר מתן תורה 'הים ראה וינוס', אם כן איפוא זאת עשו וחיו, השקיעו עצמכם בתורה וייעלם הקושי וינוס הים (וכנזכר לעיל שקביעת עיתים סגולה יש בה להשפעת הפרנסה).

נה. אומרים בשם הרה"ק רבי אברהם מתתיהו משטעפינשט זי"ע שדקדק בלשון הגמרא (תענית כט.) משנכנס אדר מרבין בשמחה, ש'מרבין' משמע שהיא כבר נמצאת אצלנו - ובטרם יפציע אורו של אדר כבר צריך להיות בשמחה, אלא שמשנכנס אדר יש להרבות בה, ואם כן עלינו לדעת אימתי הוא זמן תחילת השמחה. ומבאר כי מחמשה עשר בשבט צריך להיכנס אל השמחה, ועל דרך שאמרו (פסחים ו:.) 'שואלין ודורשין בהלכות החג שלושים יום קודם החג', וכך גם ט"ו בשבט הוא שלושים יום קודם הפורים, וסימנך 'חמשה עשר' בהיפוך אתוון הוא 'שער שמחה', כי זה השער לה' להיכנס בו שמיום זה ואילך נפתחים שערי השמחה.

ויהי בשלח פרעה את העם.

במדרש יש כמה דעות מי צווח ו'וי', על מה צעק פרעה וי. הפירוש הפשוט במדרש הוא שפרעה צווח על שיצא מוכה ומבוזה מכל צד, גם קיבל עשר מכות, וגם שלח את העם.

עוד ענין יש בנושא זה שכל נפש יש לה צורך של התייחסות למציאות שלו, פעמים שבחור מסתובב בשיבה כמה שנים ואין מסתכלים בו, ומרוב צער הוא מחליט להעלם מהישיבה לשבועיים, שיתחילו לחפש ולדאוג איפה הוא, אף שיעקקו ויגערו בו, מעדיף הוא בכך, מאשר להיות עצם בלתי מזהה. וכן הילדים בבית אם אין מבינים איך לתת להם יחס הגון, הם מבקשים תשומת לב באופן שלילי, כיון שלא נתנו לו יחס בכשרות. אף שאם יפיל את הכוס יצעקו עליו, הוא מעדיף צעקות מלהיות בלתי מזהה. זהו צורך אנושי שיש לכל אדם שהוא מוכרח שיכירו בקיומו כאן.

כך אומר המדרש על פרעה, אף שקיבל מכות קשות, צעק וי על שאין מתייחסים אליו, וירדוף אחר בני ישראל. וכן מבואר בהפטרות פ' וארא ופ' בא, שהפרעונים דאגו לזה כל הדורות, שיכו בהם, עיקר שיחשבו אליהם. והקב"ה שלח עליו את נבוכדנאצר מלך בבל להענישו, כל זה כדי שיסתכל בו. וכנודע שאמר האריז"ל שיש בכל אחד בחי' פרעה אותיות הערף, הוא זה שדורש את הרגשת החשיבות אפילו בדרך הכאה.

(הגרמ"י רייזמן)

וחמושים עלו בני מארץ מצרים (יג, יח)

ברש"י כתב וחמושים מזוינים. יש להבין מה בא הפסוק ללמדנו בזה, מאי נפק"מ אם עלו מזוינים או לא. עוד יש להבין, למה אכן לא השתמשו בכלי הזין שלהם בעמדם על הים, בכדי להילחם במצרים? והרי ידעין שאין הקב"ה עושה ניסים בחינם "לא עבד קוב"ה ניסא למגנא", ולשם מה קרע את הים וניער את פרעה, בעוד שיכלו ישראל להרגם בכלי זינים?

אמנם מוסר גדול לימדנו הכתוב בזה. שאף שיש בידם כלי זין, אינו מדרך המוסר שהם יהרגו את המצרים בעצמם, שכן "בירא דשתית מיא מיניה לא תישדי ביה קלא", - בור ששתית ממנו מים אל תשליך לשם אבן, ואחרי שהתגוררו במצרים כ"כ הרבה שנים, מצד הכרת הטוב, עדיף לשנות הטבע, ולקרוע את הים בשביל שלא ילחמו ישראל בעצמם במצרים. וכדי להשמיענו נקודת מוסר זה הדגיש הכתוב לאמור "וחמושים עלו ישראל", שתדע שאעפ"כ שהיה להם כלי זין, עדיף לשנות הטבע ושלא לפגוע במייטיב לך.

(ע"פ 'תורת משה' לחת"ס)

בספר 'ציוני תורה', הוסיף לבאר עפ"י הנ"ל את טעם המנהג הידוע לתת מזון לפני העופות בשבת שירה (עין מג"א), וידוע בספרים כמה טעמים, או משום שגם העופות אמרו שירה יחד עם ישראל, והנעימו בצפצופם את שירת ישראל, או כדאיתא שבעת אשר דתן ואבירם פיזרו את המן ויצאו מן העם ללקוט ולא מצאו" שכן העופות אכלו את המן שפזרו שלא יחשבו שכן ירד להם מן בשבת.

אמנם, לדברי החת"ס הנ"ל, יוצא שכל עניין קריעת ים סוף היה רק בשביל עניין 'הכרת הטוב' שולוא זה לא נצרך כל הנס, לכן דווקא בשבת שירה מחזרים אנו להחזיר טובה ולהכיר טובה לעופות.

ובזה מובן מש"כ בספר תוספת שבת להמליץ וליישב את המנהג להאכיל את הציפורים בשבת שירה ובמג"א (אור"ח שכד) אוסר ומובא גם במשנ"ב (שם) שכל המטרה היא רק משום הכרת הטוב ולא שביל להאכיל אותם. ויובן יותר בהקדם מה שמצינו שמשא רבינו לא הכה את היאור מפני הכרת הטוב, והשאלה מפורסמת מה ענין הכרת הטוב יש למי שאין בהם דעת? או לאדמה שג"כ אינה מכירה בטוב הנגמל לה? כן מובא ברא"ש שלא רצה לדון בדיון תורה על בית מרחץ מסוים כיוון שהוא נהנה מהבית מרחץ ויש לו הכרת הטוב כלפיה! וגם כאן נשאלת השאלה מה טעם הכרת הטוב לדבר דומם שלא מבין? אלא שמידת הכרת הטוב הכרחית לעבודת השם, כפי שמאריך במנחת חינוך במצוות כיבוד אר"א ובעוד הרבה מקומות, וחובה עלינו לסגל את נפשינו ולהשריש בנו את המידה הזאת של הכרת

הטוב, ולא בשביל השני אלא בשביל עצמנו, לכן, על אף שהמים אין בהם דעת וגם לא לאדמה מ"מ בשביל האדם גופו יש בזה את התועלת שמשלים את נפשו במידה הזאת.

אשר על כן, היות וכל ענינה של נתינת המזונות לעופות הינה משום הכרת הטוב, הרי שהאדם עושה זאת רק בשביל עצמו ולא בשביל האכלתם, לכן שונה הוא מסתם נתינת מזונות לצורך בעלי החיים.

(ציוני תורה)

ויקח שש מאות רכב בחור וגו' (יד ז)

ולמה דוקא שש מאות? וי"ל דהנה כתיב "איכה ירדוף אחד אלף ושנים יניסו רבבה" והנה מספר בני ישראל יוצאי מצרים היה ששים רבוא, לפי זה, היה פרעה צריך כדי לרודפם מאה ועשרים רכבים, והנה במצרים היו בני ישראל פי חמשה ד'חמושים עלו בני ישראל' ופרש"י אחד מחמשה דארבע חלקים מתו בשלשת ימי האפילה. אבל פרעה לא ידע מזה ולכן לקח רכב פי חמישה ועולה לחשבון שש מאות רכב.

(הגה"ק רבי חיים הכהן רפפורט)

ואתה הרם את מטך ונטה את ידך על הים ובקעהו (יד, טז)

איתא בספרי קבלה שלקרוע את הים היו צריכים לכוין שם צ"א שהוא השם של ר"ת פ'ותח א'ת י'דך, ואפ"ל דמרומו ג"כ כאן בפסוק, דהנה ה' אמר למשה 'הרם את מטך' דהיינו קח האותיות אחרי מ"ט" דהיינו נ"י ל' (=90) ונטה את 'ידך' פי' קח אותיות לפני האותיות של 'ידך' דהיינו ט' ג' ו' (=22) על ה'ים' פי' קח האותיות אחרי י"ם' (כי האות ה' בים הוא רק הוספה) דהיינו כ' נ' (=70) וביחד תמצא קפ"ב, ובקעהו פי' תחלקנו לשנים נמצא במדויק צ"א והוא השם צ"א המרומו כאן.

(הרה"ק ר' שמשון אוסטרפאלע זי"ע).

אז ישיר משה ובני ישראל את השירה הזאת לה' (טו, א)

"בקשו מלאכי השרת לומר שירה אמר להם הקב"ה מעשי ידי טובעים בים ואתם אומרים שירה?!" (מגילה י')

יש לשאול מדוע למלאכי השרת לא ניתנה רשות לומר שירה ואילו לבני ישראל ניתנה רשות? מתרץ בעל ה"כלי חמדה": בני ישראל לא אמרו שירה על האסון של המצרים, אלא על תשועת עצמם. כמו שנאמר "ויהי לי לישועה". אבל המלאכים הרי לא נשתעבדו במצרים, ונמצא שכל השירה שלהם היתה על אחרים ואין אומרים שירה כשיש גם אסון של אחרים.

(זה השלחן)

המפרשים מביאים עוד, דהנה כתיב בחיל סנחריב שהקב"ה פתח אזניהם ושמעו השירה של חיות הקודש ופרחו נשמתן, ואף כאן רצו המלאכים להרוג את המצרים ע"י שישירו שירה, אמר להם הקב"ה, מעשי ידי טבעו בים, - 'מעשי ידי' היינו התינוקות שהושלכו ליאור, ואתם אומרים שירה? הלא צריך להיות 'מדה כנגד מדה' לכן מוכרחין שיטבעו בים.

(מפרשים)

עזי וזמרת יה ויהי לי לישועה זה אלי ואנוהו אלקי אבי וארוממנהו (טו, ב) בגמרא (שבת קלג, ב) "זה אלי ואנוהו התנאה לפניו במצות עשה לפניו סוכה נאה ולולב נאה ושופר נאה וכו', אבא שאול אומר ואנוהו הוי דומה לו מה הוא חנון ורחום אף אתה היה חנון ורחום". ובמסכת בבא קמא (ט, ב) "אמר ר' זירא בהידור מצוה עד שליש במצוה". שיש להוסיף בהידור מצוה עד שליש משווי כל המצווה.

יש להבין מה השייכות של 'הידור מצוה' לשירת הים, ועוד, מאי טעמא רק עד שליש? בספח"ק 'בני יששכר' (מאמרי השבתות, מאמר ב) כתב בזה דבר נפלא, על פי מה דאיתא בתרגום יונתן על הפסוק (שמות יד, ז) 'ויקח שש מאות רכב בחור ושלשים על כלי', ותרגם 'ומוליתא תליתאה על כולהון', מה כוונת התרגום? ונראה לפרש על פי הירושלמי כלאים (פ"ח ה"ב) הובא בפירוש הר"ש למשניות (כלאים פ"ח מ"ב) וכן הוא במדרשים (מכילתא פ"א ז) והוא שמנהג העולם היה תמיד לנסוע בעגלה המחוברת רק לסוס אחד בלבד. עד שבא פרעה שהיה בימי יוסף, והנהיג ליסוע במרכבתו בשני סוסים, ("מרכבת המשנה"), ואחר כך פרעה שרדף אחרי

בני ישראל, היה אוטר שלשה סוסים בכל מרכבה, וזהו הפירוש "ושלישם על כולו", שהוא הוסיף שליש על הסוסים, דהיינו סוס שלישי. וזה ג"כ כוונת ה'תרגום יונתן' "מוליאת תליתאה" (היינו סוס, כענין 'מולייתות של בית רבי' בגמרא שבת נב, א), ואם כן הוסיף פרעה 'הידור' שליש בעבירה, לרדוף אחרי ישראל, והנה השי"ת לקח ממנו נקם סוס ורוכבו רמה בים ומבחר שלשיו טבעו בים סוף, על כן שוררו לפניו 'זה אלי ואנוהו' אתנאה לפניו במצות, שלקחו ולמדו מההידור של פרעה שהיה הוספה של שליש בעבירה, ולמדו ממנו להדר במצוות עד שליש.

ובספרו "אגרא דפרקא", (אות שע"ה), הוסיף לבאר עם זה את מאמר חז"ל (פסחים קיח, ב, ערכין טו, א) שהקב"ה שילם לים על מה שפלט את המצרים, ושילם לו הקב"ה כנגד אחד ומחצה שבהם, שבמצרים היו שש מאות רכב ובסיסרא היו תשע מאות רכב, ולמה הוסיף הקב"ה משש מאות לתשע מאות? אלא דהקב"ה הרי מקיים את התורה, ודייקא כאן על הים שנתחדש העניין של הידור מצוה עד שליש, כאמור, לכן שילם לו הקב"ה תוספת שליש על מעשהו.

(בני יששכר)

בספר "פרדס יוסף", הביא לבאר את המחלוקת הנ"ל בפסוק "זה אלי ואנוהו" אם לומדים "התנאה לפניו במצוות" או לאבא שאול לומדים ש'מה הוא רחום אף אתה רחום' וכו', שמר אמר חדא ומר אמר חדא ולא פליגי. כלומר: דרך אנשים שבמצוות שבין אדם למקום הרי הם מדקדקים בקלה כבחמורה, ומוסיפים להדר עד שליש ויותר ואילו ב'בין אדם לחבירו' אינם מקפידים לצער זולתם. זה מה שאבא שאול בא להוסיף, שגם אם הנך מהדר במצוות "התנאה לפניו במצוות" תזכור גם כן להדר ב'בין אדם לחבירו' שכן מה הוא רחום אף אתה רחום.

והוסיף לבאר בזה באופן נפלא את מה שאמר דוד המלך בתהילים, "ואנכי תולעת ולא איש", שדוד המלך התאונן על רודפיו שמקפידים על מצוות שבין אדם למקום ואינם מקפידים על בין אדם לחבירו, וטען כך: הרי בכל דבר מאכל הנכם בודקים את המאכל שלא יהיו בו תולעים, אז אם הנכם מקפידים שלא לאכול תולעים, הקפידו גם כן שלא 'לאכול' אנשים, וזה שאמר "ואנכי תולעת ולא איש" החשיבו אותי לפחות כתולעת ואל תאכלו אותי...

(פרדס יוסף)

ויקראו בית ישראל את שמו מן והוא זרע גד לבן וטעמו כצפחית בדבש (טז, לא)

התורה הק' מספרת, שטעם המן היה כ"צפחית בדבש", עוגת דבש. נשאלת השאלה, בחז"ל מבואר שמתיקות הדבש היא אחד משישים שבמין. היינו, המן היה מתוק פי שישים יותר מהדבש. ובלשון הפסוק משמע שהוא רק כצפחית בדבש? דהיינו כמו הדבש עצמו? שמעתי בשם הגאון מוילנא זצ"ל שאדרבה, הן הן דברי הכתוב "וטעמו" – ה'נותן טעם' שלו. כמה הוא 'נותן טעם'? **אחד משישים**. אחד משישים של המן היה כמו צפחית בדבש, כי המן עצמו מתוק פי שישים יותר. וכעת, א חלק אחד שבמין, נכנס למאכל אחר – עד שישים עדיין טועמים ומרגישים טעם כמו דבש.

אה, רבותי, וכי הפשט הזה אינו צפחית בדבש?...

(יחי ראובן)

וילקטו אותו ... איש כפי אכלו לקטו (טז, כא)

הגאון הצדיק רבי אליה לופיאן זצ"ל, אומר חידוש נפלא, מבהיל על הרעיון: הכתוב אומר: "זה הדבר אשר צוה ה' לקטו ממנו איש לפי אכלו עומר לגלגולת מספר נפשותיהם איש לאשר באהלו תקחו" (טז, טז). לאחר מכן (פסוק ט) מופיע הציווי: "איש אל יותר ממנו עד בוקר". ומיד אחר כך (פסוק כ') התורה מספרת: "ולא שמעו אל משה ויתירו אנשים ממנו עד בוקר וירום תולעים ויבאש ויקצוף עליהם משה".

אנשים אלו, כפי שגילו לנו חז"ל, היו דתן ואבירם. ומה היה ה"חשבון" שלהם להותיר מן המן למחר? הם אמרו לעצמם: "מי יודע מה יהיה מחר? מה נאכל מחר, אם, חלילה, לא ירד מן? מה שבתוך בטוח! נאכל היום רק מחצית העומר שלקטנו ואת מחציתו השניה נאכל למחר! ליתר בטחון!" האמת היא שקשה לדמיין מצב שכזה... אנחנו קמים בבוקר פותחים את הפריז'ידר ומוצאים בו, ברוך השם, אוכל מכל טוב. גם אם הוא ריק – נגשים למכולת הסמוכה. ואם במכולת לא יהיה את שחשקה נפשנו – ישנם סופרמרקטים ענקיים ששם יש הכל... דתן ואבירם חששו שעלול להיות מצב בו הם יקומו בבוקר ולא יהיה כלל מה לאכול! אין שום אוכל במחנה כולו! זה מצב לא קל.. לכן, ליתר בטחון, השאירו חצי מהכמות היומית למחר...

אי אי אי! לא היתה להם את מידת הבטחון בהשם יתברך שיתן להם את אכלם גם מחר! הם אכלו היום רק חצי עומר ושמרו את החצי השני למחר...

ומה אומר הפסוק שלאחר מכן? (פסוק כא) "וילקטו אותו בבוקר בבוקר איש כפי אכלו" – פרוש: כמה אכלתם אתמול? חצי עומר? מכאן והלאה תקבלו כל יום רק חצי עומר... "כפי אכלו!" כפי המידה שאכלתם אתמול, בעטיו של חוסר הבטחון שהיה לכם, כך תקבלו מכאן ולהבא מידי יום ביומו במשך ארבעים שנה!

מוראדיג!

(יחי ראובן)

"ולא העדיף המרבה, והממעיט לא החסיר" (טז, יח)

לרב מבירסק זצ"ל היה כולל אברכים. כל ערב ראש חודש הוא היה משלם להם את המלגה, ויהי מה. אם ארע פעם שלא היה לו את הכסף במועד – הוא היה לוה אותו ובלבד שישלם לאברכים בזמן.

והנה הגיע ערב ראש חודש אחד שלא היה לו כסף לשלם... הוא גם לא מצא רעיון ממי ללוות... הוא ישב על מקומו תפוס בהרהורי... עבר שם אחד המתפללים שהבחין במצוקתו של הרב, ואמר לו: "אה! כמה טוב היה המצב אם היה מגיע עכשיו עשיר מלונדון ותורסאלף דולר, סכום שיש בו כדי להחזיק את הכולל למשך חצי שנה... אה! היה זה ממש א מחיה... נענה הרב מבירסק ואמר לו: "אם יבוא עכשיו עשיר מלונדון ויתן לי אלף דולר – אני לא לוקח! אני לא אחליף את המתיקות של הבטחון תמורת אלף דולר! מידי חודש בחודשו אני נושא את עיני למרום ואומר: 'ריבונו של עולם! עיני נשואות אליך! אנא! בטובך הגדול! שלח לי את הכסף שאני צריך!' בצורה שכזאת אני 'חי עם הקב"ה' באופן קבוע! ואכן זוכה אני מידי חודש לראות בחוש את יד ה' המסיעת לי! אם יהיה לי בכיס אלף דולר להחזקת הכולל לכמה חדשים, הרי שאפסיד את מתיקות הבטחון הזו... וכי משתלם למכור מתיקות שכזו באלף דולר?

אצל הבריסקער – רב "השלך על ה' יהבך והוא יכלכלך" היתה צורת חיים תמידית! הנהגה יום יומית! ישמע חכם ויוסיף לקח!

(יחי ראובן)

ויאמר ה' אל משה כתוב זאת זכרון בספר ושים באזני יהושע כי מחה אמחה את זכר עמלק וגו' (יז, יד)

יש לדקדק, כיון שכבר צויה השי"ת למשה שיכתוב בספר תורה את מצות מחיית עמלק, למה הוצרך עוד לשום באזני יהושע בעל פה ג"כ? הלא ודאי יראה יהושע מה שנכתב בס"ת וכן יעשה.

אך הענין הוא כי ידוע שכששלח דוד המלך את יואב בן צרוי להכריח את עמלק, הלך והרג רק את הזכרים של עמלק, והנקבות הניח בחיים. שאלו דוד הלא כתוב מפורש בתורה (דברים כה, יט) מחה תמחה את זכר עמלק. היינו כל זכרו הן הזכרים והן הנקבות, ולמה החייתה הנקבות, השיבו יואב שרבו למד עמו זכר עמלק פי' רק הזכרים, א"כ לפי זה ראינו אף שהוא כתוב מפורש בתורה מחה תמחה את זכר עמלק מ"מ יש מקום עדיין לטעות רק זכר ולא זכר כי בהס"ת ליכא נקודות. לכן, צויה השי"ת למשה שימסור בעל פה ליהושע שהנקודה הוא זכר ולא זכר, וז"ש כתוב זאת וכו' ושים באזני יהושע מסור לו בעל פה כי מחה אמחה את זכר עמלק בסגול שלא ישאר מאתו שום זכר.

(קול אליהו לגר"א)

מאוצרות המגידים

ויהי בשלח פרעה את העם, ולא נחם אלוקים דרך ארץ פלשתים כי קרוב הוא, כי אמר אלוקים פן ינחם העם בראותם מלחמה וישבו מצרימה (י"ג, י"ז)

הייתכן? וכי בגלל קושי מלחמה ישנו חשש שיחזרו לגיא צלמוות?? אם היה הכתוב אומר: פן תשבר רוחם בראותם מלחמה - הדבר היה מובן, שכן לאחר כל התלאות שעברו בני ישראל - יש חשש שעוד מלחמה תשבור את רוחם. אבל אטו משום כך ישובו מצרימה - למקור הסבל והרדיפות? אכן על כך באה התשובה בפסוק עצמו, המגלה לנו את חולשתו הגדולה של האדם, באומרו: "כי קרוב הוא!"

ואין כוונת הפסוק לומר שקרובה דרך ארץ פלשתים למצרים, אלא עדיין קרובה מאוד יציאתם של בני ישראל זה עתה ממצרים, וטבע האדם להימשך ולהיגרר אחרי הרגליו הנושנים!!

וכאמרת העולם שעדיף לאדם להישאר עם הצרות שכבר הורגל אליהם מלהסתגל לצרות חדשות - גם אם החדשות יהיו קלות יותר, כך קושי השיעבוד של מצרים שכבר הורגלו והושרשו בו בני ישראל - יהיה עדיף להם על פני מלחמה, שמשמעה: צרה חדשה!!

למחלה רעה זו קראו בעלי המוסר: "השרשה ראשונה", ואם בגשמיות כך, שנוח לו לאדם בצרות שהורגל בהם מלהתרגל בצרות חדשות קלות יותר, וכפי שלמדנו בפסוק זה - ק"ו שברוחניות כך הוא הדבר!

שכאשר ירצה האדם לעזוב את הרגליו, להשתנות, להתקדם, לשוב בתשובה - מאבק מר ישחר לפתחו על שני ההרגלים לכשעצמו! כלומר: אף אם יחליט האדם בדעתו שדרך העוונות רעה היא וגורמת לו נזק והפסד, ואילו דרך הטוב תביא לו את האושר והסיפוק - עדיין עלול

מכל עברך, ואתה לא יכול להסביר לעצמך מדוע בכלל נקלעת אל התופת הזו! ועל מה ולמה אתה רועד ביום וער בלילה, סובל עייפות ורעב, את כאב השכיבה, ואת מאמץ המלחמה?! שאלות אלו הופכות אותך לכדור אש של כאב צורה המלא מועקה עד אין סוף.

"והנה" - ממשיך החלוץ ומספר - "באחת ההפוגות הנהוגות בשדה הקרב, בשעה שהייתי חסר מעש והתכנסתי יותר בתוך הכאב של עצמי, ראיתי לא הרחק ממני את אותם חברים יהודים שעליהם דיברתי קודם, והם מוציאים מכיסם איזה ספר קטן, לוחשים דבר מה בהתלהבות, ראשם נע הלך ושוב, עיניהם שופעות דמעה, וניכר בעליל על פניהם איך שזה עושה להם טוב - ממש כמים קרים על נפש עיפה... ממש כך!! לאחר כמה דקות הם היו נראים כה רעננים וטובי לב - כאילו זה עתה יצאו לקרב..."

"לא יכלתי להתאפק, ולאחר כמה ימים כשהיתה הפוגה ארוכה יותר נגשתי אל אחד מהם, וביקשתי לדעת: הכיצד אינו כאוב כמוני? ממה הוא מתנחם ומתעודד?"

"לא כ"כ הבנתי את כל מה ששח עמי, אולם דבר אחד הבנתי באופן ברור: בעוד שאני סבור כי נקלעתי לכאן, וסתם אני יורה - אצלו הכל מובן ומוסבר! הוא הסביר לי שמישהו הביא אותו לכאן עם מטרה מסוימת המופנית אליו באופן פרטי, הכל נעשה עמו באופן מושגח במיוחד, ולכל כדור יש מסלול ידוע מראש!!

"הוא לימד אותי שאותו מישהו שמסובב את הכל נקרא "הקב"ה", שהוא זה שברא את הכל ומשגיח על הכל, ושכל יהודי יודע זאת ומתחנך על זה ללא פקפוק וספק כלל.

"שמעתי את תוכן הדברים פחות או יותר, שבתי למקומי, הקרבות חזרו לשיאם, אני יורה ויורה, מחשבותי מעיקות ולבי נצטב שבעתיים. הרי גם אני יהודי!! הנה לחברי היהודים יש עולם מופלא ומעניין, שגם אם אינני מאמין בו - אבל לא היתה לי הזדמנות לבחון אותו, ואולי זה נכון ואמיתי? "כך הרהרתי נוגות במצבי המדוכדך, דמעות רותחות זלגו מעיני טיפה אחר טיפה ללא הפוגה, ובכאב מהול בכעס הרהרתי לעצמי: מדוע אבי לא לימדני יהדות? וכך נכנסתי למתקפת רגשות של רחמים עצמיים, וככל שהדקות נקפו - כך זרם הדמעות הלך וגבר, ואני יורה ובוכה, בוכה ויורה... "כך המשכתי, עד שנוצר סדק קל בלב וניצוץ ראשון התנוצץ בלבי, וכה נשאוני מחשבותי באותה עת:

"רבונו של עולם" - אמרתי בלבי - "אני פונה אליך באם אכן הינך קיים: אם אכן חברי היהודים צודקים בדבריהם ויש מישהו שרואה הכל ומשגיח על הכל - הרי שאתה שומע גם אותי, ואני פונה אליך בתחינה ובקשה: תראה לי שאתה קיים!!

"וכך, ספק מהרהר ספק מדבר, המשכתי במחשבותי ואמרתי לעצמי: רבונו של עולם, הרי לא היתה לי אפשרות להכירך, ומדוע שלא אהיה זכאי לדעת על קיומך? א"כ מבקש אני ממך, רבש"ע תוכיח לי כעת את קיומך!! "ובמה יודע איפוא שאתה קיים? הנה אינני מעוניין במלחמה חסרת הבנה, וא"כ עוזר לי שאצא מן הקרבות ע"י שיפגע בי כדור בדיק באצבע, שלא אוכל יותר לירות וישחררו אותי מכאן, ובזה אדע שאתה קיים..."

"עודני מדבר עם לבי בכנות ובפשטות, והכדור של האויב בא גם בא, ועמה האמונה שחדרה אלי לעצמות... בדיק באצבע פגע בי רסיס, רק אצבעי נפגעה ותו לא, וכמובן שיותר לא הייתי בקרב - הכל בדיק כפי שרציתי... כפי שביקשתי - ראיתי את הקב"ה כביכול עין בעין!!

"והנה" - פתח החלוץ את ידו והראה באצבע "זה קלי ואנוהו" - "הנה לך האגודל הפצוע שלי לאות ולמופת על הכרותי עם מנהיג העולם!! ואנו נסיים את מה שהוא לא ידע לסיים, ונכריז בשבילו: "אצבע אלוקים היא!" "כמובן", - ממשיך החלוץ בשטף דבריו - "עומק השכנוע שלי בבורא העולם היה נורא ומבהיל, קשה לתאר עד כמה. גמרתי אומר שמיד כאשר תסתיים המלחמה - אלך ואלמד יהדות".

וכאן, אחרי אתנחתא מלווה באנחה רוויית כאב - המשיך החלוץ ועבר אל החלק השני של סיפורו. וכך המשיך לספר:

"המלחמה נגמר ב"ה ויצאתי ממנה בשלום, רגלי הוליכו אותי לבית המדרש ללמוד יהדות כפי שהחלטתי, אלא שלא ידעתי את כוחות האדם - ונפלתי במלכודת..."

"מה היה? ובכן, לפני המלחמה כמעט השלמתי לימוד אגרונומיה (חקלאות), ונותרו לי רק כשלושה חודשים לסיום ולקבלת תואר. מעתה סברתי בדעתי, שלהפסיד כעת את הכל - אין זה הגיוני, ובודאי שצריך פרנסה, וע"כ נתישבתי איפוא בשכלי והחלטתי שקודם אסיים את הלימוד, ומשאתפנה, ואהיה עם מקצוע ביד - אלך ואלמד יהדות.

"אולם חשבון שכלי לחוד - ותחושות לב לחוד!"

"את הסוד הזה לא ידעתי!! לא הבנתי שלרגשות האדם חוקים משלהם, ולא כל מה שהשכל מבין - גם הלב מרגיש!! לא ידעתי שבשעה שהלב עירני ורוצה לפעול - אין להחמיץ את ההזדמנות בשום פנים ואופן, כי אם יתקרב הלב - הכל ירד לטמיון!!

הוא לשוב לכסלו - כי קרוב הוא! אם לא יאזור כגבר חלציו ויתנער בכח ובאומץ מהרגליו - עלול הוא להמשיך בדרכו הרעה והמזיקה משום ההרגל שהורגל בה!!

ולכן כאשר מתנוצץ ניצוץ בלבו של אדם לשוב למוטב או להתעורר למעשה טוב כל שהוא - עליו להזדרז ללבוותו מיד ככל האפשר, פן ישוב וינחם על רצונו הטוב וכל רשפי התעוררותו יכבו וייעלמו במעבה חשכת החומר, עד שלבסוף ישאר בהרגליו הקודמים וישכח הכל - כי קרוב הוא!!

שמא לא תפנה

לאחר שהבנו את היסוד האמור נמחישו במעשה נורא אשר יואר ויובן היטב לאור האמור, ואף ישוב ויבהיר לנו באור יקרות את אשר למדנו כבר מן הפסוק.

את המעשה שמעתי מגיסי הגאון ר' שלמה זלמן אויערבך זצוק"ל, וכן מחמתי הרבנית אויערבך, כפי אשר שח "חלוץ" אחד את כל פרטי המעשה הנרגשים להגרש"ז, וכך היה המעשה:

ר' שלמה זלמן זצוק"ל היה אז בחור, ובית חמי זצ"ל בנסיבות התקופה אשר היתה עת מלחמה וקושי, עבר לגור ב"נחלת צדוק" - שכונה בירושלים. שם, בדירתם החדשה, וגם זה בנסיבות העיתים - נותרו עדיין בא' מן החדרים "חלוץ" ואשתו לגור. ("חלוץ" - כינוי לעולים באותה עת שהיו חניכי התרבות החילונית).

בהמשך הזמן כמובן שעברו למקום אחר, אולם בנתיים היה צורך להגיע עם החלוץ ואשתו להסדר על פרטים שונים באשר לחיים בשיתוף, שכן גם אם היו נכנסים ויוצאים בכניסה נפרדת כמובן - עדיין היו אי אלו תקלות. בין היתר היה ענין שמירת השבת, שלגביה היתה רגישות מיוחדת.

נכנסה איפא חמותי ז"ל אל החלוץ ואשתו, ודיברה על לבם, עד שהגיעו להבנה בכל העניינים, וגם על שבת הבטיחו והתחייבו לא לחלל שבת. אלא שכבר בשבת הקרובה התברר שבפועל הינם מחללים שבת, ולא מקיימים את הבטחתם.

התיישה חמותי בדעתה, ושלחה את בנה ר' שלמה זלמן שבר חכים הוא לה, לעשות כחכמתו. ואכן העננה הוסרה במהירות כאשר בשיחה קצרה ועדינה התברר שלא ידעו בכלל מהו חילול שבת, ומשעמדו על הדברים - הבטיחו כמובן לא לפגוע בקדושת השבת.

סביר להניח שאותו "חלוץ" ניחן בחושים חדים, כפי שאכן יתברר בהמשך המעשה, וכנראה שמשפטים קצרים ששח עמו ר' שלמה זלמן - בעודו בחור - כבר הספיקו לשבות את לבו בקסם חכמתו של הגרש"ז, ומיד ניצל החלוץ את הענין והחל לגלגל שיחה עם הבחור שלמה זלמן.

"הימים היו ימים טרום מלחמת העולם הראשונה" - פתח החלוץ את דבריו, לא לפני שביקש את ר' שלמה זלמן לצאת אל החורשה הסמוכה, מקום נוח לשיחה - "על יהדות לא ידעתי דבר, עם הורים רפורמים, וסבתא שמדליקה נרות בליל שבת - מה כבר אפשר לדעת... ואפי' על עצם היותי יהודי בקושי ידעתי.

"ככה הייתי נראה אז, כמו היום, עם קשר אפסי לכל היהדות כולה, אלא שבנתיים - באמצע הדרך - משהו עבר עלי, נתוודעתי אל קיומו של בורא ומנהיג לעולם - ובכ"ז אני היום כמו אז, נשאיתי אותו הדבר".

הייתכן?! - אמנם כן!! הכיצד?! - הבה ונאזין:

"כשפרצה מלחמת העולם הראשונה" - ממשיך החלוץ בדבריו - "הייתי כבר בחור בגיל הגיוס, נתגייסתי עם בני גילי לצבא, חלקם היו אפי' מוכרים לי מסביבות מגורי כיהודים ששמרו תורה ומצוות, מעשיהם היו אמנם תמיד נראים לי מוזרים ומשונים ועל כן לא היה לי כל קשר עמם, אבל בכל זאת - זה עושה משהו טוב בלב כשאתה מכיר כמה מהחברים בתוך הקרבות, ושהם יהודים כמוך.

"נכנסנו לעובי המלחמה, ואט אט התקדמנו אל החזית עצמה. "שם", - פולט החלוץ אנחה כבדה מגרונו - "אתה פשוט שוכב בתוך גומחות חול, כשמתרים ספורים שוכבים חברים כמוך, באותה צורה, רוב חלקי גופך מכוסים עד כמה שאפשר, עיניך במבצבצות מבין המחילות כעטלף, הרובה גם הוא משתחל מבין החרכים כשקנהו מכוון לאי שם, ואתה עושה כל הזמן פעולה אחת - יורה ויורה..."

"ובדיקו כמו שאתה עושה פה - נעשה מולך אי שם בצד השני, אצל האויב שכנגדך..." "אויב" הכוונה לאיזה קיסר שהסתכסך אולי על רקע קטנוני בהחלט עם הקיסר שלנו, ולשם כך מעמידים הם כל אחד את חייליו המשמשים כמטרה לחץ..."

"כאילו שאיכפת לי שימות אי שם איזה חייל שאינני יודע עליו דבר... וכאילו שאיכפת לו שאני לא אשאר בחיים... אבל שנינו משתדלים לפגוע כל אחד בדיוק בראשו של זולתו - ועל כן אנו יורים ללא הרף אחד על השני. למה? מדוע? - ככה! זוהי התשובה המתסכלת כל אדם בר דעת.

"תבין" - הוא ממשיך - "אתה מזיע ומתייגע, מסתכן ומתאמץ, וסבל את הפחד משריקות הכדורים שחולפים לא אחת ליד אוזןך ומניפים את שערות ראשך בחולפם על פניך, עם החברים זבי הדם שנופלים כזובים

"וזה בדיוק מה שקרה אתי... סיימתי את לימודי כעבור כמה חודשים, ובנתיים הלב התקרה... וכשהלב קר - הוא יותר דומה לאבן מאשר ללב בשר..."

"הופתעתי לגלות איך שבפועל אכן צעדתי לבית הכנסת לפגוש יהודים שידירכו אותי בלימוד יהדות - אולם לבי כל עמי!! השכל אומנם הוביל אותי בתחילה - אך עד מהרה נחנק... הלב הרוחני דמם... לא הרגשתי כל טעם, ולא יכולתי להתקדם כלום!"

"זכורני שאפי' צעדתי ביום כיפור הקרוב לביהכנ"ס, אך לא הצלחתי לעשות מעבר לכך מאומה! מילה אחת לא הצליחה לצאת מפיי! וכך נשארתי כפי שעניין הרואות - עכשיו כמו אז!! נשארתי במצב בו אתם צריכים לסכם עמנו על שמירת שבת, ובסוף אנחנו לא יודעים אפי' על מה בדיוק אתם מדברים..."

כך סיים החלוץ כשהוא עוצר בעד עיניו לבלתי יפרצו עליו פרץ, ואמר: "אילו תפסתי אז את הרגע - הרי שבטח היום הייתי אני מלמד אותכם שבת מהי - ולא ההיפך..."

"ולפיכך אני מספר לך כל זאת: דבר ראשון - כדי שתדע שה' מנהיג את העולם, כפי שספרתי לך. ודבר שני - כדי שאתה ששומר מצוות הינך - תהיה זהיר לעשות עם הידיעה הזו משהו, ולא תאבד את עולמך כמוני!! שתדע כשהלב חם - אז הזמן לעשות, ולא להשען על הבנת השכל!!!", ובכך חתם את דבריו.

על זה ועל כיוצא בו אומרת התורה: "ולא נחם אלוקים דרך ארץ פלשתים כי קרוב הוא" - שכן על אף שכל בר דעת מבין שעדיף קושי מלחמה מאשר לחזור מצרימה, אבל הבנה לחוד - והרגשה לחוד... ההרגשה בלב היא - והלב עדיין במצרים... ולמה - כי קרוב הוא..."

ומכאן יש לנו ללמוד בק"ו לרוחניות, שאם באים להשתנות - צריך להתרחק הרבה, שמא ישוב הלב להרגלי - "כי קרוב הוא!!" אם מתעוררים לעשות שנוי והתחדשות - חלילה מלאבד את חוס הלב, וזה מה שלימדונו חז"ל (אבות ב', ד'): "ואל תאמר לכשאפנה אשנה - שמא לא תפנה!!" (לב שלום)

ייהי בשלח פרעה את העם.

ייהי בשלח פרעה את העם. במדרש יש כמה דעות מי צווח 'וי וי', י"א שהקב"ה צווח וי, ו"א שמשח רבינו צווח וי, י"א שישאל צווח וי, י"א שפרעה צווח וי. על מה צעק פרעה וי. הפירוש הפשוט במדרש הוא שפרעה צווח על שיצא מוכה ומבוזה מכל צד, גם קיבל עשר מכות, וגם שלח את העם. [כמשל הנודע, גם אכל הדג המקולקל, וגם קיבל מכות, וגם נתגרש מן העיר] לאחר מעשה היה פרעה אבוד לגמרי, כמ"ש 'הטרם תדע כי אבדה מצרים'. איך יקים את המדינה שלו מחדש, עם אנשים שנשארו חיים בקושי, ועין אחת חפורה ע"י הארבה וכו'. על זאת צווח וי, אם כבר שלחתי אותם בסוף, מה היה לי לקבל מכות עליהם.

עוד מבואר שם במדרש סיבה לצעקת פרעה וי, משל למלך ששלח את בנו אצל אוהבו שהיה במקום רחוק, מדי פעם בפעם היה המלך כותב לו מכתבים ושואל בשלום בנו, לאחר זמן בא המלך והחזיר את בנו לביתו, החל האוהב לצעוק וי. שכל זמן שהיה בן המלך בביתו, היה המלך נזדקק לי. כך אמר פרעה, כל זמן שבני ישראל היו במצרים, היה הקב"ה שולח לו שלוחים, כה אמר הויה שלח את עמי, וכדרך האנשים שיש להם רשימת 'אנשי קשר', עם מי הוא מתכתב, לפני יו"ט או לפני חתונה הוא מזמין את כל אנשי הקשר. כך כביכול כל זמן שהיו ישראל במצרים, היה הקב"ה מ'אנשי הקשר' של פרעה, שהרי היה שולח אליו את שני בניו החשובים ביותר, משה ואהרן. אף שתמיד היה מקשה עורפו ולא שומע בקולו, מ"מ כבוד גדול הוא לו שהקב"ה שולח לו שלוחים, אך עתה שיצאו ישראל מארצו, צעק ווי שהפסיד דבר גדול כזה.

ולכא"ו הוא מדרש פליאה, וכי קיבל אגרת שלומים מהקב"ה, הרי קיבל מכות נוראות, האיך היפך את המכות לאגרות שלום? ויש שאדם אומר תדבר עלי רעות העיקר תדבר ממני.

וראיתי בספר 'אור הצפון' להג"מ רבי נתן צבי פינקל הסבא מסלבודקה זצוק"ל, שכתב שיש כאן לימוד פנימי לכל אחד מאיתנו. כי הנה חז"ל אמרו 'אין אדם נוקף אצבעו מלמטה אא"כ מכריזין עליו מלמעלה', כשאדם יודע שבשמים חשבו עליו דיברו עליו והחליטו מה לעשות לו, זה בעצמו חיזוק גדול הוא לנפשו. כל מכה קטנה יכול אדם לקבל כעונש ולהתמרמר, או כאגרת שלומים.

שבטך ומשענתך המה ינחמוני, כמה חשוב הוא האדם שאף נקיפת אצבע מכריזין עליו משמים, וצריך לשמוע את החביבות שבכל מכה ח"ו
דוד המלך אומר 'שבטך ומשענתך המה ינחמוני', לא רק משענתך בצד החסד, אלא אף שבטך מצד הגבורה, גם המה ינחמוני.

ידוע שבליטא היו שני אופנים איך לפרש את דרך המוסר של הג"מ רבי ישראל סלנטר זצוק"ל. בנובהרדוק עסקו בעיקר בשפלות האדם, ובסלבודקה עסקו בגדלות האדם. שניהם עמדו על זה המאמר חז"ל שאין אדם נוקף אצבעו עד שמכריזין עליו מלמעלה. בנובהרדוק פירשוהו, אהה תראה כמה שפל הוא האדם שאפילו חתך באצבע אינו יכול לקבל לבדו, אא"כ מכריזין עליו מלמעלה... בשלמא מליון דולר אינו יכול לעשות לבד, אך הוא שפל ומושפל כ"כ, שאפילו חתך קטן אינו יכול לבד. ואילו בסלבודקה פירשוהו, עמוד והתבונן כמה הוא גדלות האדם, שאפילו חתך באצבע שלו, הכריזו עליו מלמעלה פלוני בן פלוני יקבל חתך באצבע. וכדברי הרה"ק מקאצק זי"ע שזהו עונשו של הנחש שעפר לחמו, אמר לו הקב"ה לך ממני איני רוצה לראות פניך, קח את מזונך בכל מקום בעפר, ולך מכאן.

כל יהודי הוא כביכול מ'אנשי קשר' של השי"ת, הן כשנותן לו משענת החסדים, והן כשמכה בו בשבט הגבורות, תמיד הוא איתו בקשר חם. לכן צוה עלינו לבקש ממנו פרנסתנו ג' פעמים ביום, וכמ"ש חז"ל שלכן לא ירד המן אחת בשנה, כדי שיתלו עיניהם למרום לבקש מזונותיהם מדי יום ביומו.

להבדיל אלפי הבדלות, על כך צעק פרעה וי, הגם שקיבל רק מכתבים של מכות מהקב"ה, אך מ"מ עתה שהקב"ה הוציא את בניו ממצרים, הוא נמחק מרשימת אנשי קשר של הקב"ה. ולכן צעק מה זאת עשינו כי שילחנו את ישראל מעבדנו, וביקש לחזור להיות מאנשי קשר של הקב"ה, ואכן קיבל על הים עוד חמשים ומאתיים מכתבי מכות מהקב"ה. וממנו נקח לעבוד את ה', שגם כשאדם מוכה, ישמע בפנימיות המכה שהקב"ה בחר בו להיות מאנשי הקשר שלו. וכן אמר הדברי חיים בפטירת בנו בחייו ר"ל, שכשמסתובב לראות מי נתן לו מכה בגב, הוא רואה שזה היה הקב"ה ושמח בכך, אף שזה כואב, הרי זה בחביבות. כמו כל טפיחה בשכם, שפעמים שהיא כואבת, כשיודעים הידיד הקרוב הוא זה שהכה, שמחים בחביבות ההכאה.

(הגרמ"י רייזמן)

"ולא נחם"

"ה'חפץ חיים' זצ"ל היה אומר: 'טרף נתן ליראיו, יזכר לעולם בריתו' (תהלים קיא, ה). הן לה' הארץ ומלואה, לו הכסף ולו הזהב. מדוע שוררת כזו דחקות בהיכלי התורה, וראשי הישיבה נאלצים לקחת מקל נדודים ולגלות לארצות נכר, כדי שבעולם כולו יזכרו שיש תורה ולומדי תורה, ויטלו חלק בהחזקתה. וזהו שנאמר: 'טרף', מלשון: 'מי ישלו ומי יטרף'. כלומר טלטולים ונדודים, 'נתן ליראיו', הם ראשי הישיבות, כדי להזכיר לעולם כולו את בריתו, זו התורה (נדרים לב ע"א), ככתוב: 'אם לא בריתי יומם ולילה, חקות שמים וארץ לא שמתי' (ירמיה לג, כה).

אבל הרווח הדדי. אני פועל לזכות אותם והם משתדלים לזכות אותי. אני מכתת רגלי מארץ לארץ מעיר לעיר ומבית לבית ומנסה לעורר לבבות להחזקת מוסדות התורה. פוקד בתי חסידים, ליטאים, מכל הסוגים. ומתפתחת שיחה, אני מספר על מצוקת המוסדות והם מחזקים לבי באמונה ובטחון. וכבר אמרתי להם, שעל ידם הבנתי דברי הגמרא (חולין ז ע"ב): 'ישראל קדושים, יש רוצה [לתת] ואין לו, ויש שיש לו ואינו רוצה'. וכבר תמהו בתוספות, אם יש לו ואינו רוצה, מה קדושתו. אבל אילו היו שומעים את להט אמונתו, שגם זה לטובה, ויש לקבל יסורים באהבה, את יסורי הזולת כמובן, ולהתאזר בבטחון, ישועת ה' כהרף עין, היש קדוש כמוהו!

הכלל, נקלעתי לבית חסידי ונתקבלתי בסבר פנים יפות, בעל הבית בר אוריין ובר אבהן - פתח את ידו, ואני פתחתי לפניו את סגור לבי.

אמרתי: 'אתם חסידים, אני חונכתי ב'חדר' ליטאי. הורי היו חסידי גור, חותני חסיד ברסלב, גיסי חסיד ליובאוויטש, כולם עובדים לקל אחד, וקבל האמת ממני שאמרה. אומר לך מה ששמעתי מהמשגיח רבי יחזקאל לוינשטיין זצ"ל. יהודים הם רחמנים בישנים וגומלי חסדים (יבמות עט ע"א), שרשי כל המדות הטובות. אבל אסור לנו לשכוח שגם המידות הרעות מקננות בנו. והביא לך ראייה מוכחת מדברי רבנו יונה בספרו 'שערי תשובה', שרבי עקיבא איגר זצ"ל אמר שאינו רק ספר מוסר, אלא ספר הלכה.

וכתב ('שערי תשובה' שער ג אות לד): נצטוונו 'לבלתי רום לבבו מאחיו' (שברים יז, כ), והוזהרנו בזה להסיר מנפשנו מידת הגאווה. הרי שהי המקננת בנו -

ועוד (שם, אות לו): 'לא תאמץ את לבבך', הוזהרנו להסיר מנפשנו מידת האכזריות. הרי שבטבענו אכזרים אנו.

ועוד (שם, אות לט): 'לא תשנא את אחיך בלבבך', הוזהרנו בזה להסיר מנפשנו מידת השנאה לזולת -

ואיך זה מסתדר עם היותנו רחמנים וגומלי חסדים? אין כאן סתירה, כי האדם מלא סתירות, ואור וחושך מתערבלים בנפשו. ועלינו להגביר את האור ולדחות את החושך.

והוסיף, שכיוצא בכך כל ישראל מאמינים בני מאמינים (שבת צו ע"א), האמונה נטועה בנו כמורשת האבות הקדושים וכולנו שמענו מפי עליון "אנכי ה' אלקיך" (שמות כ, ב), שכל נשמות ישראל עמדו בהר סיני (שבת קמו ע"א), ודיבורו של הקדוש ברוך הוא כמעשה (שבת קט ע"ב) -

ועם זאת "גם את זה לעמת זה עשה האלקים" (קהלת ז, יד), וכשם שמקנן בנו אור האמונה כך מקנן בנו חושך הכפירה, וגם זה מפורש בכתוב: "ולא תתורו אחרי לבבכם" (במדבר טו, לט) זו מינות (רש"י, מברכות יב ע"ב). לכן, אמר, אין צורך להבהל כשמגיחה חלילה מחשבת מינות, הרהור ספקני. זו גיחה בלתי רצונית של המידה החבויה, כשם שלפעמים מגיח הרהור אכזריות או שנאה. זו עבודת האדם, להגביר את האור שבנפשו ולמגר את החושך.

שמעתי את הדברים, ושאלתי את מהשגיח: איני מבין - "וירא אלקים את כל אשר עשה והנה טוב מאד" (בראשית א, לא). משמע, שאין באדם כח רע לחלוטין, שאין לו מקום ושעה. ואכן בגאווה יש בחינת "ויגבה לבו בדרכי ה'" (דברי הימים ב יז, ו). ושאל נענש שרחם על האכזרים (מדרש תהלים ז). ונאמר: "הלא משנאיך ה' אשנא" (תהלים קלט, כא), "אהבי ה' שנאו רע" (תהלים צז, י). הכלל, כבר אמר הסבא מקלם זצ"ל, שלפיכך קרויה המדה "מדה", כי יש להשתמש בה במדה, לצרכה ובשעתה. אבל מאחר ונתחדש כאן שגם הכפירה היא מדה, איך אפשר לומר גם עליה "והנה טוב מאד". האם יש לה מקום כלל, איזה שהוא שמוש?!

וענה לי: אכן כן. כך אמרו בשם רבי ישראל מסלאנט זצ"ל, שלפיכך נבראה גם מדה זו, די שכאשר יבוא לפניך עני נצרך, אל תחזק לבו בדבורי אמונה ותאמר שישליך יתבו, אלא תתעלם לשעה מהבורא הזן ומפרנס לכל, ותתן לו בעין טובה וביד רחבה. באמונה ובטחון תשתמש בפרנסתך שלך, ולא עבור הזולת -

וכאן, כשאני פוקד בתי גבירים שלצורך פרנסתם אין גבול למרצם והשתדלותם, כשזה מגיע לתמיכה בלומדי התורה הופכים הם לפתע לבעלי אמונה ובטחון ללא סייג...

שמע, ואמר: "ראשית, הצדק עמכם. ואימרה זו שאמרת בשם רבי ישראל מסלאנט זצ"ל, מפורסמת גם אצלנו בשם היהודי הקדוש מפשיסחא זצ"ל ("בית יעקב", פרשת קדושים). ותרשו לי להסמיך לכך סיפור חסידי - אח, סיפורים הם הדלק של הדרשות: "לא המדרש עיקר, אלא המעשה" (אבות פ"א מ"ז), כידוע...

פתח וסיפר סיפור מהספר "שבחי הבעל שם טוב" (אות קכ): פעם הגיעו בני מז"ב' אל בעל שם טוב זצ"ל בשוועה: מושל העיר הודיעם שגדוד צבא עומד לערוך אימונים בסביבה, וכל משפחה חייבת לארח חיל בביתה -

חשכו העיניים!

חיל גוי בבית יהודי, על התנהגותו ושפתו. והוא יפשוט יד במאכלים ויטריף את כל המטבח. ובבית יש נערות, ופגיעתו רעה. איזו צרה!

פנה הבעל שם טוב לתלמידו ורעו הצדיק רבי נחמן מהורודונקא זצ"ל, שיתפלל להעברת רוע הגזרה. שמע, והפטיר: "גם זו לטובה!"

אמר לו הבעל שם טוב: "כמה יפה שלא היית בדורו של המן, שהיית אומר גם על גזרתו 'גם זו לטובה'!"

כמה נהייתי, אבל המארח לא סיים עדיין. אמר: סיפור זה הביא ה"דברי ישראל" ממודו"ץ זצ"ל בספרו (בתחלת פרשת בשלח), וכתב: האמת שהיתה זו אכן מדתו של נחום איש גמזו, שהיה אומר על כל דבר "גם זו לטובה" (תענית כא ע"ב) -

שלחו על ידו תיבה מלאה באבנים טובות ומרגליות לקיסר והחליפום בדרך בעפר. בקש המלך להרגו ואמר: "גם זו לטובה". בא אליהו הנביא ואמר: "אולי זה החול הפלאי שבעזרתו נצח אברהם אבינו את המלכים". בדקו ומצאו שכן הוא, ומלאו תיבתו באבנים טובות ומרגליות, והועילו אפוא אמונתו ובטחונו.

ואמר על כך הרבי ממודו"ץ: נחום איש גמזו רשאי היה להשתמש במדה זו, לגביו. אבל אין להשתמש בו לגבי הזולת: "ויהי בשלח פרעה את העם", כשמדובר על הכלל, "ולא נחם" (שמות יג, יז), אל תשתמשו במדתו של נחום איש גמזו...

וגם לא כשהשלטונות דורשים לארח חיילים נכריים בבתי המשפחות - וגם לא כשמוסדות התורה נאנקים תחת העול!...

ואספר -

הגעתי אל גביר אדיר, שברוך השם רואה את עולמו בחייו. חי חיים שהם מעין העולם הבא. למה הכוונה, לדברי הגמרא (בבא בתרא עה ע"ב): לא בירושלים של העולם הזה ירושלים של העולם הבא. ירושלים של העולם

הזה כל הרוצה לעלות עולה, של העולם הבא אין עולים אלא המוזמנים לה -

גם לביתו, לטירתו, אין עולים אלא המוזמנים לו. יש לקבוע תורה, ולעבור שורות מחסומים ותשאלים. עד שיש לך הזכות להכנס מפרוזדור לטרקלין, שוב מעין עולם הבא, ולבוסס בשטיח הטובעני עד שאתה מגיע אל היד המושטת ל"שלום עליכם" לבבי.

שקעתי בכסא ודברתי על צרתם של כמאתים האברכים שאינם מקבלים קצבתם מזה כחצי שנה. והוא, כל כולו הודהות, מצטט את המשנה: "כך היא דרכה של תורה, פת במלח תאכל וחיי צער תחיה ובתורה אתה עמל, איני איי איי" (אבות פ"ו מ"ד). זה כבר הרגזי אותי. אמרתי: אמת, אבל מה ההמשך - "אם אתה עושה כן, אשריך וטוב לך!" תהיה אתה כך!

על אברהם אבינו אומר המדרש (שיר השירים רבה א, נט) שהיה ממר ומסגף עצמו ביסורים. אבל לאחרים - גם לערביים המשתחוים לאבק רגליהם (קדושין לב ע"ב) - נתן לשונות בחרדל (בבא מציעא פו ע"ב)!

החוויר.

אמרתי לו: בוא ושמע, גביר אחד הגיע לימי הזקנה, ערך חשבון נפשו וחשכו עיניו. בשברון לב הלך אל רבו ופרט כל עוונותיו, ביקש תיקון תשובה. מוכן הוא לצום, להסתגף, להתענות, מה שהרב יאמר!

חקר הרבי: "ומה שאומר לך תעשה, בלי הרהור וערעור?!"

כן, הוא מבטח!

אמר לו: "אם כן, תאכל כל יום ברבורים ושלו ודגים, ושתות יינות מבוסמים!"

חשכו עיניו. האם רומז הרב לתשובתו שנדחתה, ואין רוצים בה? "מדוע", ענה הרב, "זו התשובה הרצויה, 'וחטאך, בצדקה פרוק. ועויתך, במחן ענין' (דניאל ד, כד)! אלא שאם אתה מסתגף, תחליט שגם העניים רשאים לצום, אבל אם תתענג בברבורים אבוסים, תתן להם לפחות לחם לשובע" -

ורואה אני, שאצלך זה לא עזר... חוורונו העמיק.

אמרתי: בוא ונלמד קטע בגמרא. הסיפור ידוע, אולי ישעמם אותך, אבל אני מזכיר אותו כדי לשאול עליו שאלה.

הגמרא מספרת (ברכות ס ע"ב) שרבי עקיבא הלך בדרך, והגיע למקום ישוב, בקש מקום ללון, וסרבו. אמר: "כל דעביד רחמנא, לטב". מה שעושה הקדוש ברוך הוא, הכל לטובה. הלך ולן במדבר. היו עמו תרנגול, חמור, ונר. באה רוח וכבתה את הנר. בא חתול וטרף את התרנגול, בא אריה וטרף את החמור - לא הייתי מאחל לעצמי להיות שם באותה שעה. ורבי עקיבא אמר: כל מה שעושה הקדוש ברוך הוא, לטובה. בבוקר ראה שגדוד פשט על הישוב ולקח את תושביו בשבי. ואילו היה הנר דולק, התרנגול קורא או החמור נוער, היו שובים גם אותו.

אישר: הסיפור ידוע.

שאלתי: איך הדליק את הנר?

ענה: כנראה שהיה עמו סוג של מצת.

הסכמתי: מסתבר. אם כך, מדוע לא שב והדליק את הנר?

השתאה: נכון, זו אכן שאלה.

אמרתי: אם הילד קורא במטתו באישון לילה, והאב בא וסוגר את האור, הילד לא ישוב וידליק! זו היתה השקפתו המוצקת של רבי עקיבא. ה'

עושה הכל, ולטובה. ואם האב שלח רוח שתכבה את הנר, איך אעז להדליקו!

כמה התפעל מהתשובה!

אמרתי: ורבי עקיבא, שידע שה' עושה הכל, היה גבאי צדקה, "יד עניים" (קדושין כז ע"א). וכשהיו תלמידיו זקוקים למעות לא אמר להם שכל מה שה' עושה לטובה והמקום ימלא חסרונם, אלא פנה לאותה מטרונתה ולוה כסף רב, כשהוא ערב לפרעונו. [אמרה לו: איני מאמינה לך. אמר לה: מי את רוצה כערב. אמרה לו: מי שאמר והיה העולם, והים הגדול. כשהגיע זמן הפרעון חלה רבי עקיבא ולא בא. הלכה לשפת הים ואמרה: רבונו של עולם, גלוי וידוע לפניך שרבי עקיבא חולה ואין בידו לפרוע החוב. ראה, שאתה ערב בדבר. מה עשה הקדוש ברוך הוא, באותו היום נשתטית בתו של קיסר ונטלה ארגז מלא אבנים טובות ודינרי זהב וזרקה לים, והים הביאו למרגלות אותה מטרונתא. לימים נתרפא רבי עקיבא ובא להחזיר חובו, אמרה לו: כבר פניתי לערב ושילם החוב, והא לך מה שפרע לי יותר. ומאותו עודף התעשר רבי עקיבא] (נדרים נ ע"א, ובר"ן ותוספות) -

אשריך, אמרתי לאותו עשיר, שאתה בעל בטחון כרבי עקיבא, ואומר שהכל לטובה. אך כל זה לגביר. עבור הזולת, היה "יד עניים" כרבי עקיבא! והעניק, וביד רחבה!

(והגדת)

רואה כיצד: יש לי אחוזות ונחלאות, יש לי בתי חרושת ומניות, יש לי השקעות בחוץ לארץ ופקדונות בבנקים. בשלבים, שלא נפתח פה חלילה, יתכן. אבל ברגע אחד, כיצד?"

חיך ה"חפץ חיים": "טוען אתה שבלתי אפשרי ליטול ממך כל הונך ברגע אחד, ניחא. אבל אפשר ליטול אותך מהונך ברגע אחד" - והגביר החויר. זה, לא עלה בדעתו...

פרעה טען שהקדוש ברוך הוא נשבע שלא יביא עוד מבול מים לעולם, ולכן מחוסן הוא מפני עונש במדיה כנגד מידה על הטבעת ילדי ישראל ביאור.

ניחא, אבל אותך יכול להביא לתוך המים -

על כך לא חשב...

אבל נשאלת השאלה: כיצד באמת נפתה להכנס בעיניים פקוחות למלכות. הלא ראה שהים נחצה ל"ב גזרים, והמים חומה, והקרקע מוצקה, ומעליהם תקרת מים קפואים. וכי סבר שזה נעשה לכבודו, שנכנס קוממיות לקראת סופו?

הרמב"ן (שמות יד, כא) ענה על כך: ה' השיב רוח קדים עזה כל הלילה, וסברו המצרים שהרוח העזה הפכה את הים לחרבה. "אף על פי שאין הרוח בוקעת הים לגזרים, לא שמו לבם גם לזאת, ובאו אחריהם מרוב תאותם להרע להם".

מה נאמר כאן, מה ארע -

שמעו סיפור ששמעתי בנובהדרוק.

היה שיכור, התמכר לטיפה המרה. התגולל בשכרותו והמיט חרפה על משפחתו. אי אפשר היה לגמלו. "תפסת מועט, תפסת", דרשו שיתחייב שלא ישתה לבדו. ראשית, זה יגביל את שתיתו, לא תמיד ימצא עם מי לשתות. ושנית, יהיה מי שיפקח עליו, יתמוך בו, וביאו לביתו לפני שיתמוטט ברחוב.

תקף עליו הרצון לשתות, אבל זכר את הבטחתו. חיכה שיבוא אדם, יארח לחברה, ואיש לא בא. כולם עסוקים, מלבדו.

ישב, והמתין, וקצרה רוחו.

אמר לנפשו: "הבטחתי שלא אשתה לבד, את הבטחתי אשמור. אבל כשיבוא החבר, שיהיה הכל מוכן ומזומן" -

קם, והביא את הבקבוק לשולחן. וגם שתי כוסות הביא, והמתין, והחבר לא בא.

קצרה רוחו, החליט לקצר עוד יותר את ההמתנה. לכשיבוא, שיוכלו להגיד מיד. מילא את שתי הכוסות על גדות. הניחוח גרה לבתי נשוא. אבל איש כבוד הוא, הבטיח הבטחה. המתין בדריכות, העביר מבטו מהחלון לפתח, ואין איש. מה עושים? לשתות אינו יכול, ולהמנע אינו מסוגל!

לפתע אורו עיניו. נדרכו חושי: זבוב טורדני זמזם, הסתובב במעופו. נחת על שפת הכוס, שפשף רגליו.

"לחיים", אמר לזבוב, והגיר את הכוס לגרונו.

הזבוב נראה אדיש.

לחש לו בחבה: "עד שאתה תתחיל לשתות, אגמור את הבקבוק"...

בסופו של דבר, נאלץ לשתות גם את כוסו של הזבוב. אבל את תפקידו מילא, אורח לו לשתיה.

האמנם סבר שעל כך התחייב, שזה נקרא שלא שתה לבדו? אין זו שאלה. הלא רצה לשתות, להט והשתוקק. מוכן היה אפוא להתלות בכל דבר. גם בזבוב.

ומה רוצים מפרעה, שנתלה ברוח הקדים...

(והגדת)

אמרו חז"ל: "כשעמדו ישראל על הים, היו שבטים מנצחים זה עם זה, זה אומר אני יורד לים תחילה וזה אומר אני יורד תחילה לים... קפץ נחשון בן עמינדב וירד לים תחילה" (סוטה לז, א).

בחול המועד פסח נכנס אברך לבית הכנסת בין מנחה למעריב. הגבאים הבחינו בו ומיד פנו אליו שידרוש דרשה קצרה לפני הציבור.

"לא איש דברים אנוכי"...

הפצירו בו, והעלוהו לבמה. והוא פתח ואמר כך:

רבותי! עוד כמה ימים יחול שביעי של פסח בואו נתבונן מה קרה שם בקריעת ים סוף.

כולם וודאי יודעים כמה נורא היה מצבם של עם ישראל באותה עת. מאות אלפי יהודים צועדים עם נשותיהם ועם ילדיהם הקטנים, מאחוריהם שועטים מליוני פרשים מצריים, ולפניהם ים סוף. אין לאן לברוח!

באותם רגעים נצרך מעשה של מסירות נפש שיציל את עם ישראל ויגרום לכך שהים יבקע. ללא מעשה של מסירות נפש - לא יכולים להינצל!

היה שם יהודי אחד - ממשיך הדרשן - בשם גרשון בן עמינדב...

שנינו (סוטה לו סוף ע"א): תניא, היה רבי מאיר. כשעמדו ישראל על הים, היו שבטים מתנצחים זה עם זה. זה אומר: אני יורד לים תחילה, וזה אומר אני יורד לים תחילה. קפץ שבטו של בנימין וירד לים תחילה. אמר לו רבי יהודה, לא כך היה מעשה, אלא זה אומר אין אני יורד לים תחילה וזה אומר אין אני יורד לים תחילה. קפץ נחשון בן עמינדב וירד לים תחילה.

וידוע, שבעניני אגדה אין מחלוקות, אלא אלו ואלו דברי אלקים חיים (ערובין יג ע"ב). ואף כאן, כתבו בעלי התוספות (שמות יד, טו) שנחשון קפץ תחילה, ושבת בנימין אחרי, לפני שבת יהודה ושאר השבטים. כך שאלו ואלו דברי אלקים חיים.

אך זאת יש להבין, איך יכוננו יחידו שתי הדעות, שהיו השבטים מתנצחים, זה אומר אני יורד לים תחילה וזה אומר אני יורד לים תחילה, ורבי יהודה אומר לא כך היה מעשה, אלא זה אומר אין אני יורד תחילה וזה אומר אין אני יורד תחילה -

ועוד, מה יש להם להתנצח, זה אומר אני יורד תחילה - ירד, ודי!

ושמעתי - איני אומר שכך היה, אבל הרעיון נוקב כל כך! שמעתי, שהיו מתנצחים זה עם זה וכל אחד אמר אני יורד תחילה. ורבי יהודה אומר שלא כך היה מעשה. כלומר, כשבא למעשה, תעשה, אל תדבר, הוברר שזה אומר למעשה אין אני יורד תחילה, וזה אומר אין אני יורד תחילה...

איי, כל בן ישיבה מוכן ללמוד כל החיים, ממש: "אחת שאלתי מאת ה', אותה אבקש, שבתי בבית ה' כל ימי חיי" (תהלים כז, ד), עד זבולא בתרייתא, "אדם כי ימות באהל" (במדבר יט, יד), אפילו בשעת מיתה יעסוק בתורה (שבת פג ע"ב), לא ימוש מתוך האהל -

הרי כל מה שהוא דורש 'סידור מלא', זה רק כדי שיוכל להמשיך וללמוד בראש שקט -

כמה נפלא! אתה יודע מה? בוא לא נדבר על לימוד כל החיים. מה דעתך, רק על היום. אה? הגעת בזמן לסדר, לא פטפטת במהלכו, ולא חלמת על הגמרא? אז את מי אתה מרמה, תלמד שבוע כדברי, ואחר כך תדבר...

אבל כך דרך העולם: "זה אומר אני יורד תחילה", בדיבורים הם חזקים, עד שזה מגיע למעשה. וכבר ספרתי -

זה היה באותם ימים בהם לא היו מים בברזים. בחצר היתה באר ממנה היו שואבים. באישון לילה, בעיצומו של החורף, הגשמים היכו על התריסים המוגפים. והרוח הרעידתם. הרעמים הרעימו והכל התחפרו בשמיכותיהם, ונשמע קולו של האב: "אני צמא! ילדים, מי יביא לי כוס מים!"

אח, כזו מצוה, כבוד אב! "החמורה שבמצוות", קורא לה התלמוד הירושלמי (ריש פאה), השוה כבודו לכבוד המקום (קדושין ל ע"ב) - זו מצוה חשובה מכדי לעשותה כלאחר יד.

"שמעו", נשמע קולו של הבן הבכור בעלטה, "אבא צמא, ומבקש לשתות. זו מצוה גדולה, נמכרנה לכל המרבה במחיר! -

עשרה שקלים, כוס מים לאבא!"

"שנים עשר", אמר האח השני.

"ארבעה עשר", אח שלישי.

"עשרים", אח רביעי.

"מה אתכם", התערב החמישי, "מצוה כה חשובה, עשרים שקלים בלבד?!" "ילדים, אנא, אני צמא!" נשמעה תחינתו של האב.

"אבא, אנחנו מסדרים את הענין!" ענה הבכור. ובכן, כמה אתה מציע?" "חמישים!"

נשמעו מלמולי הערכה. הבן הבכור פתח: "חמישים שקלים, פעם ראשונה. חמישים, פעם שניה. מישהו מוסיף? חמישים, פעם שלישית. זכה לו! זכית במצוה!" בישר לו.

"יירש כח! כעת, אני מכבד בה את אבא!" -

וכך זכה במצוה כפולה!...

(והגדת)

"וזהו טבעת"

"וירדפו מצרים ויבאו אחריהם כל סוס פרעה ופרשיו אל תוך הים" (שמות יד, כג). בשעתו, כשבקש פרעה לאבד את ישראל, נאמר: "הבה נתחכמה לו" (שמות א, י), ואמרו בגמרא (סוטה יא ע"א) שבקש להתחכם למושיעים של ישראל, לקדוש ברוך הוא. ידע שמשפטיו במידה כנגד מידה (סוטה ח ע"ב), ולפיכך גזר להטביע תינוקות ישראל ביאור, משום שכבר נשבע הקדוש ברוך הוא שאינו מביא מבול לעולם (בראשית ט, יא) -

ולא הבין שהקדוש ברוך הוא לא צריך להביא עליו מבול להטביעו, אלא הוא יכנס לים סוף מרצונו, ידהר לקראת אובדנו!

דוגמת מה שמספרים, שגביר אחד תמה באזני ה"חפץ חיים" זצ"ל: "אומרים שהקדוש ברוך הוא יכול לרושש ולהעשיר ברגע אחד. אצלי, איני

אמנם מובן שאם איש אחר - שאינו בדרגתו המופלגת של הרבי רבי מנדלע במדת הבטחון - היה נוהג כן, הרי הוא שוטה וטיפש. לא לחינם נתן לו הקב"ה למצוא את המציאה הזו.

כל הבוטח באמת בהשי"ת, אינו מתפשר בדיעבד בפחות ממה שצריך,

אלא מתעקש בבטחונו ומקבל כל טוב וטב

ואמר הברכת ראש שעפ"י יש לבאר הסתירה בגמ' כתובות דף סז שתי מעשיות סותרות הסמוכות זו לזו. 'הוא דאתא לקמיה דרבי נחמיה אמר ליה במה אתה סועד? אמר ליה בבשר שמן ויין ישן! רצונך שתגלגל עמי בעדשים? גלגל עמו בעדשים ומת. אמר איני לו לזה שהרגו נחמיה. אדרבה איני לו לנחמיה שהרגו לזה מיבעי ליה? אלא איהו הוא דלא איבעי ליה לפנוקי נפשיה כולי האי.

הוא דאתא לקמיה דרביא אמר לו במה אתה סועד? אמר לו בתרנגולת פטומה ויין ישן! אמר ליה ולא חיישת לדוחקא דציבורא? אמר ליה אטו מדידהו קאכילנא מדרחמנא קאכילנא דתנינא עיני כל אליך ישרו ואתה נותן להם את אכלם בעתו, בעתם לא נאמר אלא בעתו מלמד שכל אחד ואחד נותן הקדוש ברוך הוא פרנסתו בעתו, אדהכי אתאי אחתיה דרביא דלא חזיא ליה תליסרי שני ואתאי ליה תרנגולת פטומה ויין ישן, אמר מאי דקמא? אמר ליה נעניתי לך קום אכול.

ופרש"י נעניתי לך, דברתי יותר מדאי. הרי שרביא כביכול חזר בו על שדקדק עמו על שאינו חושש לדוחקא דציבורא. וצ"ע מ"ש מרבי נחמיה שאותו עני מת, ואמרו עליו איני לו, כי לא היה צריך כ"כ לפנק את עצמו? וביאר הרה"ק הברכת ראש מאז"רוב, שהחילוק בין שני המעשיות הוא, שהעני השני עמד על שלו, ולא הסתפק במועט, התעקש ואמר שאינו אוכל משל בני אדם, אלא מהקב"ה לבדו שזן ומפרנס לכל, לכן באמת זכה למעשה מופת שבאותו יום הביאה אחותו של רביא תרנגולת פטומה ויין ישן ונתנם לו רביא. אך הראשון אף שהיה רגיל בבשר שמן ויין ישן, מ"מ כשאמר לו רבי נחמיה שיגלגל עמו בעדשים, גלגל עמו. ולא התעקש לעמוד על שלו, הרי שלא היה בטחונו בהשי"ת חזק. ולכן מת. כיון שאתה מסכים לגלגל בעדשים, הרי אתה כמו אותו חסיד ששכח בצדי הדרכים וכחכח בגרונו שיתנו לו אוכל. שאינו באמת חזק בדרגת האמונה ובטחון. כתוב בספר שבט סופר [לא מהג"מ רבי שמחה בונים אב"ד פרשבורג בן הכת"ס שהיה ספרו נקרא בתחילה 'שערי שמחה', והיה ספר אחר שנקרא בשם 'שבט סופר' והוא לנכדו של החת"ס בנו של הג"מ רבי דוד צבי עהרנפלד, הג"מ רבי ישעיה אב"ד שורין צוק"ל] ע"פ משי"כ בקהלת ה'א: 'מתוקה שנת העבד אם מעט ואם הרבה יאכל והשבע לעשיר איננו מניח לו לישון'. שיש חילוק בין מי שמלאכתו אצל אחרים, למי שהוא עצמו הסוחר והעוסק במשא ומתן להגדיל עושרו, שזה השני צריך תמיד לחשוב מחשבות איך לעשות מאתיים ממנה, וגם בלילה איננו מניח לו לישון, משא"כ הראשון אף שצריך לעבוד יותר מהעשיר, אך מתוקה שנתו שאינו צריך לדאוג להכפיל עושרו, שהוא יודע מה משכורתו, ואף אין לו לדאוג אם יהיה לבעל הבית מה לשלם. [בימינו הכל דואגים, שמא יפטרורו מהעבודה וכדו']

וזהו שמתוקה שנת העובד, היינו שעובד לפרנסתו אצל אחרים, יש לו מעלה שאין לו לדאוג כמו העשיר שאין יכול לישון מרוב דאגות. ונודע משי"כ הרה"ק רבי פינחס'ל קאריצער ז"ע שזה נס גדול ומופלא שמי שעובד אצל אחרים יש לו פרנסה לאכול וללבוש, בשלמא מי שעוסק במסחר או מאמין בחי העולמים וזורע, צריך תמיד להרים עיניו לבטוח בהשי"ת שיעזור לו ויצליח בפרנסתו, ממילא ע"י שמרים עיניים להשי"ת בתקוה ובטחון, יש לו פרנסה, כדכתיב עיני כל אליך ישרו, ואז, ואתה נותן להם את אכלם בעתו. אך מי שהוא עובד אצל אחרים ומקבל משכורת חודשית קבועה, נדמה לו שאינו צריך להרים עיניו לה' לפרנסתו, וא"כ איך יש לו פרנסה?? אלא שזהו נס מיוחד מאת ה' שאף אלו יש להם פרנסה. [ובימינו צריך להרים עיניו להשי"ת גם כשהוא עובד אצל אחרים כנ"ל]

עכ"פ מצד שני מצאנו שהעובד יושן מתוק יותר, מחמת שאינו צריך לדאוג להביא השפע ממקום אחר אליו, משא"כ הסוחר והעוסק במלאכת כפיים, אינו מניח לו לישון.

הוציאנו ממצרים, לשלול את ההשתעבדות לאחרים, ולהיות בני חורין

לעבודתו ית'

והנה במצרים היינו עבדים, ובפשטות היה לנו פרנסה ע"י עבדות הזו, וכתיב 'זכרנו את הדגה אשר אכלנו במצרים חנים', כמו עבד שמקבל מזונות מאדונו. ואינו אומר לו 'עשה עמי ואיני זנך'. ובגמ' אמרו שלא יתכן שקבלו משכורת לעבודתם, אם תבן לא ניתן להם, קל וחומר שלא שילמו להם משכורת. וזה שאמר הכתוב: 'ויהי בשלח פרעה את העם ולא נחם אלהים דרך ארץ פלשתים כי קרוב הוא כי אמר אלהים פן ינחם העם בראתם מלחמה וישבו מצרימה'. בראותם את המלחמה על הפרנסה מדי יום ביומו, וישבו מצרימה, יעדיפו להיות עבד אצל אחרים ושנתם תהיה במתיקות. כי בני ישראל היו רגילים מכמה דורות שעובדים ומקבלים

כל הקהל מתחיל ללחוש 'נחשון בן עמינדב', אבל מיודענו הדרשן עושה עצמו כאילו שומע וממשיך לתאר את התלבוטיותיו של גרשון בן עמינדב, מה עליו לעשות בעת הזאת: מצד אחד נצרך מעשה של מסירות נפש לקפוץ למים, מצד שני - מה יהיה על אשתו וילדיו הקטנים, מי ידאג להם אם ימות בטביעה? ואף על פי כן החליט גרשון בן עמינדב, יש למסור נפש בלי להתחשב בשום שיקולים!

בנתיים ניגשים לגבאי כמה מתפללים וזעמים והטיחו בו: "הרי היהודי אמר שאינו איש דברים, למה לחצת עליו לעלות לדבר?!"

"ובכן" - המשיך הדרשן - "היה ברור שללא מסירות נפש לא יזוז דבר. החליט איפה גרשון בן עמינדב שהוא קופץ לתוך המים. אלא שלהפתעתו המרובה, את מי הוא פוגש שם? את נחשון בן עמינדב שהקדימו בכמה רגעים..."

אם לא היה נחשון מקדים את גרשון - עד היום היה נקרא הנס על שם גרשון!...

כך, מפסיד אדם זכות עולמית של קידוש השם בעקבות השתהות ותהיות - סיים הדרשן. כשיש לך רעיון טוב - קפוץ ובצע אותו מיד!

(הר"ש לוינשטיין - הגדש"פ דורש טוב)

"וגם צדה לא עשו להם" - מידת הביטחון

ראיתי דיבור יקר בספר 'באר משה' פרשת בשלח, להרה"ק מאז"רוב זי"ע בשם אביו ה'ברכת ראש', שפעם אחת סיפר רבי דוד'ל לעלובער מעשה ביהודי שהיה לומד בחובות הלכות שער הבטחון, וביקש לחיות בדרך הזו שהקב"ה לבדו זן ומפרנס לכל, ולא ההשתדלות. ולא עסק בשום מלאכה ואף לא ביקש משום אדם שיעזור לו. עברו יום ועוד יום ועוד יום ולא בא מזון לפיו עד שנפל בצדי הדרכים מאפיסת הכוחות. כששכב בצד הדרך, עברה שם עגלה עם מחותנים שנסעו לחתונת בנייהם, ושמע קול צהלה מאחלים זה לזה 'לחיים לחיים'. אותו חסיד לא רצה לבקש מהם מאומה, כדרכו בקודש לבטוח רק על השי"ת לבדו. אך בהיותו שוכב כך מעולף החל מכחכח בגרונו שישמעו נוסעי העגלה שיהודי שוכב כאן, ואולי ירחמו ויתנו איזה מאכל להחיות את נפשו. יושבי העגלה שמעו את קולותיו, ועצרו, והחיהו במאכל ומשקה, ותשב רוחו אליו.

והוסיף רבי דוד'ל 'חבל חבל, אילו לא היה מכחכח בגרונו להשתדל, היה זוכה באותה שעה לאכול מן מהשמים', כי כל אותה העגלה עם המחותרים עברו שם למען הנסיון לבחון אותו בשעה הקשה אם ישתדל או יסמוך בבטחון חזק על השי"ת לבדו... וכיון שלא עמד בנסיון וכחכח בגרונו, הרי שאינו אוזח במעלת הצדיקים, וא"כ עליו לשוב לביתו ולנהוג כרוב האנשים שנאמר בהם 'וברכתך בכל אשר תעשה', ולהשתדל לפרנסתו. אילו היה זוכה למדרגה העליונה, לא היה משתדל גם בשעתו הקשה, והיו נותנים לו מן משמים.

כל מי שיבטח בהשי"ת באמת, יאכל מן משמים

והוסיף ה'באר משה' בשם ה'כתונת פסים' [לרבינו בעל התולדות יעקב יוסף] בפרשת שמיי, 'שמעתי שכתב הרמב"ם: 'אילו היו עכשיו בעלי אמונה ובטחון כמו דור המדבר שנאמר עליהם זכרתי לך חסד נעורייך אהבת כלולותייך לכתך אחרי במדבר בארץ לא זרועה, היה בדורות הללו גם כן יורד מן'. ופי' בעל התולדות שכן היה במצה שהוציאו ממצרים שטעמו בהם טעם מן, וזאת משום ש'גם צדה לא עשו להם', היה להם אמונה ובטחון חזק בהשי"ת, עי"ז זכו לטעם מן. וכן בכל דור ודור, כשאדם סמוך ובוטח בהשי"ת באמת, יורד לו מן משמים. ולכן צוה הקב"ה לקחת מלא העומר מן ולהניחו למשמרת לדורותיכם, לזכור זאת לכל דור ודור.

וזה שאומרים בליל הסדר 'על אחת כמה וכמה טובה כפולה ומכופלת למקום עלינו', 'אלו ספק צרכנו במדבר ארבעים שנה, ולא האכילנו את המן. דינו'. וצ"ע מהו סיפוק צרכינו אם לא היה מוריד לנו מן? פירש התולדות שהקב"ה סיפק צרכינו במדבר שהאכילנו בלב מלא אמונה ובטחון, וממילא ירד לנו מן... תחילה אנו מודים ומהללים שנתן לנו אמונה ובטחון, ואח"כ אנו מודים ומהללים על המן.

לא התכופף להרים דינר זהב, מרוב בטחונו בה'

וכתב הברכת ראש בפרשת מקץ שהרה"ק רבי מענדל'ע רימנובער זי"ע שהיה אומר כ"ב שנה תורה על פרשת המן, ופעם אחת נסע לרבי רבי אלימלך זי"ע, ובדרכו מצא דינר זהב על הארץ, רבי מנדל'ע התכופף להרים את הדינר זהב, אך תיכף נזדקף ולא לקח המטבע, ואמר 'אילו היה הקב"ה רוצה לתת לי את הדינר, היה נמצא בכיסי, אינני מתכופף להרים את המטבע'. רבי מנדל'ע המשיך בדרכו ובא לליזענסק וישב בבית המדרש.

יהודי אחר נסע באותה הדרך, וגם ראה את הדינר זהב על הארץ, התכופף ולקחו וזכה במציאה. בבואו לליזענסק נכנס לבית המדרש וראה את הרבי רבי מנדל'ע, נתן לו את הדינר זהב ואמר לו, רבי, הנה מצאתי את הדינר הזה בדרך, אין לו סימן והרי הוא שלי, אני ב"ה יש לי בשפע ואינו נצרך לי, הא לכם את הדינר... כך ראה הרבי רבי מנדל'ע שכשהקב"ה רוצה לתת לו, אפילו להתכופף אינו צריך.

משכורת, א"כ לא יוכלו לעמוד בקשרי המלחמה לעסוק במשא ומתן או במלאכת כפיים להביא פרנסה.

על אחת כמה וכמה כשבאים לקבל עול תורה ומצוות, קשה להיות עובד אצל אחרים, שהבעל הבית אומר לו לבא בשעה פלונית, ועדיין לא התפלל שחרית, או שצריך להתפלל במרוצה וכדו', או שיש נסיונות בקדושה וטהרה במקום שבעל הבית אומר לו לעבוד וכדו'. ולכן עתה שבאים לקבל תורה מסיני, אין להם להיות עבדים אצל אחרים, אלא להכנס בקשרי המלחמה, זוהי מלחמת עולם הראשונה והאחרונה, להביא דולר הביתה. וזה שחשש הקב"ה שמא כשיראו את המלחמה ישובו מצרימה, להשתעבד ולישון בשקט. וכע"ז פי' הכלי יקר.

מה עשה הקב"ה. ויסב אלקים את העם דרך ים סוף, הוציאם המדברה והאכילם מן, עד שישכחו דרך העבדות. כי באמת כל מה שירדו לכתחילה למצרים היה מחמת 'כי אין מרעה לצאן אשר לעבדיך', ומכרו את נפשם להשתעבד עבור פת לחם לנפשו.

כל יהודי נדרש שיבא לאמונה ובטחון כזה, שאף בעניינות יוכל להסב בחירות בלי שום דאגה

וחז"ל למדו מפסוק זה שאפילו עני לא יאכל סעודתו בליל פסח עד שיסב, שישב בהסבה. וצריך להבין מה זה שייך לזה הפסוק ויסב אלקים את העם וגו'. וע"פ הנ"ל מיושב כי זה התכלית שהקב"ה רצה להוציאם מהמושג של עבדות והשתעבדות לאחרים, אלא להסב כבן חורין, מי שהוא מאמין ובוטח בהש"ת הוא תמיד יושב בהסבה, כבן חורין בלי דאגות. וכמבואר בשו"ע שבשעת ברכת המזון לא יחזיק ראשו בידו כמי שדואג. כך חז"ל דורשים שגם עני שבישראל יסב על המטה, כבן חורין, שזה היה התכלית שהקב"ה הסיבם לראות ניסים ונפלאות בקריעת ים סוף ובמן, [וכמ"ש במכילתא] וכל זאת כדי שהעני יוכל לשבת בהסבה. שאילו ישתעבדו לאחרים, לא יוכלו לשבת בהסבה, שלא יבטחו בהש"ת.

וזהו פגם העבד נרצע, שמכר עצמו מפני דחקו, וקיבל אדון לעצמו, עבדי הם ולא עבדים לעבדים, זהו עיקר רצון ה' שיהודי יבטח בהש"ת שהוא זן ומפרנס לכל, ולא ידאג ולא ישעבד נפשו לאחרים.

כתוב 'ברכת השם היא תעשיר ולא תוסף עצב עמה', וא"כ צ"ע איך אין העשיר יושן בלילה, ומרבה נכסים מרבה דאגה? אלא שהחילוק הוא אם הוא מחשב שע"י השתדלותו הוא מתפרנס, או שבוטח בהש"ת מפרנסו. זה אינו יושן וזה יושן במתיקות יותר משנת המשתעבד לאחרים.

(הגרמ"י רייזמן)

ויאמר ה' אל משה כתב זאת זכרון בספר ושים באזני יהושע כי מחה אמה את זכר עמלק מתחת השמים.

כותב בעל הטורים - זכרון בספר ושים באזני. ר"ת זבוב שרץ אחר דמן של ישראל כזבוב.

בעל הטורים מביא את זה, בשם מדרש נחומא (פרשת כי-תצא, אות ט): רבי לוי בשם רבי שמעון בר חלפתא אמר, משל למה היה עמלק דומה. לזבוב שהיה לוהט אחר המכה, כך היה לוהט עמלק אחר ישראל ככלב.

כל מי שקורא את הדברים האלה, שואל את עצמו שאלה - באף מקום לא מצאנו, שעמלק נקרא זבוב... בכל מדרשי חז"ל, שמכנים את האומות לבעלי חיים, עמלק תמיד נקרא בפי חז"ל - כלב.

לא מצוין איזה כלב זה, אבל לפי הערכתי, מדובר ברוטווילר ©

רש"י מביא את זה פעמיים בפרשה:

(ז, ז) ...היש ה' בקרבנו אם אין {ח} ויבא עמלק וילחם עם ישראל ברפידם אומר רש"י - ויבא עמלק וגו'. סמך פרשה זו למקרא זה, לומר תמיד אני ביניכם ומזמן לכל צרכיכם, ואתם אומרים (פסוק ז) היש ה' בקרבנו אם אין, חייכם שהכלב בנו ונושך אתכם וצועקים אלי ותדעון היכן אני. משל לאדם שהרכיב בנו על כתפו ויצא לדרך, היה אותו הבן רואה חפץ ואומר, אבל טול

חפץ זה ותן לי, והוא נותן לו, וכן שניה וכן שלישית, פגעו באדם אחד, אמר לו אותו הבן ראתה את אבא. אמר לו אביו איך יודע היכן אני, השליכו מעליו ובא הכלב ונשכו.

אם ככה יוצא, שעמלק נקרא כלב... נשאלת השאלה - מה פתאום חז"ל כאן, נותנים לו תואר זבוב?

השבוע... באחת הנסיעות, לקחתי אייתי ספר, שיהודי הביא לי אותו מארה"ב, שנקרא צניף מלוכה, ששם הוא מדבר על מלכויות... שלש מצות נצטוו ישראל בשעת כניסתן לארץ... להעמיד להם מלך ולהכריז זרעו של עמלק ולבנות להם בית הבחירה... ספר נפלא, עם ליקוטים נפלאים... תוך כדי הדברים, מצאתי שם רעיון רבותי, שווה מיליון דולר! העברתי את הויזה... אבל לא עבר ... ©

תשמעו מה שהוא כותב:

ולמה נמשלו עמלק לזבוב?

הוא מביא גאון מוילנה (פרשת נח) ... אומרת התורה {בראשית ט, א} ... פרו ורבו ומלאו את-הארץ: {ב} ומוראכם וחתכם? היה על כל-חית הארץ ועל כל-עוף השמים בכל אשר תרמש האדמה ובכל-דגי הים בידכם נתנו אומר הגאון מוילנה - בכל אשר תרמש האדמה הוא שרץ הארץ. ובכל-דגי הים הוא שרץ המים... ושרץ העוף, לא מוזכר.

מה זה שרץ העוף?

זבובים, יתושים, תיקנים... לא מוזכרים.

אומר הגאון מוילנא - אעפ"י שאצל אדם הראשון, זה כן מוזכר... שנאמר {א, כו} וירדו בדגת הים ובעוף השמים ובבהמה ובכל הארץ ובכל הרמש הרמש על הארץ

אומרים חז"ל - ובכל הרמש הרמש על הארץ. לרבות שרץ העוף.

שואל הגאון מוילנא - למה אצל אדם הראשון זה מוזכר, ואצל נח לא?

אצל אדם הראשון נאמר וירדו - יש כאן שליטה של שולט על נשלט... ואצל נח נאמר ומוראכם וחתכם - מורא ופחד, זה לא בגלל שהוא מעריך במעלת השולט.

ב- וירדו, מכיר הנשלט במעלת השולט... הוא מכיר, שיש כאן פאר היצירה, אדם הראשון.

כל זמן שלא התקלל אדם הראשון, אז ממילא, גם כל שרץ העוף פחד ממנו... אבל באותו רגע שנתקלל אדם הראשון, נישאר רק ומוראכם וחתכם. בא ותראה, כל השרצים כולם, פוחדים מבני האדם... היחידים שלא פוחדים מבני האדם, זה שרץ העוף!

הזבוב לא מפחד מבני האדם... הוא מגיע על האף של שר הביטחון... אין לו שום פחד... הוא מגיע לאוזן של הרמטכ"ל... אין לו שום בעיה להיכנס פנימה... יש להם אלצהיימר... הם לא זוכרים שלפני שתי דקות, כבר ניסו להרוג אותם... והנה הם שוב מתקיפים... עוד פעם ועוד פעם, מצד ימין ומצד שמאל... ©

שואל הגאון מוילנא - איך יכל להיות... הרי נאמר בתורה ומוראכם וחתכם יהיה על כל-חית הארץ? כל-חית הארץ, כן... חוץ משרץ העוף!

עד כאן דברי הגאון מוילנא.

אומר הספר צניף מלוכה - איך יכל להיות שכל העולם פוחד מעם ישראל... שמעו עמים ירגזון חיל אחז ישיבי פלשת: {טו} אז נבהלו אלופי אדום אילי מואב יאחזמו רעד נמגו כל ישיבי כנען... ויבא עמלק וילחם עם ישראל ברפידם... איך יכל להיות?!

אומרים חז"ל - הוא זבוב... זבוב לא פוחד!

וורט של מיליון דולר!!!

פחדתי לרקוד מאושר באוטובוס, כי זה היה ליד תל-השומר... פחדתי שיאשפזו אותי ©

כך מביא הספר צניף מלוכה, להבין את הענין של הזבוב עם עמלק.

(ברוך שאמר)

בדרך הדרוש

אימרו השירה ויצאו מדין "שומע כעונה"? אלא כיון ד"לה" יאמרוהו", שפיר אפשר לצאת ידי שומע כעונה. (ציוני תורה)

הים ראה יונם (תהילים קיד) במדרש הים ראה יונם מה ראה ברייתא דר' ישמעאל ראה ותמוה, ונראה דאיתא במדרש כשאמר הקב"ה לים שיקרע אמר הים לפני הקב"ה הללו ע"ז והללו עובדי ע"ז מה נשתנו אלו מאלו אמר הקב"ה הללו עשו תשובה וזה תלי בפלוגתא אם מועלת תשובה בבי"ג או לא ולכאורה מוכח דתשובה מועלת בב"ב דאיתא בגמ' יומא (דף ל"ז ע"א) מה דכתיב ושם רשעים ירקב שיעלה רקבון בשמותם דהיינו שלא יהי קוראין לאדם על שמם דהיינו על שם רשע וקשה למה קוראין ישמעאל הלא ישמעאל הי' רשע והתירין דישמעאל עשה תשובה ומוה מוכח דתשובה מהני בב"ב לפ"ז שפיר המדרש הים ראה יונם וקשה הללו וכו' ותירין דהם עשו תשובה ומו"ל דמהני תשובה מכח ישמעאל וזה שפיר ברייתא דר' ראה ודו"ק:

שיצאו ממצרים לא היה רק חלק חמישית נמצא שהיו במצרים ה' פעמים ס' רבוא וכבר נשלם הקץ. (בא ישועה ונחמה)

אז ישיר משה ובני ישראל את השירה הזאת לה' ויאמרו לאמר (ט, א) במדרש תנחומא: אז ישיר משה, לה' יאמרוהו ולא לבשר ודם וכו', ויאמרו לאמר מהו לאמר רבי אלעזר בן תרדי אומר משה פתח תחלה וישראל גומרין כי גאה גאה משה אמר עזי וזמרת יה וישראל אומרים ויהי לי ישועה משה אמר ה' איש מלחמה וישראל אומרים ה' שמו וכו' יש להבין מה רצה בהא ד"לה" יאמרוהו, ואפשר לבאר ע"פ מה דאיתא בגמ' סוטה הפלוגתא היך אמרו ישראל את השירה, ואיתא תתם שאמרו כקטן שגדול מקרה לו את ההלל. והיינו מדין שומע כעונה. והנה כתבו האחרונים שד"ן "שומע כעונה" שייך רק בדברים שבין אדם למקום, כגון בתפילה ובברכות, אבל בדברים שבין אדם לחבירו, כגון מצוות תוכחה, שם לא שייך לומר שומע כעונה שהרי נדרש כאן שמיעה ממש, וכן כלפי דין הפקר, הרי הוא בעצמו צריך לומר בפיו. וי"ל דזה היה קשה לו למדרש, שהאריך

ורכב מאמנים

עלון שבועי מבית 'בני אמונים'

316

פרשת בשלה

תש"פ

פניני אמן ותפלה בפרשה

מאוצרות אמונים

[ד]ל"ת, [מ]ם, מצטרפות יחד למתפלל.

מילות התפלה: 'מכתב מאלהי ח"ג עמ' 86; 'בניה' ברכות ו 1

פאלו היום עבר את הים

"אז ישיר משה ובני ישראל את השירה הזאת לה' ויאמרו 'לאמר' (טו א)

את כפל הלשון "ויאמרו לאמר" פרש הזר הק' (בשלה טו ב, ע"פ 'השקל'): "הינו 'לאמר' - לדורי דורות, כדי שלא ישכח מהם לעולם. כי כל מי שזכה לשירה הזו בעולם הזה, זוכה בה בעולם הבא, וזוכה לשבח בה בימיו של מלך המשיח בשמחת כנסת ישראל בקדוש ברוך הוא. שכתוב 'לאמר' פרושו: 'לאמר' באותו הזמן, 'לאמר' בארץ הקדושה בזמן שישבו ישראל בארץ, 'לאמר' בגלות, 'לאמר' בגאולתם של ישראל, 'לאמר' לעולם הבא."

הוסיף וכתב החיד"א: "כיון שזה הפליגו בזה הקדוש באמירת שירת הים, על פן צריך לאומרה בשמחה רבה ובנעימה. ויציר בדעתו פאלו עולם בפישה בתוך הים, והמצרים נטבעים, והוא נצול. והיא סגולה לכפרת עוונותיו, כדו"ע."

העיד תלמיד המשגיח דפוניבז' רבי יחזקאל לוינשטיין:

פעם אחת השפמתי קום ונכנסתי להיכל הישיבה בשעה מקדמת מהרגיל. והנה, הפתעתי לשמע מחדר המשגיח השוכן בקומה שפעל לבית המדרש קולות רמים של גרירת רהיטים. מתוך דאגה לשלום המשגיח מהרתי לעלות למעלה, הבטתי דרך חדר הדלת והענין הבהיר לי: הבחנתי במשגיח המסדר לפניו שתי שורות של ספסלים, ואחר כך עובר ביניהן אחוז שרעפים תוף שהוא אומר: "כך עבדו עם ישראל את הים". ברצונו לומר את השירה בשמחה, עשה המשגיח תחבולה זו כדי שבאמצעותה יקרב לבלו את ההרגשה שפכחול היום עבר את הים.

עבודת הקדש - צפון שמיר"ר ב כד (הובא במשנ"ב נ"א ז); ש"ח יחזק' יציאת מצרים עמ' רכט

בזכות השירה מתקבלת התפלה

"אז ישיר משה ובני ישראל את השירה הזאת לה' ויאמרו לאמר אשירה לה' כי גאה גאון סוס ורכבו רמה בים" (טו א) מנהג נפוץ בישראל ובפרט במועדים וזמנים, לשורר קטעים מסוימים מתוך סדר התפלה. את טעם המנהג באר הבן איש חי:

כאשר באים ישראל לבקש על צרכיהם, טוענים המוסטרגים כנגדם כי מפני חטאיהם אין ראוי שתפלתם תתקבל. לפיכך נהגו ישראל לפתח בשיר. בכך טוענים המוסטרגים וסוברים שפונתם לשורר ולהודות, וממילא נמנעים מלקטרג. וכבר רמזו לקב חכמים באומרים (ברכות ו א): "במקום רנה שם תהא תפלה", לפי שהרנה מונעת מהמוסטרנים לעכב את התפלה.

'בניה' ברכות ו 1

התנאה לפניו בברכות

"זה א-לי ואנוהו אלמי אבי וארממנהו" (טו ב) "ואנוהו" - התנאה לפניו במוצות, עשה לפניו סכה נאה ולולב נאה ושופר נאה, ציצית נאה וספר תורה נאה" (שבת קלג ב).

אמרו חכמים (והר, רע"א מהמאנא עקב רע"א א): "דכל ברכה דאיתבי עליה אמן דא איהו בקימא כדא דאיתבי יאות" [ובפרוש השקל: "ברכה שענו עליה אמן זו היא ברכה במלואה פראוי]. וכן דו"ע מאמרו של רבי צבי הירש מדיטשויב: "ברכה בלא אמן היא ממש פלג גופא".

העבדה שענית אמן משלמה את הברכה אף הובאה להלכה במשנה ברוך" (קסז ב): "לפי שענית אמן מכלל הברכה היא... על ידי שעונים אמן עליה הברכה חסובה יותר". נמצינו למדים שמלבד היות ענית אמן מצוה בפני עצמה, הרי היא משלמה ומחשיבה את הברכה. ונמצא אפוא שהמקפיד שבכוחותיו תענינה באמן מקיים בקד מצות זה א-לי ואנוהו" - שמתנאה לפני ה' בברכות נאות ומשלמות.

הש"ך (ח"מ שפ"ד) אף מחדש שדברי חכמים (חלו פ"ב) האומרים שערקה של כל ברכה הוא עשרה זהובים, לא נאמרו אלא על ברכה שענית באמן.

האדמו"ר רבי ישראל ממונדיץ' מבאר בכך את אשר אנו אומרים בברכת המזון: "כן ברוך אותנו... בברכה שלמה ונאמר אמן". ולכאורה, ממי אנו מבקשים שיצטרף אלינו בענית אמן? אלא באים אנו לומר, כי כדי שהברכה תהיה שלמה, יש להקפיד על 'נאמר אמן' - שיענו אחריה אמן.

רבי אברהם דוד בלוי מוילנא באר בכך את הפסוק: (ישעיה כו ב): "פתחו שערים ויבא גוי צדיק שמר אמונים", שעליו דרשו חכמים (שבת קיט ב): "אל תקרי 'אמונים' אלא שאומרים אמן"; 'שמר' מלשון המתנה (רש"י שם), ומיהו גוי צדיק? מי שממתיין מלבדו עד שיהיה מי שישראלים ברכותיו בענית אמן.

רבי משה יקר אשכנזי מונה את הברכה שלא נענתה באמן לתבטיל תפל ללא מלח. כפי שהמלח הוא מרכיב עקרי בתבטיל למרות מעוט פמותר, כך ענית אמן מחשיבה את הברכה אף שהיא מלה אחת מקצרה. פתח עינים' (לרמ"י אשכנזי) דף ז; פרי קדש הלוי' שער הברכות פ"ד; דברי ישראל נח: 'ציצית הקנה' (לרא"י בלוי) דף כ

של התפלה בחיי האדם, שמהותו מכנה 'מבעה' על שם התפלה שנושא בפיו.

רבי יוסף חיים מבגדד כתב שאף הכנוי 'אדם' רומז לתפלה, שכן אותיות המלוי של תבת 'אדם' - [א]ל[ה],

'בעל צפן' מנע מישראל להתפלל

"דבר אל בני ישראל וישבו ויחנו... לפני בעל צפן... ואמר פרעה לבני ישראל נבכים הם בארץ סגר עליהם המדבר; ויחזקתי את לב פרעה וידרף אחריהם" (ד"ב-ט) פרש רבי שמעון סופר רבה של ערלוי:

'בעל צפן' היה עבודה זרה של מצרים (רש"י), ולכן פאשר עמדו בני ישראל לפניו לא יכלו להתפלל, משום שאין מתפללים במקום עבודה זרה (ראה שמו"ר י"ב ה). פאשר ראה פרעה שישאל חונים "לפני בעל צפן", הסיק מכך ש: "סגר עליהם המדבר" [מדרב"ר] מלשון דבור, כפי שפרש רש"י על הפסוק (שיר השירים א ד): "ומדברך נאנה" - "ומדברך" - דבורך, כלומר: שאין בידם יכלת להתפלל על שיועצם. עבדה זו חזקה את לבו לדרף אחריהם, שכן ידע עד כמה הם מלויים בכות התפלה. שיר מעון

'סגר עליהם' הפה 'המדבר'

'נבכים הם בארץ סגר עליהם המדבר' (ד"ב-ט)

דרש רבי אברהם דוד וורמן רבה של בוטשאטש:

אדם השקוע בטירות העולם הזה ונפשו כמנה וכוספת לתאות בצע, אינו יכול ללמד ולהתפלל כראוי, מפני שמתחו אינו פנוי לקב. יסוד זה נרמז בפסוק שלפנינו: "נבכים הם בארץ" - אלו שמחם שקוע בנבכי הענינים הארציים, ממילא: "סגר עליהם המדבר" - המדבר, לפי שאין מחם פנוי להתרצה בתורה ובתפלה.

אף מן הפתוח בתהלים (קטו ד-ה) נתן ללמד רמז ליסוד זה: מתוך ש"עצביהם כסף וזהב" - עצבים וזאגים הם על כספם וזהבם, "פה להם ולא ידברו" - אין מחם פנוי להתרצה בתורה ובתפלה.

מחזה אברהם

התפלה - מהותו של האדם

"ויצאקו בני ישראל אל ה'" (ד"ב-ט)

"תפשו אמונות אבות; באברהם הוא אומר (בראשית יט כו): "אל המקום אשר עמד שם, ביצחק (שם כד כו): "לשונת בשדה", בעקב (שם כח יא): "ויפגע במקום" (רש"י, ע"פ מילתא מס' זוה"ב).

מדברי חכמים עולה כי התפלה היתה 'אמונות' של אבותינו. הגדרת 'אמן' היא אדם הממוחה במקצוע מסים, וכן אבותינו; 'התמוחות' היתה 'מקצוע' התפלה. אף אנו תפשונו אחריהם אמונת זו כדרך חיים, וכפי שפרש רש"י את הפסוק (תהלים קט ד): "ואני תפלה" - "ואני מתפלל אליך תמיד".

כעין זה מצינו במסכת בבא קמא (ג ב) כי האדם מכנה 'מבעה' על שם הפסוק (ישעיה כא יב): "אם תעניו", שפרושו: אם תתפללו (ראה רש"י שם). ודרש השבא מקלם שמלשון פסוק זה נוכל ללמד על מעלתה ומרוביותה

זה א-לי ואנוהו

התנאה

לפניו

בברכות

הודוים יקרינו!

ידועים דברי הפוסקים (רמ"א או"ח קסז ב; משנ"ב שם כ) כי ענית אמן היא חלק מהברכה, והיא הופכת אותה לברכה חשובה ומשלמת. בזה הקדוש אף מבאר (עקב רע"א א) שברכה שענו עליה אמן היא ברכה במלואה פראוי.

בכל מצוה ומצוה אנו מדקדקים להדר כמדת האפשר ואף מפזרים מזון רב לשם כך. והנה לפנינו הדור, הנובע מעקר הדיו ואין הוא דורש מאתנו השקעה כספית גדולה או הקדשת זמן יקר, מדוע שלא נקיימו?

בני אמונים - ברכות השחר בשלמות.

ברכת המזון - 'הרחמן' (א)

מקור בקשות 'הרחמן'

לאחר סיום ארבע ברכות המזון, נהגו מימי קדם להוסיף סדרת בקשות הפותחות ב'הרחמן'.

מקור בקשות 'הרחמן' הוא קדום ביותר. כפי שכתב ב"סוד ושרש העבודה" (שער הכבוד פ"ט) שאף שבקשות 'הרחמן' לא נזכרו בגמרא, מכל מקום נודאי תקנו אותן קדמונים ועל פי ראיו לאומן בכתב יד צוהר, והטור (ס"ה קפט) סמך לכך את דברי הגמרא (ברכות מו א): "אורח מברך... יהי רצון שלא יבוס בעל הבית וכו'".

תפילה בשעת קיום המצוה

בשעת עשיית מצוה התפילה מתקבלת יותר - כך כתב רבנו בחי' (שמות י"ט). והוסיפו האחרונים, שבפרט ראוי להתפלל בשעת עשיית המצוה על השכר המיוחד לאותה מצוה (ראה מחצית השקל א"ח רסג א').

ברכת המזון היא מצוה מדאורייתא, ככתוב (דברים ח'): "ואכלת ושבעת וברכת את ה' אלקיך... אשר נתן לך". לפיכך עתה, לאחר שסיימנו את ברכת 'הטוב והמטיב' שבה מסתיימת ברכת המזון, מה ראוי שמיד נוסיף ונבקש רחמים, ונמנע לנו שתתמלאנה משאלותינו לטובה ('זאת ליהודה' [למקור] ע"אש).

בבקשות 'הרחמן' אנו מבקשים על הדברים שעליהם התפללנו בברכת המזון - שימלא הקדוש ברוך הוא את כל צרכינו, שיגאלנו במהרה ויבנה לנו את בית המקדש. ולפי מה שכתב בעל ספר החנוך (מצוה חל) שההדר במצוות ברכת המזון זוכה ומזונותיו מצויים לו בשפע כל ימיו, ראוי לבקש בפרט על המזון, שהוא השכר המבטח על עשיית מצוה זו.

בענין זה ספר פעם החפץ חיים: הגאון רבי שלמה לוגיור כבד פעם בסנדקאות. הברית התעקבה זמן ממושך, ולשבר הגאון את פשר העכוב, הזדעזע לשמע כי בחדר הסמוך שוכב אבי התינוק על ערש דיו, וממתנים ליציאת נשמתו כדי שיוכלו לקרוא לך הנפול על שמו.

למרה הפתעה צוה הגאון למול את הילד מיד וללא שהיות, תוך שהוא מסביר לזוכרים: אמנם אין בכחי להטריח את המלאך הממנה על הרפואה שיבא במיד להביא מזול לחולה, אולם כאשר נמול את הילד הנולד ללא ספק יבא מלאך הברית לעמוד לימי המולה ולרפא את הילד הנפול, ואז אבקשנו שישיר לחדר הסמוך לרפא את אביו.

לא עברו שלושה ימים עד שקם החולה ממטתו ויצא לבית הכנסת לברך ברכת 'הגומל' על הצלתו הנפית.

אף ממעשה זה נוכל להוכיח שפאשר יהודי מקים מצוה מתעוררת אז 'עת רצון' מיוחדת שסגולה גדולה לקבלת התפלות. לכן אין זמן מתאים יותר מלבקש על הדברים הרבים שאנו זקוקים להם, מהזמן שבו ברכנו על המזון ('חפץ חיים' ע"ח פ"ר) כי תבא ב'משיח' למלך' (שם).

יכול לבקש בכל שירצה...

בנסחי התפלה השונים מוצאים שונים בסדר בקשות 'הרחמן'. בסדרי האשכנזים מעטו בבקשות, לעומת סדרי בני עדות המזרח שהרבו בהן. בפרוש 'זאת ליהודה' על 'ברכת המזון' לרבי יהודה עייש, הביא כי מנהג בני ספרד לומר שמונה עשרה בקשות 'הרחמן' כנגד תפלת שמונה עשרה והאריך לפרט את חלקת בקשות 'הרחמן'.

פסדר ברכות שמונה עשרה.

ומענין לענין באותו ענין כתב הר"פ החיים' (קצא ה) שכינוי שבקשות 'הרחמן' נקבעו כחלק מברכת המזון, ראוי לאומן בישיבה ובכבוד ראש לכל הפחות עד אמירת 'עשה שלום במרומי' שהיא כמו עזירת וגלים בשמונה עשרה.

בסדרי רב סעדיה גאון ורב עמרם גאון ובמחזור ויטרי' (ס"ב פג) הובאו בקשות 'הרחמן' שלא נהגו לאומן בימינו. האבודרהם (ברכת הלחם) הוסיף ש"כיל כל אחד להוסיף ולבקש בבקשות 'הרחמן' כראונו וברצונו שאלתו, וכן פסק ה'בן איש חי' בשו"ת 'תורה לשמה' (ס"א) ש"כיל אדם לבקש ב'הרחמן' את כל אשר יחסר לו. כגון מי שיש לו חובות כספיים יכול לבקש: 'הרחמן הוא יתן לי עזר ויכלת לשלם כל חוב שאני חב לבני אדם, ולא יתחלל שמו בי'.

ענית אמן אחר 'הרחמן'

כתבו הפוסקים שאחר כל 'הרחמן' צריכים השומעים לענות אמן ('מג"א קפט ב). וכן כתב הש"ח (שער האמיתות קדשת האכילה קעט) והוסיף שכשם שעונים אמן אחר 'הרחמן' כך עונים אחר כל תחנה ובקשה אף שאין בה הזכרת שם ובקרה. וכן מפרש בא"רחות חיים' (ח"א הל' ענית אמן אות א) בשם תשובת הגאונים, ע"ש. וראה עוד ב'פולק' (ס"ה טז). לפיכך נהגו בבית טשרנוביל לומר 'הרחמן' בצבור באופן שהצבור עונים אמן אחר כל בקשה ובקשה ('אוצר ישרא' ח"א רכה).

אמירת 'הרחמן' בשבת

לגבי אמירת 'הרחמן' בשבת קדש כתב הר"א זרוע' (ח"ב ס"ה פט) שאין לחשוש שיש באמירה זו שאלית צרכיו בשבת, משום שהוא הספח הקבוע לתפילה. ויש שבארוי 'הרחמן' אינו נאמר בדרך בקשה, אלא כבטחון בה' שבנדאי ימלא בקשותינו. כפי שמעיד הלשון 'הרחמן הוא ימלא...' וכיצא בזה (הגש"פ אור ישרים' בשם ר' מאיר מסערה).

אהבת ה' פאהבת אם לבנה

ספר תלמיד הגאון רבי אליעזר גורדון זצ"ל, ראש ישיבת לומז'א:

פעם נקלעתי לביתו בשעה שברך ברכת המזון. הבטתי בו מברך בהתלהבות פזרו, אף הנה, רגע לפני שסיים את בקשות 'הרחמן' נעצר. נראה היה כי דבר מה מטריד את הרב, אף כמה שניות לאחר מכן, המשיך את הברכה כרגיל.

הדבר התמימה, ולכן לאחר שסיים ראש הישיבה לברך שאלתי לפשר התנהגותו. הרב הסביר לי: פאשר התחלתי לומר את בקשות 'הרחמן', עלתה בלבי תמימה: כיצד יתכן שלאחר אנו מודים לה' על שנתן לנו את מזוננו, יש לנו עוד ההקצה להוסיף ולבקש ממנו בקשות כה רבות?

אולם התשובה דתתי, כאשר הבנתי כי ה' מתנהג עמנו כאם לבנה הפעוטי: כפי שהאם הרוצה שבנה הסרן יאכל, משכנעת אותו בספריה אף כי נראה הדבר כמזר - לא די בקר שהיא מעניקה לו אכל בחנם, היא עוד נוהגת לו מתנות על כך... כך הקדוש ברוך הוא החפץ בטובתנו ממדי ומעניק לנו מטובו; כאשר אנו נהנים מהמזון שנתן לו ומברכים אותו על כך, הוא מעניק לנו מתנות ככל שנוחף ('בנאות דשא' בראשית ע"ב נב).

"מפי עוללים... להשפית אויב"

הספור שלפניכם התרחש לפני כמה שנים באחד מהתת"ס החשובים באזור הצפון. בתלמוד תורה זה נקבע מנהג מענין כי בכל ערב שבת קדש, לקראת סיום הלמודים, תלמידי כתר א' מתכנסים לאמירת כמה פרקי תהלים, כשבסיום הם זוכים בממתק לכבוד שבת.

הגורם להתייחסותה של 'חברת תהלים' זו הוא ספור מפעים שנשמע מפלי ראשון מפי בעלי המעשה: אפרים, יהודי ירא שמים, תם וישר המתגורר במושבה צפונית, עוסק לפנקסות כ'דבורא' או 'כורן' - שתי מלים המתארות מקצוע אחד שמהותו גדול דבורים וכןות לצדן יצור דבש.

למקצוע זה נדרשים ידע נרחב והבנה מדקדקת שאותם רכש אפרים במהלך שנות עסקו הרבות במקצוע, בתחלה כעוזר-כורן ובהמשך כבעל עסק עצמאי. שמו הטוב ואיכותה המיוחדת של תוצרתו הלכו לפניו, ובחשד שמים הוא זכה להצלחה מרבה. ברשותו היו פירות רבות, ורשעות דבורים המניבות תוצרת נאה ומשבתת של דבש איכות, בריא ומזין.

במשך שנים הלכו עסקיו ופרחו. לדבש אפרים היה בקושי רב בשוק. הוא נמכר ברוחים נאים, והלקוחות היו מרצים. פיו של אפרים היה מלא שיר ושבח לקדוש ברוך הוא הטוב והמטיב שזכהו להנות מיגיע פפיו במקצוע המכבד את בעליו אשר מתן שכרו ההגון בצדו.

אלא שבאחד הימים הופרה שלותו של אפרים, והגיעה אליו הסקה שממנה סובלים חקלאים רבים בצפון, מכת הגבחות. בני מעוטים מהפקרים הסמכים, אשר עד עתה 'הסתפקו' בסחיבת תוצרת חקלאית, פרות וירקות משדות הישובים היהודיים, לטעו עינים חורשות רעה לתחום קדש, והחלו לשלם יד בכריתו של אפרים.

כך, אחת לכמה ימים התעורר אפרים בתחושה קשה. פאשר יצא לשדה התאמתו חששותיו. הגנבים פשטו על פירותיו וסחבו אחת או כמה פירות גדושות בדבש, פרי עמל רב והשקעה.

בתחלה נסה אפרים להלחם בתופעה בעצמו. הוא גיס כמה מחבריו, והם נסו יחדיו לשמר בתורנות לילה על הפתוח. אולם הישמעאלים היו חכמים להרע, וכמעט תמיד הצליחו לחמוק בהצלחה מעיניהם הבולשות של הפורנים ולסחב אל כלים כמות הגנה של פירות.

אפרים וחבריו נסו לגייס את עזרת המשטרה, אולם זו גלתה אגזלת יד אל מול עזאת פניהם של הגנבים, והתופעה רק הלכה והתרחבה. ברבים מהמקרים היו הגנבות מתרחשות בליל שבת קדש. ביוזעו כי אפרים וחבריו שומרי שבת, נצלו הישמעאלים עבדה זו כדי לפשט על הפירות בלילות שבת ולגרם למגדלים להפסד עצום.

כך, כמעט בכל מוצאי שבת היו מתקשרים אל אפרים ממוקד חברת

הברור העלה ממאז מזהים; התברר שבאותו יום ששי, באפן חריג, נבצר ממלמד כתר א' להגיע לתלמוד תורה, ותחזיו נשלח ממלא מקום שלא ידע על דבר ההסכם. התהלים לא נאמרו. אחרת לבא.

מ'שנתה של תורה' תרומה תשע"ו

ליקוטים נפלאים פרשת בשלח

"ולא נחם וגו' פן ינחם העם" (יג, יז)

ראה כמה צריך האדם להתבונן לעשות גדרים והרחקות שלא יבוא לידי עבירה, שהנה הקב"ה בעצמו עשה הרחקה, פן ינחם העם. (של"ה הק')

"פן ינחם העם בראותם מלחמה ושוב מצרימה" (יג, יז)

צריך להבין איך יעלה על דעתם לשוב למצרים לקושי השעבוד. ויש ליישב על פי מה דאיתא בגמרא (יומא פו:): היכי דמי בעל תשובה, מחוי רבי יהודה באותו מקום וכו'. וזה פירוש הכתוב, ד"בראותם מלחמה", מרמז כנגד מלחמת היצר, ר"ל שכשיראו שעדיין השטן מרקד ביניהם, אז יבינו שעדיין לא חזרו בתשובה שלימה, ותשובה צריכה להיות באותו מקום, כנ"ל, וזהו "ושבו", פירוש שירצו לעשות תשובה "מצרימה" דווקא במצרים. (הרה"ק רבי ישכר דוב מבעלזא זי"ע)

"ולא נחם אלקים דרך ארץ" (יג, יז)

השי"ת לא הנהיג (נחם) את בני ישראל באופן טבעי כדרכו של עולם, שהרי מדרך העולם מים יורדים משמים ולחם עולה מן הארץ, ואילו אצל בני ישראל במדבר היה להיפך, לחם הוריד להם מן השמים, ומים העלה להם מן האדמה. (עלי באר)

"ואת עמו לקח עמו" (יד, ו)

שגור היה על פיו של כ"ק מרן אדמו"ר ה"בית ישראל" מגור זצוק"ל, משם צדיקים תלמידי הבעש"ט זי"ע: "ומה פרעה הרשע, שהיה קליפה גדולה מסטרא דשמאלא, כתוב בו "ואת עמו לקח עמו", אם כן הלא על פי הכלל ש"מדה טובה מרובה", כל שכן שאיש צדיק מסוגל לקחת עמו את כל המסתופפין בצלו, כל הנפשות המקושרים והנכנעים אליו, ולהעלותם למדרגות בקודש". (פאר ישראל)

"המבלי אין קברים במצרים לקחתנו למות במדבר" (יד, יא)

במדרש לעולם אל יפתח אדם פיו לשטן שמא יגרום החטא ויתקיימו לרעה, דור המדבר אמרו לקחתנו למות במדבר וכך נגזר עליהם, במדבר הזה יתמו ושם ימותו.

"ה' ילחם לכם ואתם תחרישון" (יד, יד)

לא היה עליהם לעשות שום מצוה, כמו בשעת יציאת מצרים שהיו צריכים להקריב

קרבן פסח כי אם להחריש ולידום. כי במקום שיש מסירות נפש למען השי"ת, שם אין עוד צורך במאומה. הכח הזה והזכות הזאת, גדולים הם מכל המעשים והפעולות. (אבני נזר)

"ה' ילחם לכם ואתם תחרישון" (יד, יד)

כאשר הדבר נוגע לכבוד שמים - ה" - עליכם להילחם "ילחם לכם", אבל "ואתם" כאשר מדובר בענייניכם הפרטיים, "תחרישון". (אמרי שפר)

"ה' ילחם לכם ואתם תחרישון..." (יד, יד)

הרה"ק רבי מאיר מפרימישלאן זי"ע היה אומר: אמנם ה' הוא הנותן לחם לכל בשר (ילחם מלשון לחם), אולם ואתם תחרישון! - עליכם לעשות השתדלות - לעבוד ולחרוש...

"ויאמר ד' אל משה מה תצעק אלי, דבר אל בני ישראל ויסעו" (יד, טו)

אומר האור החיים הק', "מה תצעק אלי" - תפילה לבדה לא תועיל, שהרי מידת הדין טוענת אלו ואלו עובדי עבודה זרה. דבר אל בני ישראל ויסעו. ובזכות מסירות נפשם תגבר מידת הרחמים ויבקע לפניהם הים.

"מה תצעק אלי..." (יד, טו)

מה היה פשר אי סבלנותו של משה, הרי הקב"ה הבטיח לו, "וחזקתי את לב פרעה ורדף אחריהם, ואנכדה בפרעה ובכל חילו". כלום חס ושלום פקפק משה באמתותה של הבטחת ה' ובקיומה? האם לא היה לו בטחון שהקב"ה ימלא את הבטחתו? אלא אומר ר' ישראל מסלנט מחשבתו של משה רבינו היתה שעל חשבונם של ישראל אין להיות בעל בטחון...

"ויבקעו המים" (יד, כא)

הגמרא במסכת סוטה דף ב' אומרת, קשה זיווגו של אדם כקריעת ים סוף.

בספר "עולמו של אבא" מאיר את מאמר הגמ' באופן הבא: פעמים קורה שכשהשדכן ניגש להציע לבחור שידוך, אף שהשידוך הגון מכל הבחינות בכל זאת הבחור דוחה אותו ובשום אופן אינו מוכן לשמוע. כעבור שנה או שנתיים שוב מציעים לבחור זה את אותו השידוך, הוא כבר רוצה בזה והכל נגמר למזל טוב. כך גם קרה בקריעת ים סוף, עם ישראל כבר התקדמו לכיוון הים סוף, אך שבו על עקבותיהם (כמו שנאמר דבר אל בני ישראל וישבו), ושוב חזרו והתקדמו לכיוון הים עד שחצו אותו, ולכן היטב השוו חז"ל את זיווגו של אדם לקריעת ים סוף.

לעי"נ

הרה"צ פנחס בן ר' בנימין ביוש
רוזנבוים זצוק"ל - כ"ו בניסן

ליקוטים נפלאים פרשת בשלח

הנשמה לארץ השפל, מתחילה היא להתלכלך ולהתאבק, עד שלפעמים היא משנה את דמותה והפרנסה אינה מכירה אותה, וגם כשהיא קרובה לה היא טוענת: לא זו הנשמה שהציגו לפני... לפיכך גם כאן דרוש לכפות, להכריח, על מנת לחברם יחד...

"ותען להם מרים שירו לה' כי גאה גאה סוס ורכבו רמה בים" (טו, כא)

מכל השירה שאמרו משה ובני ישראל, בחרה מרים הנביאה רק בפסוק זה. מדוע?

אלא, שהקשה לה למרים: מילא הרכב מגיע לו לטבוע בים כיון שבקש להרוג את בני ישראל, אבל מה אשם הסוס? התשובה היא: הסוס עזר לו, לכן קבל את ענשו כדין הרכב.

אמרה מרים: אנחנו, הנשים, לא לומדות תורה. במה, אפוא, נזכה לחיי העולם הבא? – בכך שהננו מסייעות ללימוד התורה – שולחות את הבנים לבית המדרש ומחכות לבעלים שישבו מלימודם. ומנין לנו שנקבל על כך שכר? אלא, אם הסוס שרק מסייע לרכב מקבל את דין הרכב לענין העונש, על אחת כמה וכמה אנו הנשים, שעל הסיוע ללמוד התורה של הבעלים והבנים מגיע לנו שכר, ובזה יובן הפסוק: "לסוסתי ברכבי פרעה דימיתך רעיתי" (שה"ש א, ט) שלכאורה קשה להבין מה פתאום הוא מדמה את האישה לסוסה, אך לפי הנ"ל ניחא. (פרדס יוסף)

"והיה כאשר ירים משה ידו" (יז, יא)

ולא כתיב "כאשר הרים", לומר לך שבכל דור ודור כאשר ירים משה את ידו, היינו כוח התורה, אז וגבר ישראל, ואם לאו ח"ו וגבר עמלק. (חפץ חיים)

"מחה אמחה את זכר עמלק" (יז, יד)

למה הלשון "מחה אמחה"? כי כרגיל אחרי המחיקה נשאר איזה רושם, איזה היכר, ואצל עמלק ציווה ה' שגם רושם קל לא ישאר ממנו, שגם זה ימחק. (מאוצר החסידות)

"ידי משה כבדים ויקחו אבן וישימו תחתיו וישב עליה ואהרן וחור תמכו בידיו מזה אחד ומזה אחד" (יז, כ)

צריך ביאור אם ידיו של משה היו כבדים לא היה להם רק לתמוך בידיו, ומי ביקש זאת מידם שישמו אבן תחתיו לישב עליה, הלא אין המדובר כאן מישיבה כלל.

אפ"ל דהנה ניסו אהרן וחור לתמוך בידיו בשני הצדדים, אך הרי ידעין כי משה ה' גבוה י' אמות, כמובא בגמרא אצל עוג מלך הבשן, ועל כן לא היו יכולים להגיע לידיו מזה ומזה, ועל כן הוכרחו מקודם להביא כסא שישב משה עליו וכשישב משה עצמו עליו, מעצמו ה' נמוך יותר, וה' באפשרות לתמוך בידיו מזה ומזה... (מעם לועז)

"וירא ישראל את הים הגדולה אשר עשה ד' במצרים... ויאמינו בד' ובמשה עבדו" (יד, לא)

ויש לומר לפי הגמרא במסכת סוטה (יב:), שמבארת הפסוק "ותרא את התיבה בתוך הסוף ותשלח את אמתה ותקחה" שנתארכה ידה של בתיה, והוציאה את משה רבינו מהמים, ואולי זהו "וירא ישראל את הים הגדולה" ועכשיו הבינו שמבלי משה לא היו יוצאים ממצרים וזהו "ויאמינו בד' ובמשה עבדו". (לב אריה)

"סוס ורכבו רמה בים" (טו, א)

הקב"ה מביא לדין סוס ורכבו, הקב"ה דן את המצרי: למה רדפת אחרי בני? והוא אומר: "הסוס הריצני", ודן את הסוס: למה הרצת אחרי בני? אומר הסוס: "המצרי הריצני", והקב"ה דן את שניהם כמו שנאמר: סוס ורכבו רמה בים.

"אז ישיר משה ובני ישראל" (טו, א)

"ביקשו מלאכי השרת לומר שירה, אמר להם הקב"ה מעשי ידי טובעים בים ואתם אומרים שירה?" מסביר הכלי-חמדה: בני ישראל לא אמרו שירה על האסון של המצרים אלא על תשועת עצמם כמו שנאמר: "ויהי לי לישועה", אבל המלאכים לא נשתעבדו במצרים, נמצא שכל השירה שלהם היתה על אסון אחרים, ואין אומרים שירה על אסון של אחרים.

"וברוח אפך נערמו מים" (טו, ח)

שניים במסורה: "בזעת אפך תאכל לחם", "וברוח אפך נערמו מים", שקשין מזונותיו של אדם כקריעת ים סוף. לכאורה שאל הרה"ק רבי ישראל מרוז'ין זי"ע כלום יש ענין שהוא קשה לפני הבורא, והרי הכל בידו? ומה פתאום דווקא עליהם נאמרו שהם קשים כקריעת ים סוף?

אלא ההסבר הוא נורא מאד! שכתוב "וישב הים לפנות בוקר לאיתנו" ודרשו חז"ל: לתנאו הראשון שהתנה עמו הקב"ה בששת ימי בראשית. פירוש: כשנברא הים התנה הקב"ה עמו שיהיה עליו אי פעם לשנות את טבעו, לפנות את הדרך לבני ישראל, ולחזור למסלולו. הראו לים, אפוא, את נשמות ישראל ואמרו לו: "כשיבואו אלה לפניך, תפנה להם את הדרך!"

משהגיעו אל הים ישראל הפדויים, היוצאים ממצרים ונשמותיהם עכורות מקושי השעבוד, וגופותיהם אכולים אבק העבודה, סרב הים להיבקע לפניהם, טען, לא את אלה הציגו לפני בשעה שנבראתי, אלא נשמות מאירות כשמש. לכן היה צורך להכריחו שייבקע בפניהם....

והוא הדין בפרנסתו של אדם, כאשר נשמתו יורדת ממרומים, גם פרנסתו יורדת עמה. פרנסה טובה הראויה להתקיים ממנה, ומראים לפרנסה את הנשמה ואומרים: "את שייכת לנשמה פלונית!" אולם, כשיורדת

סיפורים נפלאים פרשת בשלח

"ויבקעו המים" (יד, כא)

כשעמדו ישראל על הים, היו שבטים מנצחים זה עם זה, זה אומר אני יורד תחלה לים וזה אומר אני יורד תחלה לים... קפץ נחשון בן עמינדב וירד לים תחלה (סוטה לז ע"א).
בחול המועד פסח נכנס אברך לבית כנסת בין מנחה למעריב. הגבאים הבחינו בו ומיד פנו אליו בבקשה שידרוש דרשה קצרה לפני הציבור. סרב הלה ואמר: "לא איש דברים אנכי...".
הגבאים לא ויתרו, הפצירו בו עד שנעתר לומר כמה מלים העלוהו אחר כבוד אל ה'בימה' והוא פתח ואמר כך:
"רבות! עוד כמה ימים יחול 'שביעי' של פסח', בו קוראים אנו בתורה את פרשת קריעת ים סוף. נתבונן מעט מה ארע שם.
"כולם ודאי יודעים כמה נורא היה מצבם של עם ישראל באותה עת. מאות אלפי יהודים צועדים עם נשותיהם וילדיהם הקטנים, מאחוריהם שועטים מיליוני פרשים מצריים, ולפניהם - ים סוף. אין לאן לברוח!

"באותם רגעים נצרך מעשה של מסירות נפש שיציל את עם ישראל ויגרם לכך שהים יבקע. ללא מעשה של מסירות נפש - לא היו יכולים להנצל!

"היה שם יהודי אחד" - ממשיך הדרשן - "בשם גרשון בן עמינדב...". כל הקהל מתחיל ללחוש 'נחשון בן עמינדב', אבל מידענו הדרשן עושה עצמו כאילו שומע וממשיך לתאר במלים ציוריות את התלבטויותיו הקשות של גרשון בן עמינדב, מה עליו לעשות בעת הזו: מצד אחד נצרך מעשה של מסירות נפש לקפץ למים, מצד שני - מה יהיה על אשתו וילדיו הקטנים, מי ידאג להם כאשר ימות בטביעה? ואף על פי כן, החליט גרשון בן עמינדב, יש למסור נפש, בלי להתחשב בשקולים אחרים כלל!
בינתיים נגשים לגבאי מתפללים זועמים והטיחו בו: "הרי היהודי אמר שאינו איש דברים, למה לחצת עליו לעלות לדבר?...!"
"ובכן" - המשיך הדרשן - "היה ברור לו שללא מסירות נפש לא יוזז דבר. החליט אפוא גרשון בן עמינדב שהוא קופץ לתוך המים. אלא שלהפתעתו המרובה, את מי הוא פוגש שם? את נחשון בן עמינדב שהקדימו בכמה רגעים..."
"אם לא היה נחשון מקדים את גרשון - עד היום היה הנס נקרא ע"ש גרשון!"

"כך מפסיד אדם זכות עולמית של קידוש ה' בעקבות השתהות ותהיות" - סיים הדרשן. "כשיש לך רעיון טוב - הזדרז לקפץ ולבצע אותו מיד. קנה את עולמך לפני שיקדימוך אחרים!"

"וירדפו מצרים ויבאו אחריהם כל סוס פרעה רכבו ופרשיו אל תוך הים" (יד, כג)

בשעתו, כשבקש פרעה לאבד את ישראל, נאמר: "הבה נתחכמה לו" (שמות א, י), ואמר בגמרא (סוטה יא ע"א) שבקש להתחכם למושיעם של ישראל, לקדוש ברוך הוא. ידע שמשפטיו מידה כנגד מידה (סוטה ח ע"ב), ולפיכך גזר

להטביע תינוקות ישראל ביאור, משום שכבר נשבע הקדוש ברוך הוא שאינו מביא מבול לעולם (בראשית ט, יא) - ולא הבין שהקדוש ברוך הוא לא צריך להביא עליו מבול להטביעו, אלא הוא יכנס לים סוף מרצונו, ידהר לקראת אובדנו!

דוגמת מה שמספרים, שגביר אחד תמה באזני ה"חפץ חיים" זצ"ל: "אומרים שהקדוש ברוך הוא יכול לרושש ולהעשיר ברגע אחד. אצלי, איני רואה כיצד: יש לי אחוזות ונחלאות, יש לי בתי חרושת ומניות, יש לי השקעות בחוץ לארץ ופקדונות בבנקים. בשלבים, יתכן חלילה. אבל ברגע אחד, כיצד?" חייך ה"חפץ חיים": "טוען אתה שבלתי אפשרי ליטול ממך כל הונך ברגע אחד, נוחא. אבל אפשר ליטול אותך מהונך ברגע אחד" - והגביר החור. זה, לא עלה בדעתו... פרעה טען שהקדוש ברוך הוא נשבע שלא יביא עוד מבול מים לעולם, ולכן מחוסן הוא מפני עונש במידה כנגד מידה על הטבעת ילדי ישראל ביאור. נוחא, אבל אותך יכול להביא לתוך המים - על כך לא חשב...

"וירא ישראל את מצרים מת על שפת הים וגו' אז ישיר משה ובני ישראל" (יד-ל, טז-א)

יש להבין, מדוע חיכו בני ישראל עד עתה ולא אמרו שירה בזמן שקיבלו המצרים את עשר המכות. הדבר יובן על-פי משל: לאחד שהיה בבשרו כיב של מוגלה, והרופא קבע שיש לחפור בבשר החי ולהוציאה. מובן, שהדבר כרוך בכאבים עזים, ואי אפשר לעשותו בפעם אחת. בכל יום היה הרופא בא, חותך מעט, ומחליף את התחבושות. בכל יום היה החולה מתחנן לפניו שירפה ממנו ולא יכאיב לו עוד, ובכל פעם היה הרופא מנחמו: "הנה אנו מסיימים, הנה גמרנו", אבל למחרת היה בא וממשיך במלאכתו, עד שהחולה פסק להאמין לו, שיהיה סוף וקץ לעינוי ומכאובו. יום אחד ראה הרופא שהפצע מנוקז כולו, הולך ומחלים, והיום יהיה הטיפול האחרון. ביקש לשמח את לב החולה, ואמר לו: "היום הוא באמת היום האחרון", וכדי שיאמין לדבריו, שבר לעינוי את סכין הניתוחים. כך היו בני ישראל משועבדים במצרים, וראו את המכות נחתות על המצרים, ועדיין לא נגאלו. כאשר כבר יצאו ממצרים, רדפו אחריהם המצרים להחזירים. ועל כן, כשחצו את ים סוף, עדיין היה בליבם חשש: "כשם שאנו יוצאים מצד זה, כן המצרים יוצאים מצד אחר", ויחזרו להשתעבד. רק כאשר ראו את מצרים מת על שפת הים, ידעו שגאולתם הושלמה ושוררו את השירה. (בן איש חי)

"וירא ישראל את היד הגדולה אשר עשה ה' במצרים וייראו העם את ה'" (יד, לא)

בני ישראל ראו את קשיחות לבו וקשיות ערפו של פרעה, את התפללויותיו, את הפכפכנותו ואת המכות שהביא עליו בעקשנותו, ולמדו את הלקח, ויראו את ה'. הם לא אמרו:

לע"נ

הרה"צ פנחס בן ר' בנימין ביווש
רוזנבוים זצוק"ל - כ"ו בניסן

סיפורים נפלאים

פרשת בשלח

אמתיים. השטרות שנתנו לו אכן היו אמיתיים ועל כן עברו את מבחן הבנק והחלפן.

הסיפור הגיע לגדולי המוסר שאמרו על כך: איך ייתכן שאותו אדם לא ניסה להכחיש את דברי השוטרים לאמור: "אלו שטרות אמיתיים"? התשובה היא: חוסר אמונה! הנגב האמין שהשטרות מזוייפים, ולפיכך לא ניסה לטעון כך.

לו היה מאמין בכל ליבו, לא היה בורח, ולא היה מפסיד את כספו. 'ויאמינו בה' - אמונה שהיא אמונה מוחלטת ללא סייג, והבוטח בה' - ביטחון בכל מצב - 'חסד יסובבנו'.

(מפי הרב יגאל בראון - מובא בספר אמונה שלמה)

"למען אנחנו הילך בתורתי" (טז, ד)

הנה הנסיון אינו אלא דמיון, הסביר זאת הסבא מנובהרדוק זצ"ל בדרך משל. בדרך הלוכו ביום השבת, נתקל אדם במטבע נוצצת אשר נראתה לו כמטבע של זהב. מיד החל לחקור אחרי היתרים שונים כדי לטלטלה, אף על פי שהיא מוקצה, כי הוא חפץ מאד ליזכות במציאה זו. והנה, הזדמן למקום חלפן מומחה, בקי בטיבן של מטבעות, הוא התבונן במטבע וקבע באופן ברור על פי ראייה, שאין מטבע זה אלא אסימון שאין לו כל ערך. מיד רווח לו למוצא והוא הסתלק מן המקום. הנסיון שהיה לו לפני שעה קלה נעלם מיד לנוכח דבריו של המומחה. כך גם נסיונות העולם הזה, הנסיון קיים כל עוד אנו סבורים שאמנם מטבע זהב מונח לפנינו. בשעה זו תבער בנו אש היצר ונחפש היתרים שונים ומשונים כדי להתיר לנפשנו את תאוותיה. לעומת זאת, אם נסיר את המסווה מעל פני היצר, ונוכח לעצמנו ולזולתנו שכל הנסיונות הינם דמיון ותו לא. אם נחזיר ללבנו שמטבע הזהב אינה אלא אסימון נוצץ ואין לה כל ערך, מיד כל הנסיונות יעלמו ודרכנו תהיה סלולה לפנינו כמישור להתעלות רוחנית ולעליה בדרך ה'. (קובץ "למען אנחנו")

"ונחנו מה" (טז, ז)

גדול הנאמר במשה ואהרן יוטר ממה שנאמר באברהם, דאילו אצל אברהם כתב ואנכי "עפר ואפר" ואילו במשה ואהרן כתב "ונחנו מה".

הגדלות היא בכך, שאברהם אמר זאת להקב"ה, ונגדו יתברך אין מציאות לשום אדם, אבל משה ואהרן אמרו "ונחנו מה" נגד ישראל, שהם כאין וכאפס נגד ישראל, ובאמת הם היו הגדולים והחשובים שבישראל, וזה מעלתן וגדולתן. (כתב סופר).

אצל ר' יהונתן אייבשיץ מפראג, עמד ביום הכיפורים יהודי אחד והתפלל בשברון לב, "עפר אני בחיי ק"ו במיתת" ובעבור שעה קלה, בשעה קריאת התורה שמע הרב כיצד יהודי זה מתקוטט עם הגבאי בדבר עלייה לתורה שלפי דעתו אינה לפי כבודו, ואומר לו: היודע אתה מי אני? נגש אליו הרב ואמר לו: הלא זה עתה אמרת "עפר אני" השיב והיהודי, אמנם כן, כנגד הקב"ה אני עפר ואפר, אבל כנגד "הגבאי הזה" מי הוא ומה הוא? וזה ההבדל כאן, אברהם אמר כך כנגד הקב"ה, ואילו משה ואהרן אמרו זה

נגד המתלוננים.

(אמרי חן)

פרעה הוא מפלצת, שטן בדמות אדם. פרעה הוא רשע, לבו לב אבן. אין מביאים ממנו ראייה, אין למדים ממנו גזירה שוה. אין לנו עמו מאומה. הם לא אמרו כך, כי ידעו, שפרעה אף הוא אדם על חולשותיו ועל הרוע שבו. וכשם שחייב אדם לומר: מתי יגיעו מעשי למעשי אבותי אברהם יצחק ויעקב, כמו כן חייב הוא לפחוד שמא יגיעו מעשיו למעשי פרעה.

על מי שאינו סבור כך, נשא הגאון הצדיק רבי יהודה ליב חסמן זצ"ל את משלו, משל לתלמיד במכללה לרפואה, שצפה בגדולי הרופאים, אשר התכנסו סביב גוייתו של נפטר. הלה חלה במחלה אנושה, וקבל תרופה נסיונית. התרופה לא הצילה את חייו, יתכן שלא היה בה ממש, יתכן שניתנה במועד מאוחר מדי או במינון קטן מדי, ועתה נקבצו סביב גופתו וערכו בה ניתוח. והנה בשורה. הוברר, שהתרופה החלה לפעול את פעולתה, רישומה ניכר היטב. יש לשנות את המינון, ונשקף סיכוי להדביר את המחלה. שאל הסטודנט: "מי היה הנפטר". אמרו לו: "אסיר מבית הכלא, שהיה שפוט למאסר עולם". קרא הסטודנט: "ומפושע נתעב זה תלמדו לגבי אנשים הגונים וישרים, הלא תבושו להביא ממנו ראייה, ללמוד ממנו גזירה שוה". לעגו לו והסווה: "דום, אויל, הלא תדע כי כל בני האדם בכל הארצות, ובכל הדורות לבנים ושחורים, צהובים ואדומים שווים הם בתכונת גופם ותולדתם, וניתן ללמוד וחובה ללמוד מן הפרט על הכלל". הוא הדין לעניינינו, יכול כל אדם להיות כמשה, ויכול כל אדם להבדיל להיות כפרעה. כי זה כמו זה בני אדם היו, ושניהם מחייבים את כולם. זה ללמוד הימנו ללכת באורחותיו, וזה לברוח מדרכיו כמפני אש. (אור יהל, שערי ארמון)

"ויאמינו בה' ובמשה עבדו" (יד, לא)

"והבוטח בה' חסד יסובבנו" (תהילים לב, י).

את הסיפור הבא סיפר הסבא מנובהרדוק: בוורשא היתה קבוצת רמאים ונוכלים שפעלה באופנים שונים לרמות אנשים ולקחת מהם כסף במרמה. הם נגשו לאדם תמים וכך הציעו לו: "יש לנו עסקה מפתה ורווחית עבורך. יש לנו מכונה המייצרת שטרות מזוייפים בצורה מדוייקת. אתה תקבל מאתנו מאה אלף דולר מזוייפים ותן לנו בתמורה שלושים אלף דולר אמיתיים. תוכל גם לבדוק בבנק כמה גבוהה רמת הדיוק". על אתר הסכים האיש, בדק את דבריהם, והפקיד בבנק את השטרות מיידית ללא היסוס. לאחר בדיקה זאת שהיתה מוצלחת, שמח האיש בעסקה. ליתר ביטחון, ביקש לבדוק גם אצל חלפן את רמת הדיוק. הכל היה תקין להפליא והוא הסכים לבצע את העסקה. הוא נתן להם שלושים אלף דולר אמיתיים ונתנו לו בתמורה מאה אלף דולר מזוייפים. הוא שמח מאוד, הלך לדרכו ועל כתפו התיק הגדוש בדולרים.

לפתע, נגשו אליו שני שוטרים ועצרו אותו, הם ביקשו לבדוק בתיקו ומצאו את השטרות המזוייפים. הוא נבהל וברח כל עוד נפשו בו. הם סגרו את התיק ורדפו אחריו. הוא ברח במהירות והפסיד את כספו. מי היו השוטרים? לא שוטרים היו אלא גנבים, שותפי הקבוצה הסמויים.

ומה השיגו בכך? שטרות

{ אז נדברז }

פרשת בשלח תש"פ | עלון מספר: 452 | לסדר: "ד' ימלך לעולם ועד"

להצטרפות לרשימת התפוצה

במייל,

להערות והארות:

a8447168@gmail.com

להשתתפות
בהוצאות הגליון:

בבנק:

חשבון 53957

בנק דיסקונט

סניף 106

באשראי:

"נדרים פלוס"

"קהילות"

בטלפון:

(מענה ממוחשב)

0799-654321

תודה מראש!!!

כל שותפות
שלכם מחזקת
את ידינו...

ט"ו בשבט: פירות יבשים או מושגים יבשים ובסיסיים...??

ט"ו בשבט מתקרב... **וכאן בארץ ישראל זה יום גדול מאוד!!!!** זה לא רק ראש השנה לאילנות אלא זה גם הזדמנות בשבילנו לרענן ולהיזכר במקצוע התורה **שנקרא סדר זרעים!!!!** ט"ו בשבט הוא יום שמכריח אותנו להיפגש עם המצוות התלויות בארץ... אין כזה דבר לחגוג את ט"ו בשבט בלי לפגוש מינימום של מושגים על העולם הנפלא הזה של מצוות התלויות בארץ...

אני מתבייש לספר... אבל עד לפני כמה שנים לא לגמרי קלטתי מה באמת התאריך התורני של ט"ו בשבט... מהי הגדרה ההלכתית יש ליום הזה... (האמת היא שזה באמת קצת מסובך למי שלא מונח באופן מינימלי בסדר זרעים). ידעתי שאוכלים פירות יבשים... שרים שירי ר"ה... מתפללים על האתרוג... ואולי גם הולכים לאחד הטישים... אבל היום במבט לאחור... כשאני מסתכל בתמונות של לפני עשר שנים... ורואה את עצמי יושב במסיבת ט"ו בשבט ואומר שיר המעלות על כל פרי שאכלתי בלי לדעת בכלל מה יש ביום הזה... תסלח לי... אבל אני מרגיש כמו איזה חילוני...

הרי החילונים גם חוגגים את כל החגים היהודים בדיוק כמונו. הם חוגגים את חנוכה ואת פורים ואת ראש השנה... את הכל!!!! **רק מה?? מה בכל זאת ההבדל בינינו לבין החילונים??** שאצל חילוני פורים מתבטא בתהלוכת תחפושות או נפצים... ואילו אצלנו זה "להודיע שכל קוויץ לא יבושן..." אצל חילוני חנוכה זה "חג אורים שמח..." עם סופגניות ואח"כ דיאטות... ואילו אצלנו חנוכה זה להודות ולהלל לבורא עולם ולהתחזק באמונה ובטחון בה'...

להבדיל!!!! מי שחושב שט"ו בשבט זה כל מיני עניינים... מי שבט"ו בשבט יושב מול הפירות יבשים ומתפלל על האתרוג בלי לדעת מינימום מה באמת ההגדרה התורנית שיש פה מעבר לזה... אז תסלח לי... אבל הוא קצת... קצת מזכיר את אותו מסורתי שפורים מסתכם אצלו בתחפושות. זה פחות או יותר אותה רמה... **כלפי מה הדברים אמורים???** ט"ו בשבט זה יום שמדי שנה אנחנו צריכים לעשות ביום הזה חשבון נפש כמה שייכות יש לנו **להלכות תרומות ומעשרות!!!!** ולמה?? למה צריך לעשות חשבון נפש דווקא בעניין זה??

מסיבה פשוטה: הלכות תרומות ומעשרות זה הלכות שפוגשות אותנו **יום יום!! ארוחה ארוחה!!!!** וזה פוגש אותנו הרבה יותר מאיסור והיתר של יו"ד... זה מקצוע שלם בתורה... וסדר ראשון במשניות... **דא עקא!!!!** שעד לפני שמונים שנה הוא היה מונח בצד כי זה לא היה הלכה למעשה!! הלכות תרומות ומעשרות היו מונחים בצד יחד עם סדר קדשים וטהרות... והנה... הגענו לארץ ישראל ומכאן ואילך **זה נהיה כן מעשי!!!!** ולא סתם מעשי... אלא מאוד מאוד מעשי... **ואלו מצוות חביבות!!!!** מצוות שאבותינו התרפקו והשתוקקו לקיים אותם...

דא עקא שעדיין אנחנו מתקשים להחליף את הדיסק!!!! יש מודעות לנושא של מאכלות אסורות... קבלנו חינוך שמרני על מטבח יהודי כשר... קבלנו חינוך על הפרשת חלה (שהייתה בחו"ל) **ולא קבלנו מספיק חינוך על תרומות ומעשרות!!!!** יש הרבה אנשים שעדיין תקוע להם בראש שתורומות ומעשרות זה ישיבה על קברו של מרן החזון איש זיע"א... **וזה לא נכון!!!!** זה הסדר הראשון בששה סדרי משנה!!!! זה מקצוע שלם בתורה!! שהוא מעשי... ועוד איך מעשי... ויודעי דבר טוענים שהוא הרבה יותר מעשי מכשרות של עופות ובשר... (על עופות ובשר אפשר הרבה יותר בקלות לפקח... מאשר על עשרות סוגות של פירות וירקות שצריך לזרוק מול עיניו של הסיטונאי או עשרות ק"מ שכל משגיח כשרות צנום צריך להשליך מידי יום מול עיניו של הירקן השכונתי שחס על ממונו...)

ולמרבה האבסורד... למרות שזה דבר כ"כ מעשי כאן בארץ ישראל... עדיין יש לנו בורות גדולה בנושא... **אני פשוט מדבר מניסיון אישי!!!!** עברו עלי עשרים ט"ו בשבט בחיי... אכלתי המון פירות יבשים... השתתפתי בטישים... שרתי שירי ר"ה... ותכלס... להבין את ההבנה הבסיסית ביותר מה באמת קורה בט"ו בשבט... **את זה לא ידעתי!!!!** ואם תשים לב... אני מתעקש כעת לא לפתוח את הנושא... לא לגלות לך באמת מה זה ט"ו בשבט... כי אני רוצה להעמיד גם אותך מול המבוכה הזו... תעשה מחקר... תבדוק כמה אנשים יודעים מהי ההגדרה התורנית שמשנתה בראש השנה לאילן??? אל תתבייש להודות שאתה לא יודע... כי גם אני לא ידעתי... עד שאבא שלי תפס אותי באוזניים והסביר לי כי הוא התבייש בך שלו שאוכל פירות יבשים בט"ו בשבט, כמו מסורתי שמקשט את הקברים בערב ראש השנה...

אז זהו!!! שזה עיקר הפירות היבשים שצריך להפנים אותם בט"ו בשבט!!!!

אני פוטר אותך מלאכול פירות יבשים... זה גם עושה כאבי בטן... וזה גם לא פירות שנשבחה בהם ארץ ישראל... במקום פירות יבשים תפתח רמב"ם הלכות תרומות ותחליט שאתה לומד אותו... תפתח את הנוסח של הפרשת תרומות ומעשרות לחזו"א ותחליט שאתה חייב להבין מה כתוב שם!!! כן... מי שכבר יודע מה כתוב שם... מספיק שהוא יגיד את הנוסח הקצר... אבל מי שבכלל לא מבין מה כתוב שם... יתכן שהוא לא יוצא יד"ח... הוא כמעט שייך לחבורה הצוהלת של "חמשה לא יתורמו ואם תרמו אין תרומתם תרומה..." בקיצור: חובה להכריז מלחמה על עמארצות שלנו!!!! ואני רוצה להפחיד אתכם בחורים יקרים... תדעו לכם: שבסמינרים לומדים הלכות תרומות ומעשרות... זה חלק מהמבחנים של מושגים ביהדות... אם אתה תתחתן ואשתך תגלה שאתה בור וע"ה בתרומות ומעשרות... אתה עלול לצאת משם קטן כמו פרוטה חמורה... (לגופו של עניין... אין לנשים מה להתגנדר עלינו... כי בחור ישיבה משתבח בעיקר בתפיסה המהירה שלו... הוא צריך בסה"כ שיעור של שעה שעתיים והוא יודע הכל... אבל תעשה את זה... תקח תלמיד חכם ותבקש ממנו שישביר לך את הנוסח של הפרשת תרומות ומעשרות... קדימה...)

ניתן לקנות את הספר "וימאן" העוסק בעניינים הקשורים לימי השובבי"ם, ונותן כח ותעצומות נפש להתמודד בענייני קדושה ושמירת העניינים.

ניתן לקנות במוקדי ההפצה של גיליון זה, בטל' 0527683095

0548446691

התנצלות והבהרה:

בשבוע שעבר בגיליון זה נכתבו כמה משפטים בצורה לא מדויקת וממילא גם התפרשו בצורה לא נכונה!!! היה זה במאמר על ה"אפי המרצה" ובסוף המאמר הובאה דוגמא ממרן הסטייפלר ז"ע"א שלא היה נחמד לאנשים ולא טרח לרצות אותם... והגיעו הרבה תגובות שההתבטאויות אלו אינם ראויים וגם זה לא נכון עובדתית לומר שהסטייפלר לא היה חביב לאנשים וכו'...

ואכן חטאתי בלשוני! פשוט וברור שלא הייתה הכוונה שהסטייפלר היה מזויף פנים לכולם... אלא שכל הסברת פנים וריצוי וחביבות מצידו של מרן הסטייפלר הייתה ע"פ תורה!! ואם צריך ע"פ תורה להתייחס ברכות ובחביבות לילד או ליהודי שצריך עידוד אזי גם הנובהדוקר שלא מרצה אף אחד ושם פס על כל העולם... גם הוא יודע לרצות את מי שהתורה מצווה לרצות!!! אשר ע"כ חטאתי בלשוני ובמשמעות שחלילה יצאה מהדברים הנכתבים... והוא רחום יכפר עוון

ואגב: אי אתנין להכא... היו גם תגובות הפוכות... היו כמה שהתקשרו ואמרו: באמת למה גדולי ישראל לא תמיד מחייכים?? באתי לגדול ציפיות מגדול ישראל שיספק לך את זה... למילה טובה... שיעוד אותי... ולא תמיד קבלתי ממנו את זה... למה??? מה... גדול בישראל לא יודע שאני שבור לב???

והתשובה היא כך:

אני מבין את הכאב... גם אני שאלתי את השאלות האלו ואך לי הרבה זמן עד שקלטתי ש- **גדולי ישראל הם לא כתובת לתשומת לב!!!** לא כתוב בשום מקום שזה התפקיד שלהם... וממילא אם אתה מפתח ציפיות מגדול ישראל שיספק לך את זה... זה על אחרייתך הבלעדית... פעם זה ילך לך ופעם אחרת לא... (מניסיון אישי) **אבל יתירה מזו... יש פה נקודה עוד יותר חשובה:** כן... הרבה פעמים הרבנים מתוקף תפקידם נאלצים לתת גם תמיכה רגשית וליווי בתקופות קשות והם עושים את זה יומם ולילה... אבל זה תפקיד של רבנים!!! לא של גדול בישראל!!!

מאיפה אני יודע?? נהיה... בשבוע הבא אנחנו נקרא על משה רבינו ששמע בקול חותנו ומיה שרי אלפים ושרי מאות שרי חמישים ושרי עשרות... ואני היהודי הפשוט יש לי את השר עשרות שלי!! יש לי את הרב השכונתי או הרב של הבית כנסת... שכל בעיה שיש לי אני יכול לגשת אליו... הוא יקשיב... יתמוך... ילווה אותי לאורך כל התהליך... וגם יתן לי כתף תומכת במידת האפשר... אבל תאר לעצמך שלא!!! אני החלטתי ששר עשרות זה קטן עלי!! אני לא מתפשר על פחות ממשה רבינו!! אני מתעקש על כל שאלה ללכת דווקא עד משה רבינו... אני מגיע למשה רבינו... ומשה רבינו לא יכול לקבל אותי!! למה?? כי התורה בכבודה ובעצמה מסכימה עם הקביעה שנבול תיבול!!! נו... עכשיו מה אתה רוצה שמשה רבינו יעשה??? אז אחד מן השתים: או שהוא יהיה לא כ"כ נחמד... ואז אני אתעצבן למה הרבנים לא נחמדים... או שהמשב"ק יסגור את הדלת ואז בכלל... אז אני בכלל אגיד שהכל מסתחרה אחת גדולה... והכל משבקי"ם והכל פוליטיקה...

נו... מה אתה רוצה שנעשה?? תנסה לחשוב על פתרון!!!!

מה עושים שיהודי מתעקש ללכת לגדול הדור על כל שאלה שאפשר לשאול את הרב הקרוב אליו? מה עושים עם כזה בן אדם??

לכן הרבה פעמים זה נראה ככה!!! זה עקשנות שלנו... ואולי... אולי גם הגאווה שלנו... שאנחנו מתעקשים להטריד את גדולי ישראל על כל דבר שיש לנו... וחבל!!! המפסיד הגדול הוא אנחנו... יש תחומים שדווקא הרב השכונתי יכול לעזור הכי טוב... ודו"ק...

שבת שירה!!! מה העניין בשירת הבקשות???

אחת מהתופעות המדהימות ביותר בעולם היהודי זה המעמד של שירת הבקשות... אני לא יודע אם הספרדים יבינו אותי... אבל בתור אשכנזי זה... כל פעם מחדש זה תופס אותי... אתה מגיע לשירת הבקשות ואתה רואה יהודים שיצאו לבילוי שבת סגרירי מהבית... (כידוע: להוציא אנשים לבילוי שבת זה ממש מפרק-תולדה דד) ומגיעים במיוחד לבית הכנסת... בשביל מה?? בשביל לשיר לקב"ה!!! כשאני רואה את זה... אני מרגיש שמתחוללת אצלי תאונת דרכים פנימית בין היהודי הגדול שבי לבין הגוי ההונגרי הקטן שעדיין נותר בי מאירופה...

הגוי הקטן שבי לא מבין... מה... יהודים מגיעים לשיר לקב"ה... מה זה?? בשלמא אם הם היו רוצים לראות איזה הופעה מעניינת... שמונה כלים... לשמוע איזה חזן עולמי... אבל לא... מגיעים... שרים כמה שירים לה' והולכים הביתה... מה הסיפור?? ואז מגיע היהודי שבי ומסביר: מה... מה יש פה להבין...?? אנחנו יהודים... אז אנחנו שרים לה'...

לשיר לה' זה כ"כ נורמלי... זה כ"כ טבעי... אבל למי?? ליהודי!!! רק יהודי יכול להבין כזה דבר... ולכן יש בזה משהו כ"כ פנימי טהור... בינינו... אתה רוצה להרגיש קרבת אלוקים אותנטית?? קום פעם אחת לפני עלות השחר... ותתחיל לשיר לקב"ה שירים... תשיר אדון עולם... תשיר אודה לקל... תשיר קל מסתתר... ידיד הנפש... ואז תרגיש כזה טוהר לב... (דא עקא שבשביל זה צריך להיות לא כ"כ מוזיקלי... כי מי שהוא מוזיקלי... הכמת המוזיקה שיש בשירה בדרך כלל גונבת את ההצגה... וצריך עבודה כפולה בשביל לא לתת לה את זה) ---

יש לי וורט שהצליח כבר לעצבן כמה אנשים... בתחילת מסכת ברכות (ו.) יש ברייתא:

אבא בנימין אומר: אין תפילה של אדם נשמעת אלא בבית הכנסת שנא': "לשמוע את הרנה ואל התפילה"!! במקום רנה שם תהא תפילה...

אתה הבנת איך זה יוצא מהפסוק?? אני לא הבנתי!!! אבא בנימין רוצה להוכיח שהתפילה נשמעת רק בבית הכנסת... מניין?? כתוב **לשמוע אל הרנה ואל התפילה**...

כתוב פה רנה... כתוב פה תפילה... אבל איפה כתוב פה בית הכנסת?? אז רש"י באמת הרגיש בשאלה הזו ותקשיב טוב טוב מה הוא אומר: **במקום רנה - בבית הכנסת ששם אומרים הציבור שירות ותשבחות בנעימת קול ערב!!! שם תהא תפילה**... אתה קולט מה כתוב כאן?? כתוב כאן ש-מהי ההגדרה של בית הכנסת?? מה נותן לבית כנסת חלופית שם בית כנסת?? **מקום רינה!!!** איפה ש"**אומרים הציבור שירות ותשבחות בנעימת קול ערב**... זה בית כנסת!!!!!! כלומר: אתה רוצה להתפלל?? תתפלל בבית הכנסת!!! אבל עדיין... מה עושה את הבית כנסת לבית כנסת?? **שירות ותשבחות!!!**

במילים אחרות: כתוב כאן שאם אתה רוצה לפתוח בית כנסת... פשוט תקצה חדר בבית שלך... תעשה בו שירת הבקשות במשך כל החורף... או לחילופין תעשה שם איזה בוטע ותביא עוילים שיאמרו בו שירות ותשבחות בנעימת קול ערב... קה אכסוף... ואני אשיר עוזר... **והנה... מכאן ואילך יש לך בית הכנסת!!!** אתה כבר יכול לעשות בו סליחות ולהגיד במוצאי מנוחה קדמנון תחילה... **לשמוע אל הרנה ואל התפילה**... אה... מה אתה אומר על זה??

נשמע קצת מוזר... אבל יתכן שזה גופא חלק מהעניין של פסוקי דזמרה!! אנחנו מגיעים מידי בוקר לאיזה בית... ואנחנו צריכים להחיל עליו כל בוקר מחדש שם בית **כנסת**... מה עושים?? מתחילים פסוקי דזמרה ביחד... וככה ביחד אנחנו הופכים אותו **למקום רינה!!!** ואחרי שהוא נהיה **מקום רנה**... עכשיו אפשר להתחיל להתפלל... - **ושם תהא תפילה**... (אמנם קדושת בית הכנסת יש לבית בפני עצמו... אבל את **הכנסת** שבו... את **ההתכנסות** ואת איחוד הלכבות סביב קוב"א אחד... את זה צריך להחיל כל פעם מחדש ע"י רנה משותפת...) ---

עכ"פ רק בבית כזה יש לשירות ותשבחות!!! הם יוצקים את התוכן והמשמעות של הבית... הם הופכים אותו לבית הכנסת... שמתכנסים בו אנשים ביחד להודות לה'... ---

אבל!!! זה כנגד זה עשה האלוקים... שירה זה כח ביטוי מאוד חזק!!! מכאן ואילך זה פתוח לכל כיוון... כל אחד מבטא את האישיות שלו בשירה... באותה מידה שיהודי יכול לשיר לה' ולגלות את הנקודות הפנימיות הכי עמוקות שלו בייחסי בן לאביו שבשמים... כך באותה מידה... בן אדם יכול גם להקיא את כל השפלות והרדידות שלו באמצעות השירה...

כן... הניגון והקול מבטאים!!! השאלה את מה?? האם את הנשמה שתהלל י-ה?? או את הנפש הבהמית שרוצה לפרוק כל רסן?? רוצה שאני אתן לך כיוון של חשיבה והתלמדויות אישיות בנושא של עבודת השירה לה'?? תשמע רעיון... אבל קח אותו בערבון מוגבל... פעם ראיתי שכתוב שיש עשרה מיני נגינה... עשיתי לעצמי סיווג של כל סוגי הקולות שאני מכיר וחילקתי אותם לעשר סוגים (זכותך לחלוק עלי... זה פשוט מה שיצא לי...) הרי כך: א. קול **חזק!!!** ב. קול **גבוה** ג. קול **נעים-ערב** ד. קול **צלול** ה. קול **רחב/עמוק** ו. קול **אדי** ז. קול **ציני** ח. קול **עדין** ט. קול **שולט** (שליטה בקול- ססלו וכדו') י. קול **רך-שקט**... נו... זה מה שיצא לי... (ושבו...) זה לא הלכה למשה מסיני... זה מה שיצא לי... עכשיו מה עושים עם עשרה סוגי קולות אלו? לאיפה לוקחים את זה?? אז ככה... אם אני רוצה אני לוקח את זה לעבודת ה'... ואני עכשיו רוצה להודות לה' על פרט מסוים שהוא גמל איתי... אז לפי העניין אני בוחר את הקול המתאים... אם זו הייתה ישועה עוצמתית... אז אני בוחר בקול אדי... תקע שופר... הרימי בכח קולך... לעומת זאת אם הישועה הייתה ממקום של שמירה והשקט שהקב"ה שמר עלי... כאן הרבה יותר מתאים קול עדין ושקט... ואם היה חסר לי עריבות התורה והקב"ה הושיע אותי... כאן מתאים נעימת קול ערב... וכן הלאה וכן הלאה... הרי דוד המלך כל פעם ניגן בכלי אחר... כל פעם לפי העניין... כל פעם לפי אופי השבח וההודאה.

אבל שוב... זה כנגד זה עשה האלוקים... לדאבוננו הרב... כל סוגי הקולות שאמרת... יש לכל אחד את השחתת הנפש שלו!! מי שלוקח את המוזיקה לפרוקן של נפש הבהמית אז אם יש לו טבע אכזרי אז הוא פורק את זה באמצעות ניגון של קול חזק ואדי... ואם יש לנו משיכה לתאוות שליליות אז זה מתבטא בניגון של נעימות... השאלה לאיפה הנעימות הזו מובילה אותו... בקיצור: ניגון מבטא!!! קול מבטא!!! השאלה לאיפה??

כאן העבודה שלנו לקחת את הכלי האדיר הזה ולווסת אותו למקומות הנכונים!! לבדוק טוב טוב את אישיות הזמרים שאנחנו שומעים עליהם... ולא למכור את עדינות הנפש שלנו לכל חאפער ששכר אולפן ופורק עלינו את הנפש הבהמית שלו... **זכור: שירה זה כח!!!** שירה זה הביטוי הכי דק של הנפש... אל תמכור לזרים את הביטוי הזה...

לא רק בחיפה מותחים את הכבל של הרקבל...

עמדה ינקוטא על שפת הים וראתה את הקב"ה בעיניים... היא ראתה איך שהים נקרע לגזרים... היא הצביעה ואמרה: זה!! זה קלי ואנווהו.

כן... כולנו יודעים את מאמר חז"ל: **ראתה שפחה על הים יותר ממה שראה יחזקאל בן בוזי!!!** וכולנו גם יודעים את המשפט הבא:

שלמרות שהיא ראתה יותר מיחזקאל בן בוזי... בכל זאת היא נשארה שפחה ואילו יחזקאל בן בוזי עלה והתעלה למדרגות הכי גבוהות... למדרגה שנקראת: **בן אדם!!!** כידוע: אם פעם תעיין קצת בספר יחזקאל הכינוי של יחזקאל הנביא הוא: **בן אדם!!!!!!**

תחשוב: יחזקאל הנביא הוא אבי תורת הנסתר!!! כל הסודות של מעשה מרכבה... הכל נמסר ע"י יחזקאל בן בוזי... ומה התואר הכי מכובד שהקב"ה נותן לזו? **בן אדם!!!!** תאר לעצמך שיעלו אותך לתורה ויקראו לך: יעמוד **הבן אדם** שלמה בן אריה שלישי???

העניין הוא כך:

ראתה שפחה על הים!!! השפחה המדוברת ראתה את הקב"ה בעיניים... אבל מי אני??? **אני כלום! אני פירוהו!!! אני שפחה נחרפת!** כשרואים איך שהקב"ה כ"כ גדול... המסקנה הכי מתבקשת שאני אפס אפסים... המעמד של קריעת ים סוף רק מחזק את העמדה של השפחה... השפחה הזו אף פעם לא החשיבה את עצמה... היא תמיד אמרה שהיא כלום... והיו דווקא כאלו שהיה להם גאווה... הם חשבו שהם כן שוים מי יודע מה... והנה!!! יום אחד הגיע קריעת ים סוף... וככנכולם ראו עד כמה הקב"ה גדול ונורא ועד כמה אנחנו אפסיים... כעת הגיע הרגע המכונן של השפחה!!! הנה... אמרתי לכם!!! אמרתי לכם שאנחנו כלום... היום אתם רואים כמה שאני צדקתי...

השפחה פונה לאלופי אדם אילי מואב... חשבתם שאתם חזקים... חשבתם שאתם הבריונים... שאתם שוים משהו... והנה... היום כולכם רואים עד כמה אני השפחה צדקתי... כמו שאני לא שווה ככה אף אחד לא שווה כלום... יש רק הקב"ה בעולם... ראתה שפחה על הים... מה היא ראתה??? **שהיא כלום!!!** היא ראתה שהיא בסה"כ צודקת... עד היום חשבתי שאני לא שווה... ומהיום אני בטוחה בזה. (במעמד הר סיני. שם תהיה ההשלמה של התמונה... שם עם ישראל יתחילו להיכנס גם הם לתמונה ולהיות גם הם גדולים... אבל כעת... המסקנה היא אחת ויחידה: השפחה צדקה!! כולנו אפס אחד גדול!!)

לעומת זאת יחזקאל הנביא בדיוק ההיפך במאה שמונים מעלות!!!!

יחזקאל הנביא גם רואה השגות נוראות ביותר... יחזקאל הנביא רואה את כל המרכבה... יחזקאל גם נרתע לאחור ורואה כמה הקב"ה גדול וכמה אני אפס אפסים... והוא ממשיך לעלות במעלות הנבואה... ואז אי שם למעלה למעלה... **פתאום הוא רואה שם משה מוכר!!!** והנה דמות **אדם!!!** יחזקאל פתאום מבין

שהמעשים של האדם משפיעים למעלה...

ראתה שפחה על הים מה שלא ראה יחזקאל בן בוזי!!!!

השפחה ראתה עד כמה שאין עוד מלבדו!!! אין כלום כלום!! אין מרכבות פרעה וחילו... אין אלופי אדם אילי מואב... אין כלום...

ואילו יחזקאל הנביא רואה משהו קצת שונה!!!!

יחזקאל רואה שבאמת אין עוד מלבדו... ואין באמת שום כח השפעה בעולם... והקב"ה לקח את כככל ההשפעות של העולם ומסר אותם לא פחות ולא יותר בידים שלי!!! אני!! הקטן!! אני **הבן אדם!!!!** ברגע שיחזקאל מפנים את המסר הזה... באותו רגע הוא מקבל את התואר הנכסף ביותר בעולם: **בן אדם!!!!** אתה יודע מה זה בן אדם???

בן אדם הוא המתפעל של כל המערכת... הקב"ה מסר בידים שלו את המפתחות של הרכב- של המרכבה!!! הוא מוביל את המרכבה לאן שהוא רוצה... לטוב ולמוטב... **נו... אז מי ראה יותר? השפחה או יחזקאל?**

בטח שהשפחה... השפחה ראתה שהרבש"ע גדול... בטח שהקב"ה גדול... אבל יחזקאל ראה כמה **אני גדול!!! כמה זה נוגע אלי!!!** כמה כל האינוספיות של העולם **תלויה בי!!!** כל ההשפעה של העולמות מתחילה ונגמרת בי... **נו... אז מי יותר מעניין? יחזקאל בן בוזי או השפחה???**

אצל מי אנחנו נלך לקבל ברכות??? אצל השפחה או אצל יחזקאל??

ברור שאצל השפחה!!!! כי כשאתה הולך לאותה שפחה... היא מעלה אותך לעולמות העליונים... מראה לך דברים נשגבים... אבל כשאתה מגיע ליחזקאל הוא נוזף בך: **בן אדם!!!! תתחיל להזיז את עצמך!!!**

כל האורות וכל העולמות... **הכל מתחיל ונגמר בך!!!!**

יש סיפור בזוהר הקדוש שכשרב חסדא נפטר!!! הבן שלו רבי יוסי השתוקק לדעת מה קורה עם אבא שלו במתיבתא דרקייעא... מה עשה? הלך לישון בבית הקברות... ואז הוא שמע מתוך הקבר כחות כחות של מלאכי השרת שמתאספים ואומרים: "ניזיל לחדוותא דהילולא דאורייתא דרבי חסדא דאפילו מלאכי השרת מתכנפי למחדיה בהדיה..." כולם הולכים מהר מהר להשתתף בדרשה הגדולה של רב חסדא... אה... נשמע מעניין... מאוד מעניין... היית רוצה לראות כאלו גילויים??? בטח!!!

אבל אז!!! פתאום הוא שמע קול שהיו אומרים: **"מה לחיי בחדווה דילן הכא-??"** מה הבן אדם החי הזה מחפש פה... מה יש לחיים להסתכל עלינו?? מה הם מבזבזים את הזמן כדי להשתתף בשמחה שלנו... **ילעון באורייתא בהאי עלמא!!!!** יש להם אפשרות ללמוד תורה בעולם הזה... אז למה להם לבא לכאן?? ואז רב חסדא ראה את בנו רבי יוסי פנה אליו ואמר לו: **זיל מהכא וקיים תלמודך**... לך מכאן ותכנס לבית המדרש... למה? כי אשרי מי שבא לכאן ותלמודו בידו!!! (ולך תגיד לר' חגי שיזדרז לגמור את תלמודו

כי עוד מעט הוא מתבקש לכאן...)

תחשוב מה שזה... תחשוב שאתה ישן לך בפנימיה בשעה ארבע וחצי אחרי צהרים... אין לך כח לקום לסדר ב'... אתה בקושי גורר את עצמך לקום... ופתאום אתה מקבל הזדמנות לעלות הרגע למתיבתא דרקייעא ולראות מחזות שלא מעלמא הדין!!!! אתה יכול לראות מה קורה בגן עדן... איזה עידונים רוחניים יש בכל העולמות... אתה נכנס לגן עדן... וכולם מסתכלים עליך כמו משוגע... תגיד לי: השתגעתי?? אתה חיי!!! מה אתה עושה פה?? מה אתה מבזבז את הזמן שלך לטייל פה?? אתה יכול ברגעים האלו לשבת בבית המדרש מול דף גמ' וללמוד עוד כמה שורות. ובמקום לשבת וללמוד אתה הולך לגן עדן לראות מה קורה שם??

אבל זה הראש שלנו!!! בפרט בדור האחרון... יש לנו איזה המיית לב ודחף לדעת מה קורה עכשיו בעולמות העליונים... אבל מה האמת???

ש-ראתה שפחה על הים מה שלא ראה יחזקאל בן בוזי... לראות מה קורה בעולמות העליונים זה לא כ"כ יוקרתי... כל שפחה הכי פשוטה שלא עשתה כ"כ עבירות... כשמגיע המאה עשרים שנה שלה הנשמה שלה תזדכך והיא תזכה ביום מן הימים למנוחה נכונה על כנפי השכינה במעלות קדושים וטהורים... אבל יחזקאל בן בוזי???

החכמה שלו שהוא בן אדם!!!! כשהוא חי כאן!! בתור בן אדם!!! כשהוא נמצא פה... שתי רגלים על הריצפה!! כאן הוא כבר מבין ויודע איזה כח יש לו ואיזה משמעות יש לכל מצוה וכל מעשה טוב שהוא עושה... לא המתים יהלליו-ה... לא!!! המתים **לא יכולים** להלל את הקב"ה... למה לא?? כי הם לא בני אדם!!!! רק בן אדם חי יכול להלל את הקב"ה...

בן אדם זה השילוב הקיצוני בין **אדמה** לעליון--ל--אפר דם מרה!!

בגוף של יהודי חי יש מפגש וחיבור בין שמים ממעל לבין הארץ מתחת... **המפגש הזה יוצר כבל חשמלי!!!!** שכאן בעולם הזה... אני יכול להשפיע ולהזים שפע בכל העולמות אי שם למעלה... אבל אדם מת?? זהו... יש נתק בחיבורים... נתפרדה החבילה... אין חיבור בין שמים לארץ...

כן... הנשמה עולה לשמים ושם בשמים היא משיגה השגות שיחזקאל בן בוזי לא יכול להשיג אותם בארץ... אבל הנשמה הזו כבר לא יכולה להשפיע... לא המתים יהלליו-ה... מי יכול להלל?? רק **בן אדם!!!!**

יחזקאל בן בוזי שנמצא כאן **"בתוך הגולה!!!!"** עמוק עמוק בתוך הגולה **ושם הוא מכיר בכוחו!!!** שם הוא זוכר כל הזמן שאני "בן אדם"!!!! כן... בן אדם זה משהו מגושם... אפר דם מרה... יש לי כל מיני תנודות במצב רוח... יום אחד יש תאווה חזקות... יום אחד יש כבדות ועפירות גדולה ולא בא לי כלום... ויום אחד אני נתקף בגאווה וחושב שאני כל יכול... כן... זה תסמינים נורמלים של **בן אדם!!!!** אבל אותו **אפר דם מרה** באותה מידה הוא גם **אדמה**

בצורה הזו... שאתה מצד אחד לומד תורה ומטפס עד השמים... ופתאום אתה נוחת "לתוך הגולה של תל אביב ומשמים בתוכם..." ומשם אתה נסגר בתוך ביתך ושומר על הרוחניות שלך... ושם אתה צומח **בן אדם!!!** בן אדם שמחבר שמים וארץ ומשלים את רצונו יתברך שהתאוהו שיהיה לו מדור ושכינה בתחתונים... ע"י מי? על ידי בן אדם!!!!!!

אני רוצה שתבין: יש שני נבראים בעולם שהם לא התכלית!!! **בהמה!!!** ולהבדיל אלף אלפי הבדלות **מלאך!!!** שניהם לא תכלית כוונת היצירה... בהמה כל כולה **בארץ...** מלאך כל כולו **בשמים...** שניהם עמודי חשמל!! עמוד חשמל אחד נמצא בשמים והעמוד השני נמצא בארץ... אבל אין חיבור ביניהם... אין את החוט המתאים שיכול לחצות את האטמוספירה מהשמים ולהתחבר לארץ... **ואז מגיע הבן אדם!!! הלא הוא אתה!!!** ואתה הוא הכבל החשמלי המשוכלל והפלאי... שמצד אחד יש לך אחיזה בשמי שמים... יש לך נשמה אלוהית ואתה שקוע בלימוד... ומהמקום הזה אתה מחובר לעמוד חשמל שנמצא בשמים... אבל כעת צריך למתוח את הכבל הזה עד הארץ... נו... בשביל זה הקב"ה קושר את הנשמה שלך בגוף ובנפש הבהמית כדי שנוכל לחבר את הכבל הזה גם בעולם הזה!!! ואז אתה מתחיל ללמוד סדר א'... ושם אתה עף לשמים... מגיע עד כסא הכבוד ונקשר בקשר איתן לעמוד חשמל האלוהי!!! טוב... חצי עבודה מאחורינו... כעת צריך להעביר את הכבל לעולם הזה... ואז מגיעה ארוחת צהרים... ומי יורד לארוחת צהרים??? אותו כבל חשמלי שלפני חצי שעה ישב ולמד והגיע עד כסא הכבוד... הוא עכשיו יורד לחדר אוכל כמו בן אדם והיום יש שניצללים... ואני אוהב שניצללים... נס שאני אוהב... נס שיש לי תאבון... אחרת לא הייתי אוכל ומי היה מותח את הכבל... וב"ה אני אוכל ושם קצת מלח... ואולי גם תוספות... ומפספס קצת... צוחק קצת... משתובב קצת... והכבל כעת נכרך כמו שצריך על העמוד חשמל בעולם הזה והנה לך בן אדם!!!!!! הנה לך תכלית היצירה!!! הנה לך חיבור שמים וארץ!!! ומה אתה חושב??? פתאום באמצע הסדר... באמצע השטייגן... באמצע שאני נכרך כל כולי בעמוד החשמל האלוהי... פתאום היצר הרע מזמין גיחת חירום לעמוד חשמל של העולם הזה... הוא פתאום מכניס לי כל מיני שטויות בראש ומבלבל לי את המוח... עושה ממני סמרטוט... אבל אני לא נבהל!!! זה לא חידוש בשבילי שצריך להיות גם בעולם הזה... זה שהיצר הרע מזמין לי את קיומה של הנפש הבהמית שלי זה לא מבהיל אותי... אדרבה... אני יודע טוב מאוד שצריך אותה... אבל אני קובע את הסדר יום!!! לא היצר הרע!!! גם אם הוא הצליח קצת לבלבל אותי... אני לא נבהל!!! אני מכיר את הכבל שלי!!! אני יודע שהוא צריך לגשר בין שמים לארץ!!! בקיצור: בחיפה עכשיו מותחים את הכבל החשמלי של הרכבלית שתחבר בין פסגת הר הכרמל לתחתיתו... אבל לא רק!!! מתחת הכבל האמיתי נעשית פה!! אצלך!!! מתחת הכבל מכסא הכבוד ועד הארץ... והמהנדס של הרכבל הזה הוא **לא אחר מאשר אתה!!!!!!**

האדמה... ושוב אני צריך להתחיל לטפס מהתחלה...

עוד פעם אני מטפס... סו"ס הפעם אני כבר צובר שבוע תמים של שטייגן בלי שום חריגות... ואז טראח... היצר הרע הגיע... והפעם הוא הגיע כמו מכונית תופת עם ניסיונות קשים... וריסק אותי בבום אחד לאדמה... אני מסתובב פצוע ואוסף את עצמי ושוב איכשהו חוזר לתלם עד הפעם הבאה... וככה חוזר חלילה... **למה??? בשביל מה זה???**

מי צריך את היצר הרע פה??? מה הוא קשור אלי בכלל???

אבל לא!!! בחור יקר: יש לך טעות!!! דבר ראשון: אתה מתייחס לכל נפילה רוחנית כאילו זה מחיקה של כל ההתעלות עד כה וחישוב מסלול מחדש... **אבל לא!!! זה לא נכון!!!** רק במשחקי ילדים זה עובד ככה... שאם אתה נפסלת אז זהו!!! אתה צריך להתחיל מחדש את המשחק... **אבל בעבודת ה' זה ממש לא עובד ככה!!!** בעבודת ה' הנפילות הם חלק בלתי נפרד מהתהליך!!! אתה יודע מה??? הנפילות בעבודת ה' זה בדיוק כמו הגמ'... אם שמת לב: חלק בלתי נפרד מהגמ' זה ההוה אמינה הזו... הטעות בסוגיה שהגמ' בהתחלה נותנת לה גושפנקא... הגמ' "זורמת" עם הטעות הזו כמעט שתי דפים... ואז ב"אלא אמר רבא" אחד הגמ' חותכת וחוזרת בה ואומרת שכל המהלך היה מוטעה והפשט הוא אחר לגמרי ממה שהבנו עד הרגע... והטעות הזו לא נמחקת מהגמ'!!! הגמ' לא מוחקת את השתי דפים האלו!!! הטעות הזו ממשיכה להוביל ולהיספר כאחד מדפי הגמ' שילמדו בדף היומי... ללמדך שנפילות ומעידות ואפילו טעויות באמצע התהליך של עבודת ה' הם לא פוסלים אותך... אדרבה... הם נספרים כחלק מהתהליך...

זה דבר ראשון!!! אבל מה שעוד יותר חשוב שתדע:

שזה כל העניין!!! העבודת ה' שלך חביבה **רק בגלל** שהיא נעשית מתוך השילוב הקוטבי והמנצח שנקרא בן אדם-- שילוב גוף ונפש!!! הלימוד תורה שלך חשוב בשמים רק בגלל שהוא בוקע מאותו פה שמקודם אכל ארוחת צהרים ועכשיו הוא מפהק ונרדם... המחשבות שלך נחשבות בשמים רק בגלל שבתוך המחשבות האלו לפעמים מגיחים כל מיני מחשבות קטנוניות של דקדוקי עניות ושטויות כמו שיש לכולנו...

אם זה לא היה ככה... זה... זה לא היה זה... תבין את זה!!!

כל הסיבה שאתה זרם חשמלי ונקודת חשמל כ"כ חשובה בשמים!!!!!! זה בגלל שאתה עמוד חשמל איסטרטגי שמחבר בין העולמות העליונים לתחתונים... ולכן כל הזרם עובר דרכך... אז מה אתה רוצה?? אתה רוצה להתנתק מהעולם??? אוי ואבוי... אם אתה מתנתק מהעולם אתה הורס את הכל... אתה מפיל את כל החשמל... אתה רוצה להיות כמו השפחה הזו שראתה על הים יותר ממה שראה יחזקאל בן בוזי???

נו... בסיידר... היא עלתה לשמים... זכתה להשגות הכי גבוהות... ומשם היא חזרה עמוק לאדמה ונשארה שפחה... **לא זו כוונת היצירה!!! הקב"ה רוצה כבל חשמלי שיחבר שמים ו---ארץ...** וזה נעשה רק

לעליון... יש בי נשמה קדושה ונוראה שמכאן!!! מהמקום הזה... מהחיבור שלה לגוף העכור... מכאן יש לה זרם חשמלי וכח השפעה לכל מה שקורה בעולמות העליונים...

תן ניחוש איפה יחזקאל היה גר???

ואבא אל הגולה תל אביב ואשלב שם שלשת ימים בשמים בתוכם!!! כן... יחזקאל הוא בן אדם... ובן אדם נורמלי שגר בתל אביב או בכל מקום בסגנון הזה שיש בו הרבה חומריות... מטבע הדברים הוא נהיה כזה משמים... עייפות וכבדות בעבודת ה'... **הוא עלי שם!!! שם יד... ויאמר אלי אל הבקעה... ואקים ואנא אל הבקעה והנה שם כבוד ה' עומד ככבוד אשר ראיתי על נהר כבר ואפל על פני תבא בי רוח ותעמידני על רגלי וידבר אותי ויאמר אלי: בא הסגר בתוך ביתך!!!**

אתה קולט??? הנה התעודת זהות של יחזקאל הנביא!!!!!!

הנה התעודת זהות של **בן אדם** שהוא נזר הבריאה!!!!!!

בן אדם שמצד אחד חי בתל אביב ומתמודד ומשמים בתוכם!!! **ומצד שני משמים!!!** מהתל אביב הזה יש לו אמצעי תקשורת עם בורא עולם... ובבת אחת הוא מסוגל להתעלות ולהגיע להשגות הכי מרוממות שיחזקאל היחיד שגילה אותם... **בסח!!! רק בן אדם כזה יכול לגלות את כבוד ה'!!!** רק השילוב הקוטבי הזה של בן אדם שמצד אחד חי כאן בעולם החומרי הזה עם כל התופעות לוואי ועם כל המשיכה הטבעית שלו לארציות... ומשם!!! מהמקום הנמוך הזה!!! הוא מכיר ויודע עד כמה אני גדול!! עד כמה המעשים שלו נשגבים ומשפיעים בשמי שמים... רק הוא יכול למשוך אלינו כאלו השגות...

אבל השפחה??? ברגע שהשפחה ראתה כאלו השגות... היא נמחקה במקום... היא נשארה שפחה עד עצם היום הזה... כל ההשגות הגבוהות של קריעת ים סוף נשארו אי שם בים סוף... והיא לא מצליחה לתרגם את זה לתוך הגולה- לניסיונות התל אביבים שבתוך תוכנו...

מי צריך כאלו השגות גבוהות?? מי צריך השגות בשמים כשאתה לא מצליח לתרגם אותם לשפת המעשה ואתה נשאר שפחה???...

זה אחד ההתמודדויות שמאוד כואבות לבחורים בני עליה...

בחור בן עליה... יושב ולומד בעמל וביגיעה... בקדושה ובטהרה... והוא באמת עולה ומתעלה ומגיע לפסגות... ואם כעת אנחנו בשווייץ אז בכלל הוא לומד שעות רבות בתענית דיבור... והוא באמת מתרומם וחי חיי אצילות ומרומם על כל תהילה... אבל למרות הכל... היצר הרע לא מפספס... ותמיד יש את הנאייעס הזה שפתאום דברתי וזה מנחית אותי בבת אחת... ואת האכילה גסה הזו שאכלתי כמו לא יודע מה... או איזה התפרצות מסוימת שהייתה לי... שהרגשתי כאילו בום... צנחתי בחזרה עד

"למען לא נבוש..."

מושגים בסיסיים בהלכה.

אל יצא איש ממקומו ביום השביעי...

כן... יש דין כזה שקוראים לו איסור תחומין!!! יש כאלו שפשוט לא זוכרים שיש כזו הלכה... והסיבה שלא זוכרים כי ברוב השבתות אנחנו נמצאים במקום הטבעי שלנו... בתוך העיר... ושם הרבה האנשים גם סומכים על העירוב... ממילא כשנמצאים בתוך העיר ומהלכים במקומות הטבעיים איפה שכולם מסתובבים... שם באמת יחסית נדיר להיכשל באיסור תחומין... דא עקא! שלא תמיד אנחנו נשארים בתוך החומות של העיר... ובפרט בדור האחרון שהאווירה המלחיצה של העיר מבריחה אותנו לכל מיני מקומות מנותקים ופסטורליים... אל תשכח... שהסיבה שהגענו לכאן זה רק בשביל לצאת מהתחום... (אך מישוהו אמר לך???) לי יש חיישן טבעי לזהות מתי אני מתקרר לסוף התחום... כשאני מתחיל להיות רגוע... סימן שאני באמת יוצא מהתחום) עכ"פ במקומות האלו עלולים מאוד מאוד בקלות להיכשל חלילה באיסור תחומין!!! כי לצאת מחוץ לתחום זה... זה כלום!!! תוך דקות ספורות אתה יכול למצא את עצמך מחוץ לתחום:

רק לשבר את האוון: מספיק שיש נתק של שבעים מטר בערך שאין שם בתים בשביל שזה יעצור את הרצף... וזה כבר יקרא סוף העיר... שמשם!! משם מתחילים לספור אלפיים אמה ש... שזה אולי נראה לך הרבה... אבל זה משהו כמו עשר דקות הליכה (מהירה) וזהו!! אתה כבר מחוץ לתחום... וצריך לעשות שינוי בראש ולהבין שלצאת חוץ לתחום זה... זה... זה לא משהו כזה רחוק מחוץ לתחום... זה מאוד מאוד קרוב... עכ"פ באופן כללי מומלץ לכל אחד לדעת מה הם גבולות התחומין של העיר שלו!! שגם שם הרבה פעמים יש הפתעות... (אנשי גוש דן לפעמים חושבים שהם באמת "גוש" אחד... ומתברר שלא תמיד זה ככה וגם לירושלמים יש הפתעות) והביי: כשהולכים ומתארחים במקום זר!! שישם יש גם נטיה טבעית... לצאת... לטייל... כאן צריך לברר בצורה יסודית היכן סוף התחום... ב"ה בשביל זה יש לנו... כל זמן לא בררת בצורה יסודית היכן מותר לצאת... אז צריך להישאר צמוד כל הזמן בקשר עין למקום ישוב...

ואז!!! אם חלילה קרה ויצאת מחוץ לתחום... אז אין חכמה ואין עצה ואין תבונה כנגד ה'... וצריך להישאר בד' אמות ולא לזוז!!! וזה לא המלצה... וזה לא סיפורי צדיקים... אלא הלכה מפורשת שצריך לקיים אותה!!! ואולי כאן המקום לציטט את שיבלי הלקט שהביט יוסף מביא אותו בכסף סי' רס"ג: זה הדבר שפסקו על דברי רבי אברהם ורבי יעקב אחיו כי כלו לעיר כלל שבת כשהקהל יושבים מביט הנכנס ולא נתנו להם הקהל שגורם ולא הניחום ליכנס שבת לבית הנכנס כדי שלא יקמו אחריהם מהם ק"ו בשבת, גזרו עליהם רס"ז שבעות נ' יום ולפוס חוץ משבתות וראשי חדשים ולהשלים נ' ימי המעשה כלומות ומלקיות כי המחלל שבת חייב כרת ושנן חכמים 'מת לנ' שנה מת בהכרת' ונתנו להם כלום וללקות נ' יום כנגד אותו נ' שנה של מיתה, ועוד גזרו עליהם לתת ממנוס לפדיון נפשו לקופה של דקה ואחר כך גזרו עליהם ב"ב חדשי השנה ג' ימים בכל חודש שני והמיני ושני שהם ל"ז ימים כנגד ל"ז כריתות שבתורה לכל אס חס ושלוס היו עושים כן בזמן היו מממירין להוסיף עליהם עוד שלא להתגלה ולהתגלותם שלשים יום וכל הממירי כזה יניחו לו ברכות על ראשו ע"פ: כמובן שאנחנו לא אוהים במקום הזה... אבל רק לשבר את האוון איזה חומרה יש לחילול שבת באופן כללי... ואפילו לאיסור תחומין שזה היה המעשה...

ערב ט"ו בשבט... רבותי: תפילות!! וצייתתי את ברכתי... בשנה החמישית!!!

השנה שוב אמצנו את הרעיון של ר' גצציל... השנה שוב הגענו אבא והילדים לירושלים במיוחד להתפלל!!! כן... הפעם הגענו לא בשביל מעשר שני ולא בשביל קרבן שלמים... לא! הגענו חדורי מטרה ברורה: עוד כמה ימים ט"ו בשבט שהוא ראש השנה לאלין... והפעם במיוחד אנחנו מתפללים לה' שהשנה הקרובה תהיה מבורכת במיוחד! שנה שעברה לא הגענו... גם לפני שנתיים לא הגענו... אבל לפני שלוש שנים הגענו לקראת ט"ו בשבט והתפללנו! זה היה נפלא... והשנה אנחנו שוב משחזרים את ההצלחה הגדולה... ושוב אנחנו מגיעים להתפלל... אתה שואל מה מיוחד דווקא בשנה הקרובה ומה היה מיוחד לפני שלוש שנים???

אז אני רוצה שתבין: אנחנו מאוד מאוד אוהבים לעלות לירושלים ולאכול מעשר שני... זו המתנה הכי גדולה שאנחנו יכולים להרשות לעצמנו... זה פשוט נופש חלומי בצל השכינה!!!! כשאנחנו נמצאים בירושלים כל המשפחה רגועה... אבא כל היום יושב בבית המדרש וניזון מהנייעס התורני העדכני ביותר שיצא בשבועות האחרונים מלשכת הגזית... ואמא והילדות יושבות ואוכלות מעשר שני בקדושה ובטהרה... מתעוררות בבוקר עם גביני כרוז... מתפללות מנחה עם קול המגרפה שלפני קטורת של בין הערביים... ושואבות מלא ראותם טהרה וקדושה מלינת הצדק שאין אדם לן בירושלים ועבירה בידו... לשהות בירושלים זה החלום הכי גדול שיש לנו בחיים!!! רק מה??? כידוע... נופש צריך תקציב!!! כן... כלנו יודעים שנופש עולה כסף... ומה התקציב של נופש בירושלים?? **מעשר שני!!!** בשביל להתקבל ולהתארח בבית המלון של השכינה לא מספיק שאתה מליזנר... אתה צריך להגיע עם מעשר שני!!! אם מצטבר מעשר שני יש סיבה לעלות לירושלים... אם אין מעשר שני... אז אין סיבה מספקת למה לעלות לירושלים... אז ככה: בשנה האחרונה זה היה גיוואלדיג... הייתה שנה מבורכת... היו כמויות אדירות של תבואה ויין ושמן ורימונים... ועל כל עשר קילו של רימונים הפרשנו קילו מעשר שני... ופדינו אותו בעשר שקל... ועל כל עשר ליטר של שמן זית הפרשנו ליטר אחד של שמן למעשר שני!!! ופדינו אותו בשויות שלו- בשלושים שקל... והוספנו עוד שש שקל על החומש... (הפודה מעשר שני לעצמו מוסיף חומש)... וב"ה השנה הייתה ברכה בלתי מוסברת... ובפרדס שלנו היה עץ זית אחד שהחלקאים הגדירו אותו "שופכני"!!! פשוט נשפר ממנו שמן בלי סוף... הוצאנו רק מהעץ הזה קרוב לאלף ליטר... תעשה חשבון כמה מעות מעשר שני יוצאים מאלף ליטר... (כשכל ליטר שמן שווה שלושים שקל)?? שלושת אלפים שש מאות שקל (כולל מע"ם של חומש)... ממילא הצטברו אצלנו עשרות אלפי שקלים שאת כולם צריך לאכול בירושלים... איזה אושר!!! יש לנו תקציב לנופש חלומי בירושלים שהקב"ה בכבודו ובעצמו מזמין אותנו לעירו ולנחלתו לאכול מפריה ולשבוע מטובה ונברך עליה בקדושה ובטהרה...

ככה היה בשנה האחרונה שהיא הייתה השנה **הרביעית**... ובעז"ה ש' יתן' ש' כן יהיה גם בשנה הבאה עלינו לטובה... כן... בט"ו בשבט הקרוב מסתיימת השנה הרביעית ומתחילה השנה החמישית... אבל!!! אנחנו כבר למדנו להסתכל עם הפנים קדימה... ובשנה **הבאה!!!!** בט"ו בשבט של שנת התשפ"א מתחילה שנה הששית... בשנה הששית **מספיקים לתת מעשר שני!!** ובמקום זה נותנים **מעשר עני!!!** אמנם יש חן מיוחד לשנה של מעשר עני... זה ממש מרנין את הלב לראות איך משפחות שלימות של עניים משתקמות תוך שנה... פעם בשלוש שנים יש לעניים שנה של שיקום!! שנה שהם לא צריכים לדאוג לאוכל... כי בבת אחת כל המעשרות מתקזים אליהם... ואז יש להם בשנה הזו מרווח נשימה לסגור את כל החובות ולעלות על דרך המלך... **אבל!!! מצד שני ט"ס בשנה הזו אנחנו מפסידים את מעשר שני!!!** כי בבת אחת כל התקציב מתקזז למעשר עני... אז פעם... עד לפני כמה שנים היינו משלימים את זה... היינו מוכנים נפשית וידענו מראש שברגע שמגיעה השנה השלישית או הששית... בשנתיים האלו אנחנו לא יכולים לעלות לירושלים לנופש הרוחני... מסתפקים בעליה לרגל בשלושת הרגלים... זה היה בהחלט קשה... תחשוב שאתה מתרגל אחת לחודשיים לעלות לירושלים לנופש רוחני בצל השכינה... ופתאום סטופ!!! מוותרים על הכל בשביל העניים... זה קשה!!! אבל בהחלט יש בזה משהו מחנך... כן... צריך לדעת להקריב את הנופש הרוחני לטובת העניים... יש פה בהחלט השתתפות במצוקה של העניים... ככה היה עד עכשיו...

אבל!!! לפני שנתיים בחודש שבט התשע"ז... היה זה ערב השנה **השניה** למעשר... פתאום הגיע ר' גצציל והציע לאבא... תקשיב... מניסיון אישי... תבא בערב ט"ו בשבט לירושלים ותתפלל לה' מעומק לב שבשנה הקרובה תהיה ברכה כפולה ומכופלת בתנובת השדה. **ואז!!!!** יהיה לך מספיק מעשר שני גם בשביל השנה **השנייה!!!** וגם בשביל השנה **השלישית!!!** (כלומר: גם אם השנה השלישית היא שנה של מעשר עני... אבל ישראל לך מספיק מעות מעשר שני משנה שעברה) אבא התלהב מהרעיון... ואכן בח' שבט התשע"ז עלינו לירושלים אבא והבנים ופשוט התפללנו לקב"ה!!!! התפללנו שהשנה תהיה מבורכת... כדי שיהיה לנו כמות מעשר שני גם בשביל השנה הבאה... היה מרגש לראות את שרוליק הקטן בן השמונה שהרים את שני הידיים שלו ופנה לה' בכזו מתיקות ואמר: אנה ה'... אני רוצה לאהוב את השנה השלישית של מעשר עני ואני דווקא אוהב אותה... אני מאוד אוהב לתת לחבר שלי מוטי ירקות מידי יום... אני אוהב לראות איך הוא שמח בזה... אבל עדיין... זה שהשנה הזו היא **על חשבון** המעשר שני זה "עושה לי" להיות עצוב... זה גורם לי שאני פחות אוהב את השנה הזו... אז אנה ה'... תברך את השנה הקרובה... שיהיה מאלן תאלפים מאלן תאלפים ברכה ואז יהיה לנו גם בשביל השנה הבאה... (כמו שבשנה הששית אנחנו מובטחים שצייתי את ברכתי לכם בשנה הששית ועשת את התבואה לשלוש השנים... תעשה שבשנה הקרובה יהיה ברכה מיוחדת גם בשביל השנה הבאה) ותפילתו הזכה של שרוליק התקבלה... והייתה באמת שנה מבורכת במיוחד!!! והיו כמויות בלתי נתפסות של שמן ויין... מדובר היה קרוב למאה אלף שקל שיכולנו לשמור בצד גם בשביל שנה הבאה (אגב: יש לציין: ששנה לאחר מ"כ אבא החליט בקנאות להגיע לבית המקדש לקראת ט"ו בשבט... אבא תפס את עצמו... רגע... שנה שעברה הגענו לבית המקדש כדי להתפלל שתהיה בשביל מה? בשביל הנופש הרוחני שלנו בירושלים... נו... ועכשיו יש לפנינו שנה של מעשר עני... צריך להתפלל שתהיה שנה מבורכת לעניים... מוכרחים לעלות גם השנה לירושלים עכ"פ) אז הנה!!! ככה עשינו לפני שלוש שנים וזה היה מוצלח ביותר... אז השנה שוב... שוב באנו לשחזר את ההצלחה הזו... כי השנה שוב!!! אנחנו כעת בט"ו בשבט לקראת תחילת השנה **החמישית!!!** שהיא אמנם שנה של מעשר שני... אבל בט"ו בשבט של שנה הבאה אנחנו נכנסים שוב לשנה השישית שהיא השנה של מעשר עני... אז אכן הגענו לכאן במיוחד בשביל להתפלל!!!

והאמת היא שפתאום תפסנו את עצמנו... שהשנה אנחנו צריכים להתפלל הרבה יותר מהפעם שעברה!!! כי פעם שעברה לפני השנה השניה למעשר... התפללנו רק על שנה אחת קדימה- על השנה השלישית... אבל הפעם אנחנו צריכים להתפלל **שתי שנים קדימה**... שהרי שנה הבאה זו הרי השנה **הששית** מעשר עני... ואילו שנה לאחר מ"כ מה ייש? זו שנת השמיטה... שאז בכלל אין מעשר... לא מעשר שני ולא מעשר עני... אם ככה... רבותי תפילות!!!! תפילות!!!! להתפלל מעומק לב!! אנחנו צריכים השנה ברכה מיוחדת... וצייתתי את ברכתי לכם בשנה החמישית!!! ולא רק בשנה הששית... אנה ה'...

אל תהיה העורך דין של היצר הרע...

יש דבר שכולנו מפחדים ממנו. קוראים לזה "יסורים"!!! אף אחד מאיתנו לא רוצה יסורים... ואנחנו מוכנים לעשות הכל בשביל לאבטח את עצמנו שלא יבואו יסורים... בפרט בתקופות האחרונות שהיו אסונות כבדים וכל אחד מאיתנו פתאום נכנס לאיזשהו פחד... **אז אולי עכשיו** בימי השובבי"ם זו ההזדמנות להתעורר על נקודה מאוד ממוקדת... שהיא אחד הסיבות הישירות שמבוארות להדיא בחז"ל שהם הסיבה ליסורים... מה שנקרא **ליצנות**!!!! חז"ל אומרים בפירוש: כל המתלוצץ באים עליו יסורים שנאמר: "ועתה אל תתלוצצו פן יחזקו מוסריכם..." עכשיו: מה זה בכלל ליצנות??? אז פעם הייתי מיואש מזה... הייתי בטוח שליצנות זה בדיחות... צחוקים... חוש הומור... מה שנקרא מצב רוח מרומם... והיה לי מאוד מאוד קשה להפסיק עם זה...

אבל לא!!! זה ממש טעות!!! הומור זה הדבר הכי נפלא בעולם... בדיחות זה דבר שפותח את הלב (כל זמן שזה בגבול הטעם הטוב...) אמנם בדף היומי של השבוע רואים שאם אביי "בדח טובא" אז רבה מוכיח אותו שלא טוב לצחוק יותר מידי... אבל גם אז!!! זה רחוק מאוד מלהיקרא ליצנות!!! אל תשכח שליצנות זה אחד מארבע כיתות שאינם מקבלים פני שכניה... ממילא ליצנות זה לא מה שאנחנו רגילים לחשוב... יש לליצנות הגדרות שונות וגם יותר משמעותיות... ומאוד נחוץ וחינוי לנו לדעת מה זה ליצנות!!! כדי לדעת ממה לברוח ולחסוך יסורים מיותרים.

ובכן: יש פרק שלם בספר ישעיה שמדבר על ליצנות!!!! (ההפסדה של פרשת ויחי) יש שם

בפרק הזה שתי פסוקים כאלו מעניינים שתמיד קופצים לנו מול העיניים... **כי צו לצו**

לצו קו לקו קו לקו זעיר שם זעיר שם... וזהו להם דבר זה צו לצו קו לקו קו לקו זעיר שם זעיר שם מה זה הפסוקים האלו??? מה הנביא אומר שם??

הסיפור הוא ככה: עם ישראל עברו על רצון ה'... חטאו... נורמלי! קורה!!! הנביא מגיע

ומוכיח אותם... גם נורמלי!!! מי שחוטא... מגיע הנביא ומוכיח אותו...

נחמד לשמוע תוכחה??? **לא!!!** מישוה אוהב לשמוע תוכחה??? **לא!!!**

אבל כאן מתחיל הנושא: איך אתה מגיב על התוכחה??

כן... אני יודע שאתה לא אוהב לשמוע תוכחות... אני יודע שלא מתאים לך לשמוע בקול

הנביא... ואתה גם לא הולך לשמוע בקולו. **אבל איך אתה מגיב??? איך אתה מתמודד**

מול הנבואה שאתה לא רוצה לקבל אותה??? **כאן מתחילה הסוגיה של ליצנות**!!!!

אפשר להתחמק מהנביא... אפשר לברוח מהנביא... אתה יכול גם לנסות להסביר את

עצמך... אתה יכול גם סתם ככה להגיד לנביא... מצטער... קשה לי לא יכול להפסיק... יש

שק תירוצים גדול ומוכר... זה עוד נורמלי...

אבל כשהנביא ישעיה בא להוכיח את "עטרת גאות שיכורי אפרים" הם לא היו

פראיירים... הם החליטו שהם לא שותקים לו!! הם הגיעו מוכנים כמו שצריך!!! הם

התכווננו!!! הכינו תשובות מראש... עברו קורסים מיוחדים "דע מה שתשיב" לישעיה

הנביא" וברגע שהנביא הגיע והתחיל להוכיח אותם היה להם מיד מה לענות לו... **כי צו**

לצו אתה אומר צו של ה'... יש לנו צו מקביל מהעבודה זרה!! **קו לקו** אתה מעמיד

אותנו מול קו משפט... אנחנו מיד מעמידים לך קו של רשע במקביל... בקיצור: הם הגיעו

עם מערך הסברה משומן... ועל כל טענה שהנביא טען להם שהם צריכים לחזור

בתשובה... תמיד היה להם מה לענות... והם יצאו מנצחים!!!! הראינו לו מה זה...

הנה ליצנות!!! זו אחת ההגדרות של ליצנות!!!!

אתה רוצה להמשיך לעבור עבירות??? קשה לך להתגבר על היצר הרע שלך??? נו... בסדר...

יש מקום ביהדות גם ליהודים שחוטאים... אנחנו מוכנים להתפלל עם העבריינים... אבל

לצאת צודק? לצאת מנצח?

עד כאן!!! זה קו אדום!!! זה כבר ליצנות... מכאן ואילך המקרפון עובר ליסורים רח"ל... אם

לנביא יש לך תמיד מה לענות... אז ליסורים כבר לא יהיה לו מה לענות... זה הקו האדום

שאסור לו להתקרב אליו!!! אתה לא בסדר??? קשה לך לעשות שינוי? אבל לפחות תשאר

לא צודק! אל תתאמץ בכח להיות צודק... תודה בפה מלא שמה שאתה עושה זה לא

בסדר... ולקב"ה יהיה סבלנות לחכות לך... להמתין לך... אבל אם אתה רוצה לעשות

עבירות ועוד להיות צודק? כאן לי ליצנות וזה כבר מיד עובר להוצאה לפועל!!! כאן

השפה היחידה היא יסורים!!! אחד שיועד שהוא לא בסדר!!! אבל לא רק שהוא לא

בסדר... הוא גם מבסס ומשריין את עצמו עם תשובות מוכנות לכל תוכחה... ומה שתגיד

לו יהיה לו תמיד מה לענות... מה שהרבה יגידו... תמיד יהיה לו תשובת מחץ והוא יסביר

ויוכיח כמה שהכל פוליטיקות והכל שטויות ושלוש עליך נפש... זה כבר ליצנות... זה כבר

לשחק באש... **יהודי יקר, שישאר בינינו... מלב אוהב**

זה לא סוד שכאן בעלון אז נדברו ובעוד הרבה עולמים ובמות אחרות מכריזים מלחמה

נגד האינטרנט... מידי כמה זמן אנחנו כותב נגד פגעי הטכנולוגיה... אז ככה: יש כאלו

שבנושא של האינטרנט הם מכריזים מלחמת חרמה עד הסוף... ומי שיש לו מחשב לא

מסונן הוא גוי גמור ואין לו חלק לעולם הבא וכו' וכו'... אבל מה אעשה... אני לא משתמש

בנימה הזו... לדאבוני הרב אני מכיר יהודים פשוטים ששם הם אווזים... זו הרמה הרוחנית

שלם... ואני לא חושב שכלתה עליהם הרעה... **אבל מה שכוון! לטובתך האישית**

כשאתה שומע רבנים שמדברים נגד האינטרנט... לא מתאים לך??? **תברר**... לא מתאים

לך??? **תתחמק**... לא מתאים לך??? **תשתוק**... אבל אל תתריס... אל תגיע מצויד עם תשובות

להוכיח שאתה צודק!!! זה לא!!! סו"ס אתה הרי יודע שזה לא בסדר... מי כמון יודע עד

כמה שזה לא טוב... רק מה... אתה לא מסוגל לפרושו??? נו... שיהיה... אבל לפחות אל

תהיה ליצן!!! אל תגיע מצויד עם תשובות מנצחות!!! אל תעשה שרירים ותגיד אני

צודק! הכל פוליטיקות... הכל שטויות...

זה לא! מאכמער אטויבע... לטובתך האישית... ולמה? כי כאן אתה כבר מתחיל לשחק

באש... כאן אתה מתחיל להתעסק עם ליצנות שהדרך היחידה להרגיע ליצן זה רק עם

צביטות כאובות... שאני בתור ידי אהב שיש לך לא הייתה מאחל שזה יקרה לך... כל זמן

שאתה עדיין לא בסדר... נו... יש לקב"ה סבלנות... הוא מחכה לך... ממתינ לך... אבל אם

עוד מתעקש להיות צודק... ויש לך תמיד מה להשיב מלחמה שעה- צו צו קו לקו... כאן

המושכות עוברות ליסורים... אנא ממך!! עזוב...

אני אחד ממאות אלפי הלקוחות של קופת חולים כללית... אבל יש לי שכן שהוא לא

סתם לקוח של כללית... אלא הוא מתאם קשרי קהילה של כללית.

אתה יודע מה ההבדל בין לקוח שגרתי כמוני של קופ"ח כללית... לבין מתאם

קשרי קהילה של כללית??? **ההבדל הוא כך:**

אני לקוח של כללית ואני מרוצה שמה... ואני גם מתכנן להישאר שמה... **אבל אף**

פעם לא עשיתי איתם חוזה!!! אף פעם לא התחייבתי להם אמונים!!! היות וכעת

טוב לי שם לכן נשאיתי שם... אבל אם יבא מישוה ממאוחדת ויסביר לי כמה

"עדיף" במאוחדת... אני אקשיב לו... יתכן שבסוף אני אגיד לו... עזוב... אני בכל

זאת מעדיף להישאר בכללית... למה??? ככה... אין לי כח עכשיו לעבור... או כל

סיבה אחרת... מה שבטוח גם אם אני אשאר בכללית אני אף פעם לא כרתתי

איתם ברית ואני לא מחפה עליהם!!! אני לא חייב להם כלום... אני לא הולך

להיות העורך דין שלהם שמתרץ ומסביר את כל המחדלים שלהם...

לעומת זאת השכן שלי שהוא מתאם קשרי קהילה של כללית... **הוא כן כרת**

איתם ברית!!! הוא כן עשה איתם חוזה!!! זה כל התפקיד שלו... הוא כל הזמן

מוכן לעימות מול הקופות חולים האחרות... הוא כל הזמן עוקב בדריכות על כל

מבצע או הנחה חדשה שיש במכבי... והוא דואג לעשות צו לצו!!! אם במאוחדת

יש קו חדש לפניות הציבור... אז מיד במכבי יהיה מי שידאג שיהיה קו לקו!!! כי

לכל קופ"ח יש את המתאם קשרי קהילה שלה שהתפקיד שלו להסביר כמה

כללית הכי טובה למשפחה ורק היא... ואם בלאומית יטענו שיש להם הסכמים עם

האופטיקה יש שם מחירים זולים "זעיר שם" הרי שבוע לאחר"כ יהיה פרסומת

במאוחדת שגם אצלנו יש מחירים זעיר שם...

בקיצור: זה ההבדל ביני לבין השכן שלי... אני אמנם לקוח של כללית... אבל אני

לא הדובר שלהם ולא העורך דין שלהם... אבל השכן שלי הוא מקבל משכורת

ולכן התפקיד שלו זה צו לצו קו לקו זעיר שם זעיר שם!!

הוא העורך דין של כללית ותפקיד שלו תמיד לספק צו מקביל לצו של מאוחדת!!!

הוא זה שמוכן תמיד לעימותים ולהציג ולהסביר את העמדה של קופ"ח... יש לכם

טענות? תגשו אליו... **לא אלי!!!** לו שילמו... **לי לא!!!**

זה בדיוק נקודת ההבדל בין סתם יהודי שלא עושה רצון ה' לבין ליצן!!!

סתם יהודי שחוטא... בסיידר... אז הוא לקוח של היצר הרע... הוא אפילו מרוצה...

קעת נוח לו עם המצב הרוחני הירוד שלו... ואם מגיע הנביא ומוכיח אותו שיערוך

לקופ"ח אחרת... הוא מסרב באדיבות... בלי לנמק למה... **אבל ליצן!!!** זה כבר

אחד שנהיה מתאם קשרי קהילה של החטא!!! הוא כבר מגיע מוכן וערוך עם צו

לצו קו לקו!!! אתה מגיע אליו עם הוראת הרבנים שצריך להתחזק בנושא מסוים...

הוא מיד שולף לך מהמגירה צו לצו!!! רגע... מה עם זה וזה??? ומה עם

המשבקי"ם???

ברגע שהרבנים מגיעים ומוכיחים אותו שלא יחזיק אינטרנט... הוא מיד יורה!!! יש

לו תמיד דין לענות... הוא מוכיח לכולם באותות ובמופתים שהכל שטויות והכל

פוליטיקות ועזוב אותך... הכל בסיידר...

את מתאם קשרי קהילה של כללית אני מבין... הוא שכיר!!! הוא מקבל משכורת!!!

הוא באמת חתם חוזה עם כללית שהוא יהיה עורך דין שלהם... **אבל אתה? ידידי**

היקר??? מי ביקש ממך לחתום חוזה עם השאול?? קשה לך לחסום את המחשב...

אתה רוצה לנכור בשאול... תנכור... אבל למה אתה חותם איתו חוזה??? למה אתה

מתאם קשרי קהילה של היצר הרע??? היצר הרע שילם לך שאתה מחכה עליו

ומתאמץ כ"כ להסביר למה הרבנים לא צודקים ורק הוא צודק???

זו התוכחה שהנביא מוכיח את ישראל: **שמעו דבר ה' אנשי לבן מושלי העם הזה**

אשר בירושלים, אשר אמרתם כרתנו את מות ועם שאול עשית חוזה

ליצן זה אחד שכרת ברית עם המוות!!! הוא מתאם קשרי קהילה של המוות!!!

הוא לא רק חוטא... אלא יש לו דיל עם החטא... הוא העורך דין שלו... הוא עסוק

במערך הסברה עד כמה החטא הוא בסיידר... זה לא!!! ידידי היקר... את זה אל

תעשה לעצמך!!! גם אם אתה לא בסדר... אל תתחתן עם החטא... אל תכרות

איתו ברית... תשאיר לעצמך תמיד את הפתח חזור... אדרבה... תזכור ותזכיר

לעצמך תמיד ש-לי יש אינטרנט בגלל שקשה לי בלי זה... תהיה גבר ותודה בפה

מלא... יש לי חולשה ולכן אני לא מתגבר... ככה אתה אף פעם לא כורת ברית עם

החטא... אני פעם לא חותם איתו חוזה... ואתה תמיד יכול לחזור בחזרה... אבל אם

אתה כל הזמן עסוק בלהסביר כמה החטא לא חוטא... כאן אתה כבר חותם איתו

חוזה... לחתום חוזה עם השאול... זה כבר מסוכן... זה כבר בגדר ליצנות...

כאן אתה כבר מתחיל לשחק באש של יסורים!! ולמה לך???

זה לא רק בייחס לאינטרנט... זה בייחס לכל דבר... אנחנו לא אוהבים שמכתיבים

לנו את החיים!! ממילא כל הוראה שמגיעה מגבוה והיא קצת מגבילה אותנו... או

כל דמות תורנית שהיא קצת גדולה עלינו אוטומטית אנחנו נכנסים למין מתקפת

התגוננות... לא... לא נכון...

זה האסון הגדול של הוואצפן!!! בוואצפ יש ביטוי מאוד חזק לתחושות... ואם

הרגע הגיעה הודעה בוואצפ שהרבנים אמרו שיש בעיה ב... (איה נושא שיהיה) זה

הרי עניין של שניות עד שההודעה הבאה תהיה בסגנון של... .. בקיצור: אל

תגיד לי מה לעשות... קודם תספלו בזה וקודם תעשו את זה... **בקיצור: צו צו קו**

לקו!!! אז זה!!! שאנא ממך... חוס על עצמך... ואת זה לא!!! לפחות את זה אל

תעשה!!! פחדת... נבהלת... אתה שומע צרות ואתה רוצה לדעת במה להתחזק??

הנה, הבאתי לך משהו מאוד מאוד נקודתי וקל לישום!!! תקבל החלטה: אני לא

עורך דין של היצר הרע!!! גם אם לא מתאים לי לקבל תוכחה... גם אם הרבנים

אמרו משהו וזה לא מתאים לי לעבור לקופ"ח אחרת... אבל אני לא הולך להיות

מתאם קשרי קהילה של הקופ"ח של היצר הרע... אני לא הולך להסביר בטוב טעם

ודעת איזה דיל פוליטי עומד מאחורי הדברים של הרבנים... אני לא הולך

להיות ליצן!! אם הרבנים רוצים לחזק משהו או להתריע על מפגע רוחני מסוים... אם

אני לא זה שאהיה העורך דין של השאול אני לא אכרות ברית את מוות... אם

תעשה את זה... התקדמת!! עשית משהו!! לפחות השארת לעצמך את הדלת

פתוחה... שובו בנים שובבי"ם...

גיליון מס' 373 פר' בשלח
תש"פ שנה שביעית

גליון זה יוצא לזכות ולהחלמתו
במהרה לידידינו החשוב
צבי בן גולדה
נבקש לומר פרק תהילים לזכותו

דברי שי"ח

ממרן רשכבה"ג שר התורה הגר"ח קניבסקי שליט"א

א"ט"ו בשבט

מתני' ריש ר"ה בא' בשבט ר"ה לאילן כדברי ב"ש
ב"ה אומרים בחמשה עשר בו, ובגמ' לק' י"ד א'
אמר' דזמן ט"ו בשבט הוקבע הואיל ויצאו רוב
גשמי שנה. וכ' המאירי משום דזמן הגשמים
עיקרן בג' חדשים האחרונים טבת שבט אדר
נמצא ט"ו בשבט יצאו רוב גשמי שנה וצ"ע דא"כ
הו"ל לקבוע ט"ז בשבט ר"ה, ובפי' ר"ח ר"ה י"ד ב'
ראיתי שחושב מ"ז בחשון שאז מתחילין
להתענות על הגשמים עד שיצא ניסן שאז זה סימן
קללה, וג"ז החשבון אינו מדויק דלפ"ז הו"ל לקבוע
ט' בשבט שאז רוב גשמי שנה לחשבון זה, ושמא
רצו לעשות זמן מסוים באמצע החודש וצ"ע.
(דרך אמונה פ"א ממוע"ש ה"ב בה"ל ד"ה וקטניות)

פנינים על הפרשה

"הוא הלחם אשר נתן ה'" (טז, טו) בברכות מ"ח ב' מבואר שהיו מברכין אחריו ברהמ"ז
והיינו משום שהיו לו תכונות לחם והי' מזין כלחם וקבעו עליו הסעודה ולהכי קרי לוי
לחם. ויל"ע אם זה דוקא כשנתכונו לטעם לחם (שהרי המן הי' משתנה לכל הטעמים
שכוונו) ואז הי' לו כל תכונת לחם אבל אם כיונו לטעם פירות הי' לו תכונת פירות ולא
היו צריכין לברך אחריו ברהמ"ז כי אז לא הי' מזין כפת א"ד תמיד הי' מזין כפת רק הנ"מ
לענין הטעם איזה טעם הרגישו בו. ויש להביא ראיה ממשי"כ רש"י בפ' בהעלתך (והוא
מספרי) שהמן הי' משתנה לכל הטעמים חוץ מה' מינים הקשואין והאבטיחים כו' מפני
שקשה למניקות ואם נימא שהתכונה לא נשתנה והי' לו תמיד תכונת לחם ורק בטעם
הרגישו טעם אחר א"כ למה הי' קשה למניקות (ודוחק לומר דהרגשת טעם לבד מזיק
למניקת) ועי' יומא ע"ה א' ולכן נראה דכל מין שחשבו הי' לו תכונת מין ההוא ולכן לא
נתלונו אלא על הראי' בלתי אל המן עינינו, ובה"ל קושית מרן החזו"א א"ח סי' כ"ח
סק"ד איך ברכו על המן ברהמ"ז הא נבלע באיברים והו"ל כנתעכל מיד דל"ל דאמת הי'
לו כל תכונת לחם ולא נבלע מיד באיברים עד שיעור עיכול ואז נבלע באיברים ולכן יכלו
שפיר לברך עליו. (טעמא דקרא)

עלי שי"ח

רשימות אישיות מפנקסיו של תלמיד רבינו הגאון רבי יצחק שלמה בן שמואל קרלצ'ק זצ"ל, אשר לא זכה לזש"ק, ויהי רצון שיעמוד לו לזכות דברי
תורה אלו שהשאיר ממה שזכה לראות, לשאול ולשמע במחיצת רבינו מרן שליט"א (תודתנו נתונה לאחיו הגאון רבי יחיאל שליט"א על מסירת הדברים לע"נ)
פרק י"א

- שאלה בהלכות חנוכה, בבני ברק [רחוב גבורי ישראל] אין 'חזית' (חלון הנראה) לרה"ר ולא חלון לעורף וחדר המדרגות צפוף מאד, האם להדליק בתוך הבית כדעת הרמ"א, והשיב בחדר המדרגות ותסתדרו.
- שאלו: בחור נמוך האם ישא גבוהה ממנו - הביא את דברי הגמרא גבוה לא ישא גבוהה וננס לא ישא ננסת, ושאלוהו מהו נמוך, השיב טפח. דכך מצינו אצל נבוכדנצר שכתוב שהיה נמוך ומובא במדרש שהיה בגובה טפח - והכל לפי הענין.
- אדם שיש לו שיניים תותבות ויכול לאכול בלעדיהם האם בשבת מותר להרכיבם כמלבוש או אסור כבונה, והשיב דיש להקל.
- האם לאשה מותר להיות בקורס להחזקת נשק, והשיב חס ושלום.
- מהו אסיפת שקיות ריקות של ממתקים עבור מבצע, השיב מוקצה.
- ס"ת שנמצא בכספת מחוץ להיכל הישיבה האם אומרים תחנון עם נפילת אפים - הביא שזה מחלוקת במ"ב והמנהג ליפול.
- שאלתי על אשה חולה ל"ע שצריכה לעבור טיפול כימותרפיה ולא רוצה, האם לשכנעה או לעזוב אותה, מדובר באשה למעלה מגיל 70 - ענה מו"ר, להסביר לה שזה לטובתה.
- שמן זית הראוי לאכילה ואינו רוצה לאוכלו אלא לשימוש של הדלקה בלבד האם חייב במעשרות - ענה: ראשית יכול להיות שיאכל מזה וגם בלי זה עצם זה שזה ראוי לאכילה חייב במעשרות.
- מגש העשוי מכסף טהור עם חורים קטנים שהשמוש בו להניח עליו לחם האם מותר להשתמש בו בפסח - אחר ניקוי טוב אפשר, ועדיף להגעיל אותו.
- שאל בחור, הוא מוגלגל התפילין על היד כמנהג אשכנז ובהיותו בן י"ח התברר לו שאביו מניח כמנהג ספרד אבל סבו היה מניח כמנהג אשכנז הרב פסק לו שלא ישנה ממה שנהג עד היום עתה שואל איך להנהיג את בנו - ענה הרב: כמוך, אה"כ שאל, אביו הלבישו טלית גדול גם שאינם מיוצאי אשכנז אלא הם כהנים ואה"כ בשיבת הוריד מפני שאף אחד מהבחורים לא לבש טלית גדול, איך לנהוג עם בנו שנעשה עכשיו בר מצוה - לשובשו ט"ג, עוד שאל, מנהג אביו לברך ברכה אחת על התפילין וכך הוא נוהג, איך ללמד את בנו - כמו שהוא עושה [בנו הגרש"י שליט"א הוסיף גם אנהנו נוהגים כן].
- מה עדיף לעשות, הרבה חלות כדי לברך על הפרשת חלה או לעשות קצת כפי הצורך, והשיב לעשות הרבה כדי לברך והשאר ישאר למשך השבוע.
- דלת הנפתחת כפול וחלק אחד תמיד סגור לאיזה צד יניח את החנוכיה, ענה - אותו הדבר.
- אחרי האסונות ב"ם בעקבות הפיגוע הנורא בבית הכנסת בהר נוף, בא' הישיבות רוצים להניח אבטחה, ומצד שני זה עולה הרבה כסף וגם יש חשש שהבחורים בעת הפנאי יושהחו עם השומר בדברים שאין ראויים להם, ענה - אין חיוב בהעמדת אבטחה אם ה' לא ישמור עיר וגו' צריך להתחזק בתפילה.
- בקירוב רחוקים שעדיין רחוקים מש"ס ופוסקים האם מותר וראוי לומר להם דברי קבלה וזוהר? תשובה - אם הם מבינים למה לא, הכל לפי הענין.
- ידע שלומד הרבה משניות האם טוב שיעשה סיום ומסיבה גדולה לחבריו או יש חשש ע"ה, ענה - שיעשה.
- אחד לוקח את בנו במכונית פרטית כדי שלא יסעו באוטובוס האם כדאי הטרחה וההשקעה ובזבוז הזמן ענה מו"ר - כן.

להצטרפות לרשימת מקבלי הגליון במייל ניתן לשלוח בקשה לכתובת: divreysiach+subscribe@googlegroups.com
ניתן לתרום ולהקדיש ע"ג הגליון לע"נ, לרפואה ולהצלחה וכד', נשמח לקבל עובדות, הנהגות, ושו"ת מרבינו.

עניני תפילה

ברכות פ' אין עומדין. אכ' הבה"ל ריש סימן א' דנכון לומר קודם כל שלש תפלות הודאת היהי רצון המבו' ב'ירו' (ברכות פ"ד ה"א) ע"ש, והנה ז"ל הירו' שם ומאיכן למדו ג' תפילות רשב"נ אמר כנגד ג"פ שהיום משתנה על הבריות בשחר צריך לאדם לומר מודה אני לפניך וכו' שהוצאתני מאפילה לאורה וכו' ואפשר שאין הכונה שחייבים לומר נוסחאות אלו כדל' המ"ב אלא שעל דברים אלו אדם צריך להודות ולכן תקנו ג' תפלות שזה ההודאה על דברים אלו וא"ש שהפוסקים השמיטו זה, אמנם אחר שהמ"ב הזהיר ע"ז ראוי להזהר. (מתוך ביאור רבנו לירו' שם ודעת נוטה ח"א תשו' מ"ט). ב. שאלה: שכח לומר ישתבח והתחיל ברכת יוצר מה יעשה. תשובה: יש לברר ג' דברים, א' אם לא הפסיד ברכת ישתבח כיון שכבר אמר ברכה אחרת, וזה מבו' בשונה הלכות ס"א דין ז"ב שמותיר לברך באמצע פסוד"ז אשר יצר וברכת תפילין וברה"ת ומבו' שאין מקלקל בזה ברכת פסוד"ז, ב' אם יכול לברך ישתבח אחר ש"ע וזה מבו' בשו"ה ס"ב דין ב' שא"כ וא"כ יפסיד ברכת ישתבח אם ימתין עד אחר ש"ע, ג. ברכה שיפסידנה אם מותר לברך בין הפרקים וזה מבו' בשו"ה סס"ו דין ח' שיברך ברכת רעמים בין הפרקים כיון שיפסידנה אח"כ, ולפ"ז יאמר כאן בין יוצר לאהבה רבה ברכת ישתבח ואפשר שיאמר ג"כ איזה פסוקים לפני' עי' שו"ה סנ"א דין י"ט.

ענף עץ אבות

תרשים זה מתוך קונטרס מיוחד הכולל בתוכו את שושלת בית רבינו הגר"ח קניבסקי שליט"א ולמעלה בקודש,

הקונטרס הופיע בחוברת מיוחדת ש"ל השבוע לרגל השמחה השרויה במעונו של רבינו שליט"א בשמחת נישואי נכדתו בת לבנו הגר"ש שליט"א,

הקונטרס י"ל ע"י סב החתן הרה"ג ר' יחיאל מיכל שטרן שליט"א ובו מפורט שושלת וייחוס שני המשפחות לדורותיהם והבאנו כאן תרשים קצר מתוך החוברת.

יהי רצון שיזכו להקים בית נאמן בישראל על אדני התורה והיראה לתפארת כל המשפחות.

❧ עניני ברכות ❧

ש. יש לפניו מין ז' ופרץ
שצריך לברך עליו שהחיינו,
על מה יקדים לברך? ת. מין
ז'.

ש. האם נפסק מש"כ במקור
חיים שפרי שנהנה מריחן
יש לו דין קדימה על פרי
שאינו מריח? ת. המ"ב לא
מביא.

ש. אם יש לפנינו בננה ופרי העץ, האם נאמר כיון ש"ס דעל בננה ברכתו בפה"ע נכון שיברך קודם על בננה בפה"א כמו שאנו פוסקים? ת. הפוסקים פסקו בפה"א.

ש. אם היו לפניו מין החשוב
אצלו מטעמי בריאות ומין
החביב אצלו מצד הטעם,
מה קודם לברכה? ת. טעם.

ש. האם יש עדיפות לברך
על ענב המחובר לאשכול
דנחשב כל הענבים
שבאשכול כגוף אחד ע"י עץ
המחברם ונראה כפרי גדול
יותר מענב שנתלש? ת.
מסתבר שלא.

ש. האם מברכים שהחיינו
על פרי מרוסק?
ת. כמדומה שמברכים.

(דרך אמילה)

**"בזכות תשב"ר
מקיימים את העולם"**

השבוע מתקיימת מגבית גדולה עבור ת"ת תשב"ר
בבני ברק אשר מרן רבינו שליט"א עומד בנשיאותו
ובהכוונתו, וכידוע שבני רבינו, נכדיו וניניו למדו
ולומדים בת"ת, נביא כאן אפיזודה מעניינת: כאשר
מרן שר התורה שליט"א הכניס את בנו אברהם
ישעיהו לחיידר, מרן שליט"א הביא את הילד בעצמו.
הילד כמו אחרים - בני גילו בכה. מרן רבי חיים
שליט"א שאל אם הוא יכול להישאר בכיתה ללמוד,
כדי שנוכחותו תגרום לילד להירגע? המלמד רבי
ברוך שיש זצ"ל השיב שבאשר לבכי מנסיונו כעבור
זמן קצר זה חולף. ולעצם ההצעה, קשה יהיה להרב
ללמוד שכן הרעש שורר בכיתה-מהילדים ומהלימוד.
אך מרן שר התורה שליט"א השיב שמבחינת הלימוד
אין אצלו הבדל אם הוא לומד בבית, או בכולל 'חזון
איש', לבין לימוד בפניה בכיתה, בכל מקרה הוא לא
שומע שום הפרעה... משום כך למה שלא יישאר כדי
שהילד יירגע. כמובן שהמלמד נענה ברצון, במשך
תקופה, היה מרן שר התורה שליט"א יושב ולומד
בפינת הכתה בחידר... מחזה כזה יכלו לראות רק
ילדים בתלמוד תורה תשב"ר...

המוגבית מתקיימת השבוע בימים רביעי וחמישי,

הרוצים להיות שותפים במגבית חשובה זו

יפנו למס': 053-3145900

בברכה מרובה יצחק גולדשטוף

יפה מראה

וְהָיָה לְאוֹת עַל יְדְכָה וּלְטוֹטָפֶת בֵּין עֵינֶיךָ (י"ג ט"ז)

הערת המערכת: המדור שייד לשבוע שעבר פרשת בא, ועקב תקלה טכנית נשמט, ואנו מביאים אותו השבוע לתועלת הרבים. שאלו את מרן, כיצד ההנהגה בקיפול התפילין, האם יש להניח את הקשר על הנרתיק (הקופסא) שבו מונח התפילין או מתחת לנרתיק. והראנו למרן בשעת השאלה את קופסת התפילין כדי שיראה את דעתו, כיצד בדיוק יש לנהוג, ומרן הראה באצבעו שצריך להניח את הקשר על הנרתיק ולא מתחתיו.

שאלנו למרן אודות מה שאומרים שהחזון איש הניח אותו מתחת לגרתיק ומרן הגיב ואמר "שקר". (יש"כ לקוראנו הנאמן שליט"א, ששלח את התמונה והעובדא)

בתמונה: מרן שליט"א מביט בקופסת התפילין שבידי השואל, ומדגים כיצד יש לקפל את התפילין.
אגב: התמונה צולמה בימי החנוכה, בזמן בו נוהג לחלק מעות חנוכה לנכדים, וניתן להבחין בצד שמאל בקופסת המטבעות.

ליצירת קשר: ✉ ig0533145900@gmail.com

🏠 רבי יהודה הנשיא 52 בני ברק

077-2092005 053-3145900

ניתן לתרום גם במכשירי "קהילות" ו"נדרים פלוס" בבתי הכנסת,
יש ללחוץ על לחצן 'קופות נוספות' ובחיפוש 'דברי שי"ח', או בטלפון:

נדריים פלוס 03-7630585 שלוחה - 1586

קהילות 073-2757000 שלוחה - 4310